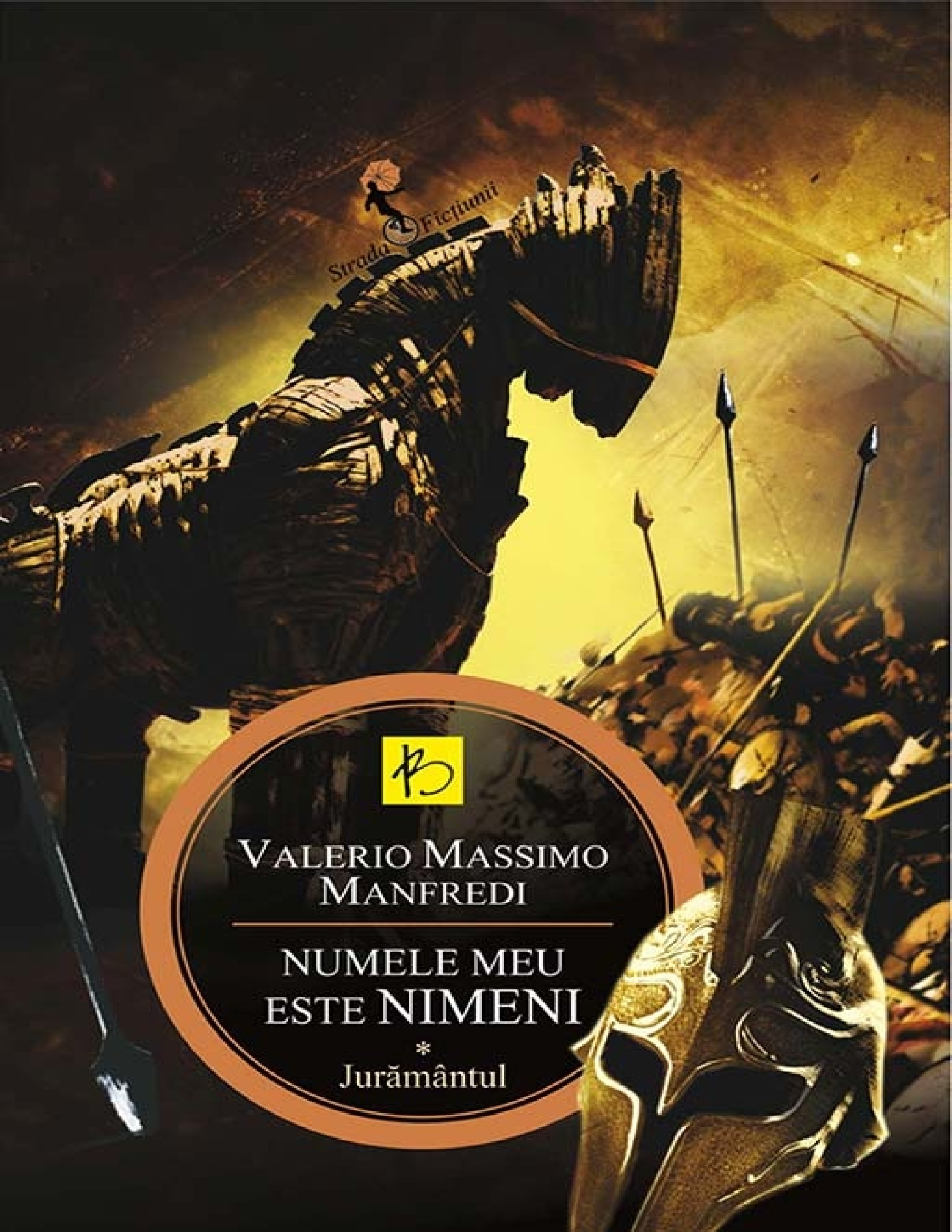

VALERIO MASSIMO MANFREDI

NUMELE MEU ESTE NIMENI

*

Jurământul

Valerio Massimo Manfredi

Numele meu este nimeni

*

Jurământul

Traducere din limba italiană de
Radu Gâdei

Editura ALLFA
2014

Strada Ficțiunii

EDITURA ALLFA

Această carte în format digital intră sub incidența drepturilor de autor și a fost creată exclusiv pentru a fi citită utilizând dispozitivul personal pe care a fost descărcată. Oricare alte metode de utilizare, dintre care fac parte împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială a textului, punerea acestuia la dispoziția publicului, inclusiv prin intermediul Internetului sau a rețelelor de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme – altele decât cele pe care a fost descărcată – care permit recuperarea informațiilor, revânzarea sau comercializarea sub orice formă a acestui text, precum și alte fapte similare, săvârșite fără acordul scris al persoanei care deține drepturile de autor, sunt o încălcare a legislației referitoare la proprietatea intelectuală și vor fi pedepsite penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

IL MIO NOME È NESSUNO. IL GIURAMENTO
Valerio Massimo Manfredi

Copyright © 2012 Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano
This edition published by arrangement with Grandi & Associati.

NUMELE MEU ESTE NIMENI. JURĂMÂNTUL
Valerio Massimo Manfredi

Copyright © 2014 Editura ALLFA

ISBN ePUB: 978-973-724-789-6
ISBN PDF: 978-973-724-790-2
ISBN Print: 978-973-724-756-8

Redactare: Diana Geacăr
Tehnoredactare: Liviu Stoica
Corectură : Anca Tach
Design copertă: Alexandru Novac

Editura ALLFA
Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,
sector 6, cod 060512, București
Tel.: 021 402 26 00
Fax: 021 402 26 10

Distribuție:
021 402 26 30; 021 402 26 33

Comenzi:
comenzi@all.ro

www.all.ro

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

VALERIO MASSIMO MANFREDI

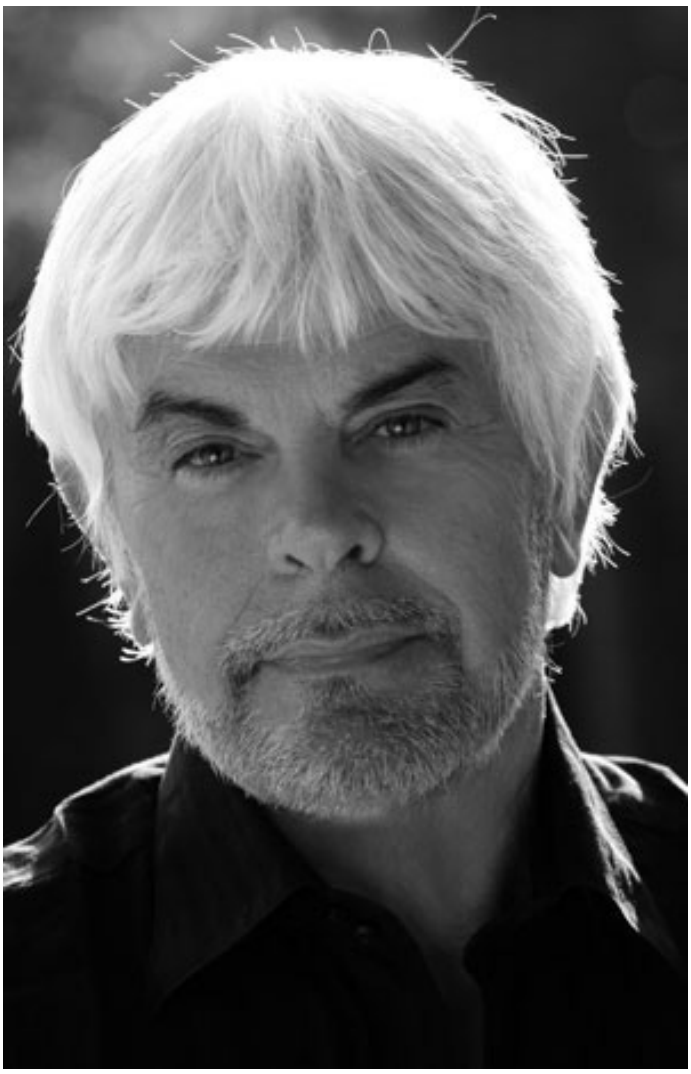

Născut la Modena în 1943, Valerio Massimo Manfredi este de profesie arheolog, specialist în Antichitatea greco-romană. A predat la mai multe universități de prestigiu din Italia și din străinătate și a publicat numeroase articole și studii în jurnale academice și reviste de profil. Scrie și lucrări de ficțiune: a publicat douăzeci și două de romane, care au fost distinse cu premii literare importante și care s-au vândut în peste douăsprezece milioane de exemplare în întreaga lume. Trilogia *Alexandru cel Mare* (*Alèxandros*, 1998; Editura ALLFA, vol.I, II, 2001; vol. III, 2002) a fost

tradusă în treizeci și opt de limbi și publicată în șaizeci și două de țări. Drepturile de ecranizare au fost cumpărate de Universal Pictures. Romanul *Ultima legiune* (*L'Ultima legione*, 2002; Editura ALLFA, 2003) a fost ecranizat în regia lui Doug Lefler, avându-i în distribuție pe Colin Firth și Ben Kingsley. A scris și scenarii pentru film. De asemenea, este realizator de programe culturale și documentare pentru televiziune, colaborând cu producători internaționali de renume.

Vocea autorului

„Unii filologi sunt un munte de erudiție, îți servesc noțiuni frumos ambalate și lipsite de orice căldură emoțională, dar uită să răspundă la singura întrebare care îi face pe cititori să întoarcă pagina: «Ce s-a întâmplat mai departe?»"

Pentru Christine
αμωμήτῳ αλόχῳ

Totul s-a petrecut în vremurile în care
prin munți încă mai urlau Himerele și când
în amurguri târzii centaurii coborau să se adape.
Giovanni Pascoli

Prolog

De cât timp umblu fără odihnă? Nu mai țin minte, nu mai reușesc să număr zilele și lunile. Luna și soarele sunt totuna. Astrul nopții strălucește uneori și luminează nesfârșita întindere a zăpezilor veșnice la fel ca soarele, iar astrul zilei răsare la orizont învăluit în cețuri ca o lună fără vlagă. Gheața reflectă lumina la fel ca apa.

De cât timp n-am mai văzut oameni? De când n-am mai văzut cum arată primăvara, marea, gorunii și tufele de mirt de pe munți și dintre stânci? M-am aflat față în față cu lupii. Cu urșii. Nu mi-au făcut niciun rău, nu m-au atacat. Nici nu m-am atins de arc, și totuși am rămas în viață. Ca să-mi pot duce la bun sfârșit călătoria.

Ultima.

Am învățat să vorbesc cu mine însumi, să-i țin companie minții mele ca să nu piară în neant. Îmi lipsește soția, mi-e dor de brațele ei atât de albe și de catifelate. Îmi lipsesc sânii ei calzi și ochii negri, negri, negri. Îmi lipsește copilul, băiatul meu, singurul pe care-l am. Când am plecat, l-am lăsat dormind. Copiii au somnul adânc. Cred că mă urăște: m-a așteptat atâția ani.

Îmi lipsește zeița mea cu ochi verzi și buze neprihănite care nu au sărutat niciodată pe nimeni, fie zeu, fie muritor. Nu lasă urme nici măcar când merge alături de mine. Respirația ei nu este caldă: e rece ca zăpada. Mă iubea într-o vreme, îmi apărea sub diferite înfățișări, dar o recunoșteam oricând, oriunde... Acum nu-mi mai spune nimic sau poate că eu n-o mai pot auzi.

Mă asculți? Auzi ce-ți spun, fiu al unei insule neînsemnate, fiu al unui destin amar? Mincinos fără seamăn... De câte ori ți-ai îngropat palmele goale în zăpadă ca să le speli de sânge? Fără să reușești. Simți cum te privesc toți? Mergi, nu te opri din drum, mergi înainte, tot înainte, căci orizontul fuge de tine, se ascunde, iar pământul nu se mai sfârșește. Este întins, fără margini, fără chip și sterp ca marea, neted ca o zi fără vânt...

Și totuși, deși poate nu mă crezi, sunt rege.

Tu, rege? Mă faci să râd.

N-ai decât să râzi, dar sunt rege. Fără regat, fără supuși, fără prieteni, fără, fără, fără... dar sunt rege. Am făcut multe, m-am aflat în fruntea unui mare număr de corăbii... Războinici. Prieteni. Camarazi. Morți. Mi-e frig. Mă auziți? Mi-e frig. Unde sunteți? Pe-aproape, oare? Sub pământ? Sub gheață? Și răsuflarea voastră este rece și nu scoate aburi. Sunteți nevăzuți.

Înainte, tot înainte. Nu mai știu când am mâncat ultima oară. Nu știu de ce soarta mea este pecetluită, de ce nu pot trăi și eu precum cei mai mulți dintre oameni. Să am o casă, o familie și mâncare caldă de trei ori pe zi.

Atena. Mă mai iubești? Mai sunt protejatul tău? Sau poate că asta e nebunia mea: încerc să pătrund cu mintea mistere ale universului care depășesc cu mult puterea mea de înțelegere. Picioarele, care fac un pas după altul, înfășurate în blana iepurilor pe care i-am mâncat, sunt singurul lucru pe care-l văd. Nu au un țel anume, în afară de profeția ghicitorului pe care l-am chemat din lumea spiritelor într-o noapte fără lună. Un țel oarecare, pe care să știu că l-am atins atunci când ajung în locul cu pricina. Am pierdut socoteala zilelor și a nopților. N-am ținut-o niciodată și nu știu de cât timp călătoresc. Nu știu nici măcar câți ani am. Sigur nu mai sunt tânăr.

Un munte.

Se înalță singuratic, ca o insulă în largul mării. Și acolo este o peșteră. O să mă adăpostesc de vântul care îmi biciuie fața, de lapovița care îmi rănește ochii.

O peșteră. E cald înăuntru, în fund, unde vântul nu poate ajunge.

A apărut un iepure. Are blana albă și totul e alb în jur. Mi-e greu să-l nimeresc, dar mai greu e să îndur foamea. Și totuși ar fi atât de frumos să mă las pradă moleșelii, să mor încetul cu încetul. O moarte blândă. Cine m-ar găsi aici? Un trup uscat, dinți dezgoliți și înfometați...

Prins. Jupuit. Devorat. Eu sau iepurele. Ce mai contează? De atunci, oasele se tot adună în fața peșterii mele. Și amintirile în mintea mea. O să vină primăvara și o să întâlnesc un om care o să-mi pună o întrebare și o să fiu nevoit să-i răspund. Dar va trebui să-mi amintesc totul. Chiar și strigătele și plânsetele, ecouri ale suferinței. Am lăsat în adâncul peșterii parul pe care îl purtam pe umeri. L-am găsit pe malul Itacăi în dimineața de după întoarcerea mea – o rămășiță dintr-un vechi naufragiu. Oare de când plutea pe ape? De ani de zile. L-am recunoscut după fluturele crestat la un capăt: odinioară îl mânuia unul dintre tovarășii mei. Vâsla a patra de pe dreapta. Bătrâne prieten, acum îți dormi somnul de veci în bezna adâncurilor. Dar mi-ai trimis un semn. E timpul să pornesc din nou la drum.

Corabia mea. Mi-e dor de ea. Avea bordul curbat ca formele dulci și ispititoare ale unei femei. Ca ale zeiței cu ochi verzi. Zace sfărâmată pe fundul mării. Și inima îmi plânge. Nu mai plânge, inimă! Ai îndurat dureri și mai mari. Nenorociri fără sfârșit, da. Amintește-ți mai bine în somn. Amintește-ți totul. Amintirile sunt frumoase: ele sunt nașterea, viața. Viitorul este moartea, moartea unui erou, moartea unui iepure. Nu-i nicio diferență, iar ăsta e un adevăr îngrozitor.

Lumina firavă este înghițită de întuneric. Vântul începe din nou să cutreiere pe câmpie, geme în noapte, stârnind lungi urlete de lupi, chemând zăpada, zăpada, zăpada. Ce nopți lungi! N-o să se termine niciodată. A existat vreodată soarele cald care-și trimitea razele dinspre munții acoperiți de stejari foșnitori? A existat vreodată insula sărutată de mare, tăcută în nopțile cu lună plină, alintată de miresmele mirtului și ale crinilor de pădure?

Și totuși într-o zi, cu mult timp în urmă, pe insulă, în palatul din munți, s-a născut un copil. Era singur la părinți. Nu plângea, ci voia să vorbească

de îndată, să imite sunetele pe care le auzise în întunericul din pântecul mamei.

Eu.

1

Îmi spuneau Odiseu, pentru că așa hotărâse bunicul meu, Autolycus, regele Acarnaniei, care venise în vizită la palat la o lună după ce m-am născut. N-a trecut mult timp până mi-am dat seama că toți ceilalți copii au un tată, iar eu nu am. Seara, înainte să adorm, o întrebam pe doică:

— *Mai*, unde este tatăl meu?

— A plecat împreună cu alți regi și războinici să caute o comoară dintr-un ținut îndepărtat.

— Și când se întoarce?

— Nu știu. Nimeni nu știe. Când pleci pe mare nu se știe când te întorci. Sunt furtuni, pirați, stânci. Se poate întâmpla ca nava să fie distrusă, dar să te salvezi înotând până la țărm. Apoi trebuie să aștepți să treacă o altă corabie și asta poate să dureze luni, chiar ani. Dacă se întâmplă să acosteze la mal vreun vas de pirați, te iau și te vând ca sclav în cel mai apropiat port. Viața de marinar e plină de primejdii. În mare se ascund monștri înspăimântători și creaturi misterioase care trăiesc în adâncuri și ies la suprafață doar în nopțile fără lună... Dar acum dormi, copile.

— De ce a plecat să caute comoara aia?

— Pentru că au plecat acolo toți războinicii de vază din Ahaia. Putea să lipsească tatăl tău? Într-o zi rapsozii o să cânte povestea asta și numele eroilor care au fost acolo vor dăinui pe veșnicie.

Dădeam din cap ca și cum aș fi fost de acord, dar nu prea înțelegeam de ce trebuie să pleci și să-ți pui viața în pericol doar pentru ca, într-o bună zi,

un rapsod să-ți cânte povestea, lăudându-te că ai avut curajul să pleci și să-ți pui viața în pericol.

— De ce trebuie să dorm cu tine, *mai*? De ce nu pot să dorm cu mama?

— Pentru că mama ta este regină și nu poate dormi cu cineva care încă mai face în pat.

— Dar eu nu mai fac în pat.

— Bine, de mâine o să dormi singur, a răspuns doica.

Și așa a fost. Mama, regina Anticleea, a poruncit să fiu mutat într-o cameră care să fie numai a mea, cu un pat din lemn de stejar decorat cu ornamente de fildeș. Le-a spus slujitorilor să-mi dea o pătură din lână fină brodată cu fir de purpură.

— Mamă, de ce nu pot să dorm cu tine?

— Pentru că nu mai ești copil și pentru că ești prinț. Prinții nu se tem să doarmă singuri. Dar, pentru început, o să ți-l trimit pe Phemius. E un băiat foarte talentat: știe o mulțime de povești minunate și o să ți le spună ca să poți adormi.

— Ce povești?

— Ce povești vrei tu: lupta lui Perseu cu Meduza, a lui Tezeu cu Minotaurul și multe altele.

— Pot să te rog ceva?

— Sigur că da, a răspuns mama.

— În seara asta vreau să-mi spui tu o poveste, ce vrei tu. Despre ceva ce-a făcut tata. Povestește-mi cum l-ai întâlnit prima dată.

Mama a zâmbit și s-a așezat pe un scaun, lângă pat.

— Asta s-a întâmplat când tatăl meu l-a invitat la vânătoare. Regatele noastre se învecinau. Al lui Laertes era la apus, pe insule, al tatălui meu – pe uscat. Era o ocazie de a se uni, de a se alia împotriva năvălitorilor. Am avut mare noroc. Mi s-ar fi putut întâmpla să mă căsătoresc cu un bătrân gras și chel. Însă tatăl tău era frumos și puternic. Și era doar cu opt ani mai mare ca mine. Doar că nu știa să călărească. Tata a fost cel care l-a învățat și i-a dăruit un cal.

— Asta-i tot? am întrebat-o.

Îmi imaginasem că se luptase ca să o elibereze din ghearele unui monstru sau ale unui tiran nemilos care o ținea captivă.

— Nu, dar nu-ți pot spune mai multe, a răspuns ea. Poate în altă zi. Când o să poți înțelege.

— Dar pot să înțeleg și acum.

— Nu. Nu acum.

A trecut un an fără să mai sosească vești de la rege, dar aveam acum un învățător care știa totul și mi-a povestit despre tatăl meu. Aventuri de vânătoare, expediții, bătălii cu pirații: povești mai frumoase decât cele pe care mi le spunea mama. Pe învățător îl chema Mentor. Era un tânăr cu ochi negri și barbă stufoasă, care-l făcea să pară mai bătrân decât era în realitate. Știa să răspundă la orice întrebare, mai puțin la singura care mă interesa: „Când se întoarce tata?”

— Dar tu ți-l amintești pe tatăl tău?

Am dat din cap aprobator.

— Ah, da? Ce culoare are părul lui?

— Negru.

— Toți oamenii de pe insula asta au părul negru. Dar ochii?

— Sunt ageri. De culoarea mării.

Mentor m-a privit adânc în ochi.

— Ți-l amintești cu adevărat sau încerci să ghicești?

N-am mai scos o vorbă.

Tatăl meu s-a întors abia anul următor, la sfârșitul primăverii. Vestea a ajuns la palat la revărsatul zorilor și a iscat mare agitație. Doica a pregătit de îndată baia pentru regină, apoi a ajutat-o să se îmbrace și să se pieptene, după care i-a adus caseta cu bijuterii să le aleagă pe cele care îi plăceau mai mult. Pe mine m-a îmbrăcat în veșmântul lung pe care îl purtam când aveam musafiri – roșu cu două dungi aurii. Era frumos. Mă admiram când treceam prin fața vreunei oglinzi din camerele femeilor.

— Să nu te murdărești, să nu te joci în praf, să nu te joci cu câinii.

— Dar pot să stau sub portic?

— Da, dacă nu te murdărești.

M-am așezat sub portic. Măcar de-acolo vedeam oamenii intrând și ieșind, cum ar fi servitorii care pregăteau prânzul pentru rege. Porcul a guițat sub amenințarea cuțitului, apoi a fost atârnat de picioarele din spate. Câinii lingeau puținul sânge care mai picura pe pământ. Servitorii îl adunaseră în vase ca să pregătească sângeretele. Mie nu-mi plăcea sângeretele.

Chiar în clipa aceea a apărut Mentor, care și-a luat bastonul și a pornit la vale, pe drumul care ducea spre port. M-am uitat de jur-împrejur să mă asigur că nu mă vede cineva, apoi am alergat după el și l-am ajuns din urmă în apropierea fântânii.

— Unde vrei să mergi? m-a întrebat Mentor.

— Cu tine. Să-l văd pe tata.

— Dacă Euricleea vede că nu mai ești acolo, o să-și iasă din minți. Mama ta o să-i pună pe slujitori s-o bată. De-abia așteaptă…

Mentor n-a mai spus nimic, dându-și seama că nu-i poate spune unui copil de șase ani ce are în minte.

— Mama este geloasă pe Euricleea, doica, nu-i așa?

Lui Mentor nu-i venea să creadă ce aude:

— Dar tu știi ce înseamnă „geloasă”?

— Da, dar nu știu cum să explic… Uite, ești gelos atunci când vrei să ai ceva numai pentru tine.

— Am înțeles, mi-a răspuns Mentor și m-a luat de mână. Hai să mergem. Ridică-ți poalele hainei cu mâna dreaptă ca să nu te împiedici și să fii pedepsit.

Am pornit la drum.

— De ce ai nevoie de baston dacă ești tânăr și sprinten?

— Ca să sperii viperele. Dacă te mușcă, mori.

— Ba pentru că vrei să pari mai important și mai înțelept.

Mentor s-a oprit și m-a privit cu asprime, îndreptându-și arătătorul spre mine:

— Nu-mi mai pune întrebări dacă știi deja răspunsul.

— Încercam să ghicesc, m-am scuzat eu.

Soarele era deja sus pe cer când am ajuns în port. Corabia regală fusese zărită când se afla încă în larg, datorită steagului de la pupă, și multe bărci porniseră în întâmpinarea ei pentru a o escorta apoi cu onoruri până la locul de ancorare.

— Uite-l, a spus Mentor. Bărbatul ăla cu mantia albastră și cu lancea în mână este regele Laertes: tatăl tău.

Auzind ce-mi spune, mi-am smuls mâna dintr-a lui și am pornit într-o goană nebună la vale, pe drumul care ducea spre port. Am alergat fără oprire, până când am ajuns în fața războinicului cu mantia albastră. Acolo am rămas pe loc, privindu-l cu respirația întretăiată. Avea ochii de culoarea mării.

M-a recunoscut și m-a luat în brațe.

— Ești tatăl meu, nu-i așa?

— Da, sunt tatăl tău. Mă mai ții minte?

— Da. Nu te-ai schimbat deloc.

— Tu însă te-ai schimbat mult. Vorbești ca un om mare și ești iute de picior. Te-am văzut cum coborai de pe coasta muntelui.

Un servitor a adus pentru rege singurul cal de pe insulă, iar Laertes l-a încălecat și m-a ridicat și pe mine în șa, în fața lui. În spate se formase un întreg alai: prietenii, garda de corp, nobilii, reprezentanții poporului, și la urmă cei care aveau grijă de proprietățile și de animalele regelui. Pe măsură ce cortegiul înainta, lumea se aduna de-a lungul drumului care șerpuia până la palat. Mentor mergea alături de regele călare – un loc de cinste, semn că regele îl prețuiește foarte mult.

Petrecerea a ținut până târziu în noapte, dar pe mine m-au dus la culcare îndată după asfințit. Strigătele, hohotele de râs și amestecul de voci care veneau din sala de banchet nu m-au lăsat să adorm prea curând.

În cele din urmă s-a făcut tăcere, felinarele au aruncat umbre mișcătoare pe pereți, ușile camerelor s-au deschis și s-au închis cu zăngănit de zăvoare. Se înnoptase de-a binelea, dar eu tot nu reușisem să adorm; mă aflam într-o stare de toropeală, surescitat din cauza sunetelor, cântecelor și strigătelor pe care le auzisem. Aveam un somn foarte ușor, așa că m-am

trezit de-a binelea când am auzit o ușă deschizându-se. M-am strecurat pe coridor, bâjbâind prin întuneric, și am văzut un bărbat intrând în camera Euricleei, doica mea. M-am apropiat de ușă. Se auzeau dinăuntru zgomote ciudate și am recunoscut vocea tatălui meu. În adâncul sufletului am înțeles că un copil nu poate privi lucrurile care se petreceau în acea clipă în cameră. M-am întors în camera mea și m-am cuibărit din nou în pat. Am rămas treaz o vreme, fiindcă inima îmi bătea în continuare cu putere, dar în cele din urmă s-a liniștit și m-a lăsat să adorm.

Mentor a fost cel care m-a trezit a doua zi. Poate că doica era prea obosită.

— E dimineață. Du-te să te speli. Azi avem multe de făcut și tatăl tău o să vrea să te aibă aproape.

— Tata a dormit mai întâi cu mama și apoi cu *mai*.

— Vezi-ți de treaba ta. Tatăl tău e rege și poate să facă ce vrea.

— Înainte dormeam eu cu doica, acum doarme el. Vreau să știu de ce.

— O să afli în timp. Euricleea e a lui. A cumpărat-o. Poate face cu ea orice dorește.

M-am gândit la zgomotele ciudate pe care le auzisem în noaptea aceea și mi s-a părut că înțeleg.

— Știu ce-a făcut.

— I-ai spionat?

— Nu. Dar într-o zi Eumeus, porcarul, m-a lăsat să văd un vier călărind o purcică.

— O să-i trag câteva palme netrebnicului! Acum du-te să te speli, mi-a poruncit Mentor, arătând cu degetul cada plină cu apă adusă din izvorul care curgea pe sub palat.

M-am spălat și m-am îmbrăcat. Mentor mi-a arătat culmea unei stânci care se înălța la vreo sută de pași distanță:

— Du-te și așteaptă acolo sus. Tatăl tău a plecat la vânătoare înainte de revărsatul zorilor. O să treacă pe acolo la întoarcere. Când o să te vadă, o să se oprească să stea de vorbă cu tine.

L-am ascultat și am pornit singur pe drum. Am văzut păstorii care scoteau vitele din grajd să le ducă la păscut. Câinii veneau în urma lor lătrând. Am ajuns sus, m-am cățărat pe culmea stâncii și apoi m-am întors să-i fac lui Mentor un semn cu mâna: „Sunt aici.” Dar nu-l mai vedeam. Dispăruse.

M-am așezat, uitându-mă la servitorii și țăranii ce-și vedeau de treburi la picioarele mele și la păstorii de capre și oi, care se îndreptau spre pășuni. Cu fiecare clipă care trecea, lumina soarelui pătrundea în văile cele mai adânci și în prăpăstiile ascunse până atunci vederii. Am început să mă joc cu pietricelele colorate pe care le țineam întotdeauna în buzunar. Le aruncam și le adunam, apoi le aruncam din nou și de fiecare dată eram atent la felul în care se așezau pe pământ. Niciodată nu cădeau în aceeași poziție. Și mă gândeam: „De câte ori ar trebui să arunc pietricelele astea ca să cadă în aceeași poziție ca prima dată? Oare mi-ar ajunge toată viața pentru asta?”

— Te joci singur? s-a auzit din spate vocea tatălui meu.

— N-am cu cine să mă joc.

— Și la ce te aștepți când arunci pietrele alea?

— Ele prezic viitorul.

— Și ce spun?

— Că o să fac și eu o călătorie lungă. La fel ca tine.

— Asta e ușor de prezis. Trăiești pe o insulă care acum ți se pare foarte mare. O să vină o vreme în care o să ți se pară mică.

— Eu o să merg acolo unde n-a mai ajuns nimeni.

Am privit adânc în ochii verzi ca marea ai tatălui meu:

— Tu până unde ai ajuns?

— Până acolo unde marea nu mai poate trece de munți. Sunt atât de semeți, acoperiți veșnic de zăpezi. Zăpada dă naștere unor râuri înspumate care coboară vâjâind până la mare. Cursul lor e scurt, iar apa n-are timp să se încălzească la soare, rămâne rece ca gheața până când se unește cu undele mării.

— Și acolo ați găsit comoara?

— Cine ți-a spus asta?

— Doica.

Tata a lăsat capul în jos. Părul său negru avea câteva fire albe.

— Da, mi-a răspuns el. Dar tu vrei să știi adevărul sau ce-o să povestească rapsozii?

Mi-era greu să răspund. Oare chiar mă interesa adevărul? Și de ce să mă intereseze? Nu e pentru copii. Odată ce spui o poveste, ea devine adevărată. Regele unei mici insule pleacă într-o mare aventură. Iau parte la ea toți vitejii din Ahaia. Putea să lipsească tocmai el? Și apoi, mă gândeam eu, pe insula mea sunt doar oameni, capre, oi și porci. În schimb, dacă un călător ajunge departe, dar departe-departe, cine știe ce găsește. Monștri? Uriași? Șerpi de mare? De ce nu? Zei? De ce nu?

— Povestește-mi, tată, spune-mi despre tovarășii tăi. E adevărat că sunt cei mai mari eroi din Ahaia?

— Bineînțeles, a zâmbit el. Hercule, a spus întinzându-și brațele, este omul cel mai puternic din lume. Când își încordează mușchii, te sperii. Cred că ar putea să ucidă cu mâinile goale chiar și un leu. Nimeni nu poate să se măsoare cu el. Arma lui preferată este o măciucă, nu folosește arme din metal. Poate doborî un taur cu măciuca aia. Uneori trăgea de unul singur corabia la mal, legând apoi odgonul de trunchiul unui măslin… Știi? El a tăiat pinul din care a fost construită corabia. Un trunchi uriaș pe care doisprezece bărbați nu reușeau să-l cuprindă cu brațele. Ultimul din specia sa care mai rămăsese pe Muntele Pelion. După aceea, meșterul tâmplar a modelat chila, cu securea lui măiastră, și a scobit-o mai apoi în interior cu sapa. Hercule i-a pus numele Argo, pentru că este foarte rapidă.

Nu mai știu cât timp am rămas amândoi pe stânca aceea, privind mișcarea lentă a umbrelor și a luminii pe deasupra insulei noastre. Ascultam cu atenție, vrăjit de glasul tatălui meu, ronțăind un fir de secară. Vorbele îi ieșeau din gură ca stolurile de păsări care-și iau zborul de pe un deal când răsare soarele. Sunetul lor era ca al cornului de vânătoare când scoate note mai înalte. Avea să mă însoțească toată viața. *Încă mă mai trezește în toiul nopții. „Scoală-te, mergem la vânătoare!*” *Acum, când el nu mai este.*

Atta... tată… regele meu. Cine era cel mai puternic după Hercule? Cine era?

2

Mi-am dat seama că tatei îi face plăcere să-și petreacă o bună parte din timpul său liber cu mine. Mergeam cu el și cu câinii prin pădure. Când eram prea obosit, mă purta pe umeri.

— Unul peste altul facem un om destul de înalt, îmi spunea râzând.

Îmi plăcea să-l văd râzând. Își dezvelea dinții nespus de albi, își strângea pleoapele până ce ochii i se îngustau, iar hohotele de râs sunau ca un gâlgâit.

— Când mergem la bunicul pe uscat? l-am întrebat într-o zi.

— Curând. Mama ta ar vrea și ea să-l vadă, a trecut mult timp de la ultima vizită. Cât am fost plecat, ea n-a vrut să plece din palat și de pe insulă. Trei ani… E foarte mult.

În cele din urmă mă întorceam la gândul meu preferat:

— Tot nu mi-ai spus nimic despre comoară. Ce era?

— Întreabă-l pe Phemius, rapsodul. O să-ți spună o poveste foarte frumoasă.

— Dar eu vreau adevărul.

— Ești sigur? Adevărul nu e așa de interesant…

— Pentru mine este.

— Este un râu care se varsă într-o mare îndepărtată. Se numește Phasis și poartă aur în apele sale. Firicelele de aur se văd strălucind sub pânza apei, dar sunt greu de prins. Indigenii pun blănuri de oaie în locurile în care apa este mai puțin adâncă și le prind cu bolovani. Aurul se încurcă în firele de

păr și rămâne acolo. Din două în două zile, oamenii pun blănurile la uscat, apoi le scutură pe o pânză de in și adună firicelele de aur. Sunt foarte multe.

— Și pentru asta era nevoie de o corabie atât de puternică și de cei mai viteji războinici din Ahaia?

Tata a râs din nou:

— Bine vorbești, micuțule. Cine te-a învățat?

— Mentor. Deci?

— În ținutul ăla mișună războinici nemiloși. Se ascund în nisipul de pe mal și dintr-odată îi vezi sărind ca și cum pământul i-ar fi născut pe neașteptate. Scot urlete înspăimântătoare și nu par să simtă durerea. Cum poți să dobori un om care nu simte durerea?

— Toți oamenii simt durerea.

— Ei nu. Poate că au un secret: se spune că o iarbă, un fel de otravă. Aurul adunat din lână este păstrat într-o peșteră din munți și e păzit zi și noapte. Trebuia să găsim locul ăla, să luăm aurul, să ajungem la țărm și să ridicăm ancora. Tu cum ai fi făcut?

Ochii tatălui meu străluceau, luminați pentru o clipă de razele soarelui.

— M-aș fi împrietenit cu unul dintre ei.

— Cam așa s-a și întâmplat: căpetenia noastră, Iason, prințul din Iolcus, i-a trimis daruri prințesei, apoi i-a cerut lui Aietas, tatăl ei, permisiunea să-l viziteze. Iason este frumos ca un zeu și fata s-a îndrăgostit de el. S-au întâlnit pe ascuns în pădure…

Mi-am amintit noaptea în care se întorsese, când intrase în odaia doicăi, și ce auzisem fără să vreau. Oare asta înseamnă să te îndrăgostești? Tata a continuat ca pentru sine:

— Se iubeau sălbatic, fără să scoată o vorbă.

Vocea tatălui meu devenise mai puternică.

— Într-o bună zi, Iason i-a arătat un bulgăraș de aur în palmă și, prin gesturi, a făcut-o să înțeleagă ce îl interesează. Până atunci, nimeni nu ne atacase. Aveam tabăra instalată pe plajă, corabia era legată cu pupa de un măslin enorm, iar noi ne petreceam timpul pescuind. În năvoadele noastre se încurcau toni uriași ca niște porci, din care frigeam bucăți mari pe jăratic.

Apoi, într-o zi, Iason s-a hotărât să-și încerce norocul. Am pornit în toiul nopții, iar călăuză ne era fata, care mergea în frunte, sprintenă și tăcută ca o vulpe. Cerul era întunecat și norii coborau din munți până aproape de câmpie. Mergeam ca niște orbi.

Toți eram înarmați: uriașul Hercule cu măciuca, eu cu sabia și arcul; Tydeus și Amphiaraus din Argos; Zetis și Calais, „fiii gemeni ai vântului din miazănoapte", cum le spun oamenii, blonzi, cu privirea de gheață și pielea mereu rece; Telamon din Salamina, înalt și puternic, cu părul prins la ceafă cu o agrafă de bronz; Iphitus din Micene; Oileus din Locris; luptătorul Castor din Sparta, abia ieșit din copilărie, și fratele său, pugilistul Polux; Peleus din Ftia, pământul mirmidonilor; Admetus din Pherae; Meleagru din Etolia și toți ceilalți. Cincizeci cu totul. Douăzeci dintre ai noștri au rămas lângă corabie, așteptând să înalțe vela și să ridice ancora. Amphiaraus a rămas cu ei – stătea la proră și scruta întunericul. Avea ochi mari, negri, cu pupile dilatate ca ale lupului în timpul nopții, cu care putea să străbată tainele trecutului și ale viitorului. Ne urmărea cu o privire întunecată, fără să clipească. Eram invizibili pentru restul lumii, dar nu și pentru el. El avea să știe dacă ne vom întoarce sau vom fi uciși. Era un clarvăzător…

Pirithous, regele lapiților, războinicul care se luptase cu centaurii, stătea lângă măslin cu o secure în mână, gata să taie odgonul îndată ce ne vom întoarce la corabie.

Îl priveam pe regele Laertes, tatăl meu, și parcă-l vedeam înaintând prin noapte cu sabia în mână, înconjurat de ceilalți eroi – cei mai puternici din Ahaia, cei mai puternici din lume. Mă simțeam tare norocos. Îi priveam brațele, grumazul de taur, umerii largi și mă consideram norocos. Eram fiul lui. Singurul. Povestea lui mă vrăjea. L-aș fi ascultat toată ziua și toată noaptea.

— Continuă, *atta*, spune mai departe.

Timpul zburase pe nesimțite. Acum soarele era sus, în dreapta noastră, și făcea să strălucească oglinda de apă a portului, prizonier fiind între munții verzi care coborau din azurul cerului în albastrul întunecat al mării.

Stăteam la umbra mângâietoare a unui smochin. Se auzea țârâitul greierilor. Câinii moțăiau.

— Am străbătut pădurea pe un drum strâmt și povârnit, cu o trecătoare plină de bolovani prin care ne puteam strecura numai pe rând, apoi am trecut o vale mlăștinoasă acoperită de ierburi foarte înalte și în cele din urmă am ajuns în locul în care se afla peștera, unde fata ne-a făcut semn să ne oprim. Cincizeci de războinici de-ai lor stăteau nemișcați în întuneric, rezemați în sulițe. Umbre printre umbre. Fata ni i-a arătat pe rând și abia atunci i-am văzut. Vârfurile sulițelor din mâna lor trimiteau spre noi o lumină slabă, dar suficient de puternică încât să-i zărim în întuneric. Provenea de la jarul aproape stins al unui foc de tabără. La intrarea în grotă se afla un războinic negru foarte înalt, îmbrăcat într-un veșmânt din piele de șarpe, ținând în pumn mânerul unei sulițe.

Iason ne-a făcut semn să ne împrăștiem în semicerc, apoi, într-o clipită, fata a trimis o săgeată în jarul aproape stins și a scos un urlet strident. În același moment, focul s-a reaprins brusc și i-a luminat din plin pe toți războinicii care stăteau de pază și pe cel de la intrare: acoperit de solzi, părea un dragon și avea dinții ascuțiți precum colții unei sălbăticiuni. În aceeași clipă, am aruncat lăncile și am sărit la atac cu sabia în mână. Iason l-a înfruntat pe omul-șarpe – noaptea răsuna de zgomotul loviturilor pe care le schimbau cei doi. Ne luptam ca leii. Forța lui Hercule făcea prăpăd; Tydeus, neobosit, lovea neîncetat fără să-și tragă răsuflarea; Telamon, după ce epuizase toate armele, arunca bolovani și pietre; Castor și Polux loveau cu pumnii înfășurați în ținte și de fiecare dată se auzea un zgomot sinistru de oase sfărâmate. Când, gâfâind și cu sudoarea șiroind pe trup, mi-am dat seama că în fața mea nu se mai află nimeni, l-am văzut pe Hercule târând de picioare doi războinici uriași pe care-i transformase în carne moartă. Iason l-a doborât în cele din urmă pe omul-dragon, apoi, aprinzând o torță, a urmat-o pe fată peșteră. Acolo am văzut și noi o blană de oaie strălucitoare, care atârna de creanga unui stejar pietrificat. Era semn că aceea este peștera comorii. Iason a luat-o cu el ca trofeu.

Tata s-a oprit din povestit, iar eu continuam să-l privesc cu gura căscată. Se uita în ochii mei, căutând în ei imaginea care începea să prindă contur – a comorii din peșteră.

— Zeci de vase, vase din aramă lustruită pline ochi cu aur. Ne-am îngropat mâinile în ele și de la buza lor au zburat scântei, strălucind ca mii de fulgere mici…

— Tată, am spus, care este partea noastră? Pot s-o văd și eu?

Părea că nu-mi auzise întrebarea:

— Am trecut niște prăjini prin toartele vaselor și, cu mare trudă, le-am transportat spre țărm, doi câte doi.

Mi-am dat seama că gâfâiam și eu. Că respiram greu de parcă eu cărasem greutatea de aramă și aur. Inima îmi bubuia în gât și în tâmple.

— N-a trecut mult timp și în noapte au răsunat bătăi de tobe, care în curând s-au confundat cu bubuitul unor tunete îndepărtate. Am străbătut pădurea, mlaștina, scufundându-ne în noroi până la genunchi, poteca strâmtă și povârnită… Sălbatica prințesă, care ne conducea, părea cuprinsă de spaimă și striga cuvinte pe care nu le înțelegea nimeni, dar cu siguranță ne îndemna să mergem mai iute, tot mai iute, pentru că tobele se auzeau din ce în ce mai aproape, mai aveau puțin și ne ajungeau din urmă. Fulgere scăpărau printre nori, dincolo de pragul întunericului – mai întâi fantasme de lumină palidă, după care trăsnetele lui Zeus străpungeau cerul și pământul, iar ceața lua foc…

— *Atta*, am spus, de pe buzele tale își iau zborul cuvinte care mă vrăjesc, ca ale lui Mentor și Phemius, dar tu îți amintești ce s-a întâmplat cu adevărat atunci?

Nici măcar atunci tatăl meu, regele, nu părea să-mi fi auzit întrebarea. Câinii își înălțaseră botul, adulmecând ceva ce vântul adusese pe aripile sale din depărtare…

— S-au năpustit peste noi pe neașteptate, iar prințesa sălbatică a țipat ca un uliu care se repede asupra prăzii. A tras săgeți nenumărate și a doborât destul de mulți. Unii se zvârcoleau scoțând sunete ciudate, dar fără să țipe sau să geamă de durere, alții își smulgeau săgețile din carne. Poate că într-

adevăr nu simțeau durerea sau poate se obișnuiseră să n-o ia în seamă. Nu ne-am lăsat mai prejos, dar eram neliniștiți. Toți ne gândeam la vasele pline cu aur, care ar fi putut să dispară în beznă în timp ce noi ne luptam…

— *Atta*, de ce oamenii își doresc atât de mult să aibă aur?

De data asta tatăl meu mi-a răspuns, întrerupându-și povestirea:

— Ți-aș putea răspunde spunându-ți că este cel mai frumos dintre toate metalele, că seamănă cu soarele. Culoarea lui nu se schimbă niciodată, nu se alterează și nici nu ruginește și toate obiectele prețioase sunt făcute din acest metal, dar poate că motivul este altul: din moment ce mulți doresc să-l aibă, toți ajung să și-l dorească, iar dacă toți și-l doresc, asta înseamnă că este cel mai important lucru pe care un om și-l poate dori. Aurul este putere, din aur sunt făcute coroanele regilor și veșmintele zeilor. Apoi și-a continuat povestirea: Nu era timp de pierdut. Am auzit aproape de mine vocea lui Zetis și pe a lui Calais și am strigat din răsputeri: „Fugiți, fugiți mai iute ca vântul – tatăl vostru! Chemați-i pe camarazii noștri de pe corabie!”

Cei doi m-au ascultat și au luat-o la goană pe cărarea care ducea spre mare, atât de repede încât păreau să nu atingă pământul, în timp ce noi ne luptam deja corp la corp cu atacatorii. În prințesa sălbatică ardea o energie ca a focului și a furtunii, de parcă oboseala nu-i putea atinge trupul. Lovea când cu securea, când cu pumnalul și, aflându-mă o clipă lângă ea, am văzut sau poate am mirosit – nu pot spune sigur – că era complet acoperită de sânge. Iason, aproape de ea, nu era mai prejos, iar Hercule, uriașul nostru, se lupta ca un leu cu o ceată de inamici care probabil nu-și închipuiseră vreodată câtă forță poate să aibă un singur corp omenesc.

Nu știu cât timp trecuse. Știu că unii dintre noi erau răniți, dar continuau să lupte cu ultimele resturi de energie. Dar de ce nu se întorceau Zetis și Calais? Cât timp le trebuia fiilor lui Boreas să străbată distanța care îi despărțea de corabie și apoi să se întoarcă la noi? M-am întors atunci spre Tydeus: „Cornul! Sună din corn să ne poată auzi!”

Tydeus a început să sufle în cornul său lucitor și imediat i-a răspuns un strigăt. Fiii vântului îi aduseseră pe aproape toți camarazii rămași de pază

pe Argo. Era și Amphiaraus cu ei: împlătoșat în bronz, ochii săi reflectau în noapte lumina torțelor precum cei ai unui lup. Au luat-o la fugă. Obosiți, epuizați, n-ar mai fi rezistat într-o nouă încleștare.

Am ajuns în sfârșit la corabie când cerul începea să se lumineze la răsărit. Prințesa sălbatică s-a dezbrăcat și s-a spălat în apa mării, apoi s-a cățărat pe odgon până a ajuns la proră. Am ridicat ancora.

Soarele cobora în spatele Muntelui Neritos, a cărui umbră acoperea un sfert din insulă, deși noaptea era încă departe. Vântul dinspre uscat foșnea în frunzișul stejarilor din jurul nostru. Nu puteam scoate niciun cuvânt, pentru că încă nu reușeam să mă întorc la realitate. Eram cu războinicii, luptându-mă în întuneric, sau poate mă aflam pe corabie, privind malul care se îndepărta?

— La ce te gândești? m-a întrebat tata, ridicându-se și luându-mă de mână.

— Mă gândesc că așa trebuie să trăiască un bărbat. Ca tine. Tu colinzi mările și te lupți și câștigi comori.

— Da, poate că așa trebuie să trăiască oamenii ca noi, dar astăzi am stat cu tine și am vorbit pe săturate, privind lumina și umbrele trecând peste pământul nostru. Și asta este ceva frumos.

— Deci și eu o să cutreier pe mări și o să mă lupt cu popoare sălbatice în locuri îndepărtate…

— Cu siguranță. Dar acum uite… Cina o să fie gata în scurt timp – carne, pâine și vin bun –, fumul iese pe hornul palatului care într-o zi o să fie al tău, fiule. Pentru că atunci tu o să fii regele Itacăi.

3

Tata a mai plecat în multe alte călătorii: să întâlnească alți regi sau prinți, să încheie alianțe, să pedepsească aliați trădători, să jefuiască teritoriile unor triburi din miazănoapte sau din locuri și mai îndepărtate.

Nu se întorceau toți de fiecare dată. Când tinerii războinici care îl urmau pe rege își pierdeau viața, erau îngropați departe de insula lor. Părinții nu mai aveau consolarea că pot plânge pe mormântul lor. Alteori, dacă era timp să se înalțe un rug, regele aducea acasă cenușa într-o urnă – un vas cu toarte, închis bine cu un capac – și o încredința familiei după ce îndeplinea ritualul după datină. Alții se întorceau răniți sau schilodiți. Chiar și tatăl meu venea cu semnele unor lupte înverșunate pe trup și avea nevoie de multe zile de odihnă pentru a-și recăpăta forța și sângele vărsat, precum un leu care se ascunde în pădure ca să-și lingă rănile după ce a fost atacat de o haită de dulăi fioroși.

Aveam paisprezece ani când l-au adus la palat întins pe o targă purtată de patru oameni, palid ca un mort, cu pieptul înfășurat în bandaje pătate de sânge. La aflarea veștii, femeile au început să-și smulgă părul din cap și să scoată vaiete sfâșietoare, de parcă plângeau un mort. Și eu plângeam, dar în sufletul meu, să nu mă audă nimeni, înghițindu-mi lacrimile. Așa fusesem învățat să fac.

În perioada aceea, în camera în care zăcea el nu putea intra nimeni, nici măcar mama. Doar Mentor putea să-l viziteze – probabil pentru a-l îngriji. Mentor știa să facă tot felul de lucruri și cunoștea, cu siguranță, tainele ierburilor și ale fierturilor care puteau pune pe picioare un om... Regele era

viu, dar nu voia să fie văzut într-o asemenea stare. Țin minte că într-o zi am bătut la ușa camerei lui: „Tată, *atta*, pot să intru?” Dar pentru că n-am auzit niciun răspuns, n-am îndrăznit să deschid ușa. M-am îndepărtat pe coridor, încercând să-mi închipui ce face în acel moment, ce gândește și de ce oare nu mi-a răspuns la întrebare. Nu eram eu singurul lui copil? Nu petrecuserăm oare atâta timp împreună, vorbind și visând la tot felul de aventuri, rezemați de parapetul terasei de pe acoperiș, în timp ce luna răsărea din mare? De ce oare nu mă lăsase să intru?

Într-o noapte, niște zgomote ciudate m-au trezit din somn și m-au făcut să mă ridic din pat. Am urcat scările care duceau la etaj și apoi pe terasă, ținându-mă prin întuneric de balustradă. M-am uitat de sus în curte. Un bărbat agitat stătea de vorbă cu tata, care se ținea cu greu pe picioare, sprijinindu-se în două bețe bifurcate. Oare ce se întâmplase? Era o alarmă? Cineva încerca să ne fure animalele? Poate că debarcaseră piraților și acum se răspândeau pe câmpuri ca să ne jefuiască? Și cum ne-am fi putut apăra dacă regele nu putea să țină arma în mână și să conducă oamenii în luptă?

Tata s-a întors în palat, urmat de omul cu care vorbise. Sigur îl invitase să rămână. M-am ghemuit într-un colț și am rămas să ascult zgomotele pădurii și ale nopții, căci nu mai aveam somn. Jos se auzeau pașii grăbiți ai servitorilor care pregăteau odaia pentru oaspete. Am auzit zgomotul bețelor atingând pardoseala și apoi treptele scărilor, după care am zărit în cele din urmă silueta neagră a regelui, care se apropria încet de parapetul terasei. S-a rezemat în coate și am avut impresia că plânge. M-am ridicat ușor, fără cel mai mic zgomot, căci eram desculț, și m-am dus în spatele lui, astfel încât, atunci când s-a întors să se ducă în cameră, a dat cu ochii de mine. N-a vorbit și nu s-a mișcat, dar simțeam neliniștea care-i apăsa sufletul. Așadar nu era vorba de niciun atac: nu debarcaseră piraților în portul bine apărat, iar satele nu erau cutreierate de tâlhari care voiau să ne fure animalele. Era ceva mult mai rău, ceva îngrozitor.

— Ce ți-a spus solul, tată?

Nu mi-a răspuns, ci s-a îndreptat cu același mers chinuit spre scara ce ducea la etajul de jos. Nu mai voia să stea de vorbă cu mine sau nu mai

putea?

Abia când m-a învins oboseala m-am întors în pat și am rămas o vreme nemișcat, ascultând vântul de miazănoapte, care sufla răgușit printre crengile stejarilor.

M-a trezit Euricleea.

— Ce s-a întâmplat, *mai*? Cine e omul care a sosit azi-noapte?

— N-ar trebui să stai noaptea afară. Ar trebui să dormi. Acum scoală-te și îmbracă-te. Soarele a răsărit deja.

M-am îmbrăcat și am coborât în sala mare, unde una dintre servitoare aprinsese un foc zdravăn. Euricleea mi-a adus de la bucătărie o felie de pâine, lapte cald și miere. Era o zi senină și rece, de la fereastră vedeam crestele înzăpezite ale munților de pe uscat.

— *Mai*, când mergem în vizită la bunicul?

— Când o să vrea tatăl tău.

În acel moment, un bărbat a intrat în încăpere. Probabil că era solul de azi-noapte. Avea părul ciufulit și ochii mici, de dihor. Imediat după el a apărut regele și s-au așezat unul în fața celuilalt. În sală se răspândise o căldură plăcută. Un slujitor a fript o bucată de carne înfiptă într-o țepușă și le-a adus-o celor doi la masă, împreună cu pâine și ierburi aromatice. Când aveam să pot mânca și eu carne la micul dejun? Mă săturasem să mănânc numai mâncăruri moi, doar nu mai eram un copilaș abia înțărcat.

Tata ținea capul plecat și nu spunea nimic. Solul vorbea cu glas scăzut. Auzeam doar frânturi de fraze: „O baltă de sânge… pe pardoseală… pereți… soția, copiii… îmi pare tare rău…” Am auzit apoi alte cuvinte: „Corabia… fluxul.” S-a ridicat, a făcut o plecăciune adâncă și a plecat. Euricleea i-a umplut desaga cu pâine proaspăt scoasă din cuptor, punând alături o bucată de sângerete și un mic burduf cu vin.

M-am apropiat și m-am așezat la picioarele tatălui meu:

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

A oftat și și-a ridicat fruntea, lăsându-mă să-i văd ochii plini de lacrimi. Nu-l mai văzusem niciodată astfel.

— Hercule... Îți amintești de el?

— Da, uriașul cu o forță nemăsurată, care folosea un copac în loc de măciucă. Prietenul tău din expediția pentru Lâna de Aur. A murit cumva?

— Mai rău. Și-a ucis familia la Micene, acum trei nopți. L-au găsit prăvălit în sângele copiilor și al soției, cufundat într-un somn greu. Sforăia ca un om care a băut mult vin neîndoit cu apă și are mintea rătăcită. În jurul lui erau împrăștiate trupurile celor uciși, străpunse cu sabia pe care încă o ținea în mână.

Tabloul pe care mi-l descria tata, odată ieșit din mintea lui, prindea viață în fața ochilor mei. Nu mai vedeam sala mare, focul aprins, coșurile pline cu fructe și brânzeturi aduse de pe câmp și din grajduri, câinii tolăniți pe jos care dormitau lângă șemineu, ci o cameră întunecată, mărginită de ziduri triste, cu pardoseala năclăită de sângele vărsat. Văzând cu ochii minții o asemenea imagine, tremuram ca varga și-mi clănțăneau dinții ca atunci când suflă vântul de la miazănoapte, anunțând venirea zăpezii.

— Cum se poate așa ceva? spunea tata întruna.

Lacrimile îi izvorau de sub pleoape și alunecau pe obraji.

Îl priveam îngrozit. Un tată putea, prin urmare, să-și ucidă propriul copil? Ar fi putut să facă asta și regele Laertes dacă eu l-aș fi supărat în vreun fel? Mă privea și el. Poate că a înțeles ce-mi trece prin minte, căci m-a mângâiat pe creștet:

— Este iute la mânie și în luptă se avântă ca un leu, dar are suflet bun, îl cunosc bine. N-ar face rău unui om lipsit de apărare, unuia care nu este înarmat. Cum să ridice sabia împotriva unui copil care e carne din carnea lui și sânge din sângele lui? Poate că a înnebunit, înțelegi? Poate cineva, invidios pe vitejia lui, i-a dat o otravă care l-a făcut să-și iasă din minți. Regele din Micene este un om cu privirea tulbure, are întotdeauna pe față un rânjet sinistru.

— Și acum ce-o să se întâmple?

— Nu știu. Oricare o fi fost cauza acestor crime, va trebui să plătească.

— Ce înseamnă asta?

— Că va trebui să plătească pentru ce a făcut, chiar dacă nu e vinovat.

Am tăcut. Vorbele erau prea grele pentru sufletul meu.

— Când mergem să-i facem o vizită bunicului?

Nu știu de ce mi-a venit să pun o asemenea întrebare. Poate că încercam astfel să scap de spaima pe care mi-o insufla ceva mult prea mare pentru mine. Dar era firesc pentru un copil să-și dorească să-și viziteze bunicul, ca să primească daruri, să-i asculte poveștile captivante și să nu se mai gândească la nimic care să-l sperie. Despre al meu știam foarte puține – doar câteva amănunte pe care le aflasem de la servitori și de la doică –, dar nu-l văzusem niciodată. De aceea eram curios să-l văd pe omul care era tatăl mamei mele, regele unei țări din munți.

— Nu e încă timpul potrivit. O să mergi la anul, când vei deveni bărbat.

Slujitorul a strâns de pe masă resturile de mâncare. Euricleea a pus pe o tavă fructe, lapte cald, pâine, miere și a dus totul, urcând treptele săpate în stâncă, în apartamentele reginei. Tata a început din nou să vorbească:

— Știi de ce pe bunicul tău îl cheamă Autolycus? Numele lui înseamnă „lupul însuși”. Pentru că este aspru și viclean și nu-l interesează legile sau purtările cuviincioase. Este un sperjur și un prădător nemilos care nu respectă pe nimeni. Trăiește într-o cetățuie cu ziduri abrupte, cenușie ca fierul, înconjurat numai de tâlhari nemiloși ca el, în vârful unei stânci pe care numai Muntele Parnas, aflat în spatele ei, o întrece. Iar faima sa provoacă spaimă peste tot în jur.

Nedumerit, mi-am lăsat privirea în jos. Prietenii mei aveau bunici înțelepți și iubitori, care îi duceau la pescuit cu barca sau mergeau împreună cu oile la păscut, în compania celui mai credincios câine.

— Singura dată când a venit în vizită a fost când te-ai născut. Mama ta te-a pus pe genunchii lui și el a fost cel care ți-a ales numele.

— De ce el? De ce n-ai făcut asta tu, care mi-ești tată?

— Pentru că aștepta de mult timp să te nași. Deși noi îl asiguraserăm că, dacă o să vină pe lume un copil, va fi primul care va afla, trimitea din când în când soli să întrebe dacă nu cumva s-a născut copilul așteptat. Te-a privit mulțumit, apoi s-a încruntat și ne-a vorbit astfel: „Fata mea, dragă ginere, puneți-i numele pe care vi-l spun eu. Am venit aici clocind în suflet

o ură aprigă, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Așa că Odiseu[1] va fi numele copilului.”

Ochii mi s-au umplut de lacrimi când am auzit povestea asta, pentru că mi se pusese un nume blestemat. Tata n-a mai spus nimic. Mă privea gânditor. Amândoi eram tulburați. În privința asta semănam.

— Asta a fost să fie. Un nume, odată ce iese din gură, nu mai poate fi chemat înapoi dacă l-a rostit un om de același sânge, pe linie directă. Și chiar asta s-a întâmplat. Dar nu te speria, tu ești cel care o să dea un sens numelui tău – cu faptele și isprăvile tale, cu forța brațului și a minții. Poate exista măreție și demnitate în soarta cea mai amară, dacă sufletul tău va fi puternic și neînfricat, dacă nu va tremura în fața niciunei provocări venite din partea muritorilor sau a zeilor, a bărbaților curajoși și cinstiți sau a unor sălbatici care nu respectă legile onoarei. Vei avea parte de viața pe care o meriți.

Am dat din cap în semn că am înțeles, chiar dacă acel scurt portret pe care tata i-l făcuse bunicului mă tulburase profund. Părea să-și fi dat seama de asta:

— Cu toate astea, înainte să plece, să ridice ancora corabiei sale mari și negre, s-a întors spre mine și mi-a spus: „Aș vrea să-l invit pe nepotul meu la o partidă de vânătoare.” „Acum, *wanax*[2]?” „Nu, atunci când îi vor da tuleiele pe obraz și pe buza de sus.”

— Câți ani aveam când m-a invitat bunicul? l-am întrebat.

— Șase luni. Dar ăsta e felul lui.

Dezorientat, mi-am lăsat fruntea în jos – o invitație la o partidă de vânătoare, făcută unui copil de șase luni, trebuia să aibă un sens care îmi scăpa, și continuam să cred că în numele meu fusese înscris un destin întunecat. Tata mi-a citit asta în privire:

— Chiar dacă ar exista o umbră în numele pe care-l porți, nicio prevestire nu ți-ar putea întuneca drumul în viață, pentru că… Pentru că eu te iubesc, Odiseu, fiul meu.

După ce-a spus asta, m-a luat strâns în brațe. Simțeam căldura focului care ardea în cămin și căldura și mirosul trupului masiv al tatălui meu –

eroul Laertes, regele Itacăi.

1 Numele își are rădăcina în cuvântul grecesc *odyssomai*, care înseamnă „a urî”, „a fi furios”.

2 „Rege, conducător” (greaca antică în original).

4

Am petrecut acel an cu o mare așteptare în suflet: când aveau să-mi apară primele fire de păr pe obraz și deasupra buzei, eram bărbat și puteam să merg în vizită la bunicul Autolycus pe uscat. Euricleea îmi explicase că bunicul avea doi băieți – unchii mei –, care erau niște războinici formidabili și chiar mai temuți decât el. Aproape că uitasem ce mă neliniștise la început în privința lui și îmi rămăsese curiozitatea de a-l vedea în carne și oase și de a-l privi în ochi, de a-i cunoaște pe unchii mei și, de asemenea, pe bunica. Și visam la clipa în care voi intra în acel castel de necucerit, de pe o stâncă vecină cu Parnasul, și voi putea să cercetez toate ungherele și toate secretele.

Mentor îmi povestise că Parnasul era locul preferat al zeului Apollo, care locuia acolo împreună cu Muzele. Cum putuse bunicul să construiască acel castel pe un pisc atât de înalt încât rivaliza cu muntele zeului? Cum de-l tolerase Apollo?

Tata m-a dat în grija unui instructor care trebuia să mă învețe tainele vânătorii și ale dresajului canin. Era un bărbat de patruzeci de ani, cu părul sur pe tâmple și cu brațe puternice, originar din câmpia Tessaliei. Se numea Damastes și fusese purtătorul de scut al lui Iason pe corabia Argo și în Colchida. Cu greu pricepeam ce îmi spunea, dar el se făcea totuși înțeles, cu strigăte și lovituri de nuia pe spinare. Au trecut astfel trei luni în care am fugărit cu dulăii cerbi, mistreți, iepuri și capre sălbatice și am mânuit arcul și sulița, până când s-a făcut vară și puful de deasupra buzei superioare și de pe obraji a crescut suficient încât să-mi umbrească fața.

Eram pregătit. Venise ajunul marii zile: ajunul solstițiului de vară. În noaptea aceea, mama a intrat la mine în cameră și mi-a spus o poveste ciudată:

— Mâine o să pleci în vizită la bunicul tău. Îți mai aduci aminte când ți-am povestit cum l-am întâlnit pe tatăl tău? Tu voiai să știi mai multe și eu ți-am răspuns: „Nu acum, când o să poți înțelege.” Uite, a sosit clipa. Și e bine să știi.

Când a început să vorbească din nou, mama avea în ochi o lumină rece. Mi-a spus:

— Într-o noapte, pe când dormeam adânc, am auzit zgomote ciudate venind dintr-o cameră în care intrarea îmi fusese întotdeauna interzisă. De mai bine de-un an dormeam singură în pat și m-a cuprins spaima. Se auzea un mârâit, un mormăit surd, ca și cum un animal mare ar fi rămas prizonier și încerca să scape. M-am ridicat și, fără să fac zgomot, am înaintat pe coridor. Ușa era crăpată și lăsa să se întrezărească razele lunii. Când m-am apropiat mai mult, învingându-mi frica, am privit înăuntru și am văzut ceva ce nu voi uita niciodată. Tata se târa pe podea, zvârcolindu-se ca o fiară rănită. Mârâitul pe care-l auzisem ieșea din gura lui larg căscată. Mâinile și picioarele îi erau acoperite de o blană deasă. În clipa următoare – poate îmi simțise prezența – a sărit afară. Am alergat la fereastră și am văzut un lup care a traversat curtea și s-a făcut nevăzut în pădure.

Aș fi vrut s-o întreb dacă e sigură că nu visase, dar cunoșteam dinainte răspunsul: dacă îmi vorbea despre asta, însemna că nu are nicio îndoială că tot ce văzuse se petrecuse aievea.

— Voiam să știi. Acum hotărăște tu singur dacă tot mai vrei să pleci în călătoria asta.

— Acum mai mult ca niciodată, mamă, i-am răspuns.

— Atunci vreau să-i dai ceva tatălui meu.

Și, spunând asta, mi-a întins o amforă mititică din teracotă, atât de mică încât putea fi ținută în palmă.

— Am să i-o dau din partea ta, mamă.

M-a îmbrățișat și m-a sărutat, după care s-a întors și a ieșit din cameră.

A doua zi m-a trezit tata și tot el m-a însoțit până la port.

— O să pleci singur, ca un bărbat adevărat, mi-a spus. O să călătorești pe mare și apoi pe uscat, până la castelul lui Antolycus…

„Lupul însuși”, am repetat în sinea mea.

— ...Vei urca în cuibul vulturului, vei intra în vizuina lupului.

În port i-am găsit pe toți: regele și regina – părinții mei –, doica Euricleea, care plângea și își ștergea lacrimile cu o batistă, Mentor, bosumflat pentru că nu pleacă și el cu mine, armurierul Damastes, care mi-a dat trei sulițe și mi-a încins la brâu un pumnal cu teaca din bronz și cu decorațiuni din argint foarte fine – opera unui meșter din Samos, un cadou pentru rege.

— Bunicul tău sigur o să te ducă la vânătoare, căci asta e singura ocupație demnă de un rege sau de un prinț cum ești tu, mi-a spus tata. Îi place să vâneze mistreți, pentru că așa își amintește de o altă fiară înspăimântătoare care a fost doborâtă de cei mai mari regi și eroi din Ahaia: mistrețul din Calydon. Un monstru, un vier gigantic și feroce, cu colți nemăsurat de lungi, ascuțiți ca niște săbii. O să-ți povestească el însuși toate astea, deși n-a fost invitat la vânătoarea aia… Singurul rege care nu a fost invitat, mi se pare.

Așteptam ca vântul să-și schimbe direcția, să pot ieși din port. Cerul era senin, fără niciun nor, iar soarele se oglindea în apa golfului ca într-o placă de argint lustruită. Oh, Itaca…

— L-a ucis Meleagru din Etolia, unul dintre tovarășii mei de pe corabia Argo, a intervenit Damastes. Fii atent la mine: mistrețul e unul dintre cele mai periculoase animale din lume. Are mișcări fulgerătoare, iar când gonește poate să dărâme orice obstacol, poate să pună la pământ un cal de cinci ori mai greu. Când e înconjurat, poate să sfâșie câinii cu colții. Dacă îl auzi venind, stai la adăpost și fii pregătit… Dacă îl vezi departe, folosește arcul: poate că nu-l vei ucide, dar ai să-i încetinești goana. Apoi, când s-a mai apropiat, aruncă în el sulița cu toată forța pe care o ai.

— Ai grijă, fiule, mi-a spus tata și m-a îmbrățișat.

Am sărutat-o pe mama, care mă-a strâns și ea la piept. Euricleea nu mai contenea cu smiorcăiala.

— Nu mai plânge, *mai*. Aduce ghinion!

În timp ce marinarii înălțau vela, cârmaciul mi-a făcut un semn, iar eu m-am urcat pe corabie. Mama avea și ea lacrimi în ochi, dar își păstra un aer demn. În timp ce corabia se desprindea de mal, mi-a strigat:

— Nu uita de mesajul pe care ți l-am dat pentru tata!

— Stai liniștită! i-am răspuns și i-am făcut cu mâna.

Prima mea călătorie.

Părăseam Itaca pentru întâia oară. Urma să văd uscatul apropiindu-se, apa fremătând printre bolovanii de la mal și apoi cine știe câte alte lucruri noi. Ce mici se făceau regele, regina și toți ceilalți pe măsură ce ne îndepărtam și ieșeam în larg!

Am navigat cu vânt prielnic și înainte de lăsarea întunericului am aruncat ancora într-un mic port natural.

— Acela este bunicul tău, mi-a spus cârmaciul, arătându-mi un bărbat cu părul cărunt, dar cu trupul uscățiv și musculos, în haine de lână nelucrată, cu o centură de piele, înarmat cu sabie și lance.

Lângă el erau doi războinici mai înalți, cu barbă lungă și neagră, sprâncene dese și brațe păroase. Am sărit pe pământ și m-am îndreptat spre el, călcând mai întâi pe pietre, apoi pe nisipul plajei.

— *Wanax* care ești stăpânul acestui ținut, am spus, eu sunt Odiseu, fiul lui Laertes, care domnește în Itaca. Vin la tine după cincisprezece ani, pentru că m-ai invitat la o partidă de vânătoare.

— Ia te uită cum vorbești, băiete! mi-a răspuns. Parcă ai fi un bătrân maestru de ceremonii. Știu foarte bine cine ești și te așteptam. Sunt bunicul tău și așa vreau să-mi spui. Aceștia doi sunt unchii tăi, frații mamei tale. Hai să mergem acum – suntem așteptați la cină.

În timp ce bolta cerului începea să se întunece, lăsând pe mare o dungă de purpură, am urcat într-un car și am pornit pe un drumeag care urca spre munte. O ușoară tristețe mi se strecurase în suflet, pentru că mă aflam în mijlocul unor străini pe care nu-i mai văzusem niciodată. Rămăsesem cu

gândul la palatul în care trăiau părinții mei, servitorii și doica, întotdeauna grijulie să-mi pregătească cina și s-o așeze pe masă. Până la urmă, a învins curiozitatea de a vedea oameni noi și locuri pe care nu le mai văzusem până atunci.

— Nu-i spui nimic bunicului tău? m-a întrebat Autolycus, așezat în fața mea, fără să se întoarcă spre mine.

— Am așteptat mult timp ziua asta, i-am răspuns.

— De ce?

— Un om care invită pe cineva cu cincisprezece ani înainte nu este un om obișnuit. Și dacă acest om este bunicul meu, o parte din el se află și în mine, așa că aș vrea să știu care anume.

— Ți-au spus cine sunt eu? Cel mai rău dintre oameni: un hoț, un mincinos, un tâlhar criminal și un sperjur.

— Am auzit așa ceva… Dar părinții mei mi-au vorbit de tine cu respect întotdeauna. Și mi-au spus că tu ai fost cel care mi-a dat numele pe care-l port.

— Da. Pentru că eram plin de ură față de toți.

N-am reușit să mai spun altceva. Nu voiam să aflu care fusese motivul unui sentiment atât de puternic.

Unchii mei n-au scos o vorbă tot drumul. Priveau mereu în jur și nu-și desprindeau mâna de pe mânerul sabiei. În cele din urmă, am ajuns la o casă de piatră aflată la capătul unui luminiș din adâncul unei păduri dese de stejari și acolo am petrecut noaptea, după ce-am mâncat pâine cu brânză și am băut o cupă de vin roșu.

— Mâine o să mănânci mai bine, mi-a spus bunicul și am dat din cap, semn că orice mâncare era bună pentru mine.

Mă surprindea faptul că ne opriserăm într-un loc atât de solitar și expus, dar m-am gândit apoi că faima bunicului Autolycus era suficient de înfricoșătoare încât cine nu are forța necesară să riște un atac sau o provocare să nu îndrăznească să se apropie.

Am dormit într-un pat care mirosea frumos a pin și m-am trezit de mai multe ori în toiul nopții, din cauza unor zgomote care veneau de afară:

mârâituri, șuierături, zgomote scoase de fiarele nopții. De mai multe ori mâna mi s-a îndreptat spre pumnal. A doua oară, mi-a apărut în fața ochilor un tablou de neuitat: vârful Parnasului scăldat în lumina lunii pline. Un nor subțire trecea peste piscul încă acoperit de zăpadă și lumina lunii dădea naștere unor reflexe și transparențe minunate, ca niște taine. Aș fi vrut să urc și eu acolo. Eram sigur că bunicul făcuse deja asta și că știa tot ceea ce îi este dat unui muritor să știe. A treia oară m-a trezit un fâlfâit de aripi: o bufniță se așezase pe pervazul ferestrei. M-am ridicat din pat, dar nu s-a mișcat de acolo. Am făcut câțiva pași, după care m-am oprit chiar lângă pasărea care părea să mă privească plină de curiozitate. De ce nu își lua zborul? Ne-am privit unul pe celălalt un timp poate îndelungat, poate scurt, un timp suspendat și fără realitate – poate că, de fapt, visam. Dar astăzi sunt sigur că aceea a fost prima mea întâlnire cu zeița cu ochii verzi, Atena…

Unde ești?

Cerul s-a luminat cu mult timp înainte ca soarele să răsară dintre munți, așa că am ieșit la aer. Păsărelele începuseră să cânte, iar când mi-am întors privirea spre mare am văzut că întinderea albastră din fața mea se încrețește sub briza dimineții și piscurile celorlalți munți de pe insule se luminează sub razele soarelui, unul după altul.

— Cea de acolo este Itaca, insula ta, s-a auzit o voce din spatele meu. E încă în întuneric. Știi de ce? Pentru că vârful muntelui din spatele nostru o mai acoperă încă o vreme cu umbra lui.

— *Pappo*, am spus întorcându-mă spre el.

M-am mirat că folosisem cuvântul acela atât de intim și de familiar în fața unui om care, deși era tatăl mamei mele, rămânea, de fapt, un necunoscut.

A zâmbit:

— *Pai*…

Și mi-a întins o bucată de carne de porc friptă:

— Asta e mâncare pentru bărbați. Ia și mănâncă.

În sfârșit, mâncam și eu carne cu pâine dimineața. Mă puteam considera bărbat.

— *Pappo*, ai fost vreodată acolo sus, în vârf? am spus și am arătat spre culmea Parnasului.

— Da, sigur că da. Și n-am văzut acolo pe nimeni care să cânte din țiteră înconjurat de nouă fete frumoase.

Am lăsat privirea în jos:

— Chiar dacă s-ar fi aflat acolo, n-ai fi putut să-i vezi. Noi, muritorii, nu avem puterea să stăpânim vântul sau valurile mării, să oprim mișcarea stelelor rătăcitoare de pe cer, să schimbăm ordinea anotimpurilor, să învingem moartea. Cineva, cred eu, conduce lumea noastră. Cineva care nu se arată decât sub diferite înfățișări.

— Uită-te bine la mine, *pai*. I-am sfidat de mai multe ori și nu au acceptat niciodată provocarea mea. Am săvârșit tot felul de nelegiuiri: am ucis, am înspăimântat ținuturi întregi și orașe, am încheiat înțelegeri pe care le-am încălcat imediat și nimeni nu m-a pedepsit. Sunt puternic, fără frică și nu mă tem de nimeni. Dacă nu răspund, înseamnă că nu există.

Am meditat câteva clipe la cuvintele lui, după care i-am răspuns:

— Cred că nici măcar n-au băgat de seamă. *Sfidarea zeilor este cu totul altceva*.

Am pornit din nou la drum, spre culmea cea mai înaltă a munților, și am ajuns astfel la locuința lui Autolycus: un palat construit din blocuri mari, pătrate, ca acela al tatălui meu, împrejmuit de un zid în care se deschidea o singură poartă. Odată intrați, am văzut că altcineva sosise înaintea noastră. Servitorii tăiaseră un tăuraș și îl tranșau. „Prânzul nostru”, m-am gândit eu, poate că și cina.” În mijlocul sălii ardea focul și în frigări se rumenea deja carnea. S-a mâncat și s-a băut până seara, dar eu m-am străduit să nu mă îmbăt și să nu-mi îngreunez prea mult stomacul. Întotdeauna mi-a plăcut să fiu vigilent și pregătit pentru orice. N-aș fi putut spune pentru ce anume, dar era vorba despre instinctul și prudența care mă caracterizau. Mă uitam la comeseni: doar unchii și bunicul. „Pentru că”, mă gândeam, „nu pot să am încredere în nimeni.” M-am băgat și eu în vorbă. Mai ales când s-a făcut planul pentru vânătoarea de mistreți de a doua zi.

— E o vânătoare periculoasă, a spus bunicul. Ai mai luat parte la vreuna?

— Regele Laertes, tatăl meu…

— Cine te-o fi învățat să vorbești în felul ăsta?

— Mentor, învățătorul meu… Spuneam că tata mi-a angajat un instructor care m-a pregătit – Tesalian. Știu să mânuiesc arcul, pumnalul și sulița.

— Și câți mistreți ai ucis?

— Niciunul.

Bunicul a izbucnit într-un hohot de râs zgomotos, imitat de fiii săi. Unul dintre ei mi-a tras o palmă pe spinare care aproape m-a trântit la pământ. M-am întors fulgerător spre el și, aruncându-i cea mai aspră privire, i-am dat de înțeles să nu mai facă asta niciodată.

— Mâine o să ucizi unul, primul din viața ta, dar nu cu jucăriile astea pe care le-ai adus cu tine. Dacă vrei să țintuiești o fiară de o sută cincizeci de kilograme, îți trebuie asta.

S-a ridicat, s-a dus la perete și a desprins de acolo o lance grea, uriașă. Mi-a aruncat-o, iar eu am prins-o din zbor.

— Dar mâine s-ar putea să și mori, a continuat el. Vrei să pun pe cineva să te însoțească până la port?

— Pune pe cineva să mă trezească înainte de revărsatul zorilor, am răspuns și am pornit spre camera mea, ținând în mână lancea.

Înainte să deschid ușa, m-am întors spre el:

— Am și eu o întrebare pentru tine: de ce n-ai fost invitat la vânătoarea de mistreți din Calydon? Au participat toți marii eroi din Ahaia.

— Mâine seară, dacă o să mai fii în viață, o să înțelegi singur.

Ce voia să spună? M-am dus în pat, dar o vreme mi-au răsunat în urechi râsetele și strigătele comesenilor, după care m-a cuprins somnul.

N-a fost nevoie să fiu trezit. Lătratul câinilor, strigătele servitorilor și zăngănitul armelor m-au trezit când încă era întuneric. M-am sculat, mi-am prins pe șolduri centura, am îmbrăcat pieptarul de piele și apărătoarele

pentru brațe, mi-am pus la centură cuțitul, am înșfăcat lancea și mi-am petrecut peste umăr arcul, două sulițe și tolba cu săgeți.

— Ești hotărât, mi-a spus bunicul când m-a văzut. Să vedem dacă ești în stare să te descurci. Hai cu mine.

Mergeam în tăcere prin pădure, unul lângă celălalt. Mă gândeam în continuare la cuvintele pe care mi le spusese cu o seară înainte și, cu siguranță, își dădea seama de asta. Înainte ca bolta cerească să se lumineze, am ajuns într-un luminiș.

— La ora asta, a spus bunicul, fiii mei au ajuns la locul lor, iar hăitașii sunt de partea cealaltă a pădurii. Sunt trei poteci pe care mistreții merg întotdeauna: grosul turmei, care vine de la miazăzi, o să fie împins către fiii mei; restul o să vină de-a lungul pârâului pe care l-am trecut adineauri, iar acolo o să fiu eu. Cei rătăciți, puțini la număr, o să ajungă aici, unde o să rămâi tu să-i aștepți. Nu te mișca din locul ăsta: numai de-aici poți să-i iei la țintă.

A luat de pe jos puțină balegă de mistreț și mi-a frecat picioarele și brațele cu ea.

— Așa n-o să te simtă. Vântul nu ne este favorabil. Ține minte: o să-i ai în față.

A pornit în direcția pârâului și a dispărut printre trunchiurile stejarilor. M-am uitat în jur, amintindu-mi de sfaturile tatălui meu: trebuia să mă așez în spatele unui trunchi de copac ca să fiu în siguranță, dar trunchiurile cele mai apropiate erau numai în față. În spate se aflau la cel puțin o sută de pași de mine, și nu mă puteam retrage atât de mult. Aș fi vrut să-l chem înapoi pe bunicul și să-l întreb cum îmi puteam găsi o poziție mai sigură, dar mi-era rușine. Nu aveam de ales: trebuia să rămân unde mă aflam. M-am uitat din nou în jur, încercând să-mi dau seama cum m-aș putea apăra mă ataca vreun mistreț, dar n-am reușit să văd decât o mică adâncitură în pământ. Din depărtare, răzbătea până la mine un sunet de corn și un zgomot de bețe lovite unul de altul. Hăitașii! După zgomotele pe care le auzeam, nu era un singur mistreț. Am strâns lancea în pumn. Inima a început să-mi bată mai puternic, dar am încercat să mă stăpânesc. Zgomotul se apropia. Fără să-mi

dau seama, urmându-mi doar instinctul, mă retrăgeam pas cu pas: simțeam că am nevoie de mai mult spațiu ca să pot ținti cu precizie.

Dintr-odată, s-a auzit un zgomot de crengi rupte și tufișuri smulse din pământ. Mi-am depărtat picioarele, luând poziția de tragere, am încordat arcul și am țintit. Nimic. Din nou zgomot de crengi rupte. M-am mai dat înapoi câțiva pași. Nimic. Picături de sudoare îmi intrau în ochi și îmi provocau usturime. Apoi, pe neașteptate, au năvălit câțiva mistreți, alergând nebunește spre luminiș. Nu din față, nici din spate, ci din partea stângă. M-am întors spre ei, dar soarele, care tocmai răsărea, m-a orbit cu razele sale. Am trimis o săgeată și o scroafă s-a prăbușit la pământ. Imediat după aceea, a venit spre mine o umbră întunecată, enormă. Am aruncat lancea. S-a auzit un urlet înfiorător de durere. M-am aruncat la pământ și m-am trezit cu el deasupra. Un mascul uriaș. Am simțit o durere ascuțită, sfâșietoare, și o putoare insuportabilă. Am tras cu mâna dreaptă pumnalul de la centură și l-am înfipt în pântecul fiarei până la plăsele. M-a împroșcat un val de sânge. Nu mai vedeam și nu mai auzeam nimic.

O durere ascuțită, pe interiorul coapsei, lângă genunchi, m-a trezit. Am deschis ochii și am văzut.

Un enorm berbec alb, cu coarne mari, răsucite, peste măsură de lungi. Poate că visam. Dar durerea era adevărată și se făcea tot mai puternică. Eram întins pe jos, în iarba înaltă. Eram năclăit de sânge. O voce:

— Ai ucis primul tău mistreț.

Vocea lui Autolycus, bunicul meu.

— E real?

— Ce anume?

— Ăla.

Am arătat spre berbecul nemișcat din fața mea.

— Berbecul? Sigur că da. E călăuza turmei mele. E magnific. Nu mai există berbeci așa de mari. L-am furat de la etolii care trăiesc în interiorul uscatului. Mi-au oferit o răscumpărare, dar i-am refuzat.

— Mă doare rău…

— Mistrețul ți-a sfâșiat coapsa până la os.

S-a îndepărtat.

Un șuvoi de apă m-a izbit în plin, apoi încă două, unul după altul. Mă spălau, aruncând pe mine găleți cu apă luată din pârâul care curgea în apropiere.

Autolycus s-a întors, ținând în mână un cuțit înroșit în foc.

— Trebuie să-ți ard rana și apoi să te cos, altfel mori. Să nu țipi. Mă scoate din sărite.

Lama cuțitului mi-a ars carnea, durerea mi-a sfâșiat inima, iar vederea mi s-a încețoșat.

Vedeam numai berbecul – o apariție albă pe un fundal întunecat.

5

Am ars de febră cinci zile și cinci nopți, apoi mi-a trecut. Așa am cunoscut-o pe bunica Anfiteea, pentru că ea mi-a cusut rana și m-a îngrijit. Mi-a uns rana arsă de cuțitul lui Autolycus cu o alifie care mi-a mai potolit durerea și a făcut să dispară mâncărimea de sub coaja formată. Când a considerat că sunt pe cale să mă vindec, mi-a dat voie să mă ridic din pat și să fac primii pași. Nu lăsam să se vadă cât sunt de îngrijorat: rana fusese foarte adâncă, până la os. În situații similare, mulți oameni au rămas șchiopi pentru tot restul vieții. Dar îmi făceam curaj gândindu-mă că, deși nu fusesem rănit într-o bătălie, puteam să mă laud că mă luptasem corp la corp cu o fiară, deci îmi căpătasem rana într-o confruntare onorabilă.

Am pus un picior pe podea, apoi pe celălalt, după care m-am ridicat. Un servitor mi-a adus un toiag, dar l-am refuzat. Am mai făcut un pas, pe urmă altul: mușchii și tendoanele păreau să fie grav vătămate. Mersul mi-era anevoios și încă dureros, dar normal. Sufletul mi s-a umplut de bucurie: puteam încă să lupt, să alerg, să mă întrec cu alții pe mare sau pe uscat. În adâncul inimii, i-am mulțumit zeiței Atena, care îmi apăruse în prima noapte sub forma cea mai obișnuită pe care o ia de obicei când vrea să se ascundă de privirile muritorilor. Și i-am fost recunoscător bunicii, care mă îngrijise cu mâinile ei.

A venit și bunicul să mă vadă și, fiindcă avusesem destul timp să meditez, i-am spus ce gândeam:

— Pățania mea n-a fost o întâmplare. Așteptam mistreții dinspre miazănoapte și fiara aia s-a năpustit asupra mea dinspre răsărit. Tu ai fost

cel care mi-a spus să mă așez în locul ăla descoperit. Tu ai poruncit să fie mânat înspre mine animalul, știind că o să fiu orbit de soare. Ăsta e motivul pentru care m-ai invitat la vânătoare când încă eram mic copil? Ca să mă vezi murind? Iată de ce nimeni n-a vrut să te aibă tovarăș la vânătoarea de mistreți din Calydon.

— Ți-am spus în acea seară că o să înțelegi de ce n-am fost invitat la vânătoarea aia, deși eram cel mai bun vânător, iar asta ar fi trebuit să te pună în gardă. Era un avertisment. Eu ți-am salvat viața, nimeni altcineva. Ești un băiat inteligent și curajos: două calități pe care rar le întâlnești la același om. Mulți oameni curajoși sunt proști. Mulți oameni dibaci și isteți sunt lași. Ceea ce s-a întâmplat a fost din dorința mea. Ai învățat că nu poți avea încredere în nimeni pe lume și n-o să uiți asta cât o să trăiești. De-asta te-am chemat aici. În Itaca n-ai fi învățat niciodată ce știi acum. Acum carnea ta poartă semnul de neșters al naivității tale. Cicatricea asta o să-ți fie avertisment pentru totdeauna.

— Aș fi putut să mor.

— Dar nu s-a întâmplat. Te-am observat din primul moment: cum te miști, cum privești în jurul tău, cum asculți oamenii, animalele și plantele. Nu mi-a scăpat nici măcar una dintre vorbele tale.

— Și dacă s-ar fi întâmplat? Dacă mi-aș fi pierdut viața?

— Suntem născuți muritori, dar nimeni nu poate spune dacă e un bine sau un rău să trăiești mai mult. Pentru mine a fost un rău și am cunoscut mulți oameni cărora li se părea un rău chiar faptul că se născuseră. Am o faimă foarte proastă pentru că nu ascund ceea ce sunt. Mulți alții, mai răi decât mine, știu să-și ascundă adevărata natură. Sunt cel pe care l-ai văzut și, cu toate astea, am venit în palatul tatălui tău pentru că așteptasem nespus de mult să te naști.

— Și mi-ai pus un nume blestemat.

— Nu, un nume sincer. Voiam ca el să-ți aducă aminte cum este lumea, cum sunt oamenii. Ura este, de departe, cel mai răspândit sentiment uman.

— Și de ce-ai așteptat atât de mult timp să mă nasc?

— Pentru că niciunul dintre fiii mei nu-mi place, și speram ca noul moștenitor să fie altfel.

— Și?

— E adevărat. Ce-mi doream eu s-a adeverit. Tu nu știi ce s-a întâmplat în ziua vânătorii de mistreți: eu am văzut totul; stăteam cu arcul ațintit asupra acelui mascul uriaș, gata să-l rănesc de moarte, dar n-a fost nevoie. Instinctul tău a fost mai rapid decât cel al fiarei, lancea ta a lovit cu precizie într-un punct vital. Și nici arcul tău nu și-a greșit ținta. Săgeata care a doborât femela pătrunsese prin umărul drept, până foarte aproape de inimă. Mai trebuia puțină forță, dar asta o să vină când o să mai crești Ai încăput perfect în adâncitura din pământ și nu ai fost strivit de greutatea vierului. Tu ești perfect, Odiseu, ești fiul pe care mi l-aș fi dorit.

N-am reușit să-i răspund și nici să spun altceva. Bunicul trăia într-o nebunie a lui, alimentată de ură. Era violent, arogant, poate și crud, dar era un răufăcător. În zilele pe care le-am mai petrecut cu el, am înțeles că un răufăcător este în realitate un laș care nu are curajul să-și privească victimele în față, care preferă să lase pe seama altora misiunea odioasă de a provoca suferință. Își dorise în felul său să mă facă să înțeleg că încercase să mă protejeze de o lume pe care o disprețuia și o ura, oferindu-mi armele cu care m-aș fi putut apăra atunci când el n-ar mai fi fost în viață. Bătrânul lup avea cu siguranță un secret al său pe care urma să-l ducă în mormânt, iar eu nu mai voiam să-l aflu.

În ultima zi dinaintea plecării, m-a luat deoparte și m-a întrebat:

— Mama ta nu ți-a dat un mesaj pentru mine?

— Ba da. Ți l-aș fi dat mâine dimineață înainte de plecare.

— Trebuie să mi-l dai acum. Eu n-o să vin în port. Nu-mi place să te văd plecând.

Am scos din desagă mica amforă din lut ars și i-am întins-o. A sfărâmat-o între degete și a ieșit la iveală o tăbliță de bronz, în care erau săpate niște litere. În timp ce o studia, i-am spus:

— Trebuie să începi să citești din locul marcat cu o stea.

Probabil că erau semne ale unui limbaj secret, pentru că nu înțelegeam nimic din ce vedeam, iar fraza pe care o pronunțasem era mesajul pe care mama mă pusese să-l învăț pe de rost ca să i-l spun bunicului. S-a uitat un timp îndelungat la mica foiță de bronz, apoi a pus-o la centură și m-a privit țintă:

— O să-i spui mamei tale numele a trei animale, așa cum îți vor veni ele în minte… Nu, nu-mi spune nimic mie, a adăugat atunci când a văzut că sunt pe cale să deschid gura. Nu vreau să știu. Dar fii atent: cele trei nume ți-ar putea marca soarta.

Când s-a făcut seară, am luat cina împreună: bunica Anfiteea, bunicul Autolycus și eu. Unchii erau plecați undeva departe, cu treburi de-ale lor. Le-am mulțumit pentru ospitalitate, pentru îngrijiri și pentru tot ce mă învățaseră. Bunica m-a sărutat pe creștet și pe ochi, m-a mângâiat îndelung, apoi s-a retras în camera ei. Bunicul a mai rămas încă puțin cu mine. Mi-a spus:

— Nu știu dacă o să ne mai vedem. Un om ca mine trăiește într-un pericol permanent, iar când puterile mele o să înceapă să scadă, cineva o să găsească în asta o mare satisfacție. Dar, ca să ne luăm gândul de la o asemenea posibilitate, te invit să te întorci pentru o altă vânătoare după ce o să împlinești douăzeci de ani. Astfel o să fiu nevoit să rămân în viață ca să-ți fiu gazdă. Să nu uiți.

— O să vin, pentru că de data asta am înțeles ce mi-ai spus.

— Sunt sigur. Și… ți-aș fi trimis în noaptea asta o femeie în cameră, dar văd că nu ești încă suficient de priceput la așa ceva și mi-ai fi lăsat un bastard de crescut, lucru pe care nu mi-l pot permite.

Ne-am salutat:

— Rămâi cu bine, *pappo.*

— La revedere, *pai.*

În dimineața următoare m-am întâlnit numai cu bunica, regina Anfiteea, și am luat împreună micul dejun servit de slujnicele ei. Apoi, când s-a luminat de ziuă, a venit omul care trebuia să mă conducă în port. Bunica m-a îmbrățișat strâns, cu lacrimi în ochi:

— O să mai vii pe la noi, puiul meu?

— Cu voia zeilor, bunico, o să vin. Am fost deja invitat.

— Salută-i pe tatăl și pe mama ta. Spune-le că-i port mereu în suflet.

Ne-am despărțit și mi-am urmat călăuza până în port, unde ne aștepta vasul care trebuia să mă ducă acasă. Trecuse o lună cu totul.

Le-am spus marinarilor să ridice steagul meu în vârful catargului și astfel, când am ajuns în Itaca, s-a repetat aceeași scenă: părinții au venit să mă întâmpine cu escorta lor, demnitarii, armurierul Damastes, învățătorul Mentor și doica Euricleea, care plângea și de această dată, ștergându-și lacrimile cu batista în timp ce repeta fără încetare „puiul meu, puiul meu", la fel ca bunica.

La palat a fost sacrificat un alt tăuraș în cinstea întoarcerii mele și au fost invitați câțiva prieteni de-ai tatei și câțiva dintre tovarășii mei de joacă din copilărie: Antiphus, Eurylochus, Eurybates, Sinon. Erau băieți buni, iuți de picior și dibaci în mânuirea armelor. De astă dată eu aveam de povestit o aventură și le-am arătat cu mândrie cicatricea de la genunchi:

— Era o fiară uriașă, cu păr negru și colți lungi ca niște săbii. A venit peste mine dinspre răsărit: aveam soarele în ochi și am văzut doar o namilă întunecată năvălind peste mine, ca un bolovan care se rostogolește pe povârnișul unui munte. Am aruncat lancea la timp, căci doborâsem deja scroafa cu arcul, dar se aproapiase prea mult…

Mă ascultau toți, chiar și tata, care își cucerise gloria eternă ca unul dintre argonauți. Se vedea că e mândru de mine. În clipa aceea m-am gândit că, dacă bunicul n-ar fi făcut ce a făcut, n-aș fi putut spune o poveste atât de frumoasă și de emoționantă, pe care Phemius, rapsodul, avea s-o cânte poate într-o zi la un ospăț, pentru a-i binedispune pe meseni. Am înțeles că făcuse alegerea potrivită ca eu să devin un bărbat adevărat și că mă învățase lucruri pe care nu aveam să le uit niciodată. Lupul însuși…

Musafirii au mâncat și au băut până târziu în noapte. Prietenii mei au fost duși acasă de servitorii lor, mai mult morți decât vii, și, la sfârșit, i-am cerut voie tatălui meu să mă duc la culcare. Dar n-am apucat să intru în cameră, căci mama a apărut în ușa dormitorului ei.

— I-ai transmis mesajul tatălui meu?

— Da, sigur că da.

— Și ce ți-a răspuns?

— Mi-a zis să-ți spun numele a trei animale când te văd și să am mare grijă, pentru că cele trei cuvinte ar putea să-mi pecetluiască soarta.

— Și care sunt animalele?

— Vițelul a fost primul animal sacrificat în cinstea sosirii mele, mistrețul m-a rănit și semnul acelei întâlniri o să-mi rămână pe trup pe veci. Berbecul a fost primul lucru pe care l-am văzut atunci când am deschis din nou ochii. Un animal uriaș, cu blană albă, coarne mari, răsucite, și ochi roșii. Nu știu de ce, dar mi s-a părut că e un demon. Stătea nemișcat ca un idol și mă privea cu ochi lipsiți de expresie.

— Bine, mi-a răspuns mama. E scris că, într-o zi, aceste cuvinte vor avea pentru tine un tâlc, poate că vor fi cheia vieții și a morții.

N-am uitat niciodată acel dialog atât de enigmatic, pentru că nicio mamă – cred eu – nu i-ar vorbi astfel copilului ei fără să-l facă să simtă fiorul misterului și al necunoscutului. Părea să-și dea seama ce simt, căci m-a sărutat, urându-mi noapte bună.

Sleit de puteri, m-am prăbușit pe saltea și am dormit o vreme. Apoi m-a trezit ceva, iar mâna mi-a alunecat spre mânerul pumnalului. Simțeam prezența cuiva în cameră și, în aceeași clipă, am simțit în nări mirosul tatei. Nu m-am mișcat. Cine știe de cât timp stătea acolo, așezat pe un scaun, în întuneric, veghindu-mi somnul.

Poate simțise că sunt treaz, căci s-a ridicat și s-a îndreptat spre ușă, tăcut ca o fantomă.

— *Atta*.

S-a întors.

— *Atta*, știi ce mi s-a întâmplat în casa bunicului?

— Ce-ar putea fi atât de important de-mi spui abia acum, în toiul nopții, pe întuneric?

— Am văzut-o pe zeița Atena.

— Dormi, copile, mi-a răspuns tata.

6

În zilele care au urmat Euricleea mi-a îngrijit rana, oblojind-o cu o alifie preparată chiar de ea și, cu timpul, crusta s-a înmuiat și apoi a căzut. Roșeața s-a atenuat până când a dispărut cu totul. Mi-a rămas o cicatrice ușor proeminentă, dar genunchiul părea să nu fi fost vătămat. Puteam merge și alerga zile întregi prin păduri și pe potecile care străbăteau insula noastră, la fel ca înainte. Damastes, armurierul meu, mă însoțea peste tot – alerga împreună cu mine, mă obliga să urc pe povârnișurile cele mai abrupte, să cobor de pe dealurile cele mai înalte, să mă arunc de pe stânci în mare și să înot ore întregi pe lângă țărm, iar în pauze mă învăța să mânuiesc sulița și lancea și să trag cu arcul cu o tot mai mare precizie.

— Arcul e o armă puternică: omoară de la distanță și îți permite să rămâi la adăpost. Mulți cred că un războinic adevărat trebuie să folosească sabia și să-și înfrunte inamicul corp la corp, gândind că arcul e o armă bună pentru lași.

— Și nu-i așa?

— Câtuși de puțin. În luptă, cel mai important lucru este să învingi: toate armele sunt la fel, dacă te ajută să-i iei viața dușmanului. Dacă învingi, rămâi în viață; dacă pierzi, ești mort sau sclav pentru tot restul vieții. Arcul e o armă nobilă. Săgeata zboară șuierând, trece prin aer mai iute decât vântul, mai iute decât păsările, care au totuși aripi, lovește ținta de la mare distanță, îți permite să-ți procuri hrana din locuri în care orice altă armă este ineficientă sau inutilă.

Ne opream doar o singură dată pe zi. Damastes scotea din desagă pâine și brânză de capră, beam apă de izvor, apoi continuam până la asfințit. Când ajungeam la palat, îi povestea tatei despre pregătirea mea și despre progresele pe care le făceam.

În cele din urmă, a venit momentul să mă învețe mânuirea sabiei.

— E arma cea mai îngrozitoare, mi-a spus. Ca să lovești, trebuie să te apropii de dușman atât de mult încât să-l poți privi în ochi, să-i simți răsuflarea în față. Când îl lovești trebuie să-l străpungi până când tăișul sabiei iese pe partea cealaltă. Sângele țâșnește pe tine, viscerele ies afară prin rană, mirosul este copleșitor. Urletele devin insuportabile, zăngănitul bronzului e asurzitor. Asta se numește „glorie". Despre astfel de isprăvi ale eroilor cântă rapsozii, acompaniați de țiteră.

Nu înțelegeam ce voia să spună cu acele cuvinte. Se părea, totuși, că prețul trecerii mele la condiția de bărbat trebuia să fie cunoașterea celor mai rele laturi ale vieții și ale celorlalte ființe umane.

Uneori înnoptam pe câmp sau în păduri, înveliți în mantii, pe un pat de frunze uscate. Înainte să adorm, priveam stelele care străluceau printre frunzele copacilor și mă întrebam ce sunt ele în realitate. Fuseseră puse de zei ca să-i călăuzească pe navigatori în drumul lor spre casă? Mentor mă învățase să recunosc multe constelații: Ursa, Orion, Pleiadele și multe altele. Într-o zi, aveam să plec pe mare ca să străbat întinderea de ape sau chiar ca să fac o călătorie mai lungă.

Într-o noapte am văzut bufnița din nou. Preț de o clipă i-am zărit numai ochii cu reflexe aurii, care mă priveau țintă, apoi, din spatele unui copac, mi-a apărut însăși zeița. Era îmbrăcată într-un veșmânt de culoarea lunii și atingea ușor, cu picioarele desculțe, iarba de pe pajiște. Scânteieri palide jucau pe vârful suliței sale. Răspândea o mireasmă de metal forjat, de măslin, de cedru și de flori de câmp. Am tras în piept cu nesaț acel parfum, care abia se simțea, și am amețit. Aș fi vrut s-o strig, dar gura mi-a rămas încleștată: muritorilor nu le este dat să le vorbească zeilor dacă ei nu vor asta. Și totuși s-a întors spre mine, ca și cum m-ar fi auzit: mi-a zâmbit și s-

a făcut nevăzută. Bufnița a părăsit creanga pe care stătuse până atunci și a zburat în noaptea înmiresmată.

— Ai vorbit în somn azi-noapte, mi-a spus Damastes. Ce visai?

— Nu visam nimic, i-am răspuns. Eram prea obosit ca să visez. Dormeam și nimic mai mult.

Tot anul acela, cât vremea a fost bună, tatăl meu a plecat în călătorii de cincisprezece, douăzeci de zile; uneori însoțit de câțiva prieteni – puțini, de încredere –, alteori de războinici. Presupun că se ducea în insulele vecine, care făceau parte din regatul nostru: la Sami, la Dulichium, la Lefkada, poate chiar la Zakynthos, unde se întâlnea cu nobilii care ne dădeau lănci pentru armată și corăbii bine construite, negre și lucioase, pentru flotă. Cred că o dată a plecat să jefuiască, căci era însoțit de războinici. S-au întors cu semne de luptă pe trup și pe față, aducând sclavi cu pielea arămie, amfore cu vin, lemn, bucăți de stofă colorată și sute de mărgele din sticlă, foarte frumoase.

Unii dintre sclavi plângeau, gândindu-se că nu vor mai apuca ziua întoarcerii acasă, iar eu îi priveam tulburat. Tata mi-a pus atunci mâna pe umăr:

— Asta e legea vieții. Puteam să ajungem sclavii unor oameni de nimic, negustori sau grăjdari, sau să fim vânduți pe un pumn de mărgele de sticlă colorată. Și nimănui nu i-ar fi fost milă de noi. Păstrează sentimentul ăsta pentru oamenii pe care îi iubești, dacă într-o zi vor păți ceva rău sau își vor pierde viața ori libertatea.

Spunând asta, s-a îndepărtat fără să mă mai aștepte și s-a îndreptat spre palat, unde îl așteptau femeile cu baia pregătită și veșminte curate, scoase din lăzile de chiparos.

L-am urmat și am continuat să-i pun întrebări în timp ce făcea baie:

— Tată, l-am întrebat, ce se întâmplă cu un rege dacă e luat prizonier? Devine și el sclav?

— Un rege se poate răscumpăra, pentru că are multe bunuri: aur, argint, bronz, arme scumpe, animale și stofe prețioase. Nimeni nu și-ar dori să-l păstreze, căci ar putea să-și cumpere zeci de sclavi dacă l-ar trimite acasă.

— Dar dacă s-ar întâmpla?

Gânditor, Laertes a tăcut câteva clipe. Apoi, când a vorbit din nou, avea o expresie enigmatică pe chip, de parcă altcineva vorbea cu gura lui:

— Ar deveni un sclav la fel ca toți ceilalți. S-ar supune ca să nu fie bătut, ar căuta să-l mulțumească pe stăpân ca să primească mâncare și haine mai bune.

— Oricine altcineva ar face asta, i-am răspuns, dar tu nu.

— Cum poți să știi? Când un om își pierde libertatea, pierde tot. Un singur lucru e mai rău decât să-ți pierzi libertatea: să-ți pierzi viața.

Am ieșit pe coridor, am urcat pe terasa de sus și am așteptat să se lase întunericul.

Când a venit toamna și vremea călătoriilor s-a încheiat, regele Laertes a porunci să fie demontată cârma corabiei sale și să fie atârnată deasupra căminului, ca să absoarbă fumul și să se călească la căldura focului.

Aveam deseori musafiri sau invitați. Unii, destul de puțini, veneau de departe, pe corăbii care căutau să se adăpostească în portul nostru. Tata considera că aceștia erau cei mai interesanți, pentru că navigau pe vreme rea, așa că erau fie curajoși, fie disperați, ori amândouă la un loc.

Unul dintre ei ne-a adus vești despre Hercule.

Pentru că nu îndrăznea să îl înfrunte direct, regele din Micene, Euristene, îl obligase să-și ispășească vina printr-un șir de munci care păreau imposibil de dus la bun sfârșit. Hercule se supusese și apoi dispăruse. De atunci, nimeni nu-l mai văzuse. L-am întrebat pe tata care erau muncile pe care a trebuit să le execute cel mai puternic dintre oameni, dar n-a știut sau nu a vrut să-mi răspundă. Nici măcar nu era sigur că Hercule se făcea, într-adevăr, vinovat de uciderea familiei sale, sau poate că pur și simplu nu voia să creadă așa ceva. Mi-a spus că Euristene era în stare și de cele mai mari mârșăvii și că de la el te puteai aștepta la orice.

Aș fi vrut să știu ce voia să spună, dar n-am mai insistat. Mă gândeam la acel uriaș cu măciuca, străbătând câmpuri pustii și sterpe ca să înfrunte adversari demni de el – oameni, zei sau monștri –, într-o luptă crâncenă care să-i aducă moartea sau pacea.

— Poate că la vară o să aflăm mai multe, a spus tata. O să facem o călătorie.

— O călătorie? m-am mirat eu. Și o să mă iei cu tine?

— Da. O s-o ții minte toată viața.

— Și n-aș putea să știu mai multe?

— Fiecare lucru la timpul său, mi-a răspuns tata, iar asta însemna că nu trebuie să-i mai pun întrebări.

Când a venit vremea frumoasă, am luat cârma de pe cămin și am potrivit-o la loc, pe corabie. După ce au curățat-o, servitorii au început să tragă de frânghiile care țineau scândurile legate. Au răzuit și au curățat cu niște bureți pupa, prora și coca, pe care apoi le-au cercetat și le-au frecat cu unsoare. Am plecat într-o zi de la începutul verii. Mi-am luat rămas-bun de la mama și apoi de la doica mea, care m-a sărutat de nenumărate ori pe ochi, spunându-mi iar „puiul meu” și plângând fără încetare, cum făcea de obicei în asemenea momente, apoi l-am auzit pe tata spunând că e timpul să plecăm. Am pus mâna pe lance și m-am dus lângă el. Am străbătut pe jos muntele, în timp ce soarele se înălța, scăldând într-o lumină nespus de limpede mii de flori galbene și albastre. Am ocolit un deal și ne-am găsit în fața unui lan de crini de pădure. Peste ei cădea aceeași lumină piezișă, care îi făcea să pară străvezii și din cale-afară de strălucitori. Mă întrebam de ce florile alea frumoase și delicate sunt plantate pe morminte și considerate florile morților.

Am coborât în portul principal și, fiind vânt prielnic, am ridicat ancora. Ne deplasam cu viteză bună. Corabia scârțâia, vela era umflată și întinsă. De data asta venise și Mentor cu noi, ceea ce mă bucura. Știa o mulțime de lucruri, iar tata avea încredere în el. Ne-am așezat pe un colac de frânghii să stăm de vorbă, încercând să ghicim unde mergem. Nici măcar Mentor nu știa, dar un lucru era sigur: ne îndepărtam de uscat și ieșeam în larg.

L-am întrebat pe Mentor ce se află în direcția aia.

— E un alt pământ, acoperit de păduri, locuit de popoare sălbatice care nu-i respectă pe oaspeți și nu se tem de zei. E pământul crepusculului și al

întunericului, și puțini sunt aceia care îndrăznesc să călătorească în direcția aia.

N-am mai întrebat nimic, dar am văzut că în spatele nostru țărmul scădea tot mai mult, până când a dispărut cu totul, ca și cum ar fi fost înghițit de mare. Mă simțeam copleșit de un fel de neliniște pe care n-o mai simțisem până atunci. În fața noastră orizontul era pustiu, și totuși tata continua să se îndrepte într-acolo. Mentor s-a ridicat în picioare, ținându-se bine de marginea prorei. Aveam impresia că tremură. A mai trecut ceva timp până când soarele a ajuns să strălucească în mijlocul bolții cerești, scurtându-ne umbrele.

În acel moment, tata le-a poruncit marinarilor să coboare vela și să lase ancora. Era atât de grea, încât a fost nevoie de patru oameni să o arunce în mare. Marea era liniștită, aproape încremenită, iar pete de lumină orbitoare pluteau pe apă.

În jur – nimicul. Orizontul era un cerc pustiu.

Nu se mai vedeau păsări zburând, iar vântul se oprise. Nimeni n-a scos o vorbă. M-au lăsat singur cu gândurile mele. Un timp îndelungat. Oare urma să rămânem acolo până a lăsarea întunericului? Și cum puteam găsi calea de întoarcere dacă marea era cufundată în întuneric?

— Mentor, am șoptit. Mentor...

— Tatăl tău a vrut să simți neliniștea pustiului, dezorientarea în fața infinitului... Cum e să fii suspendat între cer și adâncuri. Știi câte oase de marinari zac pe fundul mării? *Știi câți s-au înecat aici?* Spiritele lor nu-și găsesc pacea, pentru că n-au avut parte de înmormântare…

— Taci, i-am spus, nu vreau să aud lucruri de-astea. Nu vreau…

N-am îndrăznit să mai spun altceva și m-am lăsat pradă tăcerii.

Oare ce aș fi simțit dacă s-ar fi sfărâmat corabia, dacă m-aș fi trezit aruncat în apă, printre talazuri, pe timp de furtună, singur, fără să văd pământul, fără să mă pot orienta, sleit de puteri? Și totuși, întinderea nesfârșită și fără contur mă vrăjea. Îmi imaginam creaturile care o cutreierau, străbătând spații imposibile, monștrii din abisuri și zeii albaștri

cu plete de alge, lichide și transparente. Într-o zi aveam să sfidez și eu marea fără margini, spațiul nesfârșit – o simțeam. Eu, fiul unui argonaut.

În cele din urmă, tata a dat ordin ca vâslele să fie lăsate în apă și direcția schimbată. Prora s-a îndreptat spre răsărit. Am petrecut o noapte pe mare și am simțit răsuflarea zeului albastru, care urca din adâncuri tulburător, amenințător. Nu trebuia să-l trezim.

Am ancorat într-un mic golf, pe un pământ care nu-mi era cunoscut.

— Unde ne aflăm? am întrebat.

— Ăsta e ținutul elenilor, mi-a răspuns regele. Mai departe, la o zi de navigație, este Messenia, unde domnește Nestor. O să-l cunoști: e un om înțelept cu tâmplele cărunte, respectat de toți regii din Ahaia. Am adus daruri pentru el și soția lui, pe care tu însuți le vei înmâna. A venit timpul să fii cunoscut drept cel care o să fie într-o zi regele Itacăi. Regele Messeniei are un palat care domină orașul Pylos și un golf larg, protejat de o insulă lungă – un port încăpător și sigur pentru corăbiile care caută adăpost. Regele are mulți copii, făcuți fie de concubine, fie de regina Euridice. Unii sunt puțin mai tineri decât mine. Alții sunt mai mici decât tine. Împrietenește-te cu ei. Într-o zi, unul o să urce pe tron. E bine ca regii și prinții să fie prieteni și aliați și să-și respecte reciproc granițele și posesiunile, pentru că, dacă apare vreun dușman, îl vor înfrunta împreună.

Pylos, orașul nisipos, se înălța la poalele unui deal, iar palatul semăna cu al nostru, deși părea mai mare, căci nu avea ziduri sau fortificații. De sus, corabia și steagul nostru fuseseră văzute din vreme, astfel că, atunci când am călcat pe pământ, un grup de războinici sub comanda prințului Antilochus, puțin mai tânăr decât mine, ne aștepta să ne întâmpine și să ne escorteze până la palat. După ce ne-am îmbrăcat cu cele mai bune haine, i-am urmat și, pe măsură ce urcam povârnișul, vedeam golful întinzându-se la picioarele noastre, mărginit de o lungă insulă împădurită.

Era prima vizită pe care o făceam unui rege.

7

Regele și regina din Pylos ne-au primit stând în picioare în sala mare a palatului și ne-au ieșit în întâmpinare, arătându-se foarte bucuroși, așa cum se întâmplă între prieteni.

Regele l-a îmbrățișat pe tata, iar regina a înclinat grațios capul când i-am pus la picioare darurile noastre: un colier de coral care aparținuse bunicii Chalcomedusa, pe care eu n-o văzusem niciodată, dar despre care mama mi-a spus că mă ținuse în brațe când eram foarte mic. De asemenea, o stolă de lână brodată de femeile din Sami, foarte pricepute la țesut. Erau reprezentate divinitățile celor patru anotimpuri, cu coroane de flori, spice aurii, fructe și struguri și, în sfârșit, cu trestii acoperite de brumă albă.

Euridice era mult mai tânără decât Nestor și a vrut să probeze imediat colierul în fața unei oglinzi pe care i-o adusese una dintre slujnice. Se vedea că-i place foarte mult și ne-a mulțumit cu căldură.

Seara a avut loc un banchet grozav, mai bogat decât cel pe care-l oferise bunicul Autolycus când fusesem la el să vânez mistreți. Au luat parte toți prinții casei regale, inclusiv Antilochus și Pisistrate, care abia făcea primii pași. Tata era așezat la dreapta lui Nestor și îi vedeam vorbind foarte aproape unul de celălalt, ca și cum își spuneau secrete. Servitorii treceau în permanență printre meseni, aducând frigări cu carne de vită, și turnau vin fără încetare. Tata bea și mânca foarte cumpătat, așa cum făcea mereu. Faptul că văzuse și explorase țări îndepărtate și sălbatice îl făcuse să nu-și piardă niciodată controlul și să fie tot timpul atent. Despre ce vorbeau?

Despre aventurile lor din trecut sau despre afacerile de familie ale altor regi și regine?

Și Nestor era un argonaut și luase parte, alături de tata, la mari fapte de arme, în ciuda vârstei sale înaintate. Se vedeau arme peste tot, atârnate pe pereții sălii: scuturi, lănci, securi, săbii și centuri împodobite cu plăcuțe de argint și agrafe de un bronz strălucitor. În fața palatului se adunase un număr mare de cerșetori, așteptând resturile de mâncare pentru care erau nevoiți să se lupte cu dulăii dornici să-și primească partea.

Vorbeam cu Antilochus, care era așezat lângă mine, și l-am întrebat dacă a făcut vreodată călătorii pe mare sau pe uscat.

— Pe uscat, mi-a răspuns. Am fost în Sparta și în Argos. Sunt orașe frumoase, cu palate impunătoare, dar mie îmi place aici, pentru că avem golful ăsta bogat în pește, unde acostează multe corăbii venite de la mare depărtare: din Asia, din țările aflate pe țărmul celei de-a doua mări și din Creta, unde domnește Idomeneu, prietenul tatălui meu. Într-o bună zi, o să merg și eu în Creta și poate chiar mai departe. Dar tu?

— Eu am fost pe continent la bunicul meu să vânez mistreți și acolo am fost rănit la coapsă. Uite aici. Vezi?

— Bunicul tău? Dar nu e tâlharul ăla bătrân, hoțul de vite?

— Dacă nu erai atât de tânăr, i-am răspuns, te făceam să înghiți vorbele astea de ocară.

Antilochus și-a cerut scuze:

— Nu voiam să te jignesc: ești oaspetele meu și e de datoria mea să te respect. Dar Autolycus nu are o faimă prea bună, și asta nu e din vina mea.

— Bunicul meu nu e tâlhar, e un simplu prădător, și probabil că are motivele lui să trăiască așa cum trăiește. Eu m-am simțit foarte bine în tovărășia lui și, imediat ce-o să pot, o să mă duc iar să-l vizitez.

După ce mi-am făcuit datoria și am apărat onoarea familiei, am încercat să reiau discuția cu lucruri ceva mai plăcute.

— Asta e a doua călătorie pe care o fac și sunt mândru că am vizitat casa lui *wanax* Nestor. Tații noștri sunt legați printr-o strânsă prietenie și așa

trebuie să fim și noi, am spus, gândindu-mă că poate Antilochus va fi rege într-o bună zi și vom avea relații de alianță.

Încă nu învățasem că viitorul este stabilit de soartă.

Am rămas acolo trei zile, apoi am pornit la drum ca să ajungem în Sparta. Regele ne-a dat carele și caii, iar noi i-am lăsat în grijă corabia pe care se aflau o parte dintre ai noștri. Priveam admirativ caii – animale de mare noblețe, obișnuite să fie pe câmpul de luptă, cu niște cozi neastâmpărate și cu păr lucios. Antilochus a fost cel care ni i-a dat în grijă: era o onoare rezervată pentru cei mai importanți musafiri.

M-am urcat în car lângă tata, ținându-mă zdravăn de parapet. Mentor era în spate, împreună cu comandantul corabiei noastre. În urma lor, erau trei care cu șase dintre oamenii noștri înarmați cu lănci. În ultimul car se afla numai un vizitiu, căci transporta darurile aduse de tata pentru regii care ne găzduiau. Ca să ajungem la Sparta, trebuia s-o luăm pe un drum foarte abrupt care traversa un lanț muntos, apoi să coborâm în valea care se deschidea dincolo de munți. Trecătoarea era foarte strâmtă, săpată în piatră. Carele trebuia să treacă unul câte unul, cu mare grijă. Când am ajuns în vârf, în fața ochilor ne-a apărut o priveliște minunată: o câmpie întinsă, cu mii de măslini și pomi fructiferi, tăpșane și pășuni cu turme de oi și herghelii de cai. În viața mea nu mai văzusem ceva asemănător. Și niciodată atâția cai la un loc.

— Ăsta e regatul lui Tyndareus, a spus tata, stăpânul Spartei. Regina Leda este faimoasă pentru frumusețea ei. Au patru copii: două fete și doi băieți. Deși Leda a născut de două ori gemeni, corpul său este perfect, ca al unei zeițe. Fetele sale, deși foarte tinere, promit s-o întreacă pe mama lor. Când o să ajungem la ei, s-o saluți mai întâi pe regină și apoi pe Tyndareus. Așa o să fac și eu.

Ne-a luat aproape o zi întreagă să coborâm de pe munte și să trecem câmpia, apoi să urcăm o pantă mai mică, aflată pe partea opusă, de unde se vedea cetatea lui Tyndareus și a Ledei. Am ajuns la porțile Spartei seara târziu și am observat că în locurile acelea soarele apune mult mai repede

decât în Itaca, pentru că munții înalți îl acopereau când era încă sus, pe când în Itaca îl puteam vedea strălucind până când se afunda în mare.

Am fost întâmpinați de garda regală, înșirată pe cele două laturi ale drumului care ducea la poarta principală. În timp ce urcam, tata îmi vorbea în continuare:

— Tyndareus și-a redobândit tronul abia acum șapte ani, pentru că fratele lui vitreg îl alungase din cetate. Și n-ar fi reușit fără ajutorul lui Hercule. Forța lui nemăsurată a fost hotărâtoare, deși cred că simpla lui prezență e de-ajuns. Oricine i se află în față își dă seama că îl paște înfrângerea, înțelege că a se lupta cu o asemenea ființă înseamnă a se ridica împotriva zeilor.

— E chiar așa cum spui, tată?

— Niciun muritor nu se poate măsura cu el. E ca o stâncă uriașă care se rostogolește de pe un munte și dărâmă în cale pini și măslini seculari; strigătul lui e ca răgetul unui leu. Nu l-am văzut niciodată îmbrăcat în armură: luptă pe jumătate gol și totuși nimeni nu a reușit să-l rănească…

N-am mai întrebat nimic. Dar îmi închipuiam că un om care ajunge să-și ucidă familia a trecut de o limită extremă și a intrat pe un teritoriu de unde îi este imposibil să se mai întoarcă, și nu poate face altceva decât să se îndrepte spre propria distrugere. Nu reușeam să pricep dacă un erou mai poate fi considerat astfel după ce a comis o crimă atât de îngrozitoare sau poate că tocmai înspăimântătoarea cruzime a acelei fapte face, de fapt, parte din natura sa. Mă gândeam că tata, la fel ca Hercule, nu numai că aparține altei generații, dar și unei alte epoci, că face parte dintr-un neam de eroi în vinele cărora mai curg încă ultimele picături din sângele zeilor. Noi aveam să fim altfel. Noi aveam să fim doar oameni.

Ajunși în fața palatului, rândașii s-au îngrijit de cai, iar noi am fost conduși la baie ca să fim spălați, parfumați și apoi să ne îmbrăcăm cu haine curate, înainte să ne primească regele și regina.

Leda avea ochii mari și luminoși, iar părul lung și buclat îi cobora pe umeri și pe spate. Privirea îi era verde și parcă îți trezea spaimă, dar și un fel de admirație încremenită și aproape extatică. Aceea să fi fost privirea

Meduzei, care te putea transforma într-o stană de piatră? Mi se părea chiar că în prezența ei aud o muzică lină, complexă, cu o mulțime de glasuri care se contopesc într-o armonie unică. Vântul serii pătrundea în palatul regal aducând miresme din tărâmuri îndepărtate, mirosul fânului și al violetelor și suspinul îndepărtat al huhurezului.

M-am trezit din visare când tata m-a împuns în coastă cu cotul și l-am însoțit să-l salutăm pe Tyndareus. Au fost poftiți și cei doi prinți, care aveau cam douăzeci și cinci de ani: Castor și Pollux, cei mai tineri dintre argonauți. Erau gemeni și semănau atât de mult între ei, încât nu puteau fi deosebiți decât după culoarea ochilor: mai asemănători cu ai mamei îi avea Castor, mai asemănători cu ai tatălui, Pollux. Și unul, și celălalt, ni s-a spus, erau niște atleți invincibili. Ignorând protocolul, au alergat la tatăl meu și l-au îmbrățișat scoțând chiote de bucurie. I-a îmbrățișat și tata cu multă emoție, nu-i venea să se mai dezlipească de ei. Am înțeles ce înseamnă să iei parte la o bătălie împreună cu cineva: se creează o legătură foarte puternică, de nezdruncinat.

Regele ne-a poftit să ne așezăm la masă pentru banchet. Priveam în jurul meu și admiram sala. Și aici, la fel ca în Pylos, pe pereți erau atârnate arme strălucitoare, scuturi mari și lănci cu vârful de bronz. O parte din suprafața pereților era pictată cu scene de vânătoare și de luptă. Una dintre ele îl reprezenta pe Hercule atacându-l pe uzurpatorul care domnise în Sparta înainte de Tyndareus. Am rămas uluit. Toate faptele pe care le făcuse intraseră în legendă înainte să se stingă ecoul lor. Și tata se uita la picturi cu o anume admirație.

— *Atta*, am întrebat în șoaptă, seamănă cu el?

— Nu. Niciun artist nu pictează eroii așa cum sunt ei; nici n-ar fi în stare. Pictează însușirile după care îi recunoaște lumea.

— Măciuca… Trupul lui gigant. O să-l mai vedem vreodată?

— Nu prea cred. Drumul său duce departe, foarte departe de lumea noastră, într-un loc din care nu s-a mai întors nimeni.

Îmi amintesc și acum cât de tare m-au rănit cuvintele acelea. Erau niște cuvinte ca mult altele, dar, venite din gura unui marinar, își schimbau tonul

și forța. Aveau în ele multă durere.

Banchetul a fost o etalare a puterii regelui Spartei prin abundența de carne friptă, pâine proaspătă și vin, prin numărul mare de invitați îmbrăcați în haine de in și purpură, prin centurile și agrafele de aur, fildeș și chihlimbar, prin cupele de aur cizelat, prin minunatele medalioane și brățări ale reginei. Cât de sărac mi se părea acum micul nostru regat insular! Mica mea Itaca, povârnită și acoperită de păduri, pășune pentru capre și porci.

La sfârșitul banchetului, una dintre slujnice le-a adus în sală și pe fiicele reginei, Elena și Clitemnestra, ca să fie prezentate oaspeților. Aveau între treisprezece și paisprezece ani și erau foarte diferite una de cealaltă. Elena părea o ființă supraomenească, cu fața ei perfectă, cu ochii cu reflecte violete, cu părul care strălucea ca alama lustruită. Buclele sale reflectau lumina într-o mulțime de nuanțe diferite. Când mișca din cap și le făcea să se unduiască, unduirea se transmitea întregului său trup, care părea să se mlădieze delicat ca o floare mângâiată de zefir. Buzele ei semănau cu bobocii macului de munte gata să se deschidă și, când s-au deschis, au dezvăluit niște dinți albi printr-un surâs încă neprihănit de iubire, dar prin aceasta și mai tulburător. În clipa aia aș fi vrut să am inspirația unui rapsod iscusit ca Phemius, să exprim ceea ce simt și văd, acea vrajă pe care frumusețea, în forma ei absolută, o exercita asupra mea. Subțirică și înaltă, poate mai mult decât o fată de vârsta ei, era un boboc încă închis. Oare cum avea să fie trandafirul?

Regele, tată meu, părea să-mi citească gândurile:

— Nici să nu te gândești, băiete. Nu-i de tine. Ea e de aur, tu ești…

— Din lemn, *atta*. Lemnul stejarilor noștri de pe muntele Neritos, pe care doar fulgerul lui Zeus îi poate doborî. Lemnul care plutește veșnic, în timp ce aurul se duce la fund.

Tata a zâmbit.

Clitemnestra era foarte diferită de sora ei geamănă: avea o frumusețe rece și severă, care devenea tulburătoare la vârsta ei fragedă.

Am întâlnit-o pe Elena a doua zi, spre seară. Stăteam pe un bolovan de lângă țarcul cailor, privind cu încântare mișcările acelor animale minunate pe care în Itaca nu le puteam crește. Mă vrăjea statura lor impunătoare, curba puternică a gâtului, armonia mișcărilor, mersul plin de măreție, ochii mari și umezi, coama care se unduia în vânt. La un moment dat, am văzut-o apropiindu-se și am încercat să nu mă uit la ea. Începeam să cred că omul care o privește rămâne prizonierul ei și va fi nefericit toată viața.

— Tu ești prințul Odiseu din Itaca, așa-i?

— Da, i-am răspuns fără să mă întorc. Iar tu ești Elena din Sparta.

— Știi că regele Atenei, Tezeu, m-a cerut în căsătorie? E războinicul ăla de jos, călare pe calul negru.

— Îl văd.

— Dar e prea bătrân pentru mine.

— Cel care l-a sfidat și ucis pe omul-taur în Labirint nu poate fi niciodată bătrân. Tu ce-ai făcut în viață? Nimic. Nu ești decât o fată frumoasă și n-ai niciun merit pentru asta.

În loc să se supere, mi-a zâmbit:

— Și ți se pare puțin?

— Nu. Nu mi se pare puțin, dar…

— M-ai cere în căsătorie dacă ai putea?

— Nu.

Atunci a venit în fața mea și m-a privit cu asprime:

— De ce mă urăști? Numele tău te face să mă urăști?

Am sărit în picioare și, roșu la față, i-am răspuns:

— Numele meu nu-mi impune nimic și nu te urăsc… Nu te-aș cere de soție pentru că…

— Pentru că? a insistat ea.

— Pentru că atunci când zeii vor termina cu plăsmuirea ta, tu vei fi prea frumoasă ca să mai iubești pe altcineva în afară de tine însăți. Și de aceea cred că vei fi o pacoste pentru mulți bărbați.

Ochii Elenei păreau să-și schimbe culoarea în rubiniu, în timp ce razele soarelui coborau dincolo de culmea munților Taigetos. Un văl de tristețe s-a

așternut pe fața ei.

— Lucrurile astea se întâmplă doar din voința zeilor, a răspuns. Noi suntem niște bieți muritori și nu avem nicio putere. Nu sunt rea, Odiseu, și dacă ai mai rămâne aici, aș sta de vorbă cu tine în fiecare zi.

— Despre ce?

— Despre soare și întuneric, despre ură și iubire, despre viață și moarte. În privirea ta e o lumină pe care n-am mai văzut-o niciodată, nici măcar la frații mei, care sunt nespus de frumoși. O invidiez pe mireasa pe care o vei conduce în iatacul nupțial și o vei culca în pat cu forța iubirii, prinț al Itacăi. Rămâi sănătos.

Apoi s-a făcut nevăzută în lumina asfințitului.

8

Am plecat după două zile cu daruri prețioase în car. Gândul la Elena revenea din când în când și mă tulbura, dar îl priveam apoi pe tata și mă simțeam fericit să fiu lângă el, să aflu o mulțime de lucruri, să fiu oaspetele unor suverani puternici și al unor regine strălucitoare, să văd locuri pe care nu le mai văzusem niciodată, munți prăpăstioși și câmpii, râuri și păduri, turme aflate la păscut, herghelii de cai în galop, amurguri în flăcări și zori cufundate în tăcere.

Am trecut un alt șir de munți.

— Unde mergem, *atta*? l-am întrebat. Ne întoarcem acasă?

— Vrei deja să te întorci? Călătoria noastră abia a început. Nu, mergem la Micene.

M-a cuprins un fior la auzul acestui nume:

— E un loc blestemat, *atta*. Ce căutăm acolo?

Tata continua să privească în față, la drumul albicios care urca spre trecătoarea din vârful munților și apoi cobora în câmpia Argosului. Mi-a răspuns după o vreme:

— Pentru că am auzit de la Nestor din Pylos și de la Tyndareus din Sparta că regele celui mai mare și mai bogat oraș din Ahaia e un om îngrozitor, un monstru. Și asta m-a făcut să-i cer să mă primească.

— De ce, *atta*?

— Îți aduci aminte de noaptea în care a venit un sol la palat și mi-a adus vestea aia înspăimântătoare?

— Da, îmi aduc bine aminte. N-am mai putut dormi.

— Totul s-a întâmplat la Micene. Și, cine știe, între zidurile palatului unde s-a petrecut măcelul poate o să reușim să înțelegem ce s-a petrecut de fapt.

— Tu nu-l crezi în stare așa ceva, nu-i așa?

— Hercule? Nu, într-adevăr, nu cred.

— S-ar schimba ceva dacă ai descoperi adevărul?

— Multe, chiar dacă morții nu mai pot fi readuși la viață.

N-am mai pus alte întrebări și am mers pe drumul alb timp de mai multe ceasuri, străbătând câmpia nesfârșită pe care păștеau hergheliile de cai. Uneori treceam atât de aproape de ei, încât îi puteam atinge cu mâna. Seara, când făceam popas, mă ocupam de caii noștri. Îi scoteam din hamuri, le dădeam fânul adunat de mine de pe câmp și îi acopeream cu o pătură de lână ca să-i feresc de umezeala nopții.

Am ajuns în Micene la lăsarea întunericului. Orașul nu se vedea de pe drumul pe care mergeam noi, ce ducea la portul de pe malul mării. Era ascuns în fundul unei văi înguste, pe care trebuia să o traversăm spre miazănoapte, până când ajungeam să vedem două dealuri: unul mai masiv și mai înalt, celălalt mai scund, dar mai abrupt. În vârful celui de-al doilea se afla orașul, iar palatul, construit pe o stâncă, la buza prăpastiei, domina toate celelalte case, valea și câmpia din depărtare.

Am urcat pe un drum străjuit de morminte grandioase de piatră acoperite de tumuli, până am ajuns la poartă, o construcție uriașă formată din două coloane, deasupra căreia trona o arhitravă gigantică, pe care nici măcar o sută de oameni n-ar fi putut s-o miște din loc. Numai un zeu ar fi putut dacă și-ar fi dorit. Deasupra arhitravei se afla un bloc triunghiular de piatră, pe care erau sculptați doi lei ridicați pe labele din spate, unul în fața celuilalt, cu trupul pictat într-o culoare roșiatică și capul poleit cu aur.

— Ăsta e orașul Micene, a spus tata. Îți dai seama acum că niciun om n-ar trebui să moară înainte să-l vadă măcar o dată?

A bătut de trei ori în poartă cu mânerul lăncii. I s-a deschis.

Douăzeci de războinici, zece la dreapta și zece la stânga, ne-au prezentat onorul și ne-au escortat la palat. Tata mi-a arătat pe partea dreaptă,

în spatele unor ziduri, mormintele perseizilor, primii suverani ai orașului, și apoi palatul de sus, luminat de torțe. Cu fiecare pas care ne apropia de marea reședință regală mă simțeam mai neliniștit și mai speriat. M-am apropiat de tata, dar n-am îndrăznit să-i spun ceva, de teamă să nu mă audă oamenii care ne însoțeau, iar el să nu creadă că mi-e frică. Puteam să văd numai trecătorii, puțini la număr, și să aud ici și colo uși care se deschideau și se închideau, scârțâind din balamale. Mă întrebam de ce locuitorii unui loc atât de sumbru nu pleacă de acolo, de ce nu-și aleg un deal plantat cu măslini sau o pășune cu turme și herghelii. Oare numai întunericul nopții făcea ca locul să-mi pară astfel?

Cu siguranță că orice sat sărman, de țărani sau de păstori, mi s-ar fi părut mai frumos și mai fericit, dar poate că regele Laertes, tatăl meu, dorise să mă aducă în acel loc ca să înțeleg ceea ce, în aparență, nu avea nicio explicație. În inima celui mai puternic regat din Ahaia, totul era pe dos: răul în locul binelui, nelegiuirea în locul dreptății, poate chiar și tenebrele în locul luminii. Începusem să cred că, în timp ce noaptea cobora printre zidurile cetății lui Euristene, soarele încă mai strălucea în Itaca și în nisiposul Pylos și că ziua nu se va mai arăta niciodată pe străzile mute ale orașului Micene.

Aș fi vrut să evit întâlnirea cu regele, pentru că, în adâncul sufletului, simțeam că el este răul întruchipat și că vom fi în pericol dacă îi mâncăm pâinea și petrecem noaptea sub acoperișul lui. Dar ne aflam deja la intrarea în palat.

Ne-a primit singur, în sala armelor. Nu mai văzusem niciodată atâtea lănci și săbii, atâtea scuturi, atâtea coifuri cu panaș. Acopereau pereții de sus până jos. Panopliile, luminate de lămpi, păreau fantomele unor războinici căzuți în luptă. S-a lăsat pe o bancă oftând și ne-a făcut semn să ne așezăm. Nu ne-a oferit nici vin, nici pâine, nici sare.

— Ce vânt te-aduce pe aici, rege al Itacăi? l-a întrebat pe tata.

— Fiul meu și cu mine am pornit spre Argos și, dacă avem timp, vrem să ajungem și în Salamina, ca să ne întâlnim cu regii acelor orașe și să schimbăm daruri. Dacă treceam de mândra ta cetate fără să urcăm și să te

salutăm, ar fi fost o lipsă de respect pentru care ne-ai fi putut dispreţui în momentul în care ai fi aflat.

Tata mințea, înăbușindu-și adevăratele sentimente; în același timp, mă învăța să ascund adevărul, ca să nu sufăr vreo nedreptate din partea cuiva mai puternic decât mine.

— Îți sunt recunoscător pentru asta, i-a răspuns Euristene fără să mă privească și pe mine.

Era ca și cum pur și simplu nu existam.

Din încăperile palatului nu răzbătea niciun zgomot, și totuși era vremea cinei, acel moment al zilei în care se aprindeau luminile în palatul din Itaca, femeile puneau masa, servitorii așezau pe jar țepușele ca să se frigă carnea, iar slujnicele aduceau pâini rumenite din cuptor. Asta însemna puterea? Să stai de veghe în sălile pustii ale unui palat? Așa părea. Eram sigur că Euristene veghează de unul singur până în zori, de teamă să nu fie ucis sau de frică să nu adoarmă, ca să nu fie bântuit de incubi, de divinitățile Nopții și ale Infernului. Avea să închidă ochii la revărsatul zorilor, fără să fi dormit vreun pic, fără să se fi mișcat din loc. Tata a vorbit din nou:

— Poate că am venit într-un moment nepotrivit, Euristene, un moment în care preferi să rămâi singur. Asta înseamnă să fii rege, să te apese îndatoririle și grijile guvernării.

— N-aș vrea să se spună, a răspuns regele din Micene, că un oaspete atât de ilustru nu are parte de primirea cuvenită. Din păcate nu pot da un banchet în cinstea voastră, a ta și a fiului tău, pentru că sunt chinuit de o durere care nu-mi dă pace nicio clipă, un junghi ascuțit în cap, de parcă o săgeată înroșită în foc îmi arde tâmplele. Dar am să poruncesc să fiți serviți într-o sală mare, frumoasă, cu tot felul de mâncăruri și vin roșu tare, care vă încălzește inima, iar mâine veți pleca de aici cu darurile cuvenite.

Doi dintre războinici ne-au condus în camerele noastre, trecând printr-un un coridor lung, cu pereți din blocuri mari de piatră. Sunetul pașilor noștri era amplificat de tăcere, iar palatul părea pustiu, dar am avut de mai multe ori impresia că suntem urmăriți. Am fost în cele din urmă poftiți într-o sală cu pereții acoperiți de picturi și cu jilțuri din lemn rezemate de pereți.

În mijlocul celui mai lung dintre pereți se deschidea o fereastră ca un tablou de un roșu aprins, încadrat de zidul cenușiu. Reflecta lumina soarelui de mult asfințit. În fața a două jilțuri erau mese cu pâine, carne friptă și ouă de porumbel. Separat, struguri și smochine.

— Tată, am spus îndată ce războinicii au plecat și zgomotul pașilor s-a pierdut pe coridor, n-ai simțit în sinea ta că suntem urmăriți de cineva sau supravegheați?

— Nu, mi-a răspuns. Mă gândeam la altceva. De ce a poruncit Euristene să fim conduși în camera asta? De ce nu-i aici nici măcar un membru al casei regale să ne țină tovărășie?

— Poate că nu are încredere în nimeni, iar dacă el nu poate sau nu vrea să fie prezent, nu le dă voie nici altora să facă asta. De fapt, ne aflăm aici cu speranța să găsim amănunte sau semne ale unui adevăr ascuns.

A intrat un servitor cu o cană de vin și două cupe de aur, în care fuseseră desenate păsări cu aripile desfăcute. Tata a gustat vinul.

— E tare și fără apă, mi-a spus. Ai grijă să nu bei mai mult de o cupă.

Apoi, în timp ce servitorul s-a întors cu spatele să-mi toarne vin, a lăsat să-i cadă pe pardoseală inelul de bronz.

Servitorul nu s-a întors.

— E surd și probabil mut, a spus tata. În casa asta domnește bănuiala.

Am dat din cap aprobator.

Cu ajutorul unui felinar pe care îl ținea în mână, servitorul le-a aprins pe celelalte, care atârnau pe pereți, și sala a fost scăldată într-o lumină caldă, devenind mai puțin posomorâtă.

Faptul că luam cina singur, doar cu tatăl meu, în casa în care Hercule își ucisese familia din motive pe care nu reușeam să le înțelegem, îmi provoca un sentiment de panică și un fior de groază. Mă simțisem de mii de ori mai bine în Acarnania, în casa bunicului, care totuși se bucura de cea mai rea faimă și mă aruncase în calea unui mistreț.

— În schimb, zidurile pot să vorbească și chiar să audă, a spus tata în șoaptă.

Am înțeles ce voia să spună: nu trebuie să fac nicio referire la motivul vizitei noastre. Am vorbit despre altceva: despre Argos, unde nu mai fusesem niciodată, și despre Salamina, insula lui Telamon, un argonaut și un tovarăș al tatei.

— Are un fiu puțin mai mare decât tine, e uriaș și puternic ca un taur. Îl cheamă Aiax. Și altul mai tânăr, Teucer, care e iscusit în tragerea cu arcul, la fel ca tine, mi-a spus. O să vă împrieteniți. Înțelegi? Într-o zi voi o să fiți cei care țin în mână soarta regatelor noastre, când noi o să fim prea bătrâni sau deja morți. De aceea facem călătoria asta: să cunoști alți prinți și să te împrietenești cu ei. Așa se evită războaiele.

S-a ridicat, s-a îndreptat spre ușă, a crăpat-o, apoi s-a întors și a continuat:

— Nu-mi place locul ăsta. Nu-mi place cum ne-a primit Euristene, nu-mi place izolarea asta. Iar în capătul coridorului se află unul dintre războinicii din gardă. La capătul celălalt, alți doi. N-o să putem vorbi cu nimeni și nimeni n-o să poată vorbi cu noi în situația asta. N-are niciun rost să mai rămânem aici. Mâine în zori plecăm.

— Tată, de ce domnește Euristene în orașul ăsta?

Tata a tăcut o vreme și s-a apropiat de fereastră, uitându-se afară, în bezna nopții. Aproape că-i puteam citi gândurile: venise, fără îndoială, cu gândul să găsească un semn sau un indiciu care să-l ajute să-l absolve, măcar în suflet, pe Hercule de o crimă monstruoasă, și simțea că e nevoit să se recunoască învins. Nu putuse vedea și auzi decât un oraș mut, un rege cu o privire întunecată, o încăpere izolată de celelalte, o atmosferă înăbușită și încremenită. Adică nimic.

— Euristene și Hercule sunt veri… Un oracol a spus cândva că ultimul descendent al perseizilor, care era Hercule, va domni în Micene și Tirynt, dar o preoteasă a Herei a jurat că vărul lui s-a născut înainte. Zeița, care asistase la naștere, i-ar fi dezvăluit asta. Euristene a devenit stăpânul celor două orașe, iar Hercule a fost nevoit să plece și să ducă o viață de pribegie.

— Dar cum s-a putut întâmpla așa ceva? Și de ce s-a întors tocmai aici?

— Asta aș vrea să aflu, dar nu cred că o să fie posibil. Nu putem nici să ne mișcăm, nici să vorbim cu cineva. Dar sigur că ai dreptate, fiule: ăsta e nodul pe care trebuie să-l desfacem. De ce s-a întâmplat tocmai aici masacrul? Poate că o să aflăm la Argos mai multe, niște informații pe care numai un rege le poate șopti la urechea altui rege. Nu aici.

Am terminat cina, dar nu am zărit fundul cupei cu vin. Ne-am retras în camera alăturată, unde fuseseră pregătite două paturi, pe care se aflau pături de in țesute în război și brodate cu purpură. Tata și-a pus sabia și teaca pe pardoseală, iar eu mi-am strecurat pumnalul sub pernă. Am adormit, deși scenele măcelului îmi făceau pleoapele să palpite fără încetare.

Apoi, nu mai știu când, dar cred că pe la miezul nopții, am auzit un zgomot la ușa încăperii, ca și cum un câine râcâia sub ea ca să intre. Am îngenuncheat pe pardoseală, ascultând. Cineva freca lemnul cu ceva aspru și rugos, făcând un zgomot care se putea auzi doar de la o mică distanță. Oare voia să-l auzim numai noi, nu și ceilalți?

M-am ridicat din pat, ghidându-mă după lumina muribundă a ultimului felinar care mai ardea în sală. Am săltat încetișor zăvorul, fără să fac zgomot, și apoi am deschis repede ușa. M-am trezit în fața unui copil cu ochii plini de spaimă.

9

L-am luat de mână și l-am tras înăuntru.

— Tu făceai zgomotul ăla? Cu ce?

Mi-a arătat un cui înfipt într-o bucată de lemn.

— Cine e? a întrebat tata, apărând din camera cealaltă.

— Un copil… Cum te cheamă?

— Eumelus.

Când tata s-a apropiat, micul vizitator s-a retras înspre ușă, înspăimântat.

— Nu vrem să-ți facem rău, a spus. Suntem prietenii tăi. De unde vii, Eumelus? Și ce faci în locurile astea?

— Sunt din Pherae, din Tesalia…

Tata s-a întors spre mine.

— Nu poate fi un copil oarecare. Uită-te cum e îmbrăcat. E sigur un prinț. Poate oaspete, dar mai probabil un ostatic… De ce-ai venit la noi? Vrei să ne spui ceva? Ce anume?

Copilul a amuțit, iar eu i-am făcut un semn tatălui meu să se îndepărteze: prezența lui îl speria. A înțeles fără să fie nevoie să-i spun ceva și s-a retras. Am căutat în desagă ceva care i-ar fi făcut plăcere băiatului. Am găsit un căluț de lemn pe care-l cioplisem cu cuțitul și i l-am arătat.

— Uite, eu l-am făcut, să știi. E frumos, nu-i așa? Ți-ar plăcea?

Eumelus a dat din cap aprobator. Mi-am pus căluțul în palmă și i l-am întins. A șovăit o clipă, apoi l-a înhățat repede și l-a pus la centură.

— Ăsta e darul meu. Să-ți amintești de Odiseu din Itaca de fiecare dată când îl scoți de la centură să te joci cu el. Și știi ce înseamnă asta? Înseamnă că suntem prieteni: prietenii schimbă daruri între ei.

— N-am nimic să-și dau în schimb, a răspuns băiatul.

— Prietenia ta e cel mai prețios dar. Și, cine știe, poate că într-o zi o să mă primești în palatul tău și o să-mi faci un dar care o să-mi amintească de tine. Dar acum spune-mi, de ce râcâiai pardoseala pe sub ușă? Voiai să aud și să-ți deschid, nu-i așa?

Eumelus a dat iarăși din cap. M-am apropiat, i-am luat mâna între mâinile mele și l-am privit țintă.

— Ce voiai să-mi spui?

Eumelus a început să vorbească în șoaptă, fără să-și schimbe tonul vocii sau expresia feței, mi-a spus cine e și mi-a descris ce văzuse mai demult, într-o noapte, în sala în care ne aflam. Fusese trezit din somn de zgomote ciudate, apoi de gemete și de horcăieli. Se sculase din pat, venise în direcția din care se auzeau zgomotele și văzuse toată grozăvia, crăpând ușa. Apoi fugise cât de repede putuse ca să ajungă în camera sa din fundul coridorului și să se piardă în întuneric înainte să-l vadă cineva.

Terminând de vorbit, mă privea cu ochii aceia atât de mari, atât de negri și atât de larg deschiși, de parcă mă invita să văd până în adâncul sufletului său.

— Ești sigur că n-ai visat? l-am întrebat.

A clătinat din cap: nu, nu visase. Apoi mi-a arătat pentru ce-i folosea cuiul înfipt în bucata de lemn. A râcâit între două lespezi ale pardoselii și a strâns țărâna care se adunase în crăpătură. Mi-a presărat-o în palmă, apoi mi-a arătat că are la centură o pungă plină cu același pământ.

— Mâine trebuie să vii cu noi. O să te ducem la părinții tăi. Sunt sigur că nu știu în ce situație te afli.

I-am făcut semn tatei să se apropie, sigur fiind că acum băiatul are încredere în noi, și i-am arătat pământul:

— Folosește cuiul ăla ca să scobească între lespezile pardoselii: uite, pare să fie sânge închegat. Au spălat pe jos, dar nu l-au putut curăța pe tot.

Tata și-a apropiat fața de pământul pe care-l aveam în mână, l-a mirosit și mi-a confirmat cu gravitate:

— E sânge, fără nicio îndoială.

— Trebuie să-l luăm de aici, am spus. Nu-l putem lăsa singur în locul ăsta și cu un asemenea secret în suflet. E prea mult pentru el.

— N-o să mă lase să plec, a spus Eumelus, iar în carele voastre nu e loc suficient să mă ascund. Dacă mă găsesc, ne-ar putea ucide pe toți.

— Tu ești fiul lui Admetus, a spus tatăl meu. O să-i spun ce am văzut și cum te-am găsit aici.

— Nici măcar el nu poate să facă nimic, chiar dacă ar vrea. Există un singur om care mă poate elibera din închisoarea asta.

Niciunul dintre noi n-a mai scos o vorbă, căci toți ne gândeam la aceeași persoană: Hercule.

A doua zi, în zori, am coborât în curtea palatului. Înconjurat de războinicii săi, Euristene deja ne aștepta. Doi oameni au adus darurile pentru regele din Itaca: o blană de urs și o sabie veche, de ceremonie, cu lama gravată și incrustată cu aur. Mânerul era turnat în aur și avea la capăt două capete de leu. Nu mai văzusem niciodată o asemenea minunăție. Noi i-am oferit în schimb un baston de comandant din bronz și chihlimbar, pe care tata îl capturase din Asia.

În timp ce plecam, m-am uitat sus și i-am făcuit semn tatei, spunându-i în șoaptă:

— Sus, la a treia fereastră.

Acolo era un copil, care abia se vedea. Ne făcea cu mâna, sau cel puțin așa îmi părea.

Euristene s-a uitat la fereastră și a zâmbit strâmb. Poate voia numai să se asigure că tânărul său oaspete se află acolo unde trebuie să fie.

Tata a lăsat capul în jos – cred că voia să-și ascundă furia neputincioasă. Să lase un copil într-un loc atât de sumbru, în puterea unui om nemilos și crud, era împotriva firii sale: cu siguranță, în piept inima îi urla ca un câine. Am trecut pe sub poarta cu lei, încă învăluită în umbră, și

am coborât pe drumul care ducea la răspântie. Am luat-o la stânga, spre Argos.

— Încet, l-am rugat pe tata. Să mergem la pas.

Era momentul să-i povestesc tot ce aflasem de la acel copil.

— A avut loc un mare banchet în onoarea lui Hercule. Euristene îi trimisese vorbă că vrea să facă pace și să restabilească buna relație dintre ei. Dorea ca vărul lui să-și aducă și familia, iar Hercule acceptase. La un moment dat, soția sa, Megara, și copiii s-au retras din mijlocul festinului. El a rămas în compania lui Euristene și a celorlalți comeseni, care voiau să se bucure de petrecere și vin. Iar Hercule a băut mult – atât de mult, încât n-a mai știut de el. Poate că în cupa sa era ceva care i-a luat mințile. L-au dus pe sus în cameră și au plecat.

Palatul s-a cufundat în tăcere.

Noaptea târziu, Eumelus, care dormea într-o cameră din capătul coridorului, a auzit gemete și strigăte, zgomote de obiecte răsturnate, bufnituri. A tras cu urechea, crezând că în cel mai scurt timp vor răsuna pe coridoarele palatului strigăte de alarmă și pașii războinicilor de pază. În schimb, nu s-a auzit nimic. Ce se petrecea acolo nu putea fi întrerupt. Atunci s-a sculat din pat și a străbătut desculț coridorul, până când a ajuns în fața ușii din spatele căreia veneau zgomotele. Acum auzea totul limpede: era zgomotul îngrozitor al măcelului.

A crăpat ușa și a văzut ce se întâmpla înăuntru. Hercule zăcea pe jos fără cunoștință, iar trei bărbați înarmați îi ucideau pe membrii familiei sale, care încă mai respirau. Soția și copiii. Apoi, unul dintre ei a pus o sabie în mâna lui Hercule. Eumelus a fugit spre camera lui, dându-și seama că urmau să iasă cei trei ucigași. N-a mai putut închide ochii tot restul nopții. În zori, urletul de groază al unei femei i-a trezit pe toți. Palatul întreg răsuna de strigăte, vaiete și hohote de plâns.

La sfârșitul poveștii, tata părea împietrit. M-a întrebat:

— De ce voiai să mergem la pas?

Tata își urma firul gândurilor și nimic nu îl putea face să se gândească la altceva.

— Tată, îți aduci aminte de copilul care se vedea la fereastră?

— Da, l-am văzut. Eumelus.

— Mi-a făcut niște semne.

— Ce fel de semne?

— Cele pe care le fac păstorii ca să comunice de la distanță. Le folosim și noi pe insulă.

— Așa e. Și ce ți-a spus?

— Doi chiparoși.

Tata a tras de hățuri, iar carul s-a oprit. În spatele nostru, Mentor și oamenii din escortă au făcut la fel.

— Și ce înseamnă asta?

— Cred că un loc aflat în drumul nostru. Știe încotro ne îndreptăm. Un loc însemnat cu doi chiparoși.

— Poate că e vorba de-un mormânt. Și ar trebui să se întâmple ceva acolo?

— Sper că o să aflăm când ajungem.

Am pornit din nou la drum, mergând la fel de încet. Am ajuns la răspântie: la stânga era drumul spre Tyrint și spre mare, iar la dreapta, cel către Argos. Ne-am uitat în jurul nostru: nimeni nu ne urmărea, nimeni nu se afla în fața noastră.

Pe ogoare, țăranii ieșiseră deja la muncă, secerau orzul și adunau fânul. Văcarii și ciobanii duceau animalele la păscut. În spatele nostru, cetatea Tiryntului se înălța pe o stâncă abruptă, în mijlocul câmpurilor cultivate. M-am întors s-o văd mai bine, albă și azurie, pe fondul verde al câmpurilor – nespus de frumoasă. Atunci am observat cei doi chiparoși.

— Acolo, tată! Uite-i!

— E un loc descoperit și nu-i prea departe de Micene… Ce facem?

— Mă duc eu. Dacă mergem toți, șirul de care o fie văzut de la distanță. Cred că nimic nu le scapă oamenilor lui Euristene. Dacă-l găsesc pe copil, ne întoarcem înapoi împreună. Dacă nu-l găsesc, aștept să coboare soarele la două palme deasupra orizontului și mă întorc singur. Voi

așteptați-mă aici, după tufele astea, să nu vă vadă nimeni. Între timp, povestește-i lui Mentor ce ți-am spus eu.

M-am îndepărtat și am pornit cu pași grăbiți spre locul cu doi chiparoși, mergând pe un drumeag îngust, printre câmpuri pe care erau cultivate plante pe care nu le puteam recunoaște. Erau doi copaci impunători, ce puteau fi văzuți cu ușurință de la depărtare, și se înălțau lângă un tumul în care probabil fusese înmormântat un erou din vechime. M-am apropiat, uitându-mă mereu în jur, dar locul păreau cu desăvârșire pustiu. Am așteptat o vreme, măsurând din când în când înălțimea soarelui deasupra orizontului. Tata și ceilalți se ascunseseră bine în spatele tufișurilor și nu se zăreau.

Dintr-odată, m-am trezit cu el lângă mine. Parcă apăruse din neant.

— Unde erai? l-am întrebat.

Copilul a arătat spre intrarea în mormânt.

— Acolo? Și nu te-ai temut că morții ar putea să te tragă sub pământ?

A dat din cap: nu se temea. Știa deja că trebuie să se teamă mai degrabă de cei vii decât de cei morți.

— Cum ai ajuns aici?

Mi-a arătat o potecă strâmtă care trecea șerpuind pe câmp, printre șiruri de ulmi și de plopi. Din depărtare, nimeni n-ar fi reușit să o zărească. Probabil ieșise pe una dintre ferestrele palatului, coborâse pe partea din spate a clădirii, după care o luase pe scurtătură, prin mijlocul câmpului.

— Hai să mergem, am spus. Dacă își dau seama că ai fugit, te caută peste tot.

A încuviințat. L-am luat de mână și l-am dus în locul în care se afla tata. Probabil că în timpul pe care îl petrecuse la palat se obișnuise să vorbească puțin, atât cât era necesar; altfel, dacă se putea, prefera să nu deschidă gura.

— Totuși, i-am spus, când o să ajungem la tata, trebuie să-i spui tot ce știi. Riscă mult ajutându-te, iar eu fac la fel. Îți dai seama de asta, nu-i așa?

— Știu, a răspuns Eumelus, apoi a tăcut, căci probabil considera că vorbise prea mult.

Tata a ieșit din tufișuri imediat ce ne-a văzut traversând drumul.

— Plecăm imediat, a spus, dar o să ne împărțim: tu și copilul mergeți cu mine la Argos pe un drum secundar, iar Mentor și ceilalți vor merge pe drumul principal. Se vor despărți imediat ce va fi posibil, ne-am înțeles deja asupra acestui fapt. Peste șase zile, la asfințit, ne întâlnim toți pe istm.

Ne-am salutat și ne-am despărțit. Luând-o pe drumul principal, carele au ridicat un nor mare de praf în urmă. Noi am luat-o pe un drumeag secundar, puțin umblat. În scurt timp, drumul care șerpuia spre dealuri a devenit un pic mai mare decât o potecă. Eumelus părea că se simte foarte bine. Voia să țină hățurile și să mâne caii.

— E pătimaș băiețașul ăsta. O să se facă vizitiu, a spus tata și i-a lăsat hățurile.

Între timp reflectam. Merseserăm pe un drum secundar, crezând că Euristene și oamenii lui văzuseră praful iscat de carele noastre, care se îndreptau spre miazănoapte, și se hotărâseră să le urmărească ca să ne prindă. Erau îndreptățiți să creadă că suntem destul de vicleni, având în vedere originea noastră, și să fie aproape siguri că băiatul se află la noi. Prin urmare, puteau să ne caute pe drumuri mai puțin umblate și mai greu de străbătut, unde era foarte posibil să ne găsească. În sfârșit, puteau să ne caute în mai multe locuri simultan – în acest caz, nu aveam nicio cale de scăpare. Trebuia să fim mult mai vicleni.

La primul popas, i-am cerut lui Eumelus să-i repete tatălui meu tot ce văzuse în noaptea masacrului, fără să lase nimic uitării. Iar el a fost de acord. A povestit totul cu o mulțime de amănunte și în încheiere a spus că trupul soției și cele ale copiilor lui Hercule fuseseră înmormântate într-o groapă comună din afara zidurilor orașului. De aceea râcâise sângele închegat între lespezile pardoselii, de aceea avusese de gând să îngroape mica pungă de piele la umbra unui pin, de unde se putea vedea întreaga vale inundată de soare.

— Într-un loc mai bun, a spus el.

— De ce te aflai la Micene? l-a întrebat tata.

— Pentru că regele le-a cerut asta părinților mei. Obiceiul e ca prinții să-și petreacă timpul ca paji în preajma altor regi. N-au putut să-l refuze.

În timp ce vorbeau, m-am îndepărtat puțin, să țin sub observație drumeagul care urca din vale. Când i-am văzut, m-am întors la tata.

— Vin. Era de așteptat.

— Da. Acum tu, care ești atât de isteț, ce-ai face?

— Avem două posibilități: să-i convingem că n-am trecut niciodată pe aici…

— Adică să ștergem urmele, a spus tata, să adunăm balega cailor, să facem bucăți carul, să-l ascundem și să pitim caii. Să ne ascundem. Până când vor pleca.

— E complicat, durează și e greu de realizat. Poate că n-avem timp. Dacă vin aici, înseamnă că ne-au văzut, și dacă ne găsesc ascunși o să fie mai rău. Mai ușor e să-l ascundem pe el, i-am spus, arătând spre Eumelus. Vezi pinul uriaș de jos, de pe coasta dealului?

Băiatul a încuviințat.

— Ești în stare să te urci în vârful lui?

— Asta-i tot ce făceam pe muntele Pelion, când eram mic.

— Bine. Fugi acolo cât de repede poți. Când ajung aici, tu trebuie să fii deja în vârf, și o să rămâi acolo până vin eu să te chem.

Eumelus s-a făcut nevăzut printre copaci.

— E un tesalian, a spus tata. Ținutul lor e plin de păduri. Tesalienii învață să se ascundă și să se urce în copaci înainte să învețe să vorbească.

Am deschis desaga cu provizii și i-am dat tatei să mănânce.

— Să ne prefacem că ne-am așezat să mâncăm, dar să fim gata de orice. Primul lucru despre care ne vor întreba va fi de ce ne-am despărțit de ceilalți. De ce?

Acum eu ceream ajutor minții lui Laertes.

— Pentru că mergem în Arcadia, mi-a răspuns fără întârziere. N-ai auzit niciodată vorbindu-se despre sanctuarul regelui Lup? Bunicul tău are un nume care îi sperie pe toți. Lasă-mă pe mine să vorbesc.

Erau vreo doisprezece în cinci care, bine înarmați. Pe unii dintre ei îi văzusem la palat, așa că i-am recunoscut.

— S-a întâmplat ceva? i-a întrebat tata.

— Căutăm un copil. E un tânăr prinț care ne-a fost încredințat.

— Și îl căutați aici?

— Bineînțeles. A dispărut când ați plecat voi. De ce v-ați despărțit de ceilalți?

Eu și regele Laertes ne uitam unul la celălalt, iar în adâncul sufletului râdeam cu poftă, căci prevăzuserăm totul.

— Pentru că mergem în Arcadia. La sanctuarul regelui Lup…

Aroganța a dispărut de pe fețele urmăritorilor noștri.

— E o chestiune de familie, trebuie să înțelegeți. Bunicul băiatului meu, socrul meu, despre care poate că ați auzit vorbindu-se, are în vine sânge de lup, și vreau să-l eliberez pe Odiseu de un asemenea blestem. Nimeni nu și-ar dori ca propriul copil să se transforme în lup o dată pe lună și să-i masacreze pe călătorii surprinși noaptea în locuri pustii. Uitați, v-am ajuta cu plăcere să-l căutați pe oaspetele vostru prețios, dar, din păcate, suntem cam grăbiți. Trebuie să fim la sanctuar înainte de luna plină. Dacă nu ajungem la timp, o să fie o mare nenorocire pentru noi, dar și pentru voi.

N-a mai fost nevoie de altceva. Oamenii lui Euristene au privit în jur, apoi s-au întors pe unde veniseră. Am așteptat să-i văd iar în depărtare, pe câmpie, înainte să mă duc la Eumelus. I-am spus să ne urmeze, dar printre copaci.

Până când se va lăsa întunericul.

10

Ne-am cotinuat drumul până când soarele a dispărut la orizont, asigurându-ne că nu ne urmărește nimeni, în afară de tânărul nostru prinț, care mergea prin pădure. Tata a tras de hățuri și a oprit caii. Am făcut focul, pentru că urcasem mult și era frig. Am găsit câțiva cărbuni aprinși sub cenușa din vatra părăsită de un păstor și mi-a fost ușor să aprind câteva frunze uscate și ramuri subțiri. L-am strigat pe Eumelus, spunându-i să iasă dintre copaci. N-am primit niciun răspuns.

— Unde e? Unde să fi plecat? I-am spus să vină după noi, dar să meargă printre copaci. Nu putea să se rătăcească.

Tata și-a plecat fruntea și a oftat. Nu-i înțelegeam gestul.

— Era un băiat ciudat, a spus. Poate s-a răzgândit. Poate nu-l mai interesează să meargă pe același drum cu noi. Poate s-a speriat din cauza celor auzite.

— Și eu m-am speriat, *atta*. Și eu m-am speriat. Spune-mi adevărul: bunicul are acel nume pentru că s-a dus la sanctuarul regelui Lup din Arcadia?

— Astea sunt povești spuse prin acele părți pentru că bunicul tău e un om înspăimântător și fiindcă are un nume… nemaiîntâlnit… Totuși, poate că n-ar fi trebuit să le spun asta războinicilor lui Euristene.

— Dar de ce nu: i-ai făcut să se întoarcă din drum.

— Taci! mi-a spus tata și a apucat mânerul sabiei.

Am auzit un zgomot de crengi rupte și apoi a apărut Eumelus. Ținea în mâna stângă un iepure pe care-l prinsese și-l ucisese cine știe cum.

— Aveți un cuțit? ne-a întrebat.

I l-am întins pe-al meu. A jupuit animalul, l-a golit de măruntaie, a separat inima, ficatul, splina și rinichii de celelalte organe, apoi le-a înșirat pe cuțit, frigându-le pe jăratic. Îl priveam uimiți.

— Unde ai învățat să faci asta? l-am întrebat.

— În țara mea, încă de mici suntem duși în pădure și trebuie să învățăm cum să rămânem în viață. Unii nu se mai întorc. Însă cei mai mulți învață.

Apoi am fript carnea iepurelui și, după ce ne-am potolit foamea și ne-am învelit în mantiile de lână, ne-a venit pofta de vorbă. Pe cer se vedeau stele mari și luminoase, adierile blânde ale vântului făceau stejarii să foșnească. Am auzit cântecul strident al bufniței: Atena! Era aproape și veghea asupra mea. O simțeam ascunsă în pădure, privindu-mă țintă cu ochii de un verde-auriu.

— Tinere prinț, a început tata, ești sigur că ai văzut cu adevărat ce ne-ai povestit? Nu cumva ai visat? Uneori visele par mai adevărate decât realitatea.

— Dar sângele? Ai uitat că v-am adus sângele?

— E adevărat. Sângele.

— Dar de ce-au făcut asta? De ce nu l-au ucis și pe el? am întrebat eu.

— Euristene e prea prudent să facă o asemenea greșeală, mi-a răspuns tata. Poporul l-ar fi acuzat pe el de o asemenea nelegiuire, s-ar fi răsculat și l-ar fi nimicit. Poporul îl avea la suflet pe Hercule. Toți îl iubeau nespus de mult și l-ar fi vrut rege în Micene și Tirynt. Trebuia să distrugă faima sa de erou altruist, gata să sară în ajutorul oricui. Trebuia să facă din el un monstru însetat de sânge, care și-a exterminat familia. Și să răspândească vestea peste tot, nu numai în rândul poporului, ci și printre ceilalți regi. Îți aduci aminte de noaptea în care a ajuns pe insula noastră mesagerul?

— Da, îmi amintesc.

— Și ce s-a întâmplat după aceea? l-a întrebat tata pe băiat.

Un spirit a trecut prin noapte, iar stejarii s-au înfiorat. Eumelus a respirat adânc, apoi a început să vorbească. Eu și tata eram uluiți. Părea un altul: băiatul care până în acea clipă abia scosese câteva vorbe începuse

brusc să povestească pe larg, ca un fluviu revărsat ce rupe zăgazurile, ca un rapsod inspirat de zei. Cred că Atena îi eliberase din spatele șiragului de dinți cuvintele care ieșeau acum din belșug. Chiar și timbrul vocii sale suna acum altfel.

— Hercule s-a trezit cu o sabie în mână, printre corpurile măcelărite ale copiilor și cel al soției. N-o să uit niciodată strigătul lui de disperare și de groază. Palatul întreg s-a cutremurat, caii au fugit din țarcuri, corbii s-au ridicat de pe turnuri croncănind. Gărzile regelui i-au luat sabia înainte să și-o înfigă în piept, apoi Euristene a apărut ca din senin și i-a spus: „Cum ai putut? Cum ai putut să faci o asemenea crimă?”

Hercule părea ieșit din minți: s-a lăsat ferecat în lanțuri și târât într-un beci. Abia am putut să-l văd. Și, în timp ce era dus de acolo, regele striga în urma lui: „Ce ai făcut tu este prea mult pentru orice judecător al criminalilor. Doar un zeu va putea să te judece și să-ți dea pedeapsa pe care o meriți.”

Am văzut mulți oameni din palat plângând: fie nu credeau ce auzeau, fie credeau, dar nu puteau accepta faptul că, dintre toți oamenii de pe fața pământului, nici măcar Hercule nu era bun și drept. Aș fi vrut să ajung la el în închisoare și să-i dezvălui tot adevărul. Sunt sigur că și-ar fi sfărâmat lanțurile, ar fi dărâmat ușa, apoi l-ar fi fugărit pe Euristene prin toate camerele palatului și l-ar fi făcut una cu pământul. Dar n-am reușit. Nimeni nu se putea apropia de el.

Au trecut astfel zile și nopți. De la fereastra camerei mele am văzut trupurile celor nevinovați scoase afară în întuneric pentru a fi aruncate într-o groapă fără nume, într-un loc secret din vale. Am văzut pe terasa de pe turnul cetății silueta monstrului, profilată pe cerul încă roșu de după asfințit. Am învățat să mă ascund, să mă fac nevăzut, să trăiesc ca și cum n-aș fi existat. Dacă ar fi știut cineva că am văzut totul, viața mea n-ar mai fi avut niciun preț. Aproape că nici nu mai vorbeam, uneori mi-era de-a dreptul teamă să și gândesc, de parcă mă temeam că Euristene mi-ar putea citi gândurile.

În cele din urmă, a sosit verdictul pe care îl știau acum toți: „Oracolul”, a declarat solemn Euristene, „te-a condamnat să-ți ispășești crima eliberând lumea de monștrii care o asupresc: fiare sălbatice, giganți, prădători sălbatici care se hrănesc cu carne omenească. La sfârșit, dacă o să rămâi în viață, poate o să scapi de rușine. Dacă o să mori, așa cum meriți, nimeni n-o să te plângă: ți-ai plătit datoria.”

Fără îndoială, era ceea ce Euristene spera să se întâmple: să-și vadă rivalul mort într-una dintre acele cazne imposibile, amintirea și onoarea lui să fie pătate pentru totdeauna. A poruncit să fie eliberat.

Se spune că de atunci Hercule rătăcește prin ținuturi de coșmar și trece prin încercări de necrezut. A renunțat latoate armele, hainele și podoabele și trăiește ca un sălbatic. Îl acoperă numai blana leului pe care l-a ucis cu mâna goală în Nemeea, cară un trunchi de copac în loc de măciucă și mănâncă doar ce găsește.

Tata i-a pus mâna pe umăr.

— Ai fost curajos și înțelept, iar cel mai important lucru este că trăiești și că știi adevărul. Euristene a ordonat să fim urmăriți pentru că e chinuit de îndoieli în privința ta și din cauza acestor îndoieli vrea să te ucidă. N-o să fie liniștit până nu scapă de tine: de aceea va trebui să fim foarte prudenți. Nu uita: sarcina ta e să-i povestești lui Hercule tot ce-ai văzut, când îl întâlnești.

— Dar când o să-l pot întâlni? Nimeni nu știe unde se află.

— O să-l revezi fără îndoială, atunci când o să vină vremea. Iar mărturia ta o să-i ia de pe suflet o povară greu de suportat. Încearcă acum să te odihnești. Mâine te așteaptă un drum lung.

S-au culcat lângă foc. Eu însă m-am afundat în pădure, pentru că speram s-o întâlnesc pe zeița mea. Cântecul bufniței mă îndemna s-o caut. Fusese ca o chemare, la fel ca în prima noapte petrecută în casa bunicului meu din Acarnania. N-am mers mult, deși mi se părea că străbătusem o cale lungă, și am văzut la lumina lunii un culcuș de frunze uscate la rădăcina unui frasin secular. Am simțit-o aproape, atât de aproape încât mi s-a făcut

frică de ea. M-a cuprins apoi o sfârșeală ciudată, așa că m-am întins pe patul de frunze.

Am văzut – sau poate că am visat – șapte armate asaltând zidurile unei cetăți cu șapte porți. Fiecare era condusă de un mare războinic. Alți șapte războinici din interior încercau să-i respingă. Deasupra celei de a patra porți am văzut-o pe zeiță înarmată, gata să apere cetatea. Niciunul dintre atacatori n-o putea învinge. Era înspăimântătoare, purta pe cap un coif cu creastă, avea o gorgonă pe scut și o platoșă pe piept. Viziunea mi s-a spulberat în mii de cioburi: deliruri de sânge, strigăte, nechezături, cai galopând spre șanțurile de apărare și zidurile cetății. Și dueluri: între oameni de rând și între regi. L-am văzut pe unul dintre atacatori urcându-se pe zid și aruncându-se asupra adversarului. Săbiile au pătruns în trupuri. Atacatorul a fost rănit la șold, dar și-a înfipt sabia în gâtul adversarului, care s-a prăbușit fără viață. Învingătorul a scos un strigăt de victorie, dar a căzut de îndată în genunchi, privind cum sângele său udă din belșug pământul. Mi-am dat seama că zeița îl are la suflet, căci, sărind ca un șoim de pe un turn pe altul, a ajuns la el să-l salveze de la moarte. Tydeus era numele lui. Melanippus fusese adversarul său.

Cu ultimele puteri, Tydeus s-a târât până la trupul celui învins, i-a tăiat capul, i-a izbit craniul de o piatră până când l-a crăpat, apoi a început să-i mănânce creierul. Îngrozită, Atena și-a luat zborul și a dispărut în aer, lăsându-l în ghearele Kerei.

Am tresărit ca atins de fulger la vederea tuturor acestor grozăvii și m-am trezit scăldat în sudoare pe patul de frunze. În jur domnea tăcerea, aerul era nemișcat, netulburat de vreo adiere de vânt, și totuși simțeam că este aproape. Oare venise în zbor de la cetatea cu șapte porți?

— Oh, zeiță cu ochi aidoma cerului, prin care ai văzut fapta aceea cumplită, am rugat-o, nu te arăta sub adevărata ta înfățișare: un muritor nu poate suporta să vadă un zeu. Dar călăuzește-mă, ajută-mă, iar eu mă voi gândi numai la tine, numai tu o să fii în mintea și în inima mea.

Mi-am înălțat privirea și am văzut bufnița stând pe cea mai groasă creangă a uriașului frasin. Mă privea. Eram sigur că zeița mă ascultase.

Aproape fără să-mi dau seama, ca și cum aș fi mers în somn, m-am întors lângă foc. Tata dormea cu mâna pe sabie, așa cum era obișnuit. Eumelus se culcase lângă el și părea în sfârșit liniștit. Dormea ca și cum s-ar fi aflat în casa lui, lângă părinți. Eu eram însă tulburat de viziunile din somn, care nu erau mai puțin înspăimântătoare decât ce văzuse Eumelus în casa lui Euristene. Eram sigur că nu-mi apăruseră întâmplător și că numai zeița mi le adusese, fugind din cetatea cu șapte porți. Dar de ce?

Înțelegeam în sfârșit scopul călătoriei: trebuia să cunosc lumea întreagă, care era atât de diferită de insula liniștită pe care crescusem. Trebuia să văd până unde poate ajunge ființa umană și ce fapte e capabilă să facă pentru a dobândi sau a păstra puterea.

Am mai pus o bucată de lemn pe foc, am adunat niște iarbă uscată și m-am întins, acoperindu-mă cu mantia. După o vreme, și eu m-am simțit cuprins de liniștea locurilor în care ne aflam. Am înțeles că îngrozitoarele imagini nu se vor mai întoarce, cel puțin nu în noaptea aceea, și că pot dormi liniștit lângă foc, sub stele, lângă tatăl meu.

Ne-a trezit lumina zilei și am văzut luna, care pălea și se topea în limpezimea zorilor. Caii pășteau sub copacii din pădure, cu hamurile scoase. Câteva vrăbii țopăiau prin iarbă printre florile de munte, iar stoluri de păsări se înălțau în zbor din coroanele arborilor. Mai întâi căutau direcția, apoi își urmau instinctul, care le ajuta să ajungă jos, la câmpie. Încă nu aveam curaj să-i povestesc tatei ce visasem pentru că, la răsăritul soarelui, totul părea tulbure și nu știam să-i spun care parte din amintiri era realitate și care era vis.

Am mers pe culmea muntelui cât a fost posibil, apoi, pentru că drumul părea să se piardă în pădure, am început să coborâm și să căutăm o cărare pe care să putem merge mai departe în car. Odată ce am găsit-o, ne-am continuat mai cu spor călătoria și, înainte de lăsarea serii, am văzut ivindu-se zidurile Argosului și palatul de pe colina Larissa, care străjuia orașul. Argos… De câte ori auzisem vorbindu-se despre acest oraș! Iar vederea lui nu era mai prejos de așteptări. O citadelă impresionantă, cu ziduri formidabile și turnuri acoperite cu lespezi de piatră albă. De aici îi venea

numele de „oraș strălucitor”, care îl făcuse faimos în toată Ahaia. Dar când ne-am apropiat mai mult, un semn funest ne-a apărut în fața ochilor: steaguri de lână neagră atârnau de bastioane și de turnuri, un semn de mare doliu.

Imediat am văzut și motivul: un mare războinic în armură completă, acoperit cu o mantie roșie, era purtat pe umerii a șase camarazi pe o potecă de pământ bătut, în vârful căreia se afla rugul din trunchiuri de pin. Au trecut pe lângă noi și, pentru că mă aflam sus în car, am putut să-l văd bine.

— E Tydeus, a spus tata. Argonaut, ginerele regelui Adrastus. După cum vezi, s-a întors dintr-o expediție nefericită.

— E omul pe care l-am visat azi-noapte. Omul pe care zeița, îngrozită, l-a lăsat să moară. De ce a venit la mine cu acele imagini? De ce?

— Uite, a mai spus tata, privește-l pe acel băiat cu părul blond și mantie neagră, care merge în urma catafalcului: e abia adolescent și ar putea deveni într-o zi regele Argosului.

— Cum îl cheamă, tată? am întrebat.

— Îl cheamă Diomedes. Așa tânăr cum arată, se spune că e deja un războinic formidabil.

— Se vede, am răspuns.

Îl priveam mergând spre rug în urma cortegiului funerar, cu pași hotărâți și spatele drept, ținând sabia de mânerul îmbrăcat într-un bronz strălucitor. Culorile sale erau negrul și auriul. El a fost cel care a dat foc rugului, oprindu-se la baza stivei înalte de lemne, care imediat a fost cuprinsă de un vârtej de flăcări. Tot el a frânt în două sabia lui Tydeus și a înmânat-o preoților, ca să o pună în mormânt când îi vor îngropa cenușa.

Când a trecut prin fața mea, mi-am încrucișat privirea cu a lui și am înclinat capul în semn de respect. Abia mi-a aruncat o privire.

Am dormit sub porticul din piață, pe paiele folosite pentru animale, fiindcă sosiserăm într-un moment foarte greu pentru oraș și familia regelui și pentru că, dacă ne-am fi prezentat la palat, ar fi văzut toți că regele și prințul din Itaca sunt însoțiți de copilul pe care regele din Micene îl căuta furibund. A doua zi dimineața, imediat ce piața s-a umplut de lume, tata a

aflat adevărul despre ce se întâmplase cu Tydeus și alți șase războinici mari care asediaseră orașul Teba cu șapte armate – un război între doi frați care la sfârșit s-au ucis reciproc.

Știam că visasem adevărul *sau poate că abia acum știu asta, căci în acest joc de oglinzi, care este mintea mea, fiecare realitate se reflectă de mii de ori, ca ecoul între pereții unei văi adânci.*

A mai aflat că tânărul Diomedes jurase împreună cu alți șase prieteni și camarazi ai lui să mânuiască zilnic armele și să se întoarcă la porțile Tebei când va veni momentul, pentru a-și răzbuna părinții învinși. Mă gândeam că nu-l voi mai vedea niciodată, căci nu știam că zeii ne rezervaseră un alt destin.

După ce ne-am cumpărat provizii și pături pentru dormit, am pornit din nou la drum și am călătorit patru zile către miazănoapte, până când am văzut în depărtare stânca impunătoare a Corintului și apoi, în sfârșit, marea.

În aceeași seară i-am întâlnit pe tovarășii noștri de călătorie, care ne așteptau într-o pădure sacră a lui Poseidon, patronul Istmului.

Mentor ne-a ieșit în întâmpinare: avea barba neîngrijită și părul răvășit, uscat de soare și de apa sărată.

— Eram foarte îngrijorați, a spus. Am aflat lucruri îngrozitoare. Mulțumesc zeilor care v-au adus teferi până aici.

I-a luat mâna tatei și i-a sărutat-o.

— *Wanax*, când te-am văzut venind, parcă a răsărit soarele.

— Și noi suntem foarte bucuroși să vă vedem. Întâlnirile de acest fel nu au un final fericit aproape niciodată, dar tu te-ai comportat extraordinar și ai fost foarte înțelept. De aceea toate au mers bine. Dar spune-mi ce ai mai auzit.

— Hercule a fost văzut în Creta, unde urmează să vâneze un taur sălbatic, uriaș, invincibil, care face prăpăd prin sate, distruge recoltele și apoi dispare. Le-a scăpat celor mai dibaci vânători și chiar i-a ucis pe mulți dintre ei. Unul a reușit să-l rănească, dar, în toiul nopții, fiara s-a năpustit peste casa lui, a sfărâmat ușa, i-a sfărâmat sub copite și i-a străpuns cu

coarnele pe toți cei care locuiau acolo… Fără îndoială, Hercule se va lupta cu el și probabil va muri.

— Rămâne de văzut, i-a răspuns tata. Chiar dacă el nu știe, are motive destule să rămână în viață. Și altceva?

— Șapte regi au asediat Teba cea cu șapte porți, unde trebuiau să domnească fiii lui Oedip pe rând, fiecare câte un an. Dar au fost înfrânți…

— Am aflat. Am văzut cum trupul lui Tydeus a fost pus pe rug, iar sabia lui scoasă din flăcări și ruptă în două.

— Frații s-au ucis pe rând, și-au înfipt săbiile unul în trupul celuilalt. Un măcel de nedescris. Noul rege a hotărât să fie lăsați neîngropați. Dar Antigona, sora lor, i-a acoperit cu un strat subțire de nisip, încălcând astfel decretul regal… Au îngropat-o de vie. Iar la Micene domnește un monstru care a ordonat să fie măcelărite ființe nevinovate! Oh, *wanax*, regele meu, de ce Ahaia este pedepsită cu atâta groază? Ce se întâmplă pe pământul ăsta?

— Nu știu. Nici muritorii, nici zeii nu pot opri împlinirea destinului. Dar în acest moment stă în puterea noastră să salvăm un nevinovat. Lăsați carul cu noi, o să atragă atenția...

— L-am ținut mereu ascuns în pădure.

— Dar nu se poate să rămână acolo. Găsește o cale de trecere cu băiatul și navigați până la Iolcus. Acolo o să luați doi catâri și o să vă continuați drumul până la Pherae ca niște negustori. Tu, Mentor, o să ai cea mai mare răspundere. Escorta o să vină după tine în care, dar o să țină armele ascunse, nu trebuie să se vadă că sunt războinici. La Pherae trebuie să-i spui regelui că ai vești importante care îl privesc. Dacă te primește, îi duci băiatul și i-l lași în grijă.

— Și dacă nu dorește să mă primească?

— Îl duci pe Eumelus până la ușa palatului. El o să știe cum să se prezinte și cum să te introducă în fața suveranilor. Lor, și numai lor, le povestești ce s-a întâmplat, și băiatul o să-ți fie martor. Le spui că te-a trimis Laertes, care domnește în Itaca și în alte insule. Plecați acum, și zeii să vă călăuzească pe drumul cel bun.

I-am urmărit plecând. Nu petrecuserăm împreună nici măcar o noapte, în care să mâncăm și să bem vin lângă foc, povestind tot ce ni se întâmplase fiecăruia. Am plecat înainte de ivirea zorilor, după ce ne-am făcut provizii de hrană și apă. Am mers mai întâi pe malul mării spre apus, iar apoi ne-am îndreptat spre interior, urcând prin trecători săpate în stânci.

— *Atta*, am spus, n-ar fi fost mai bine să ne întoarcem la Sparta, unde regele Tyndareus ne este prieten?

— Nu, a răspuns tata. Pentru că ne îndreptăm spre Arcadia.

— Spre Arcadia? Dar credeam că…

— Că nu e adevărat? Că am inventat totul numai ca să-i sperii pe oamenii din garda lui Euristene?

— Da, asta credeam.

— Am spus adevărul, mi-a răspuns. Mergem la sanctuarul regelui Lup.

11

Munții. Fără îndoială, nu erau mai înalți decât cei pe care-i văzusem în regatul bunicului Autolycus, dar erau mult mai prăpăstioși, aspri și inaccesibili. Culmile multora erau albe, acoperite de zăpadă.

— Tată, pot să văd zăpada? am întrebat.

— N-avem timp să urcăm până sus și nu putem lăsa carul și caii nepăziți. O s-o vezi când te întorci în Acarnania, la bunicul tău. O să-l rogi să te ducă pe Parnas și o s-o poți atinge. E ca spuma, dar foarte rece: dacă îți afunzi mâinile în ea, se fac roșii, apoi violete și, după o vreme, nu le mai simți. Bunicul tău nu se teme de zei. O să se distreze foarte tare să te ducă în vârf și să-ți spună: „Vezi? Nu-i nici Apollo, nu-s nici Muzele, nici alte creaturi false."

Zăpada… multă… nesfârșită, crudă. Încă de-atunci era în visele mele, în coșmarurile mele.

În schimb erau minunate piscurile argintii care se înălțau la dreapta și la stânga defileurilor prăpăstioase. Pe fundul lor, un râu se învolbura și scânteia peste prundișul multicolor, peste bolovani, pietre, sfărâmături și nisip roșu, cenușiu și verde ca iarba de pe pajiște. Mergeam pe mal, iar câteodată treceam prin vad de pe un mal pe altul. Multă vreme nu am văzut nici țipenie de om. Numai vulturi.

O turmă de cerbi. O vulpe. Am prins raci de râu și pești cu o nuia bine ascuțită. Pe alții i-am străpuns cu săgeți. Eram obișnuiți să mâncăm pește, iar tata știa să-i frigă cu ierburi aromatice culese de pe maluri.

— Așa a fost lumea după potop?

— Cred că da. Când ploile au spălat nămolul, pietrele au început să strălucească din nou, apa râurilor s-a limpezit, iar plantele s-au făcut din nou verzi și argintii. Corpurile oamenilor au rămas pe fundul mării.

Urmau tăceri îndelungi. Aveam să mi le amintesc într-o zi pe câmpul de luptă, îngrozit că o să rămân acolo neîngropat. Tăceri aurite, străvezii, sclipitoare, mirosind a mentă sălbatică și a rozmarin. Și cuvintele pe care le spuneam când misterele pădurilor și ale stâncilor îmi stârneau teamă.

— Tată, ai vorbit serios când mi-ai spus că mergem în Arcadia, la sanctuarul regelui Lup?

— Mergem în Arcadia, băiatul meu. N-ai de ce să te temi. O să îndeplinim ritualul care trebuie făcut și n-o să se întâmpla nimic înspăimântător.

— Dar de ce? Sunt sigur că bunicul nu crede în așa ceva. Atunci de ce ar trebui să fie adevărat?

— Nimeni nu poate spune cu siguranță ce e adevărat și ce nu. Ce există în realitate și ce ce nu există. Prin urmare, o să mergem acolo.

— Numai pentru că îl cheamă așa pe bunicul?

— Da, fiindcă are numele ăsta și pentru că mama ta crede și îi este teamă.

Arcadia era mult mai frumoasă decât tot ce văzusem până atunci: dealuri și munți, defileuri și păduri, flori de câmp și amurguri, discul lunii peste care treceau nori străvezii. Sanctuarul, îmi spunea tata, nu era prea departe, dar înainte să ajungem la el trebuia să ne odihnim într-un loc liniștit. Ne-am pregătit să înnoptăm la intrarea unei peșteri mari, de unde curgea un izvor care se vărsa într-un râu din apropiere.

— Ce părere ai? O fi ajuns Mentor cu băiatul și escorta unde trebuie?

— Mentor e înțelept și știe să se descurce. O să găsească drumul cel bun și o să-l dea pe băiat în grija părinților. Aș fi vrut să-i cunoști pe Admetus și pe soția lui, Alcestis – o femeie foarte frumoasă și mândră, fiica lui Pelias, regele din Iolcus. Toți o doreau, dar singurul care a reușit s-o câștige drept soție a fost Admetus, un argonaut și el.

— Dar cum a reușit? am întrebat.

Nu puteam să nu mă gândesc la Elena, la cuvintele pe care mi le spusese în Sparta.

— Cred că le-a demonstrat tuturor că el e cel mai bun. Deși am auzit rapsozii spunând povești extraordinare și greu de crezut, așa cum le e obiceiul. Numai regele din Pherae poate să-ți spună adevărul dacă vrea. Am auzit o poveste despre el. În timpul călătoriei spre Colchida, o șopteau camarazii noștri aproape cu teamă în nopțile de veghe la ancoră, stând întinși pe puntea corabiei.

— Ce poveste?

— Un tânăr necunoscut și foarte frumos, nemaivăzut prin acele părți, s-a prezentat într-o zi la palat și a cerut să i se dea ceva de lucru. Regele l-a angajat pe trei ani ca văcar. Era plin de bunăvoință față de el și îl trata cu generozitate și respect, pentru că tânărul muncea cu sârguință. În plus, de când venise el, cireada crescuse mult ca număr, aproape că se dublase.

La rândul său, tânărul se atașase mult de stăpânul lui și facea orice pentru a-i fi pe plac. Apoi, într-o bună zi, înainte să se împlinească termenul, la fel de brusc cum apăruse, s-a hotărât să plece…

Tata și-a întrerupt povestirea trăgând cu urechea.

— Ce-i?

— Nu auzi? a răspuns. N-auzi acea chemare prelungă? E un lup.

Se auzea un urlet tot mai puternic și parcă mai aproape. Înspăimântați, caii încercau să scape din pripoane.

— *Atta*, ce crezi? O să ne atace? Urletul îți îngheață sângele în vene...

Vocea lupului îmi răneşte şi acum inima… Într-un alt loc acoperit de zăpadă… Într-un alt timp pe care nu-l pot măsura…

— Ăsta e un ținut al păstorilor și al turmelor. Acolo unde sunt oi, sunt și lupi. Dar nu te teme. Noi nu suntem oi, suntem războinici și avem arme.

De parcă auzise cuvintele regelui Laertes, lupul a tăcut.

— Nu ți-ai terminat povestea…

— Înainte să plece, tânărul văcar a vrut să-l salute pe *wanax* Admetus. Se spune că l-a răsplătit pentru afecțiunea sa, făcându-i un dar imens, tulburător…

— Ce dar?

— Tot ce-ți spun acum e ceea ce povestesc rapsozii care merg din palat în palat ca să distreze regii și eroii în timpul banchetelor, să le seducă inima cu povestiri minunate. Nimeni nu poate spune cât adevăr e…

— Ce dar, tată? am insistat.

— Un dar pe care numai un zeu îl poate face. Oamenii spun că era Apollo. El le-ar fi convins pe moire, adică pe îngrozitoarele ursitoare care torc firul vieții fiecărui om, să-l lase pe regele Admetus să scape de moarte o singură dată, când i se împlinește sorocul, dacă găsește pe cineva dispus să moară în locul său.

— Și s-a întâmplat asta?

— Încă nu, din câte știu. Un lucru e sigur: zeii ne pun la încercare și ne oferă învățături. Nu-i putem recunoaște după felul în care arată, pentru că ne apar întotdeauna sub o înfățișare falsă, dar lasă în urmă semne…

A oftat, apoi și-a continuat povestirea.

— Cine îți poate promite cel mai prețios dar care poate exista, adică viața, chiar și pentru o singură clipă în plus, dacă nu un zeu? Și, în același timp, să te facă să plătești un preț atât de îngrozitor cum este viața altuia? Viața unui om care te iubește atât de mult încât ar fi dispus s-o piardă ca să o prelungească pe a ta.

— Și care e învățătura?

— Mă mai întrebi? Învățătura e că și cea mai scurtă clipă de fericire din viața noastră are un preț. Când ți se face un dar, fie el din partea unui zeu, alte forțe ascunse și necunoscute sau chiar zeul îți cer un preț care uneori te face să regreți că l-ai acceptat. Dar acum dormi. Mâine va fi o zi pe care n-o vei uita niciodată.

Ne-am culcat în peștera întunecată după ce le-am oferit un dar votiv nimfelor care, fără îndoială, locuiau acolo. Când soarele dimineții ne-a trezit, am lăsat caii în grotă, iar noi am pornit la drum fără să mâncăm ceva, ca să ajungem la sanctuar.

— De ce, tată? l-am întrebat. Vreau să știu. Erai hotărât să mergem la sanctuar dinainte să părăsim Itaca, nu-i așa?

— Așa e, din dorința mamei tale. Ea este…

— Altfel decât alte femei. Știu. E fiica unui asemenea tată.

— Da. Are presimțiri… Uneori chiar viziuni. Crede că bunicul tău, în tinerețe, a săvârșit aici ritualul lupului. Știi ce înseamnă asta?

Nu știam, dar în clipa aceea nu mai voiam să știu.

— Vezi muntele de acolo? E cel mai înalt din Arcadia. Acolo, cu mult timp în urmă, a trăit regele Lup. I se spunea așa pentru că se hrănea cu carne omenească. Toți locuitorii din ținuturile vecine erau speriați de ființa asta obscură. Când un bărbat, o fată sau un băiat dispăreau fără urmă, toate așezările, toate satele, toate casele izolate erau cuprinse de spaimă. Toți își ridicau privirea spre munte, iar gândul lor zbura spre regele sângeros care locuia în vârful lui. Fiecare se gândea la persoana dragă care fusese devorată în timpul unui ospăț înfiorător.

Apoi, într-o zi, regele Lup a dispărut. Poate că a murit, poate că fost ucis, dar amintirea lui n-a pierit. De aceea oamenii cred că încă mai trăiește, dar sub altă înfățișare. Se știe că și astăzi, în acest sanctuar, se practică un ritual înfricoșător asupra unor oameni care poartă un semn cunoscut numai de preoți. În urma acestui ritual, omul se transformă în lup o noapte pe lună, timp de șapte ani, după care, la sfârșitul acestora, se întoarce în sanctuar. I se oferă diferite feluri de carne, printre care și carne de om. Dacă o refuză, este reabilitat. Dacă mănâncă, atunci rămâne lup pentru încă șapte ani.

— Nu se poate, am șoptit, nu pot să cred așa ceva. Vrei să spui că tatăl mamei a fost un lup?

Ne apropiam de sanctuar. Acum îl puteam vedea: un gard din trunchiuri de copac înconjura o intrare care ducea, poate, în măruntaiele muntelui.

— Nu în felul ăsta. Mama ta spune că putea să ia acea înfățișare în anumite nopți. Mi-a spus cândva că l-a văzut rostogolindu-se pe pardoseală. Mârâia, avea botul căscat și își arăta colții înfricoșători…

— Mama mea vede fantome! Bunicul e aspru, neînduplecat și nemilos, dar e un om. Sunt sigur de asta.

— Totuși, i-am făcut o promisiune. Iar ca tată și ca rege îți poruncesc să te supui acestei probe. Să nu te temi, o să fiu lângă tine.

Nu aveam de ales. Am intrat într-o peșteră spațioasă. În centru se vedea o lespede mare de piatră lustruită, așezată pe patru bolovani pătrați. Înăuntru era întuneric, dar în fundul grotei se zărea pâlpâind o lumină: poate un foc, o torță sau un felinar. În tăcerea adâncă a răsunat urletul unui lup. Voiam să cred că e un om care îl imită, dar n-am reușit: era prea puternic, prea intens și prea profund acel urlet sălbatic. Din fundul peșterii a apărut o siluetă care m-a făcut să tresar. Un om cu fața acoperită cu o mască de lup înainta spre mine, ținând în mână o cupă din care ieșea un abur cu miros înțepător. Mi-a întins-o, iar tata mi-a făcut semn să beau.

Am făcut întocmai. Mintea mi s-a topit.

Mă aflu pe o întindere albă, fără capăt, înghețată, și înaintez cu greu din cauza vântului, care mă împinge înapoi și îmi biciuiește fața. În jurul meu zarea este pustie, iar cerul gol. Lumina nemișcată. Poate să fie dimineață, zi ori seară, nu e nicio diferență. Apoi, dintr-odată, văd un punct negru la mare distanță. Înaintează spre mine. Iute, iute, devine tot mai mare. Nu știu cât timp a trecut până când a ajuns în sfârșit lângă mine. Este el, regele Lup, într-un car tras de lupi, care pare să plutească!

Când mi-am recăpătat cunoștința, eram întins pe o pajiște de la marginea unei păduri și vedeam picioarele cailor noștri.

— Acum poți să fii liniștit, s-a auzit vocea tatălui meu. Dacă bunicul tău a fost un lup, nimic din natura sa n-a rămas în tine. Mama ta o să fie mulțumită și o să aibă visuri frumoase.

Tata se afla în fața mea și îmi zâmbea.

— Asta înseamnă că nu am mâncat carne de om?

— Asta înseamnă ce vrei tu. Au fost schimburi de mesaje între mama ta și tatăl ei, iar tu ai fost calea prin care ele s-au transmis. A avut loc un ritual într-un sanctuar străvechi, iar tu ai luat parte la el, așa cum poate bunicul tău, care și-a căpătat acel nume, a făcut-o înaintea ta. Păstrează totul în inimă, fiule. Acum ți se pare că nu-ți amintești, dar va veni un moment în care amintirile îți vor reveni și totul va căpăta un înțeles.

— De ce nu-mi amintesc acum?

— Pentru că te aflai în altă parte, iar acum ești din nou în lumea ta. Dar porțile lumii nepătrunse și ale misterului se vor redeschide. N-aș putea să-ți spun când. Lumea noastră e nesigură, Odiseu. Dar acum mănâncă și bea. Ne așteaptă un drum lung.

Soarele era sus și scălda în lumină crestele munților. Imaginile tenebrelor rămăseseră departe, iar ținta noastră era orașul Pylos cel nisipos, palatul care domina golful, peștii de argint care țâșneau de sub întinsa oglindă lichidă. Înțeleptul Nestor ne aștepta la un ospăț îmbelșugat.

Am străbătut Arcadia și apoi Messenia. După cinci zile am ajuns la destinație. Regele ne-a ieșit în întâmpinare alături de fiii săi și l-a îmbrățișat pe tata. Antilochus m-a salutat.

— Odiseu, culoarea ochilor tăi e ciudată. Sunt sigur că ai multe să-mi povestești.

— Și multe altele să te întreb, i-am răspuns.

— Unde-i escorta voastră? a întrebat Nestor. Ce s-a întâmplat?

— Au luat-o pe alt drum, i-a răspuns tata, dar urmează să ne întâlnim cu ei.

Așa că ne-am oprit acolo, așteptând zile și nopți până când, într-o seară, pe la asfințitul soarelui, am văzut un nor de praf pe dealuri.

— Ei sunt! am spus și m-am grăbit să alerg în întâmpinarea celor trei care trase de cai în galop.

Mentor a coborât primul și m-a îmbrățișat, apoi m-am urcat într-un car, ținându-mă bine, și am coborât cu toată iuțeala spre golf. Cei doi regi ne așteptau pe plaja aurie și se bucurau din toată inima văzând că toți s-au întors.

— L-am dat pe Eumelus în grija părinților, a spus Mentor, care acum știu adevărul. *Wanax* Admetus și regina Alcestis mi-au spus să-ți transmit următoarele: „Recunoștința noastră este fără margini, rege Laertes. Cu siguranță ați fost călăuziți de un zeu. Cât timp vom trăi, casa noastră va fi și a voastră. Inima noastră vă aparține. Aducem ofrande zeilor pentru ca destinele fiilor noștri să fie unite în viitor așa cum sunt ale noastre astăzi.”

Ne-a arătat apoi darurile pe care cei doi suverani ni le trimiseseră: pentru tatăl meu, o cupă egipteană din aur și cuarț, lucrată minunat, care aparținuse unui rege de pe malurile Nilului. Negustorii fenicieni o aduseseră la palat. Pentru mine, o agrafă de prins mantia: era minunată, din aur și chihlimbar.

Nestor i-a primit pe toți cu mare bucurie, gândindu-se la toate lucrurile pe care oaspeții săi aveau să le povestească lui și prietenilor adunați la banchetul de la palat. Astfel că ne-am culcat foarte târziu, bucurându-ne de vinul și de mâncărurile pe care Nestor ni le-a oferit din belșug. Iar în acea seară, Mentor a avut parte de atenția a doi dintre cei mai faimoși regi din Ahaia, jucând rolul de cel mai mare rapsod.

Când oboseala ne-a învins în cele din urmă și ne-am ridicat să mergem la culcare, tata i-a spus lui Mentor:

— Din tot ce ne-ai spus am înțeles că te-ai atașat mult de băiat și că adesea te gândești la el.

— Așa este, a răspuns, și cred că se gândește și el la mine. Am petrecut mult timp împreună în timpul acestei călătorii, după ce ne-am despărțit la Corint. A plâns cu disperare când am plecat.

Tata a zâmbit.

— Ne putem lipsi de tine o vreme, dar nu pentru totdeauna. Poți să te întorci la Pherae, dacă vrei, dar nu ne uita. O să vină ziua în care Eumelus o să se simtă iar parte din părinții săi, n-o să mai aibă nevoie de tine, iar tu o să te gândești cu nostalgie la Itaca. Întoarce-te la noi să îți reiei locul la palat. Poți lua cu tine doi dintre războinicii mei și o să-l rog pe regele Nestor să-ți lase carul cât ai nevoie. Sunt sigur că n-o să mă refuze.

Am plecat iar, după trei zile, și despărțirea a fost nespus de tristă. Am lăsat carele și ne-am urcat pe corabie, încărcând-o cu darurile și cu amintirile unei călătorii pe care n-aveam s-o uit niciodată. Ne-am îndreptat spre miazănoapte.

Spre Itaca.

12

Vântul ne-a fost prielnic. Am plutit toată ziua și toată noaptea, iar în seara zilei următoare am ajuns la destinație, trecând printre continent și Itaca. Insula ne-a primit în portul cel mai apropiat de palat, unde, ca de obicei, l-am găsit pe armurierul Damastes așteptându-ne într-un car cu patru roți, tras de o pereche de boi, care urma să ne ducă acasă. Doica Euricleea m-a îmbrățișat plângând de bucurie și m-a sărutat ca întotdeauna pe creștet și pe ochi. Damastes și demnitarii l-au salutat pe rege și apoi pe mine, știind bine că odată întors din acea călătorie nu voi mai fi ca înainte. Eram un bărbat la fel ca ei, capabil să domnesc în regat dacă ar fi fost necesar.

Războinicii din escortă au pus darurile în car. Damastes s-a dus în față și a mânat boii spre casă. Erau doi boi mari și albi, cu coarne lungi. O scurtă vreme mi s-a părut că trec printr-un ținut nou și necunoscut, și abia când m-am obișnuit cu priveliștea din jur am simțit că m-am întors cu adevărat. Mi s-a părut ciudat la început, dar apoi am înțeles că văzusem atâtea lucruri extraordinare, trăisem atâtea experiențe minunate încât, într-un fel, respingeam mica insulă strâmtă în care nu se petrecea niciodată nimic. După ce-am gustat plăcerea de a-mi revedea mama, doica, palatul și prietenii dragi, n-am reușit să mai găsesc ceva interesant în faptul că mă întorsesem.

Timp de câteva zile am trăit o senzație de adevărată repulsie față de pământul meu, însoțită de un sentiment puternic de nemulțumire, fiindcă nu mi se părea corect și pentru că nu reușeam să înțeleg în profunzime tot ce simțeam. Mi-am dat apoi seama despre ce era vorba. Timp de două luni –

cât de repede trecuse timpul! –, călătorisem cu tata prin Ahaia. Întâlniserăm trei suverani, două regine, mulți prinți și două prințese, dintre care una de o frumusețe tulburătoare. Văzuserăm locuri de o frumusețe incredibilă: munți și râuri, creste înzăpezite, păduri dese și nesfârșite, câmpii roditoare. Primiserăm daruri de o valoare și o finețe inimaginabile, obiecte care valorau cât o turmă întreagă de oi sau de porci de la noi.

Fusesem urmărit, avusesem vise și viziuni, simțisem ce înseamnă spaima, groaza, admirația, duioșia, îndoiala și, de asemenea, misterul. Prin urmare, explorasem lumea în toată varietatea ei, văzusem diferitele și adesea tulburătoarele fețe ale sufletului omenesc. Acum știam că emoțiile cele mai violente, cele mai înspăimântătoare și mai surprinzătoare, sunt de preferat imobilității, inerției și plictiselii pe care ți le oferă o viață mereu aceeași. Deși eram încă foarte tânăr, tatăl meu, la fel ca bunicul, nu mă cruțase.

Văzându-mă deseori neliniștit și îngândurat peste măsură, a înțeles care este suferința mea și mi-a spus:

— Știu ce simți: e un fel de boală, un morb perfid care nu-ți dă pace, dar totodată este o profundă contradicție. Pe când mă aflam pe corabia Argo, în îndepărtata Colchida, mă gândeam mereu la insula mea și la miresmele sale, la soție, la casă și la tine, singurul meu fiu. Totul îmi lipsea îngrozitor de tare, simțeam o nostalgie chinuitoare. Întins pe banca vâslașilor, priveam stelele din depărtări și nu puteam adormi. Așteptam plin de neliniște ivirea zorilor. Dar, când în toiul nopții suna trâmbița de alarmă și camarazii își puneau armurile, mă îmbrăcam și eu în bronz, îmi aruncam pe umeri centura, trăgeam sabia din teacă și mă pregăteam, fremătând, de bătălie. În furia luptei uitam de toate, în mintea îmbătată de delirul și de frenezia încăierării nu se afla alt gând decât cel al bătăliei feroce și sângeroase, al victoriei și al prăzii. Lucrurile stau astfel: sufletul nostru dorește sentimente, amintiri, imagini ale familiei și ale căminului primitor, bine construit, dar pe fundul său este un abis de tenebre populat de monștri, pe care poate nici măcar Hercule nu-i în stare să-i învingă. Tu abia ai atins suprafața întunecată a realității, ai văzut privirea de nebun a lui Euristene și

groaza din ochii micului Eumelus, ai avut coșmaruri, dar nu ai trăit niciodată experiența luptei, nu ai trecut prin situația în care fiecare încearcă să producă o rană cât mai mare și o suferință cât se poate de grea celor pe care îi are în față. N-ai înfruntat niciodată necunoscutul, care îi înspăimântă cel mai mult pe toți oamenii.

Așteaptă în liniște, du-te la pescuit cu prietenii tăi. În scurtă vreme o să te obișnuiești din nou cu Itaca. Ține minte: ăsta e un lucru bun. Când ne întoarcem, când ne ducem traiul obișnuit în casa noastră, mâncăm mâncarea noastră, dormim în pat cu soția noastră, mergem la vânătoare prin pădurile noastre, partea cea mai bună din noi devine din nou importantă. Monștrii se afundă în tenebrele sufletului, e ca și cum ar fi morți. Ne face bine să stăm seara la masă cu prietenii, să bem vin roșu, tare, și să ascultăm povești până târziu în nopțile de iarnă când nu se poate naviga, când vântul de miazănoapte al zeului Boreas suflă cu gheață și fără oprire.

— Tată, l-am întrebat, a avut loc vreo luptă mai aprigă pe insulă? Au încercat vreodată pirații să omoare, să jefuiască și să batjocorească în Itaca? A înercat vreodată un pretendent ambițios să ia puterea de la tine sau de la tatăl tău? A fost vreodată Itaca pătată de sânge?

— Nu, fiule. Nu există așa ceva în amintirea noastră. E și ăsta un lucru bun, o dovadă a bunăvoinței zeilor. Marea ne apără, poate pentru că n-am uitat niciodată să-i aducem ofrande lui Poseidon, zeul albastru al mării, în zilele cu furtună. Dar și pentru că oamenii care locuiesc pe insulele noastre sunt războinici iscusiți și curajoși și fiindcă trăim într-un mod simplu, fără să ne lăudăm cu cine știe ce bogății.

— E un mare noroc, i-am răspuns, că am crescut lângă un părinte ca tine, care are răspuns pentru toate întrebările, uneori chiar și pentru cele care nu sunt rostite.

— N-am făcut decât să-ți arăt o parte din ce te așteaptă când o să vină momentul. Dar am făcut totul cu drag, așa cum se face pentru un copil, iar asta o să-ți rămână în suflet.

Mi-a spus aceste cuvinte privindu-mă țintă cu ochii săi adânci precum marea.

Îmi lipsește și acum. Mi-e dor de glasul, de sfatul lui.

Apoi l-a chemat pe Damastes și i-a spus să pregătească de îndată câinii pentru vânătoarea de mistreți.

Mentor s-a întors abia după doi ani, la începutul primăverii, iar întoarcerea lui a fost un mare eveniment. Regele Nestor îi dăduse o corabie ca să poată călători pe mare. Văzând steagul regal, oamenii din port au recunoscut nava și l-au însoțit pe Mentor până la palat. Era la asfințit și servitorii pregăteau mesele pentru cină. Tata voia neapărat să-l întâmpine primul când a aflat că e la ușa palatului. Mentor s-a aplecat să-i sărute mâna. Apoi l-am salutat și eu, îmbrățișându-l ca pe un prieten care a lipsit mult timp.

— Acum nu vreau să știu nimic, i-a spus tata. O să ne povestești totul după ce mâncăm și o să mai zăbovim după ce se strânge masa, bând din cel mai bun vin pe care-l avem.

Fără îndoială, Mentor avea foarte multe de povestit. Nu putea să rămână vreme de doi ani în palatul lui Admetus fără să aibă motive foarte serioase.

După ce am terminat de mâncat, Mentor a așteptat ca regele să soarbă din cupă câteva înghițituri din vinul sec, apoi a început:

— Când m-am întors la Pherae și m-am prezentat la palat, regele și regina au fost foarte surprinși să mă vadă, în timp ce Eumelus mi-a alergat în întâmpinare și m-a îmbrățișat strâns, ca și cum se temea că o să plec din nou. Părinții săi au fost înțelegători și l-au lăsat în grija mea, iar eu mi-am dat seama de ce își dorea atât de mult să stea cu mine. Cred că nu-i putea ierta că îl trimiseseră la Micene, să trăiască în palatul sumbru al lui Euristene. Nu știu de ce făcuseră asta, dar îmi închipui că regele din Micene îl ceruse pe băiat ca paj și că părinții nu l-au putut refuza. Ce mamă și ce tată ar vrea să se despartă de copilul lor?

De fapt, mi-am dat seama că după plecarea mea din Pharae, Eumelus nu a vorbit niciodată cu mama sau tatăl său despre ce văzuse și auzise pe când se afla la Micene. Iar ei, deși doreau să-l elibereze pe Hercule de chinuitoarele sale remușcări, nu puteau face nimic. Unde se afla Hercule?

Unde era eroul cu puteri supraomenești și cu inima grea? Nimeni nu știa. Ecoul isprăvilor sale ajungea deformat în cântecul aezilor. În Tracia? În Creta? În Peloponez, în Beoția sau în Iberia? Ori poate la ultima graniță a lumii? Se va mai întoarce vreodată? Va rămâne în viață după atâtea încercări supraomenești?

Așteptam. Nu știam ce. Presupun că așteptam să se întoarcă Hercule. Să ne facă o vizită? Poate. Se spune că argonauții se întâlnesc din când în când – dar asta doar tu o poți confirma, regele meu. Toți, în afară de conducătorul lor, Iason din Iolcus. S-a însurat cu Medeea, prințesa sălbatică, fiica lui Aietas, regele Colchidei, iar pentru el e ca și cum ar trăi cu o tigresă din Caucaz. Vrea să scape de ea, dar nu știe cum s-o facă, pentru că, între timp, au făcut doi copii, iar copiii sunt o legătură foarte puternică. Mă tem că mai devreme sau mai târziu se va întâmpla ceva îngrozitor.

— Continuă, l-a îndemnat tata. Nu-i nevoie să-mi repeți ce știu deja. Dar vreau să știu ce s-a întâmplat în Pherae în acești doi ani.

Regele îi răspunsese brutal, dorind poate să restabilească ierarhia puterii, pe care Mentor părea s-o fi uitat pentru o clipă. Pe un ton umil, acesta și-a continuat povestirea:

— Într-o zi, *wanax* Admetus s-a simțit rău. Era un rău greu de precizat, care-i umbla prin tot corpul, fără să se oprească undeva. Ca să nu poată fi recunoscut, mă gândeam eu. Și, într-adevăr, medicii nu înțelegeau. Spuneau că doar Asclepios poate găsi leacul, dar nimeni nu știa să spună unde se afla în acel moment. Cineva a zis că faimosul medic a murit. Ce absurditate! Medicii n-ar trebui să cedeze nici în fața morții, nici în fața bolii.

Au trecut zile, nopți și iar zile. Regele continua să se simtă tot mai rău. Lângă el se afla soția sa iubitoare, Alcestis, fiica lui Pelias, regele din Iolcus. Lacrimile i se scurgeau neascultătoare pe obraz: am văzut-o de mai multe ori când treceam cu Eumelus prin fața ușii dormitorului. Într-o zi, m-am oprit și i-am explicat copilului ce are în fiecare zi în fața ochilor: o mare iubire, cea mai mare, aceeași iubire care-i dăduse lui viață. Băiatul a rămas pe gânduri privindu-i, apoi cu pași ușori s-a apropiat de pat. A șovăit câteva clipe. În cele din urmă, a luat între palme mâna tatălui său, în tăcere.

Am înțeles că e pe cale să se apropie din nou de părinții săi și că pot să mă întorc în scurt timp acasă, dar îmi dădeam seama că nu are prea mare importanță. Oare nu era infinit mai îngrozitor pentru el să-și piardă tatăl după ce-l regăsise cu atâta greutate?

Ce s-a întâmplat pe urmă o să vă povestesc mai mult din ce-am auzit vorbindu-se și mai puțin din ce-am văzut cu ochii mei. Cu toate astea, nu sunt sigur de nimic și îmi vine greu să cred. Cu fiecare zi care trecea, Admetus se apropia de moarte. Spunea că o vede moirele apropiindu-se de patul său, că simte cum frigul îi cuprinde membrele. Vestea se răspândea în oraș și în regat. Vaiete se înălțau uneori din păduri și de pe culmile munților. Vă jur, umbra morții părea să coboare peste tot orașul, peste tot regatul. Lumina soarelui era parcă acoperită de o ceață deasă. În cele din urmă a fost anunțată vizita părinților regelui și atunci s-a întâmplat ceva. Alcestis, sleită de puteri, s-a retras pentru scurt timp să se odihnească puțin, în timp ce socrii au rămas alături de soțul ei. Nu mai avea vlagă și nici lacrimi. Se spune că un servitor a dezvăluit ceea ce vă spun eu acum. Poate că regele delira, poate că era totuși lucid, în toate mințile, dar n-avem de unde să știm. Glasul îi era răgușit, însă vorbele se puteau înțelege foarte bine. Le-a povestit părinților săi că a avut drept sclav un zeu, căruia îi dăduse în grijă cirezile de vite. Pentru că fusese tratat bine, zeul i-a făcut un dar: dacă, ajungând la clipa de pe urmă, găsește pe cineva care vrea să moară în locul lui, poate să scape de moire.

S-a rugat mai întâi de tatăl său, apoi de mama sa.

— Voi v-ați trăit aproape toată viața: eu am o soție care mă iubește nespus, o fiică micuță, un fiu pe care l-am recăpătat după mult timp. N-aș vrea să-i părăsesc. Vă rog! Tu, tată, sau tu, mamă, să vă duceți în locul meu la porțile Hadesului. Pentru moire nu contează dacă viața oferită e cea a unui bătrân sau a unui bărbat viguros, aflat încă în floarea vârstei.

Tatăl său a fost de neînduplecat:

— Ți-am dat viață o dată, nu ți-o putem da și a doua oară. Și nici măcar n-ar trebui să ne-o ceri. Poartă-te ca un bărbat și acceptă-ți soarta neînfricat.

Chiar în acea clipă, regina Alcestis a apărut în ușa dormitorului și a auzit răspunsul nemilos.

— O să merg eu, a spus. Mă duc eu la porțile Hadesului ca să-mi salvez iubirea.

Slujnicele care o însoțeau au izbucnit în lacrimi: știau că stăpâna lor nu vorbește niciodată în van și nu făgăduiește lucruri pe care nu poate sau nu intenționează să le îndeplinească. Admetus a rămas ca străfulgerat de acele cuvinte, gândindu-se la darul de neimaginat pe care soția lui urma să i-l facă. Într-o clipă, vestea s-a răspândit în palat și de acolo, în tot orașul. Alcestis se ducea la moarte pentru a-i salva viața soțului său preaiubit. Un cor de vaiete a răsunat pe străzile și în piețele din Pherae.

Tata – numai el putea face asta – a întrerupt povestirea lui Mentor:

— Cum se poate așa ceva? Îl cunosc pe Admetus, e un argonaut și l-am văzut de nenumărate ori punându-și viața în pericol în timpul luptei, în bătălii grele și sângeroase. Nu e un laș.

Mentor l-a ascultat cu respect, apoi i-a răspuns:

— Oh, rege, cele două lucruri sunt foarte diferite. Dacă-mi dai voie, o să spun ce cred. Să mori în luptă e ca și cum te lovește trăsnetul. În bătălie n-ai timp să te gândești și cu atât mai puțin să meditezi la ceva. Închipuie-ți, în schimb, că știi că trebuie să mori, nu știi cu precizie când, dar destul de curând, nu știi cum, dar probabil într-un pat, îmbibat cu umorile tale, văzându-ți trupul cum se mistuie oră de oră: membrele se usucă, mușchii se atrofiază și dezvăluie sub pielea zbârcită oasele scheletului. E ceva insuportabil, chiar dacă știm că ne-am născut muritori. E și mai insuportabil dacă știi că există o posibilitate să scapi sau măcar să amâni clipa pentru un timp necunoscut și secret. Iar dacă e greu pentru un om aflat în floarea vârstei, cu atât mai greu e pentru un bătrân, căci, de fapt, cu cât te apropii mai mult de moarte, cu atât mai tare te simți legat de viață.

Înțeleptul Mentor! Dăduse singurul răspuns posibil: nici măcar un zeu nu-ți poate face un asemenea dar fără să fii nevoit să plătești un preț nespus de mare. Tata a tăcut, iar el și-a continuat povestirea:

— Servitoarele au pregătit regina, încă vie, să intre în împărăția umbrelor. Era frumoasă ca niciodată: pe fondul palorii sale ca de ceară, buzele sângerii ieșeau în evidență în toată perfecțiunea lor; ochii albaștri, strălucind de lacrimi, erau ca un cer senin după ploaie. În clipa aceea înțelegea cu adevărat că, salvându-și soțul, trebuia să se despartă pentru totdeauna de copii. Cu toate astea, suferința n-o făcea să dea înapoi. Plângând, îi strângea în brațe să-și ia rămas-bun, dar zăbovea, căci nu reușea să se despartă de ei. Eumelus, care înțelesese în sfârșit, plângea și el. Nu era încă un tânăr, dar nici un copilaș, și trebuia să asiste la un eveniment îngrozitor: la moartea fără moarte a femeii care îi dăduse viață.

În acest timp, *wanax* Admetus simțea cum îi revine forța în vine, cum viața pune din nou, încetul cu încetul, stăpânire pe trupul său. Era cuprins de o mare emoție, de o bucurie care îl făcea să se rușineze, de senzația unei recunoștințe nesfârșite pentru gestul eroic al soției sale. Ținea discursuri absurde, ca de om nebun. „Îți promit", spunea, „că n-o să mă mai ating niciodată, în toată viața mea, de vreo altă femeie. O să poruncesc unui mare artist să facă o statuie după tine, perfectă, și o s-o așez pe pat lângă mine. Nicio femeie n-o să stea vreodată în acel loc." Fiica lui îl privea fără să înțeleagă, iar fiul, cu dispreț.

În cele din urmă, Alcestis a pornit din loc. Însoțită de un necrofor îmbrăcat în negru, cu fața brăzdată de dungi negre și cu ochii încercănați, și de un grup de bocitoare care plângeau, a fost așezată pe un car tras de patru cai negri ca pana corbului. Apoi a fost dusă departe.

— Departe? a întrebat din nou tata, întrerupându-l. Departe unde?

Mentor a oftat.

— Sunt multe căi care duc în Hades, în multe grote răsună lătratul Cerberului și ies din adâncuri aburi otrăvitori de sulf. Dar pot spune și că sunt multe moduri prin care se ajunge sub pământ, chiar dacă ești viu până în ultima clipă. Iar dacă ești tânăr, ești și mai viu.

Glasul îi tremura. Vorbise ca un rapsod inspirat, apoi ca un martor de încredere, lăsându-ne pe noi să căutăm unde s-ar putea afla adevărata

semnificație a cuvintelor. În sală se așternuse o tăcere adâncă. Rezemată de un perete într-un ungher, am văzut-o pe mama plângând.

— Continuă, a spus regele, tatăl meu.

— Cortegiul a dispărut în capătul drumului care ducea spre apus. Niciunul dintre noi nu s-a mișcat, nimeni n-a scos un vaiet. O tăcere adâncă s-a lăsat peste oraș. Toate lacrimile erau mute. Chiar și cele ale lui Eumelus și ale surioarei sale, pe care o ținea acum de mână.

Nu-mi amintesc cât timp am rămas așa. Ore? Zile? De fapt, timpul se oprise în loc: viața era moarte, iar moartea, viață. Știu doar că la un moment dat le-am văzut pe bocitoare întorcându-se, iar în urma lor, pe necrofor. Unde era Alcestis? Coborâse sub pământ vie? Sau cineva îi tăiase gâtul cu un cuțit pentru sacrificiu și cenușa îi fusese împrăștiată în vânt? Nimeni n-a întrebat, nimeni n-a scos o vorbă.

Ceva a trecut prin aer. Nu era timpul. Era un regret, o nostalgie intensă pentru lucrurile simple, pentru bucuriile liniștite, care fuseseră pierdute pe vecie. O voce, nu știu a cui și nu știu de unde, a spus: „A sosit Hercule.”

Am crezut că visez, că dorința mea se transformase în vis și părea acum reală, dar o mână m-a apucat de braț și un chip cu ochi rătăciți care îmi căutau privirea a repetat:

— A venit Hercule. E în palat și a cerut de mâncare.

Abia atunci am tresărit și am întrebat:

— Unde? În casă? Și regele unde e?

— E acolo, mi-a răspuns servitorul, la intrare. Nu știe nimic.

— Și el? Oaspetele care tocmai a sosit ce știe?

— Nimic. Nimeni n-a putut să-i spună ce s-a întâmplat. Dar vestea că a sosit se răspândește acum în palat și în afara lui. Hercule e în trecere, în drum spre o altă ispravă, nu se știe unde.

— Du-mă la el, am spus, și trimite pe cineva să-l ajute pe rege și să-l țină deocamdată departe de toate astea.

Servitorul a făcut întocmai și m-a condus la bucătărie. Hercule se afla în fața mea. Așezat la o masă, mânca dintr-un ied fript pe jar. Nu mai văzusem niciodată un om ca el: uriaș, acoperit numai cu o blană de leu, cu

picioarele goale, murdare și pline de praf. Avea privirea tulbure, rătăcită, ca și cum urmărea imagini îndepărtate sau fugea de ele. Rezemată de zid într-un colț al încăperii, măciuca, pe care se zăreau cioturile crengilor retezate și ascuțite, purta urmele unor lupte sălbatice. N-am reușit să deschid gura.

— Cine ești, m-a întrebat. Nu te-am mai văzut în casa asta.

Am mințit, spunându-i un nume fals, dar i-am zis adevărul când am adăugat că de doi ani mă aflu în serviciul regelui, îl ajut la treburile casei și la educația băiatului. În același timp, m-am apropiat și i-am turnat vin într-o cupă de lemn. A băut, apoi și-a șters mustățile și barba cu dosul palmei.

— De ce sunt toți posomorâți? De ce nu râde nimeni, de ce nimeni nu se distrează în locul ăsta? De ce e tăcerea asta de moarte? Unde sunt prietenii mei, regele Admetus și regina Alcestis? De ce n-au ieșit în întâmpinarea mea?

Toți cei de față s-au uitat unul la altul, iar eu am făcut la fel. Nimeni nu avea curajul să spună ceva.

— Unde sunt? a urlat el. Iar vocea sa era ca tunetul. Și pentru că nimeni nu îndrăznea încă să spună ceva, a luat măciuca și a izbit cu ea în masa masivă din lemn uscat de stejar, făcând-o așchii.

M-am văzut nevoit să-i răspund, căci putea să dărâme palatul cu furia lui:

— Regele e afară, la intrare. Regina a… plecat.

S-a ridicat și a venit atât de aproape de mine, încât puteam simți mirosul de sălbăticiune al blănii de leu, amestecat cu cel de sudoare. Vorbeam în continuare, deși nu-mi ceruse asta:

— Regina Alcestis a plecat să moară. Să se dea vie lui Thanatos.

În bucătărie a răsunat un muget care părea să iasă din gura leului. M-a înșfăcat de gât cu mâna stângă și mi-am dat seama că mi l-ar putea sfărâma, ca un copil care frânge o tulpină de secară. Am fost nevoit să-i povestesc totul, fără să uit un singur amănunt. Abia atunci și-a slăbit strânsoarea și m-a lăsat liber. Avea un rânjet ciudat, de neînțeles.

— A promis că n-o să mai atingă niciodată altă femeie? A jurat asta? m-a întrebat după ce i-am spus despre promisiunea lui Admetus. Nu

observasem până atunci ochii săi de culoarea chihlimbarului, cu reflexe verzui, în care ardea o disperare sumbră. Și zici că a jurat așa ceva?

În timp ce, tremurând din toate încheieturile, mă gândeam că încă nu avusesem răgaz să-i spun că nu e vinovat de tot ce se spunea, că măcelărirea familiei sale fusese o mârșăvie pusă la cale de vărul său Euristene, el a plecat. Apuca din mers arme de pe pereți, din rastele și din lăzi. Am vrut să alerg în urma lui și să-i vorbesc, dar s-a repezit val-vârtej afară din palat, a luat-o în jos pe scări, a sărit într-un car și caii au pornit cu o viteză nebunească.

„La ce-i serveau armele?" reflectam în sinea mea, încremenit de uimire, copleșit de iuțeala cu care se petreceau evenimentele. Cum putea să-l învingă pe zeul morții cu arme omenești?

Mentor s-a oprit din povestit, așteptând ca toți cei prezenți în sala mare să-și pună aceeași întrebare. Toți așteptam nerăbdători să auzim că Hercule se întorsese de pe meleaguri necunoscute, care poate se aflau la capătul lumii, poate sub pământ, populate cu umbre rătăcitoare.

— Întoarcerea lui a fost anunțată poporului la șapte zile după aceea, șapte zile de neliniște și de încordare. Regele Admetus nu reușea să mai doarmă, iar bezna nopții răsuna de strigătele lui de nebunie. De mai multe ori Eumelus a venit în camera mea cu surioara lui de mână, care plângea înspăimântată și întreba printre sughițuri fără încetare: „Unde este mama?"

Hercule a intrat în oraș pe poarta de la miazăzi, trecând prin mulțimea speriată și mută, de la care mă așteptam să aud strigăte de bucurie și de bun-venit. Destul de repede mi-am dat seama care era cauza. Eroul înainta în carul cu cei patru cai, care mergeau la pas. Avea trupul plin de zgârieturi, vânătăi și răni, pielea aproape arsă și privirea fixă. Lângă el, nemișcată, stătea o persoană acoperită cu un văl. Atât de nemișcată încât părea inertă, o statuie. Poate statuia cu trăsăturile soției, cea pe care Admetus voia s-o așeze în patul său? La asta m-am gândit când i-am văzut.

Anunțat de oamenii de pază, regele ieșise pe ușa principală să-l întâmpine pe prietenul pe care îl revedea după mult timp. Hercule coborâse

din car să-l îmbrățișeze. Eram aproape de ei și am putut asista la întâlnire. Invincibilul erou își schimbase expresia: părea acum altul, mult mai ușurat.

— Știu că ți-ai pierdut soția, prietena mea Alcestis, dar nu poți trăi mai departe în plâns și în disperare. Poporul și copiii tăi au nevoie de tine. Deși fără plăcere, trebuie să-ți continui viața așa cum ai făcut-o întotdeauna.

Admetus privea misterioasa siluetă de sub văl, care stătea nemișcată în car.

— Și eu am avut necazuri, dureri, dar am început din nou să trăiesc. Nu există altă soluție. Un bărbat încă tânăr nu se poate lipsi de plăcerea dragostei. Pentru așa ceva ți-am adus un dar: femeia asta. Am cumpărat-o de la piața de sclavi din ultimul oraș prin care am trecut. E foarte frumoasă: n-a născut niciodată, are șolduri înalte și sâni tari, iar ochii îi sunt ca stelele dimineții. O să te vindece de melancolie. Ia-o.

Dar Admetus s-a întors spre erou cu ochii înotând în lacrimi:

— N-o vreau, prietene. Am fost un om de nimic când am acceptat ca Thanatos s-o ia pe Alcestis în locul meu. Și știi de ce? Pentru că viața nu mai e viață cu adevărat. Fără ea nu există bucurie și nici măcar copiii nu-mi aduc alinare sau consolare. Să nu te simți jignit, dar o femeie cumpărată la târgul de sclavi, oricât de frumoasă e, n-o poate înlocui pe soția mea. Nu poate fi cumpărat parfumul părului său, lumina și căldura privirii sale, iubirea ei atît de puternică încât și-a dat viața ca să o salveze pe a mea. Ce nebunie am făcut, ce lucru rușinos! Dacă n-aș avea acești copii, îți jur că m-aș duce acolo unde se află ea. Și nu știu dacă până la urmă n-o să fac asta, pentru că de-acum înainte viața mi-e doar o povară.

Hercule a zâmbit.

— Văd că ești sincer în ceea ce spui și, prin urmare, meriți să fii iertat. Nu-i nevoie să te duci după ea, pentru că…

Am rămăs toți fără suflare când invincibilul erou a smuls vălul care o acoperea pe femeie.

Era Alcestis!

13

Toți cei aflați în sala mare s-au bucurat când au auzit finalul fericit al poveștii spuse de Mentor. Și el zâmbea, văzând efectul pe care epilogul îl avusese asupra celor care-l ascultaseră. Phemius, aedul regelui, era de față, dar în acel moment nu se putea citi nicio emoție pe fața lui. Mi-am îndreptat privirea spre tatăl meu și l-am văzut făcând un gest către Mentor. Două degete ale mâinii drepte au trasat prin aer o scurtă linie orizontală: „Oprește-te.” Apoi a făcut o jumătate de cerc spre frunte: „O să-mi spui mai târziu.”

Niciun gest nu i-a scăpat lui Mentor, care s-a oprit din vorbit, s-a așezat la locul său și a băut o cupă de vin să-și potolească setea.

— Și Hercule? au întrebat mulți dintre cei de față. Ce s-a întâmplat cu el apoi?

— Dar Admetus? Și Alcestis? Cum trăiesc acum cei doi soți? au întrebat alții.

Mentor s-a scuzat, cerându-le celor de față să-i lase un răgaz să se odihnească puțin și să bea câteva înghițituri de vin. Le-a spus, însă, că își va continua povestirea și va răspunde la întrebări cu viitoarea ocazie. Și, pentru că regele arăta că este de acord cu el, nimeni n-a îndrăznit să mai pună întrebări.

După ce toată lumea s-a retras și glasurile oaspeților care se întorceau la casele lor s-au pierdut în noapte, am rămas noi trei, așezați unul în fața celuilalt, în jurul unei lămpi ce atârna din tavan: tata, regele Laertes, Mentor și eu.

Regele a fost primul care a vorbit:

— Unde e Hercule? A aflat că a fost înșelat de Euristene? Că nu e responsabil pentru sângele soției și al copiilor?

— Da. I-am spus eu. Și a plecat la Micene imediat după aceea, în aceeași zi, în carul cu care o adusese pe Alcestis. Și vă jur că Furiile, cu șerpi încolăciți în jurul capului, alergau lângă el. Cei patru bidivii negri păreau să verse foc pe nări, iar de sub cercurile roților săreau scântei când cvadriga a trecut peste pavajul pieței.

Admetus a poruncit gărzilor sale să meargă după el, gândindu-se că poate are nevoie de ajutor, iar eu am profitat de ocazie și am sarit într-unul din cele cincisprezece care de luptă ce au pornit pe urma lui Hercule, unul după altul. Mă aflam de mult timp la palat, mă cunoștea toată lumea și gestul meu părea foarte natural. Am gonit fără oprire. Am pierdut pe drum câteva care, pentru că s-au rupt sau caii n-au rezistat la efort, dar n-am reușit să ajungem din urmă cvadriga lui Hercule, care părea să zboare. Poate că acei patru armăsari negri veneau cu adevărat din Infern, fiind trimiși chiar de Persefona.

Din cele cincisprezece care plecate, doar trei au sosit la scurt timp după ce eroul invincibil a oprit cvadriga și a eliberat din hamuri armăsarii. Dar s-a văzut imediat că nu are nevoie de ajutor. S-a urcat pe ziduri, a sărit ca un șoim în interiorul cetății și, într-un răstimp care ni s-a părut fără sfârșit, nu s-a auzit nimic. Primul zgomot care ne-a făcut să tresărim a fost cel al balamalelor marii porți a leilor, ale cărei canaturi gigantice se deschideau. Imediat a apărut Hercule, târându-l de un picior pe Euristene, care era încă viu, dar putea fi recunoscut numai după veșminte. Fața îi era o mască deformată și însângerată. L-a rezemat de zid, ținându-l de gât cu mâna stângă ca să nu alunece la pământ. I-a scos ochii cu degetul mare de la mâna dreaptă, apoi mâna stânga i s-a încleștat din ce în ce mai tare pe gâtul regelui din Micene până când i l-a sfărâmat. L-a chemat pe unul dintre oamenii noștri și i-a dat ochii dușmanului său, care nu mai avusese putere nici măcar să strige de durere.

— Du-i mamei mele la Teba. Spune-i ai cui sunt și că asta e judecata lui Hercule.

Euristene s-a prăbușit fără viață ca hoitul unui animal, în timp ce eroul a sărit în car și a dispărut într-un nor de praf. Spre miazănoapte. N-am mai aflat nimic despre el.

— A primit ce merita, a spus tata după o lungă, apăsătoare tăcere.

— Și acum ce-o să facă? am întrebat eu.

— Nu știu, mi-a răspuns Mentor. Mie mi s-a părut că tot ce i-am spus despre moartea familiei i-a stârnit la culme furia, dar nu i-a tămăduit rănile. Soția și copiii i-au fost măcelăriți și nimeni nu-i poate aduce înapoi. Nici măcar zeii. Căci, dacă ar fi vrut, ar fi făcut-o deja. Sau n-ar fi lăsat să se întâmple acele grozăvii.

A urmat încă o tăcere lungă în casa adormită, atât de adâncă încât se puteau auzi strigătele unui cârd de rațe sălbatice care treceau prin noapte.

— Ce s-a mai întâmplat cu Admetus și cu Alcestis? am întrebat.

Mă întrebam cum mai puteau un bărbat și o femeie care trecuseră prin asemenea întâmplări să mai ducă o viață senină.

— Nimeni nu poate răspunde vreodată la această întrebare, mi-a spus Mentor, nici măcar ei. Lumina și noaptea, bucuria și agonia, rușinea și mândria, iubirea dincolo de orice limite, dincolo de timp și viață. Astea au fost malurile între care a curs viața lor. Nouă, muritorilor obișnuiți, uneori ne e dat să trăim pasiuni care împing sufletul spre limitele extreme ale existenței, pasiuni pe care nici măcar zeii nu le pot încerca, pentru că ei nu știu ce înseamnă să iubești până la disperare, să dorești viața până ajungi să mori pentru ea, să plângi de singurătate și pentru că ai fost părăsit. Prin toate aceste experiențe au trecut Admetus și soția lui. Poate că vor găsi puterea să uite și să meargă împreună spre o moarte care nu este un abis de tenebre, ci un amurg liniștit.

Noaptea ajunsese la jumătate și ne simțeam sfârșiți de oboseală și dornici de odihnă. Mentor vorbise cu înțelepciunea unui om cu mulți ani în spate, deși era un tinerel. Mi-am dat seama că, orice se va întâmpla în viitor,

el îmi va fi întotdeauna sprijin și ajutor, indiferent dacă mă voi afla aproape sau departe de el.

Poate că în noaptea aceea am visat un răspuns la întrebările mele, dar când m-am trezit, a doua zi, n-am mai avut forța și nici dorința să-mi amintesc.

Am plecat cu tata la vânătoare.

Din câte am putut afla, Hercule dispăruse la fel cum apăruse – din neant, în palatul lui Admetus din Pherae –, iar urmele lui se pierduseră. Mă gândeam că voia cu orice preț să ducă la bun sfârșit ceea ce Euristene îi poruncise să facă, pentru că, făcând asta, scăpa lumea de creaturi crude și ucigașe, care devastau totul în cale și luau vieți nevinovate. Odată, când Mentor și cu mine ne aflam singuri într-o barcă, i-am pus una dintre acele întrebări la care ori ți se răspunde cu adevărul, ori nu ți se dă niciun răspuns.

— Spune-mi, ce crezi că s-a întâmplat cu Alcestis din momentul în care a fost luată și până în momentul în care s-a întors în carul lui Hercule? Te aflai acolo. Probabil te-ai întrebat ce s-a întâmplat.

— Am spus asta chiar din seara în care m-am întors în Itaca. Nu există un răspuns sigur la această întrebare. Doar Alcestis și Hercule cunosc adevărul, dar unul dintre ei a dispărut, iar celălalt n-a vrut niciodată să vorbească despre asta. Cea mai apropiată poartă a Hadesului e la Efira, nu prea departe de aici. Acolo sunt mlaștina Styxului și râul Acheron.

N-am spus nimic. Însă întrebarea era foarte importantă și provoca inteligența lui Mentor. Așa că a continuat:

— Ai văzut vreodată oameni care să-și fi pierdut simțurile, să pară morți din toate punctele de vedere și dintr-odată să revină la viață? Granița dintre viață și moarte e foarte instabilă. Tărâmul viselor este fără margini, aflat între două lumi: îl străbat atât vii, cât și morții. Sunt sigur de un lucru: Hercule știa foarte bine unde se află Alcestis, știa unde s-o caute și cum s-o ia acasă. Când a adus-o înapoi în car, era acoperită cu un văl lung până la călcâie. Părea o fantomă. Iar când i-a ridicat vălul să o vadă soțul ei, fața îi era palidă, orbitele vinețiii, iar ochii nu aveau nicio expresie. Moartea încă se mai afla în ea, n-o părăsise cu totul.

Din când în când, Mentor reușea să trimită mesaje la palatul din Pherae, și de câteva ori a primit răspuns. Apoi, contactele s-au rărit, iar în cele din urmă au încetat.

Au trecut astfel mai bine de trei ani. Într-o seară, Mentor m-a anunțat că trebuie să-mi dea niște vești pe care le comunicase deja regelui, tatăl meu.

— Lucruri foarte importante s-au petrecut pe continent. La Micene, tronul rămas liber după moartea lui Euristene a fost ocupat de Atreus, fiul lui Pelops, care se refugiase la curtea lui împreună cu fratele său, Thyestes. Acum el este cel mai puternic suveran din Ahaia. Are doi fii: Agamemnon și Menelaus. Poate i-ați văzut când ați fost la Micene. Menelaus e blond-roșcat, puternic, iar culoarea pielii sale se aseamănă cu bronzul. Poartă întotdeauna părul legat la ceafă cu o curelușă de piele. Agamemnon, fratele mai mare, e mai impunător decât el, are ochii negri și părul lung îi ajunge până pe umeri. Mânuiește cu abilitate lancea și se antrenează în fiecare zi în curtea palatului. Atreus are și o fiică frumoasă și mândră, Anaxibia. A fost deja promisă regelui din Phocis.

În Argos, regele Adrastus nu are moștenitori. Pe Tydeus, ginerele său, l-ați văzut ars pe rug în timpul vizitei în oraș. Căzuse în bătălia de la zidurile Tebei. Fiul acestuia, prințul Diomedes, e un războinic formidabil. De când a murit tatăl său, nu face nimic altceva decât să se antreneze împreună cu fiii celorlalți șase războinici morți în fața celor șapte porți. Singurul lor țel e să-și răzbune părinții. Cei care i-au văzut spun că sunt o haită de lei tineri însetați de sânge.

I-ai cunoscut pe fiii lui Nestor, pe fiii lui Tyndareus și ai Ledei, Castor și Polux. Poate că, fără să știi, i-ai văzut pe fiii lui Atreus și pe fiul lui Tydeus, prințul Diomedes. Dacă nu i-ai văzut, n-o să treacă mult și o să-i întâlnești, pentru că se pregătesc să plece în Sparta. Și tu la fel.

— Eu? De ce? Am fost deja la Sparta.

— Mulți dintre prinții cei mai de seamă din Ahaia au cerut-o de soție pe fiica lui Tyndareus și a Ledei, Elena, care a împlinit șaptesprezece ani.

Frumusețea sa are atâta strălucire, încât toți vor să-și rișteviața ca să o ducă pe brațe în iatac.

— Eu nu vreau, Mentor.

— Așteaptă s-o vezi, prințe al Itacăi. Și tu ți-ai pierde cumpătul.

— Mă îndoiesc de asta, prețiosul meu consilier. Judecata e ceva la care țin cel mai mult. Nu vreau s-o pierd pentru nimic în lume.

— Mă bucur să te aud spunând asta, pentru că cei mai puternici prinți din Ahaia sunt gata să se omoare între ei pentru femeiușca asta. E îngrijorător să vezi așa ceva.

Am rămas pe gânduri, fără să mai spun nimic. Nu-mi doream război. Călătorisem cu tata pe continent să legăm cât mai strâns prietenia cu ceilalți regi. Dacă se vărsa sânge în orice fel, pentru orice motiv, cu siguranță se formau două sau mai multe grupuri, iar eu nu puteam să rămân în afara lor, aveam să fiu nevoit să intru într-o tabără, chiar și împotriva voinței mele.

Cel mai mare câștig al expediției argonauților nu fusese cucerirea comorii din Colchida – „Lâna de Aur”, cum îi spun toți acum –, ci unirea a cincizeci de regi și prinți din Ahaia într-o aventură în care luptaseră unii lângă alții și fiecare îi salvase viața celui de lângă el. Tata era prieten cu toți, toți erau prieteni cu el și așa trebuia să rămână. De cele mai multe ori, războiul aduce numai doliu și nenorociri. Poate avea un sens dacă luptele se poartă în afara Ahaiei, nu pe pământul ei. Astfel este o calamitate înspăimântătoare.

— Când trebuie să ajungem în Sparta? am întrebat.

— Luna viitoare, când o să fie lună nouă.

— Asta înseamnă că trebuie să plec imediat. Găsește-mi o corabie și cheamă-i pe prietenii mei: Eurylochus, Perimedes, Polites, Eurybates și ceilalți. Vino și tu dacă poți. O să-mi fii de folos.

— Nu, nu pot, îmi pare rău, mi-a răspuns. Trebuie să rămân aici, la dispoziția regelui. Iar asta e o chestiune pe care trebuie s-o rezolvi singur.

În timp ce Mentor se ocupa de pregătirea corabiei și a echipajului, m-am dus să-l caut pe tata să-i spun ce sunt pe cale să fac. Fiii argonauților începeau rău. Aveam nevoie de înțelepciunea taților. Fiecare dintre noi

trebuia să facă tot ce este necesar să împiedice dezastrul – mai ales eu –, pentru că un război în Ahaia ar fi distrus tot ce construiseră ei.

I-am povestit ce-mi spusese Mentor, dar nu părea deloc surprins.

— Ai văzut vreodată cum se ciocnesc berbecii până își sparg craniul ca să câștige femela primăvara? Sau cerbii și mistreții? Bine. Nu suntem deloc diferiți, mai ales în tinerețe. Găsește o soluție dacă poți: mintea ta cunoaște acum multe căi și cred că nu-ți va fi greu. Ține minte: când vrei să convingi pe cineva mai puternic decât tine să facă un lucru pe care-l consideri necesar, trebuie să-l lași să creadă că el a găsit soluția. Treci pe la mine înainte să pleci, *pai*.

— O să trec.

— Trebuie să-i duci niște daruri Elenei, chiar dacă nu cred că îți poate fi soție: ea este…

— De aur, *atta*. Iar eu sunt din lemn. De stejar.

În zilele următoare am rămas în port să mă ocup de corabie cu prietenii mei. Dormeam toți la bord, căci astfel ni se părea că începusem deja călătoria. Prima călătorie fără ocrotirea tatei. Eu eram șeful și suveranul, iar băieții mă tratau ca atare. Împreună mâncam, înotam, pescuiam și mergeam la vânătoare dacă aveam timp, dar mă cam oboseau multele atenții, de exemplu faptul că-mi păstrau cele mai bune părți din vânat sau că mi se cerea întotdeauna părerea înainte să se ia o hotărâre, ceea ce mă umplea de mândrie.

Primul popas a fost la Pylos, unde m-am dus imediat să-i prezint regelui Nestor, care m-a primit ca pe un fiu, omagiile mele. Când am pornit mai departe, am lăsat corabia pe seama prietenilor și comanda i-am dat-o vărului meu, Eurylochus. Cele patru zile de călătorie au trecut ca vântul. Patru zile vesele în timpul cărora am căutat să nu mă gândesc la ce mă așteaptă în Sparta: eram ca un grup de prieteni care ieșeau la pescuit de ton. Din când în când, îmi revenea în minte acea seară, înainte de asfințit, când Elena venise pe neașteptate lângă grajdul cailor și îmi vorbise.

Regele Nestor a insistat să accept o escortă de războinici cu armuri de bronz și coifuri cu panaș – mai degrabă pentru prestigiu decât din

necesitate. Printre ei se afla și fiul său Antilochus, pe care-l cunoscusem deja. În timpul călătoriei deveniserăm buni prieteni. Mi-a mai dat un car și un cort mare, să mă adăpostesc în el cât timp voi rămâne în Sparta, alimente și haine luxoase pe care să le port când voi fi invitat la palat. Nu eram obișnuit cu astfel de lucruri.

Cortegiul lung de oameni și care ne-a încetinit mult înaintarea, dar la vremea aceea nu ne grăbeam. Ajunși în Sparta, comandantul gărzii mele s-a dus la palat să mă anunțe și s-a întors cu o invitație la cină pentru seara următoare.

M-am pregătit din timp: am făcut o baie în Eurotas și m-am îmbrăcat cu hainele pe care mi le dăduse Nestor, dar nu mă simțeam în largul meu. Nu purtasem niciodată veșminte atât de luxoase și aveam impresia că nu mi se potrivesc. În cele din urmă, m-am hotărât să port hainele pe care Euricleea, doica mea, mi le pusese în cufăr. Erau niște veșminte la fel de frumoase, deși mult mai simple. Numai două benzi de purpură brodate cu fir de aur îmi arătau rangul de fiu de rege.

Antilochus voia să mă duc la palat escortat de doi războinici uriași din garda tatălui său, dar l-am convins că pot fi însoțit pur și simplu de cei doi servitori care aduceau darurile pentru Elena.

Regele Tyndareus și regina Leda m-au primit cu mari onoruri și complimente, în timp ce servitorii mei deschideau o cutie de fildeș să le arate darul prințului din Itaca pentru Elena din Sparta – o diademă de aur cu zeci de medalioane mici, în care erau încastrate pietre de o neasemuită frumusețe: cornaline, perle, jasp, lapis lazuli, chihlimbar roșu și cuarț albastru.

— Elena o să fie încântată când o să vadă diadema, a spus regina și, în timp ce închidea capacul să-mi înapoieze cutia, le-a recomandat slujnicelor să nu-i spună nimic prințesei, ca să nu-i strice surpriza când îmi va veni rândul să-i ofer cadoul de nuntă.

Apoi regele m-a condus în sala de arme, unde dăduse poruncă să fie pusă masa. Pe ea se aflau două cupe de aur pline cu vin roșu.

— Darul tău e într-adevăr extraordinar, prințe Odiseu, mi-a spus regele.

— Sigur nu-i un omagiu suficient pentru strălucirea și grația celei mai frumoase fete din lume. Dar numai atât pot să-i ofer, i-am răspuns, și am făcut-o din toată inima.

Tyndareus părea să se întunece la față, de parcă ar fi fost asaltat de gânduri negre. A suspinat.

— Frumusețea ei e un pericol.

— Știu. Dar nu și pentru mine. N-am de gând să pun mâna pe sabie s-o cuceresc, chiar dacă merită.

— De ce nu? a întrebat regele Tyndareus. Ești fiu de rege, așa cum sunt și ceilalți pretendenți.

— Pentru că logodna trebuie să fie un prilej de petrecere, nu de masacru. Și în ceea ce mă privește, știu foarte bine că nu pot spera să mă învrednicească Elena nici măcar cu o privire. Regatul nostru e un ținut cu insulițe stâncoase și sterpe, *wanax*, nu avem câmpii mănoase care să hrănească herghelii de cai și să dea recolte bogate. Ne mulțumim cu puțin, iar când corăbiile noastre ies în larg după pradă, oamenii stau mult timp departe de casele lor. Elena poate să aibă parte de ceva diferit: prinții din Ahaia sunt mulți, cu regate puternice, bogății nemăsurate, palate fastuoase. Eu la altceva mă gândesc, *wanax*.

— La ce anume?

— Mă tem că prinții din Ahaia vor ajunge să se bată pe viață și pe moarte ca să cucerească mâna Elenei și să o ducă în patul nupțial, după ce au acoperit-o cu grămezi de daruri neprețuite. Dar cine va fi învins și umilit îl va urî pe învingător. Vor urma lupte sângeroase, războaie și doliu nesfârșit.

— De asta mă tem și eu. Dar când îți aud cuvintele și judecata atât de pătrunzătoare, deși ești atât de tânăr, simt că pot avea o speranță. Iar în sufletul meu de părinte, dacă aș putea alege eu, aș vrea să ai tu parte de fiica mea cea strălucitoare, pentru că mintea și inima valorează mai mult decât brațul și sabia, *pai*.

Eram impresionat de faptul că *wanax* Tyndareus, suveranul Spartei, mi se adresa astfel, cu acel nume pe care numai tata, mama și scumpa mea

doică îl foloseau. Un herald a cerut permisiunea să fie primit și, după ce a intrat, a spus:

— Aiax din Locris a sosit, regele meu. Și-a înălțat corturile pe malul drept al Eurotasului. Santinelele au zărit între timp și steagurile prințului Diomedes din Argos: strălucesc în soare ca spicele coapte.

— Găsește-i un loc bun, cu apă din belșug și spațiu suficient pentru corturi.

— „Prințul" Diomedes? am întrebat.

— Da, mi-a răspuns Tyndareus în timp ce heraldul ieșea să transmită ordinele primite, Diomedes e al doilea succesor, pentru că mama sa e fiica regelui și a rămas văduvă. După moartea tatălui său, Adrastus l-a invitat în palat, dar el a refuzat, preferând să trăiască într-o cetate austeră de la marginea pădurii, cu cei șase tovarăși de luptă care vor lupta într-o zi împreună cu el ca să-și răzbune părinții uciși în fața Tebei, orașul cu șapte porți. Toată ziua nu fac nimic altceva decât să se antreneze pentru luptă, din zori până la asfințitul soarelui. E cu siguranță unul dintre cei mai temuți pretendenți.

L-am văzut în vis: Tydeus cel puternic, devorând ca un leu hămesit creierul lui Melanippus, care căzuse în fața celei de-a șaptea porți. Zeița fugea îngrozită pe Poarta Onka…

— Vor mai veni și alți prinți: din Pherae, Arnes, Micene, Salamina, Ftia, din insule și din munți…

— Fiii argonauților, i-am răspuns. Tații noștri au încheiat o alianță care a unit toți regii din Ahaia, iar noi distrugem ce-au făcut ei. Dacă ar fi Hercule aici! I-ar pune pe toți la punct, pe toți cățeii ăștia arțăgoși. Cu toate astea, m-am gândit la o soluție, *wanax*, care ar putea alunga presimțirea tristă care ne apasă.

— O soluție? Oh, prințe Odiseu, fiu al marelui Laertes, ai tu o soluție care ne-ar putea scăpa de soarta asta funestă? Dacă ar fi așa, te-aș copleși cu daruri, aș încheia cu tatăl tău o alianță pe viață. Nu i-ar lipsi niciodată grâul și vinul, n-ar duce lipsă niciodată de stofele cele mai prețioase și ar avea sclave cu șolduri înalte, atotștiutoare în arta amorului. Iar ție ți-aș dărui un

oraș preafrumos, pe țărmul mării dacă ai vrea, câmpii roditoare și pășuni. Vorbește, te rog.

Regele era sincer. Își dădea seama de nenorocirea care li se pregătise oamenilor de către zei, când își doriseră ca toată frumusețea lumii să strălucească într-o singură femeie, astfel încât oricine o vede să fie dispus să ucidă ca s-o aibă.

Am spus:

— Darul cel mai prețios ar fi ca pacea să domnească în Ahaia, iar casa lui Tyndareus să fie binecuvântată cu moștenitori.

Dacă dorești, o să le vorbesc eu prinților în numele tău, după ce se prezintă în fața Elenei. O să le spun că frumusețea fiicei tale nu trebuie cucerită cu sabia, pentru că sângele cere sânge, iar un șir de răzbunări inexorabile o să îndolieze Ahaia multe secole de-acum înainte. Ea, Elena cea luminoasă, o să fie cea care alege. Dar înainte să facă asta, toți trebuie să jure că, oricare va fi alesul, ceilalți vor respecta dorința miresei. Apoi tu o să sacrifici un taur pentru Zeus, apărătorul jurămintelor, o să poruncești să fie jupuit și o să-i aduni în jurul tău pe toți prinții. Îi pui să jure pe rând, cu picioarele goale pe pielea încă umedă, că dacă unul dintre ei încearcă s-o ia pe Elena de lângă soțul pe care și l-a ales, toți ceilalți să fie gata să lupte lângă el ca să o aducă înapoi acasă.

— Ești incredibil, *pai*, a vorbit regele din nou. Cum poți să cunoști atât de bine sufletele oamenilor, fiind așa tânăr? Ți-ai dat seama că toți vor fi de acord să jure, pentru că fiecare dintre prinți este convins că-i singurul demn s-o ducă pe Elena în casa și în patul său și, prin urmare, crede că jurământul îi va obliga pe ceilalți pretendenți să-l ajute.

— Cred în Atena, i-am răspuns. Din când în când, mă face să-i simt prezența. Poate că o rază din nesfârșita sa înțelepciune îmi luminează câteodată mintea, ca să pot rosti cuvinte inspirate. Cel puțin așa îmi place să cred.

Regele m-a îmbrățișat.

— Casa asta e casa ta, pământul ăsta e pământul tău. Tu ești fiul pe care orice tată și l-ar dori, soțul pe care l-ar vrea pentru fiica sa. Rămâi

lângă mine, dragul meu, până când toate se vor așeza.

— O să rămân, *wanax*. Nu doar pentru că-mi ceri asta, ci pentru că azi-noapte zeița mi-a trimis o viziune: o pasăre de apă cu penele verzi și gălbui, de culoarea ambrei, își făcuse cuib într-un măslin din palatul lui Laertes, casa mea.

Regele mi-a zâmbit.

— Păsările de apă nu-și fac cuib în măslini.

— Sigur că nu, dar când o să aflu ce înseamnă acest vis, o să știu că am acționat așa cum dorește zeița mea. Fecioara, luptătoarea care le cunoaște pe toate… Ochii verzi.

14

Am ieșit din palat, gândindu-mă cum vor primi prinții o asemenea decizie: când s-a mai întâmplat să aleagă femeia și nu bărbatul? Cum vor renunța la ideea de a câștiga cu sabia pe cea mai frumoasă femeie din lume? Trebuia să-i conving prin cuvinte, oferindu-le prietenia mea. Altă cale nu era. Trebuia să-mi pregătesc discursul cu multă iscusință și mai ales să evit întâlnirea cu Elena: nu eram sigur că nu voi ceda în fața frumuseții sale.

Astfel, cântărind gânduri și cuvinte, am ieșit din palat și m-am îndreptat spre valea cu recolte aurii unduite de vânt, care se întindea pe malurile Eurotasului.

Un cântec m-a făcut să mă opresc:

Zboară, zboară-n depărtări,
privește de sus râul,
privește de sus marea
când apune soarele
și aerul are parfumul sării,
amară nostalgie, adu-mi-l înapoi!

Glasul unei fete ajungea până la mine, limpede ca apa și blând ca o mângâiere. De unde venea? Priveam în jur și nu zăream pe nimeni. Am observat un zid scund, acoperit de iasomie înflorită, care împrejmuia o livadă de meri și măslini, cărora le puteam vedea coroanele. Vocea se auzea de acolo. M-am apropiat și am mers pe lângă zid, gândindu-mă să găsesc un loc prin care să arunc o privire înăuntru. M-am oprit unde cineva scosese

câteva pietre bine fasonate – să le folosească, poate, la colțurile casei – și am văzut o fată îmbrăcată într-o rochie vaporoasă cadrilată, strânsă pe șolduri cu o panglică lată, cu mâneci scurte și un decolteu care-i dezgolea umerii perfecți. În fiecare pătrat era brodată o rățușcă puternic colorată.

Culegea flori de câmp. Simțindu-mi prezența, s-a oprit și a venit spre mine fără teamă.

— Cine ești? m-a întrebat când s-a apropiat. După înfățișare, pari să fii un prinț. Ai venit s-o cucerești pe Elena? Ceilalți au sosit deja și își înalță corturile pe malurile râului, se pregătesc pentru dueluri sângeroase.

— Și tu pari o prințesă. Rochia ta e scumpă, se vede că a fost lucrată de țesătoare și cusătorese pricepute, iar cântecul tău mi-a mers la suflet. Te gândeai la cineva anume când rosteai acele cuvinte? Pe mine mă cheamă Odiseu.

— Prințul din Itaca. Ce nume ciudat.

— Așa se spune. Poate că nu l-aș fi ales, dar acum, pentru că e al meu, nu l-aș schimba cu nimeni.

Cu Nimeni?

— O să te lupți, Odiseu? Cum o să fie? O să se tragă la soți perechile de adversari? Îți urez să ai parte de un adversar mai puțin dificil.

— Cântai pentru cineva cuvintele acelea?

— Nu, mi-a răspuns. Nu le cântam pentru nimeni.

Pentru Nimeni.

— Și de ce îmi dorești un adversar „mai puțin dificil”? Crezi că nu pot să rezist?

— Pentru că ai ochi frumoși. Își schimbă culoarea când zâmbești.

— Și tu ai ochi frumoși, plini de lumină. Te pierzi în ei. Cine ești?

— Fiica lui Icarius, fratele regelui. Prin urmare, sunt verișoara Elenei, a spus fata malițioasă. Am văzut-o goală de multe ori. Vrei să știi cum arată?

— Vreau să-ți știu numele. Mi-l spui?

— Penelopa.

— Ce nume ciudat! De-asta ai rățuște brodate pe rochie?

— Nu-ți plac?

— Ba da, îmi plac foarte mult. Au niște culori foarte frumoase. O să te mai văd.

— Dacă n-o să fii ucis. Știi cât de voinic e Aiax al lui Telamon? E uriaș. Un munte umblător. Și vărul său, Ahile? Un adevărat fulger. Te tăie în două înainte să pui mâna pe sabie.

— Eu sunt mai iute decât ei, i-am răspuns. I-am învins deja pe toți.

Amuțise privindu-mă, iar florile i-au căzut din mână. Mi-am continuat drumul.

— Odiseu! s-a auzit vocea ei în spatele meu.

M-am întors. Mi-a zâmbit. Brună și luminoasă.

Am ajuns la tabăra oaspeților pretendenți când soarele începuse să coboare și după ce am făcut mai multe popasuri pe malul apei, la umbra copacilor. Voiam să mă gândesc, să repet cuvintele cu voce tare, de nenumărate ori. Îmi răspundeau numai lăcustele și vocea râului. În cele din urmă, m-am hotărât să intru în tabără. Mai întâi am văzut corturile lui Ahile, prințul din Ftia mirmidonilor, apoi pe cele ale lui Aiax, fiul lui Telamon, prințul din Salamina; urmau cele ale lui Diomedes, prințul din Argos, apoi cele ale lui Aiax, prințul din Locris; ale lui Idomeneu din Creta, ale lui Menelaus, prințul din Micene, însoțit de fratele său mai mare Agamemnon, care nu lua parte la întrecere. O ceruse de soție și o primise pe sora geamănă a Elenei, Clitemnestra, iar asta trebuia să aibă desigur o semnificație pe care în clipa aceea nu reușeam s-o găsesc. M-am simțit dintr-odată rău, înțelegând că misiunea mea va fi mult mai dificilă decât îmi închipuisem. Auzeam numai zăngănitul armelor, vedeam tinerii luptându-se ca să se antreneze pentru un duel mult mai dur. Mortal.

Am ajuns la un spațiu deschis între cele două șiruri de corturi, unde se aflau și câteva stânci mari, grupate pe malul râului. M-am gândit că acela este locul cel mai potrivit să-mi țin discursul. Se vedeau și războinicii lui Tyndareus, care mergeau încolo și încoace pe întinderea malului, unde erau înălțate corturile. Poate voiau să se asigure că nobilii oaspeți nu se atacă între ei și nu au loc încăierări sau revolte. Încă nu eram pregătit, așa că am mers prin tabără să văd cine sunt tinerii care vor s-o cucerească pe Elena,

dacă visează numai s-o aibă pe cea mai frumoasă dintre femei sau îi interesează și altceva, care e caracterul și comportamentul lor. Poate după aceea aș fi putut să vorbesc.

Când am văzut că soarele se apropie de orizont, l-am chemat pe unul dintre heralzii care stăteau în spațiul rămas liber între corturi, fiecare sub un steag. I-am spus că sunt Odiseu din Itaca, că vin din partea regelui Tyndareus, și i-am poruncit să-i cheme pe prinți la adunare. M-a privit câteva clipe și m-a recunoscut – poate mă văzuse la palat. M-a ascultat și s-a urcat pe cel mai mare bolovan. Glasul i-a răsunat de la corturile lui Ahile până la cele mai îndepărtate, ale lui Protesilaus. Apoi un sunet de trâmbiță s-a auzit până unde vocea sa nu putea să ajungă.

Unul câte unul, pretendenții au sosit în acel spațiu de lângă râu, așa că m-am urcat pe un bolovan să le vorbesc.

— Prinți din Ahaia!

Toți au început să murmure.

— Nobili prinți, ascultați-mă! Sunt Odiseu, fiul lui Laertes din Itaca. Știu de ce vă aflați aici: toți o vreți pe Elena, cea mai frumoasă de pe fața pământului. Dar voi sunteți mulți. Ea este una singură!

— Știm asta! a strigat unul dintre ei. Nu era nevoie să ne aduni aici.

Ceilalți au izbucnit în râs.

— Foarte bine dacă știți. Atunci trebuie să știți și ce-o să se întâmple, nu-i așa?

— De ce vorbești doar despre noi, prinț din Itaca? Tu nu vrei tot asta? Pe tine nu te interesează Elena?

L-am recunoscut: era Diomedes din Argos. M-a recunoscut și el.

— Te-am mai văzut undeva!

— Da, i-am răspuns, la Argos, în ziua în care tatăl tău a fost ars pe rug! Acum vrei și tu să mori?

Diomedes și-a plecat fruntea în tăcere, apoi m-a privit iar sfidător.

— Dar cine ți-a spus că trebuie să mor?

— Cine-a spus? Ahile din Ftia, poate Aiax din Salamina sau…

— Sau eu! s-a auzit o voce care mi se părea cunoscută.

— Cine mai e și ăsta? a întrebat din nou Diomedes.

— Eumelus din Pherae, fiul lui Admetus, a spus aceeași voce.

— Eumelus? Ce faci aici?

— Ce fac și ceilalți, a răspuns el sec.

— Habar n-ai ce vorbești. N-o să reziști mult. De ani de zile Diomedes face numai un singur lucru: se luptă.

N-am mai lăsat pe nimeni să-mi răspundă și am continuat:

— Ce a spus băiatul ăsta, căruia abia i-au răsărit primele tuleie, vă face să înțelegeți în ce situație ne aflăm. Ascultați-mă acum și apoi hotărâți ce veți face. Nu vin din inițiativa mea, ci la îndemnul regelui însuși – *wanax* Tyndareus, seniorul Spartei și tatăl Elenei.

Zarva care crescuse iar a încetat brusc și am avut răgazul să-i privesc pe cei care mă ascultau. Ahile, care părea mai mult un zeu decât un om, era acoperit în bronz, ca și cum trebuia să plece la război în orice moment. Brațele îi străluceau de parcă erau de metal, mușchii se încordau din când în când, însuflețiți parcă de o energie incontrolabilă, iar părul i se unduia la fiecare adiere de vânt precum coama unui leu. Aiax din Salamina era impunător. Numai Hercule, cel pe care nu-l văzusem niciodată, putea să mai arate astfel. Menelaus, blond ca spicul de grâu, dar cu pielea oacheșă și cu ochii de ambră, al doilea din dinastia sa, nu avea să ajungă niciodată rege. Filoctet, arcașul cel mai iscusit – se spunea că moștenise arcul lui Hercule. Antilochus, fiul lui Nestor și prietenul meu: nu avea șanse să învingă asemenea uriași, dar cum puteai să-l convingi să se întoarcă la Pylos, orașul care se oglindea în mare? Aiax din Locris, lăudăros și arogant, sprinten și fulgerător în mișcări. Idomeneu, senior al Cretei și moștenitor al lui Minos. În sfârșit, Eumelus, mai mult fiul lui Alcestis decât al lui Admetus, aproape un băietan. Oare voia să compenseze slăbiciunea tatălui participând într-un duel imposibil? Trebuia să-i aduc pe toți cu picioarele pe pământ.

— De data asta, nu vor decide duelurile sângeroase. Dacă cineva dintre voi cade în luptă sau rămâne schilodit, aduce numai doliu și suferință de nevindecat peste pământul și poporul aheilor. Prin urmare, Elena o să fie cea care decide!

Prinții își aruncau priviri, nevenindu-le parcă să creadă. Era ultimul lucru la care se așteptau – cel mai rău.

— Nu-i nevoie să vărsăm sânge. Putem să ne luptăm, să facem o întrecere cu carul sau să vedem cine aruncă lancea mai departe. Orice e mai bine decât să așteptăm să fim aleși de o femeie! a strigat Diomedes.

— Asta nu schimbă lucrurile prea mult. Niciunul dintre voi n-o să accepte înfrângerea. Ar fi doar o amânare a războiului și a răzbunării. Nu-i vorba de o simplă femeie: este Elena din Sparta, iar ea o să aleagă dintre voi pe cine vrea să-i fie soț. Toți ceilalți vor jura că sunt de acord cu această căsătorie, ca și cum Elena s-ar căsători cu oricare dintre voi. O să jurați pe rând, în ordinea în care o să vă strige heraldul, stând cu picioarele goale pe pielea proaspăt jupuită a unui taur uriaș, jertfit în cinstea zeilor Infernului. Așadar bucurați-vă! Din acel moment și până când Elena o să rostească un nume, fiecare dintre voi poate visa că el este alesul.

— Iar tu o să fii lângă noi, prinț din Itaca? a întrebat Aiax din Salamina.

— Nu pot să refuz onoarea pe care regele și regina Spartei mi-o fac. Prin urmare, o să așez daruri de nuntă la picioarele Elenei și o să jur împreună cu voi, dar nu mă aștept să fiu alesul eu – un prinț din niște insule sărace și stâncoase, care sigur nu e așa de arătos ca voi. Regele, regina și strălucitoarea lor fiică vă așteaptă mâine, după asfințit, în curtea palatului.

O clipă l-am zărit, stând între Antilochus și Ahile, pe sfetnicul meu, Mentor, care mă privea cu un surâs enigmatic pe buze. Am vrut să-l strig, dar s-a topit în aer ca un nor de ceață. Atena!

Tremuram din cauza acelei viziuni, dar în adâncul sufletului mă bucuram: eram sigur că învinsesem, că alungasem răul.

M-am întors la palat, gândindu-mă la Penelopa. Am mers prin coridoare și prin săli, sperând s-o văd, dar știam că e imposibil: o asemenea floare trebuia să fie păstrată în siguranță, în apartamentele rezervate femeilor, căci soarele dispăruse în spatele muntelui Taygetus. M-am întors pe unde venisem și am ieșit în curtea mare, unde servitorii pregăteau mâncarea pentru cină. La un moment dat, ceva mi-a căzut la picioare și m-

am aplecat să văd ce este: o bucățică de gresie roșie. Mi-am ridicat privirea și am văzut-o aplecată peste pervazul unei ferestre.

Zâmbetul îi era puțin învăluit în melancolie sau mă înșelam? I-am făcut semn să coboare. Mi-a arătat peretele sudic al palatului, apoi a dispărut.

M-am uitat în jur să mă asigur că nu observase nimeni cele petrecute, apoi am dat colțul și am căutat un loc potrivit pentru o întâlnire atât de neprevăzută și de secretă. Un pâlc de stejari și arbuști de merișor crea un mic spațiu mai ferit: cu siguranță asta îmi arătase fata.

M-am strecurat în acel loc, iar la scurt timp am văzut-o ieșind pe o portiță. S-a uitat prudentă în jur, apoi m-a strigat în șoaptă. Sprintenă, a ajuns în fața mea din trei pași.

— Mi-ai făcut un dar destul de ciudat și nu știu cum să te răsplătesc. Fii sigură că dacă aș fi știut, ți-aș fi adus cu plăcere o floare.

— De ce vorbești așa? Într-adevăr, se știe că ești priceput la vorbă și că reușești cu ușurință să faci pe oricine să creadă ceva ce nu există.

Îi străluceau ochii în penumbra copacilor.

— Nu înțeleg ce vrei să spui. Vorbele mele erau sincere și veneau din suflet.

— Cu adevărat? Atunci ascultă povestea asta: acum puțin timp am auzit-o pe Elena vorbind cu doica ei. Spunea: „*Mai*, am avut azi-noapte un vis pe care eu îl consider aproape de adevăr.” „Ce-ai visat copilă, puiul meu?” a întrebat-o doica. „Am visat că mă aflam cu prințul din Itaca, Odiseu, într-o cameră de baie cu pereții din piatră rară cu reflexe verzi și vase de alabastru pline cu parfumuri orientale. Ne purtam ca… soț și soție.” „Ce vrei să spui?” a întrebat-o doica, dar Elena i-a șoptit la ureche și n-am putut să înțeleg. Apoi a adăugat: „Crezi că poate fi un vis adevărat?” „Asta depinde numai de tine, copilă”, i-a răspuns ea, „numai tu poți să-l faci să devină adevărat.” „Dar nu crezi că zeii mi-au trimis un semn să mă ajute să aleg?” „Nimeni nu poate spune așa ceva, dar dacă asta e ce-ți dorești, atunci inima ți-a trimis visul ăsta.”

Aici Penelopa a tăcut și a izbucnit în plâns. Am încercat s-o trag spre mine, dar m-a respins, ca și cum aș fi fost un trădător.

— Dacă Elena a vorbit astfel, înseamnă că a ales deja și că tu i-ai răspuns. O cunosc prea bine. Întotdeauna ia ce-și dorește.

N-am avut timp să mai spun ceva, pentru că a fugit de lângă mine, plângând în hohote.

În seara următoare, la asfințitul soarelui, totul era pregătit la palat. Preoții au adus taurul uriaș în mijlocul curții, iar tinerii eroi au intrat unul câte unul, îmbrăcați în cele mai frumoase veșminte și înarmați cu cele mai strălucitoare arme. M-am dus lână ei, purtând cele mai bune haine ale mele și armele pe care tata mi le dăduse pentru ziua confruntării. Toți țineam coiful sub braț ca să ni se vadă fața.

Urmați de suita lor de demnitari și de războinici, regele și regina au ieșit pe ușa principală, însoțind-o pe fiica lor. Era acoperită cu un văl care cobora până la pământ. În urma lor veneau fratele regelui, Icarius, și soția sa. Ultimii au intrat prințesa Clitemnestra și soțul său Agamemnon, fiul cel mare al lui Atreus, regele din Micena.

Lovit de secure, taurul s-a prăbușit fără suflare, mânjind cu sânge pietrele pavajului, apoi a fost imediat jupuit. Copitele, măruntaiele și capul au fost puse pe altar și arse ca sacrificiu în cinstea zeilor. Corpul a fost făcut bucăți și apoi dus la bucătărie pentru marele banchet care avea să urmeze. Pielea a fost întinsă pe pământ cu partea jupuită și încă umedă în sus. Doica a scos la iveală frumusețea Elenei. I-a dat jos vălul albastru care o acoperea, stârnind exclamații de uimire din partea tuturor. În fața noastră era mai degrabă o zeiță decât o muritoare, o frumusețe pură și perfectă ca un trandafir de aur, mistuitoare ca un fulger, diafană ca lumina lunii.

Călcând desculți pe pielea taurului, am rostit același jurământ pe rând. Primul a fost Ahile:

— Eu, Ahile, fiul lui Peleus, senior al mirmidonilor din Ftia, am venit cu daruri de nuntă pentru Elena din Sparta și jur că dacă va alege pe altcineva dintre prinții aici de față, voi apăra onoarea și persoana acestuia ca și cum ar fi soția mea.

După ce fiecare prinț spunea jurământul, făcea un semn scutierului să pună la picioarele Elenei darurile de nuntă, apoi se ducea în mijlocul curții,

lângă cei care juraseră deja. Am ajuns astfel în dreapta lui Menelaus și în stânga lui Diomedes. Până la urmă, la picioarele Elenei se adunase o adevărată comoară, dar aveau să fie oprite numai darurile celui pe care urma să-l ia de bărbat. Celelalte aveau să fie înapoiate. După ce toți au rostit jurământul, a urmat momentul cel mare. Inima tuturor prinților, inclusiv a mea, bătea nebunește în piept, ca înaintea unei bătălii îngrozitoare, a unei lupte crude care poate duce la victorie sau la moarte.

Elena s-a mișcat. În timp ce cobora treptele, provoca mai multă teamă decât o panteră. S-a îndreptat spre primul tânăr erou de la începutul șirului, care era cel mai impresionant: Ahile. Toți credeau că se va opri acolo, dar a zăbovit numai o clipă, cât să schițeze un zâmbet. Ahile și-a mușcat buza de jos. A trecut de Filoctet, arcașul iscusit, de Eumelus, fiul unei mame care se întorsese vie din pragul Hadesului, de Protesilaus, stăpânul tracilor neîmblânziți, de Antilochus, cel mai viteaz dintre fiii lui Nestor, de Menestheus din Atena, de Aiax din Locris cel cu privirea impasibilă, de Diomedes, care era, după Ahile, cel mai mândru și cel mai luminos.

Și a ajuns în fața mea. Eu, prințul unei mici insule stâncoase, pășune pentru capre, cu un dar modest în comparație cu celelalte comori. Va trece mai departe…

Dar s-a oprit.

Se apropia căutându-mi privirea, căutând un răspuns. Am revăzut copila care îmi vorbise lângă grajdul acelor cai focoși. Am înțeles. Nu i-am răspuns din priviri, ci am clătinat ușor din cap, astfel încât să vadă și să priceapă numai ea. Lacrimile îi străluceau în ochii greu de stăpânit. În cele din urmă, a făcut spre dreapta un pas aproape insesizabil și l-a ales pe primul pe care l-a văzut: Menelaus, cel de culoarea bronzului, cu părul roșu ca arama.

Mulțimea a scos strigăte de bucurie, de furie sau de nebunie. Trecuse îngrozitoarea probă și nu se întâmplase nimic. Elena avea un soț – un prinț fără regat. Palatul fierbea, căci începuseră pregătirile pentru marea sărbătoare a nunții. În noaptea aceea, atreul Menelaus urma să o posede în iatac pe cea mai frumoasă femeie din lume. Nimeni nu-mi acorda atenție,

așa că am plecat în fugă, străbătând curtea și apoi coridorul care ducea la grădina din spatele palatului. N-a fost nevoie să caut mult timp: Penelopa alerga spre mine, iar chipul ei nespus de frumos era luminat de bucurie și scăldat în lacrimi. M-a îmbrățișat strâns și *nu mai voia să-și desprindă brațele albe de pe gâtul meu.*

— Ia-mă cu tine, a spus. Acum, Odiseu. Tu ești bărbatul pe care-l vreau și pe care-l voi dori toată viața.

— Aleargă! i-am strigat. Aleargă după mine cât poți de repede!

Și astfel am ajuns gâfâind la grajduri. Am înhămat caii la car, am urcat-o lângă mine și am dat bice frumoșilor armăsari ai lui Nestor. Caii au pornit în viteză.

Imediat am auzit un strigăt mai puternic decât tropotul cailor:

— Oprește-te! Oprește-te, fiica mea!

Tatăl ei, Icarius, s-a aruncat în mijlocul drumului. Poate că înțelesese, poate că un zeu potrivnic mie îl pusese în gardă, căci acum îmi tăia calea. A trebuit să trag zdravăn de hățuri să opresc carul și să nu trec peste fratele lui Tyndareus.

— Coboară! i-a spus Penelopei. Nu-i el soțul pe care mama ta și cu mine ți l-am ales. Noi vrem un rege puternic, stăpân peste pământuri întinse și rodnice, care să aibă sub comandă numeroase cete de războinici. Fiul lui Laertes va domni peste niște insulițe din marea de la Apus, stâncoase și sterpe, și va trăi ca un tâlhar, la fel ca tatăl și ca bunicul său. Ca să rămână în viață, va trebui să trezească multă ură, așa cum îi spune și numele. Întoarce-te acasă, fata mea, cât mai e timp. Te implor!

Mă simțeam umilit de insulte și aș fi vrut să-l înfrunt cu sabia în mână, dar era tatăl femeii pe care o iubeam, așa că mi-am ținut furia în adâncul sufletului. Și chiar îmi făcea milă. Plângea pentru că își pierdea fiica pe care o iubea nespus. Dar Penelopa a fost de neclintit. Și-a acoperit capul și fața cu vălul de pe umeri, ca o mireasă printr-un pact solemn, care se apropie de soțul ei în ziua nunții. Am mânat iar caii să-și reia goana pe lângă drum, lăsându-l în urmă pe Icarius, însă el, cu o energie neașteptată, s-a agățat de car, încercând să se urce. S-a lăsat o vreme târât pe iarba de pe câmp, apoi

n-a mai putut să reziste și și-a desfăcut mâinile. O bucată bună de vreme i-am auzit strigătele de disperare. Își chema fiica.

15

Am oprit caii la umbra unui zid năruit, căci era foarte periculos să merg mai departe. Norii acopereau luna, iar Penelopa era a mea. Cu toate acestea, mă simțeam rău că plecasem astfel din Sparta, ca un tâlhar. Poate că-i oprisem pe pretendenții Elenei să se provoace la dueluri sângeroase, dar acum fugeam cu o prințesă cu sânge regesc, împotriva voinței tatălui ei, lăsându-mi oamenii din escortă într-o situație dificilă. Chiar Nestor, care mă ajutase, putea să suporte consecințe neplăcute din cauza comportamentului meu. Misiunea mea, începută sub cele mai bune auspicii, se încheiase prost. Și totuși, în acel moment cel mai important lucru era că sunt singur cu fata iubită, pe care o dorisem încă din primul moment.

Amândoi voiam să ne bucurăm de dragostea noastră imediat, fiind cuprinși de nerăbdarea tinereții și de sentimentele pe care le nutream unul pentru celălalt. Simțeam parfumul pielii sale de fată brună, pe care aromele din Arabia îl făceau și mai prețios. Îi căutam privirea în umbra serii, iar ea o căuta pe-a mea. Sărutările atât de mult visate nu ne potoleau patima și dorința. Din contră, ne întărâtau și mai mult, ca vântul când suflă peste flăcările care mistuie pădurea. Am pus stavilă pornirilor inimii, care o dorea mai presus de orice, și, ținând-o strâns la piept, i-am spus:

— Penelopa, n-aș putea dori mai mult nicio altă ființă în afară de tine, pentru că nu-ți iubesc doar frumusețea, iubesc tot ce te face delicată și blândă, mândră și luminoasă. Fără îndoială, zeii te-au plăsmuit anume pentru mine, căci n-aș putea dori vreodată alta, n-aș vrea să iau de soție altă femeie.

— Știu, mi-a răspuns mângâindu-mă. Ai respins-o pe Elena. Nimeni n-a observat asta, dar mie nu mi-a scăpat. Niciun alt bărbat de pe lume n-ar fi fost în stare de așa ceva. Mi-am acoperit capul și fața cu vălul ca să înțelegi că numai pe tine te vreau.

— Așa că nu putem fugi, trebuie să ne întoarcem. O să vorbesc cu regele Tyndareus și o să-l rog să-i spună fratele său să nu ne poarte pică și să accepte ca tu să-mi fii soție. O să mă asculte. Nu vreau să-mi oferi plăcerea dragostei în acest loc sărăcăcios și lipsit de strălucire. Vreau să te duc într-un loc plăcut, cum este primăvara cuibul porumbiței. Un loc demn de tine, bucuria și iubirea mea. Hai să mergem acum.

I-am luat mâna și am ajutat-o să urce lângă mine. Apoi am întors carul în direcția Spartei și am îndemnat caii să meargă la pas. Drumul alb se vedea clar înaintea noastră, iar printre nori se zărea o lumină slabă. Am urcat spre vârful unui deal, dar imediat ce am ajuns sus, am văzut o scenă care mi-a tăiat răsuflarea: treizeci de care de luptă înaintau spre noi răsfirate în evantai, iar zeci de torțe prinse în vârful lăncilor luminau totul în jur. Când m-am oprit eu, s-au oprit și ei. Timp de câteva clipe s-a lăsat o tăcere apăsătoare precum cerul care se întuneca. Se auzea numai sfârâitul torțelor și fornăitul cailor. Apoi carul din mijloc, care avea steagul regal, a înaintat până a ajuns în fața noastră. Regele Spartei mi-a vorbit:

— Unde pleci la ora asta așa de târzie, prințe al Itacăi, după ce ai ales să fugi de la nunta fiicei mele? Și cine e fata asta atât de nerușinată încât să fugă cu tine noaptea pe furiș?

Am luat-o de mână pe Penelopa, apoi am coborât împreună și ne-am apropiat de carul regelui.

— Nu fugim, *wanax*, și nicio atingere n-a pătat onoarea nepoatei tale, prințesa Penelopa, deși niciun muritor nu poate rezista iubirii, care e o zeiță. Ne-a fermecat și ne-a făcut să fugim, dar apoi ne-am gândit că nu putem pleca astfel din casa ta și acum tocmai ne întorceam să-ți cerem iertare. Și, de asemenea, să te rugăm să…

— Ce anume? a întrebat regele.

— Să vorbești cu Icarius, fratele tău, să accepte și să mi-o dea de soție pe fiica sa. Tatăl meu îi va trimite o mulțime de daruri de nuntă demne de neamul său și o va primi pe Penelopa cu toate onorurile. O va iubi ca pe propria sa fiică. Te rog, *wanax*.

Tyndareus părea că ascultă cu indulgență cuvintele mele.

— Te-am întâlnit când te întorceai, Odiseu, așa că o să cred ce-mi spui. Și nu pot uita cât de important a fost ce-ai făcut pentru noi. Elena are acum un soț și toți prinții din Ahaia sunt legați printr-un jurământ. Dar mi-ai insultat casa răpindu-mi nepoata…

— Nu m-a răpit! a strigat Penelopa. Am plecat de bunăvoie și dacă aveți de gând să mă opriți, o să fug după el, pentru că e bărbatul vieții mele.

Tyndareus nu i-a răspuns. În schimb, mi-a vorbit tot mie:

— Nu cred că fratele meu, Icarius, o să vrea să te asculte și să-i dea voie fiicei sale să-ți fie soție. Dar o să fac în așa fel încât să vă întâlniți în secret cu soția sa, Policasta. Ea o să știe cum să-i vorbească soțului ei. Lui Icarius o să-i spun că regele Laertes o să vină la el s-o pețească pe Penelopa pentru fiul său.

I-am mulțumit sărutându-i mâna și Penelopa a făcut la fel, după care am pornit iar spre Sparta, escortați de grupul de care de luptă ce-l însoțeau pe rege.

Am sosit noaptea târziu și am fost condus în camera mea, într-o aripă mai puțin umblată a palatului. Acoperită de văl, Penelopa a fost condusă în apartamentul reginei, la adăpostul întunericului.

Eram obosit, dar nu reușeam să adorm. Deși petrecusem cu Penelopa foarte puțin timp, faptul că eram departe de ea mă îngrijora și-mi producea deja o profundă suferință. Simțeam că dacă o pierd, viața mea nu va mai fi aceeași și că voi plânge după ea pe vecie. M-am sculat din pat și am ieșit să mă plimb puțin în livada de măslini care se învecina cu acea aripă a palatului. Nu știu cât timp a trecut până când am văzut că luna este aproape plină și că multe umbre se profilează pe pământ. Una din ele s-a apropiat de umbra mea, apoi am auzit o voce în spate:

— De ce nu m-ai vrut?

Sub razele lunii, frumusețea Elenei îți tăia răsuflarea. Era ca o sabie care ți se înfige în carne. Numai o zeiță putea să arate ca ea în clipa aceea. Formele sublime ale trupului său puteau fi zărite prin rochia subțire pe care o îmbrăcase pentru noaptea nunții sale. Părul îi cobora pe umeri și pe piept, alintându-i chipul perfect, iar reflexele aurii îi jucau în ochi.

— Niciun om n-ar putea rezista în fața frumuseții tale și a luminii din privirea ta. Tremuram în fața strălucirii tale…

— M-ai rănit, prințe din Itaca, iar acum nu-mi răspunzi. De ce nu m-ai vrut?

— Mă gândeam la Penelopa, verișoara ta, pe care acum sunt sigur că o iubesc. E făcută pentru mine, iar eu sunt făcut pentru ea. N-ai fi fost fericită pe mica și săraca mea insulă și m-ai fi disprețuit. În ochii mei ești din aur și departe ca luna, atât de departe că nici nu te pot ajunge cu gândul. Eu nu sunt mare și puternic. Niciunul dintre măreții eroi care te voiau n-ar fi suportat să mă alegi pe mine. Ai fi fost blestemată, iar eu umilit…

— Nu-mi mai spune nimic, mi-a răspuns ea, dar să știi că m-ai făcut tare nefericită. Iar o femeie ca mine, când e nefericită, devine mai de temut decât o armată.

Am simțit dintr-odată că puterile încep să mă părăsească și că vederea mi se încețoșează. Mi-am dat seama că trebuie să plec.

— Te-ai căsătorit cu un tânăr frumos și puternic, care o să te facă fericită. Asta îți urez. Rămâi cu bine, Elena.

Mă îndreptam spre camera mea, când vocea ei m-a oprit. S-a apropiat de mine atât de mult, încât parfumul ei îmi făcea inima să tresalte.

— Totuși o să ne mai vedem... Într-un loc minunat, numai noi amândoi, ca soț și soție. Așa am visat. Nu știu cum și când, dar o să se întâmple.

Apoi a dispărut în lumina argintie a lunii, printre umbrele măslinilor.

În dimineața următoare am plecat cu escorta către Pylos. Tyndareus mi-a spus că vorbise deja cu mama Penelopei și că-mi va trimite un mesager când lucrurile vor sta altfel. I-am mulțumit iar pentru că mă crezuse și vorbise în favoarea noastră. L-am rugat pe Eurylochus să plece înaintea mea, ca să ajungă cât mai repede la părinții mei și să-i anunțe că mă întorc

cu logodnica mea. Eram bucuros că tata și mama aveau s-o întâlnească. Însă amintirea acelei apariții nocturne a Elenei și a cuvintelor ei amare nu mi-a dat pace multe zile și multe nopți. Ajungând la palatul lui Nestor, l-am salutat și i-am mulțumit din adâncul inimii, pentru că se purtase cu mine ca un tată, iar a doua zi am plecat cu una dintre corăbiile lui. Însă el, „cavalerul din Gerena", cum i se spunea, a mai trimis încă zece corăbii, la bordul cărora se aflau o sută de războinici în armuri strălucitoare de bronz, ca să-mi servească drept escortă și să mă ferească de orice pericol. Corabia mea a luat-o Eurylochus, pentru a ajunge mai repede.

Marea era liniștită, iar vântul prielnic. Eram fericit, căci avusesem de luat multe decizii, dar toate fuseseră bune. Uneori, Penelopa își dădea seama că gândul meu zboară departe sau că sunt absent și mă întreba:

— La ce te gândești?

Părea că-mi citește în suflet.

— Mă gândesc la noi, la viața pe care o s-o ducem împreună, la copiii pe care o să-i avem, la ziua în care o să fim rege și regină în Itaca și peste insulele de la Apus. Tata o să fie sfetnicul meu, iar soția lui, Anticleea, o să fie pentru tine a doua mamă.

— Sigur nu-ți pare rău că ai respins-o pe Elena? N-o să uit niciodată acea clipă. Lumea întreagă parcă se oprise în loc. Chiar și zeii din cer vedeau cine trebuia să fie alesul.

— Nu am respins-o, i-am dat de înțeles dintr-o singură privire că n-o să fim niciodată fericiți. Sunt mulțumit că s-a rezolvat totul fără violență. Putea să aibă loc o confruntare sângeroasă care ar fi dus la moartea multora dintre cei mai frumoși și mai curajoși prinți din Ahaia. Acum e pace între fiii argonauților, așa cum a fost și între părinții lor.

— Tu vezi pacea, Odiseu? Să te audă zeii. Știi cine sunt cu adevărat Agamemnon și Menelaus? Știi cine era tatăl lor, Atreus? Știi ce i-a făcut soției, care l-a înșelat cu fratele său, Thyestes, și ce i-a făcut lui când a aflat? L-a invitat la un ospăț, prefăcându-se că vrea să se împace, și…

— Nu vreau să mai aud asemenea lucruri! am strigat. Și chiar dacă sunt adevărate, nu mă interesează: Atreus nu a fost un argonaut.

În seara celei de-a treia zile am ajuns în portul mare și am observat imediat că Eurylochus sosise de ceva vreme: treizeci de corăbii, cincisprezece din dreapta și cincisprezece din stânga, au apărut de după promontorii și s-au alăturat celor care ne escortau deja. Vâslele loveau într-un ritm perfect valurile înspumate. Pe catarge fluturau steagurile celor mai puternice familii ale regatului, de bord atârnau scuturi lucioase ca oglinda în care se reflectau ultimele raze cărămizii ale amurgului. Apoi, după ce întunericul s-a așternut peste apă și uscat, sute de torțe s-au aprins la prora și pe laturile corăbiilor, iar golful părea să fie brăzdat de nave de foc. Flăcările parcă incendiau marea și, pe măsură ce ne apropiam de pământ, un sunet nespus de suav începea să se facă auzit. Am zărit un cor de fete îmbrăcate în alb, purtând coroane de flori. Intonau cântecul nupțial, cântau grația miresei și vigoarea mirelui care își ridică aleasa în brațe s-o ducă în casa lui. În mijloc, înconjurat de garda personală, se afla tata, îmbrăcat în armura în care luptase la Colchida: platoșa cu incrustații și pulparele perfect lucrate. La șold îi atârna sabia fără pereche, prinsă de o centură decorată cu argint și cu aramă roșcată. Umerii îi erau acoperiți cu aceeași mantie azurie pe care o purtase când îl văzusem prima oară, coborând de pe corabie. La stânga lui se afla regina, mama mea, îmbrăcată într-o rochie pe care n-o mai văzusem niciodată – galbenă cu dungi purpurii –, iar în păr avea un văl prins cu o agrafă din chihlimbar și din aur, foarte fin lucrată.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi.

— Ai văzut? i-am spus Penelopei. Ai văzut cum sărbătoresc părinții mei sosirea ta?

Marinarii au coborât schela de acces pe cheiul făcut din pari și scânduri de stejar, iar eu și Penelopa am ajuns pe uscat. M-am înclinat în fața tatei, i-am sărutat mâna și l-am salutat, apoi am îngenuncheat în fața mamei, sărutându-i și ei mâna. Le-am spus:

— Tată și mamă, vă rog s-o primiți cu dragoste și bunăvoință pe logodnica mea, Penelopa, fiica nobilului Icarius din Sparta. Binecuvântați-o ca să ne lumineze casa cu copii.

— Fiica mea, i-a spus tata.

— Puiul meu, i-a zis mama și a îmbrățișat-o, sărutându-i ochii și obrajii. Fii binevenită. Noi o să te iubim.

— O să te iubim, a repetat tata.

În spatele lor am văzut-o pe doica mea, Euricleea, care plângea de emoție și își ștergea lacrimile cu batista.

La strigătul unui herald, marinarii au scos vâslele din apă. Le țineau cu partea lată în sus și loveau cu mânerul băncile pentru vâslit – un bubuit înfundat, ca tunetul care coboară pe mare din crestele munților urlând, răsuna din coca navelor.

Am urcat în carul tras de doi boi albi, iar sute de războinici cu torțe aprinse în mâini ne-au escortat până la palat, unde zidurile și ferestrele erau deja luminate.

Ne aștepta o petrecere fastuoasă. Toți nobilii din regat fuseseră invitați. Sala mare era împodobită cu flori și ghirlande din crengi de pin, mirt și ienupăr. În frigări se rumeneau fripturi din cea mai bună carne. Coșurile erau pline cu pâine abia scoasă din cuptoare. Flautiști și dansatoare fuseseră aduși de pe continent.

Toți ochii erau ațintiți asupra Penelopei. Însă ea se uita la mine, iar eu o priveam numai pe ea.

A doua zi, tata m-a dus în partea de est a palatului și mi-a spus:

— Aici o să-ți construiești iatacul. M-aș fi ocupat eu de asta, dar nu mă așteptam să te întorci atât de repede cu o logodnică. Cu o asemenea floare, dacă pot să-i spun așa. Uite-o că vine. E matinală. Încă nu ne-a văzut.

— Îți mulțumesc, tată. Nu-ți face griji. Dă-mi niște servitori de-ai tăi să mă ajute și în scurt timp o să termin ce am de făcut. Mai întâi câțiva pădurari, ca să taie cu securea acel măslin care ocupă prea mult loc.

Servitorii au sosit imediat. Doi pădurari zdraveni și-au ridicat securea, dar Penelopa, care ne observase între timp, a strigat:

— Spune-le să se oprească, te rog!

Parcă mă lovise un fulger! Visasem că o pasăre de apă își făcuse cuib într-un măslin din casa mea...

Am ridicat mâna să opresc securile și Penelopa a venit lângă mine.

— E atât de frumos măslinul! Te rog, nu-l tăia. Fă asta pentru mine.

— O să fac asta pentru tine. Astfel se împlinește destinul care mi-a fost arătat în vis, pe când nici tu, nici eu nu-l știam încă.

Apoi m-am întors spre tata:

— *Atta*, când am văzut-o prima oară, era într-o livadă de meri și măslini și culegea flori.

În zilele următoare, am trasat cu făină conturul zidurilor și am poruncit să se aducă pietre de construit și meșteri pietrari. Alți muncitori săpau cu târnăcopul șanțurile pentru temelii. În jurul măslinului pe care Penelope îl iubea atât de mult s-au înălțat ziduri drepte, unite cu pietre mari de colț. Am lăsat spațiu suficient ca să fixăm bârnele pentru tavan, pe care alți meșteri iscusiți le netezeau și le potriveau. Am lăsat și deschizături mari pentru ferestre. Primăvara și vara lumina trebuia să intre din belșug, ca să ajungă în fiecare colțișor. Numai iarna aveam de gând să închid obloanele, ca să țin răsuflarea lui Boreas afară. Din acel moment i-am trimis acasă pe toți, pentru că voiam să lucrez singur, căci nimeni nu trebuia să vadă ce fac.

Am fixat bârnele și deasupra scândurile, în care am bătut cuie de bronz. Le-am potrivit cu multă atenție, astfel încât trunchiul măslinului să poată trece prin ele, și am lăsat o altă deschizătură pentru scară. A venit apoi clipa cea mare. Am retezat ramurile principale cu ferăstrăul și am tuns restul cu foarfecele, lăsând doar frunzele cele mai mici. După ce-am terminat lucrul, am făcut cu dalta în ramurile retezate niște scobituri în care să pun picioarele patului nupțial. Am bătut cu ciocanul pene de lemn în găurile făcute cu sfredelul. Pe aceste picioare am bătut în cuie la exterior patru scânduri mari de stejar și pe ele am fixat o piele de vită, bine întinsă, ca să reziste și să nu cedeze la greutate. Deasupra am așezat salteaua din lână presată acoperită cu pânză de in, pe care slujnicele din casă o pregătiseră. La sfârșit am întins pături țesute din lână albită cu cenușă, apoi una din purpură, care acoperea patul și pernele. O adusese ca zestre mama mea, când intrase în casa lui Laertes ca tânără mireasă.

Nunta a avut loc imediat după aceea, în fața preotului zeiței Hera, care protejează viața casnică. Mi-am luat în brațe mireasa și am trecut cu ea

pragul ușii. Apoi, la lăsarea serii, slujnicele, ținând torțele aprinse, au pregătit-o și au însoțit-o până în pragul camerei nupțiale, iar după ce a intrat, s-au retras.

Am auzit strigătul ei de uimire și bucurie și sufletul mi s-a umplut de o fericire pe care nu o mai cunoscusem până atunci. Așteptam singur în întuneric și mă uitam în sus, la deschizătura din vârful scărilor, prin care se strecura cu greu lumina roșiatică a unui felinar. Bătăile inimii aproape mă sufocau, și a trebuit să aștept puțin să-mi recapăt răsuflarea înainte să urc în iatacul parfumat în care femeia iubită mă aștepta.

Stătea zâmbind pe pătura de purpură, cu părul strălucitor și negru ca abanosul răsfirat pe pernă, cu trupul divin abia acoperit de o pânză subțire care se unduia sub briza nopții. În jurul ei, rămurele de măslin păreau o coroană. Frunzele verzi și lucioase contrastau cu roșul aprins al purpurei. Ochii Penelopei sclipeau arzător în întuneric.

— Mi-ai construit un cuib între crengile unui copac. Niciun bărbat din lume nu s-ar fi gândit la asta. Chiar și numai pentru asta o să te iubesc mereu, mi-a șoptit ea.

— O pasăre de apă s-a așezat pe un măslin în casa lui Laertes. Zeii mi te-au dăruit, iubita mea.

Și-a deschis brațele, iar eu i-am ridicat vălul străveziu să-mi contemplu cu admirație mireasa și s-o mângâi. Închisese ochii, copleșită de dorință.

Niciodată în viață n-am fost mai fericit, niciodată inima nu mi-a bătut cu atâta forță, nicio muritoare și nicio zeiță nu mi-au dăruit atâta plăcere cât mi-a dăruit în noaptea aceea soția mea – delicată, suavă și arzătoare. Zorile ne-au găsit încă îmbrățișați. Am făcut întuneric în iatac, somnul ne-a închis pleoapele, iar parfumul ei mi-a umplut visele.

Am auzit-o șoptind:

— Zeii o să ne invidieze. Nemuritorii nu pot înțelege cât de puternică și arzătoare a fost pasiunea noastră, strălucite Odiseu... Prinț al Itacăi... Soțul meu.

16

M-am sculat înainte ca soarele să se ridice prea mult deasupra orizontului, să nu le dau servitorilor, slujnicelor, doicăi și chiar părinților mei prea mult timp să vorbească despre cele petrecute peste noapte.

L-am găsit pe tata săpând în grădina de zarzavat, cum îi plăcea de multe ori să facă. Și-a îndreptat spinarea, și-a șters sudoarea de pe frunte și m-a întâmpinat.

— Ai adus în casă o soție demnă de toată lauda, o tânără respectuoasă și fără mofturi, deși e nepoata lui Tyndareus și a Ledei, suveranii Spartei. Sunt mândru de tine, fiule. Vestea s-a răspândit deja și a ajuns la urechile… Da, de la oamenii lui Nestor știu. Ce-ai făcut a fost o adevărată minune: ai refăcut unitatea și înțelegerea dintre fiii argonauților, înainte să izbucnească un război cu niște consecințe dezastruoase.

— Tată, eu…

— Știi ce înseamnă asta pentru mine? Înseamnă că în curând pot să mă retrag în căsuța de la țară, să plantez acolo viță de vie și să tai crengile uscate ale măslinilor, pentru că tu poți să guvernezi în locul meu cu o înțelepciune mult mai mare.

— Nu, *atta*, i-am răspuns, o să mai cutreieri mult și bine pe mare și o să domnești în Itaca atâta timp cât trăiești. Am nevoie să învăț multe lucruri înainte să-ți iau locul.

— Nu-ți fie teamă. O să fiu mereu lângă tine dacă ai nevoie de sfatul meu. Și mama ta la fel. Uite, Euricleea îți aduce micul dejun și, după cum se vede, e tare îmbelșugat.

Sufletele noastre râdeau de o bucurie neumbrită. O zi luminoasă se anunța pe insula noastră, în aer pluteau miresme amețitoare, aveam alături părinții și soția, care mă iubeau, iar eu îi iubeam la rândul meu și toată lumea din jur își vedea de treburi…

— Îți lipsește ceva, știi? a spus tata pe neașteptate.

Eram convins că-mi citise gândurile.

— Ce anume, *atta*? Ce-mi lipsește?

— Nu știu, dar bunicul tău știe cu siguranță. Ne-a trimis vorbă că te așteaptă să-ți dea darul de nuntă.

— Bunicul, da… O să plec când e lună nouă, peste cinci zile.

— Mâine, *pai*. Bătrânului țâfnos nu-i place să aștepte.

— Mâine?

A dat din cap.

Când Penelopa a aflat vestea, a fost surprinsă, mai degrabă nedumerită, dar n-a spus nimic și a venit în port să-și ia rămas-bun în momentul în care am ridicat ancora cu aceiași tovarăși care mă însoțiseră la Pylos, la palatul lui Nestor.

— O să mă gândesc la tine în fiecare clipă, mi-a șoptit la ureche.

Apoi a adăugat zâmbind:

— O dată de bine și o dată de rău.

Am zâmbit și am sărutat-o.

În timpul traversării, eu și tovarășii mei de drum am vorbit mult timp despre ce se întâmplase la Sparta, iar ei mi-au pus o mulțime de întrebări despre frumusețea Elenei și despre ceilalți prinți: dacă Aiax e atât de mare, dacă fiul lui Peleus, Ahile din Ftia, e cu adevărat invincibil.

— Niciun om nu e de neînvins, le-am răspuns, dar în prezent se pare că nu există nimeni care să-l poată învinge.

N-au adus vorba despre mireasa pe care mi-o adusesem din Sparta și nici n-au pus întrebări despre ea. Din respect. Mă tratau deja ca pe un rege și, dacă pe de o parte acest lucru mă făcea să mă simt mândru, pe de altă parte îmi displăcea.

Am ajuns în port în seara aceleiași zile, cu ajutorul unui vânt puternic și neîntrerupt ce bătea dinspre apus. Mă așteptau unchii mei, însoțiți de câțiva servitori care le-au oferit mâncare din belșug tovarășilor mei de pe corabie. Noi abia ne-am salutat. Odată cu trecerea timpului, nu deveniseră mai vorbăreți. M-am urcat în car și am pornit spre cetățuia lui Autolycus. Soarele apunea în spatele nostru pe mare. Timp de o clipă, totul s-a colorat în roșu și m-am simțit tulburat. Era ceva în aer și pe cer, pe pământ și pe stânci, care plutea pe deasupra mea și nu înțelegeam ce poate fi. Asta până când am ajuns în fața stăpânului cetății Acarnania: Autolycus. M-a întâmpinat cu zâmbetul pe buze. Din interior venea miros de carne friptă și de pâine proaspătă. M-a îmbrățișat și orice senzație de încordare a dispărut. Era normal, mă aflam lângă bunicul meu.

— *Pappo*, am spus, iată-ne din nou împreună!

— Parcă ieri am fost la vânătoare, când erai un băiețandru. Acum iată-te bărbat matur și căsătorit cu o prințesă ce aparține uneia dintre cele mai puternice dinastii din Ahaia. Am aflat cum te-ai comportat în Sparta și sunt mândru de tine. Dar nu vrei să-ți vezi darul, *pai*?

— Sigur, i-am răspuns. Oare nu pentru asta am venit?

Autolycus a izbucnit în râs, m-a luat de braț și m-a condus la grajdurile în care ținea caii.

— Uite-l aici: îl cheamă Argos, are trei luni și e al tău.

Un cățel cu blana roșie și cu o pată albă între ochi.

— O să fie un mare vânător, la fel ca tatăl și mama lui. E dintr-o rasă foarte rezistentă și longevivă care provine din Tracia. Hai, ia-l, trebuie să vă împrieteniți.

Am luat cățelul în brațe și a fost dragoste la prima vedere. Mă lingea și dădea din coadă de parcă ne cunoșteam de cine știe când.

— Mulțumesc, *pappo*, e un dar foarte frumos. Îmi place foarte mult și el mă place la fel de mult, vezi?

— Cât mai poți sta? m-a întrebat.

— Puțin. M-am însurat de numai două zile.

— Am înțeles, dar mă bucur că te-am văzut.

— Și eu, *pappo*, i-am răspuns.

A tăcut o vreme, apoi am pornit spre casă.

— Hai să mergem la cină și să ne înveselim. Știi… cred că o să fie pentru ultima oară.

— De ce, *pappo*? Ești vânjos ca un taur și nu ți-e teamă de nimeni.

— Nu mă refer la mine, *pai*, ci la tine.

Nu știam ce să-i răspund și brusc am simțit teamă – o teamă de care nu te poți apăra. Starea de fericire din zilele precedente dispăruse într-o singură clipă. Bătrânul lup vorbise pe un ton calm și ferm. Trebuia să-i răspund în același fel:

— Știu bine că se poate muri și tânăr, înaintea părinților și chiar a strămoșilor. Sunt pregătit.

— Nu, nu-i vorba de asta. Pur și simplu cred că n-o să mă mai vizitezi înainte să mor. O simt. Așa că o să găsești pe corabie un cufăr în care se află adevăratul dar de nuntă. Nu spune nimănui că eu ți l-am dăruit, deschide-l când o să fii singur, la tine acasă, și nu da voie oamenilor tăi s-o facă. *Marinarii sunt curioși. Nu poți să ai încredere în ei*. Și acum ascultă-mă cu atenție: orice s-ar întâmpla, să nu iasă vreodată din casa ta. Niciodată.

— *Pappo*, înainte să intrăm și să ne îmbătăm, trebuie să te întreb ceva.

— Dacă am fost vreodată la sanctuarul regelui Lup? a spus, dezvelindu-și dinții într-un rânjet.

Se distra, încercând să mă sperie.

— Da, am fost, și nu știu ce carne am mâncat, dar fii liniștit, nu mi-a crescut niciodată coada. Să zicem că povestea asta m-a ajutat să am parte de un anumit respect.

Am intrat în casă și m-a poftit să mă așez la dreapta sa. Mi-a rupt pâine și a tăiat pentru mine o bucată din cea mai bună carne. Îl priveam și îmi plăcea să cred că-mi spusese adevărul, căci mi se părea cel mai normal lucru. Pe de altă parte, știam că meșteșugul său preferat este minciuna. Argos scheuna din când în când la picioarele mele, iar eu îi aruncam zgârci sau oase cu puțină carne, să aibă ceva de ros. Cred că în noaptea aceea am încheiat un pact de credință reciprocă.

Când bunicul s-a îmbătat și s-a prăvălit sforăind sub masă, unchii mei l-au dus la culcare, așa că n-am mai avut ocazia să-l salut. Îmi spusese și îmi dăduse totul, prin urmare nu aveam să-l mai văd a doua zi. Ura despărțirile și credeam că știu motivul. Prefera să ne gândim la el retras în vizuina lui, mârâind împotriva lumii întregi.

De îndată ce m-au văzut, tovarășii mei de drum mi-au spus că venise cineva și adusese ceva pentru mine, după care mi-au arătat un cufăr de lemn sigilat, rezemat la pupă, lângă locul cârmaciului. Au fost foarte dezamăgiți că l-am lăsat unde era fără să-l deschid, dar nimeni n-a îndrăznit să mă întrebe dacă știu ce se află înăuntru.

Am navigat ceva mai greu la întoarcere, pentru că un vânt de la miazănoapte bătea dinspre insule și împingea partea dreaptă a corabiei. Uneori trebuia să coborâm pânza și oamenii erau nevoiți să pună mâna pe vâsle. Când am ajuns acasă, era târziu și aproape întuneric. Nu ne aștepta nimeni, pentru că toți credeau că mă întorc peste câteva zile. Doi dintre oamenii mei au legat lada cu o frângie și au făcut pe margini două lațuri – două mânere cu ajutorul cărora au dus-o în casă. Nu era grea, ci lungă și greu de manevrat. Eu îl țineam în brațe pe Argos, să nu se rătăcească.

În palat, toată lumea dormea. Doar Penelopa mă aștepta, dar nu părea să fie prea bine dispusă și situația nu s-a îmbunătățit când a văzut cățelul.

— Doar nu vrei să-l iei cu noi în dormitor, mi-a spus.

— Putem să-l lăsăm afară, dar o să-l auzim scheunând toată noaptea și n-o să poată dormi nimeni.

În cele din urmă s-a resemnat, dar nu mi-a fost ușor s-o conving să mă ia în brațe: se temea că ne-ar putea vedea câinele.

După ce-am gustat din plăcerile dragostei, soția mea a adormit, iar eu am ieșit desculț, fără să fac zgomot: scândurile, îmbinate și fixate în cuie după toate regulile meseriei de dulgher, n-au scârțâit sub greutatea mea. Argos și-a ridicat capul și a venit după mine pe scări. Cufărul se afla la parter. Am ieșit pe coridor, am aprins un felinar, l-am pus jos și am rupt sigiliile care țineau capacul închis.

Un arc!

Un mare, un minunat arc din corn de animal, care avea coarda desfăcută: o vână de taur tăiată în fâșii, apoi răsucite într-o sfoară subțire. L-am scos din ladă, am apucat capătul de sus cu mâna stângă, mi-am proptit genunchiul în mâner, cu dreapta am prins capătul coardei și am împins-o cu mare efort dintr-o parte în alta, până când inelul de sus s-a agățat de capătul arcului. De când nu mai fusese încordat acordul? Am încercat coarda cu degetul, am simțit-o vibrând surd la prima atingere, apoi mai strident când am tras mai puternic și i-am dat drumul. Avea o putere înspăimântătoare. Argos scheuna încet, ca și cum înțelegea pentru ce este acel obiect.

Am închis capacul cufărului și m-am întors în pat lângă Penelopa, dar am stat mult timp cu ochii deschiși pe întuneric, gândindu-mă la darul lui Autolycus și la cuvintele pe care mi le spusese: „Nu trebuie să iasă din casă niciodată.” Și el, și mama aveau un dar: nu prevedeau lucrurile, ci le simțeau de la distanță, ca animalele care simt cutremurul înainte să zgâlțâie pământul Poseidon cu tridentul său. Eu nu aveam acest dar și, prin urmare, nu înțelegeam ce vor să spună acele cuvinte. Aveam să înțeleg la momentul potrivit.

Dimineața am acoperit ferestrele, pentru ca Penelopa să poată dormi cât dorește, apoi am coborât cu Argos și i-am dat lapte abia muls, adus de la grajdurile regelui. Tata nu s-a lăsat așteptat și a coborât când a văzut câinele.

— Ăsta e darul bunicului tău?

— Da, i-am răspuns.

— Te pricepi să minți, la fel ca bunicul tău. Am auzit vibrând coarda unui arc azi-noapte. Știu să deosebesc sunetul unei astfel de arme. De multe ori a semănat moartea printre camarazii mei când coboram de pe corabie să prădăm ținuturi sălbatice.

— Ăsta e darul bunicului meu, i-am repetat, arătând spre Argos.

— Arată-mi-l. I-am auzit glasul azi-noapte. Fiecare arc sună diferit, dar sunetul acestuia provoacă spaimă.

Nu puteam să mai neg: l-am dus în camera în care se afla cufărul cu pricina și l-am deschis sub privirea sa. Eroul Laertes a rămas încremenit

văzându-l și a întins mâna să atingă arcul din corn negru și lucios.

— Arma asta vine de foarte departe, mi-a spus. Poate e un dar oferit de un mare șef sau de un rege, poate-i o pradă cucerită în urma jefuirii unei cetăți străine.

Mâna i s-a încleștat pe mâner.

— Bunicul mi-a spus că arma asta nu trebuie să iasă niciodată din casă. Ce înseamnă asta?

— Înseamnă că nu trebuie să treacă marea, trebuie să rămână pe insulă. Poate că e un talisman, un obiect magic cu ajutorul căruia nenorocirile pot fi ținute la distanță. Bunicul tău a fost generos, ăsta e un dar demn de un rege.

Din acea clipă, viața mea s-a scurs liniștită pe insulă. Mentor călătorea deseori pe continent și ne aducea vești despre ce se petrece în celelalte regate. La Micene, Atreus murise, fiind ucis de fratele său, Thyestes. Consilierul meu ne-a povestit despre un șir cumplit de răzbunări greu de crezut. După ce-l alungase din oraș cu ajutorul fratelui său, Agamemnon devenise rege. Menelaus, soțul Elenei, trăia tot la Sparta, iar regele Tyndareus credea că la moartea sa vor domni doi regi în oraș, gemenii argonauți Castor și Polux. Foarte puternici, după cum spunea tatăl meu.

Bine hrănit cu resturi de la ospețele pregătite frecvent pentru musafiri, Argos a crescut repede. Adesea mergea cu mine la vânătoare. În asemenea ocazii, luam întotdeauna arcul pe care mi-l dăruise bunicul Autolycus. Învățasem să-l mânuiesc cu ușurință, de parcă îl aveam dintotdeauna. Chiar și Damastes a fost uimit când a văzut cât de ușor îl manevrez. Părea că arcul e cel care-mi dă forță și nu invers. Argos învățase să mâne cerbii și căprioarele spre locul în care mă aflam, unde îi așteptam cu arcul pregătit. Ținteam fără greș.

Într-o zi, în timp ce jupuiam un cerb și tăiam carnea în bucăți, să scoată bucătarii mirosul de sălbăticiune și să o pregătească pentru bucătărie, Damastes a venit să mă salute.

— Am venit să-mi iau rămas-bun, a spus. Nu mai am nimic să te învăț, prințe. Aș ajunge să mă plictisesc și să mă simt inutil.

— Îmi pare rău, i-am răspuns. Îți sunt profund îndatorat. Am petrecut multe zile pline de aventuri și am muncit mereu împreună. Ai făcut un bărbat din băiețandrul care ți-a fost dat cândva în grijă. Dacă vrei, mi-ar plăcea să stai la noi ca membru al familiei și ca sfetnic. Gândește-te la asta. Te-ai simți bine aici.

— Îți mulțumesc mult, dar ți-am mai spus, prințe, m-aș plictisi așteptând bătrânețea. Mai bine mă întorc pe continent, spre miazănoapte, pe pământul centaurilor, printre călăreți cutezători și navigatori aventuroși. Un om ca mine nu poate aștepta să apună soarele pentru totdeauna. Trebuie să meargă în urma lui, să stea sub razele sale cât timp îl țin puterile și să moară în picioare, dacă e posibil.

Instructorul meu, om aspru și dintr-o bucată, învățase între timp să vorbească precum un înțelept, iar cuvintele lui mi-au rămas întipărite în suflet toată viața. Tata l-a răsplătit cu multă generozitate, dăruindu-i lingouri de aramă din minele din Cipru și o sabie cu mâner de fildeș din panoplia sa. Apoi i-a dat o corabie care să-l ducă pe continent. Argos a început să latre cu putere când a văzut corabia ieșind din port, ca și cum își lua rămas-bun, iar Damastes i-a răspuns făcându-i cu mâna. Nu l-am mai văzut de atunci, dar îmi plăcea să mi-l imaginez mergând prin păduri și pe versanți, așteptând în liniște să vadă centaurii seara, când coborau de pe munți și se adăpau din izvor. Odată cu el, dispărea și tinerețea mea. În seara aceea, Penelopa mi-a spus că așteaptă un copil.

Simțeam că o iubesc și mai mult, dacă acest lucru era posibil. Un copil ar fi trebuit să încununeze viața perfectă și trebuia să fie o plăcere să văd cât din mine și cât din mama lui va trăi prin el. Îmi doream un băiat, dar o fată care să-i semene singurei femei pe care am iubit-o vreodată ar fi fost o bucurie pentru sufletul meu, de asemenea. Euricleea devenise și mai grijulie față de Penelopa. O privea cu mare atenție: ba îi spunea că a slăbit, ba îi zicea că e prea palidă și că trebuie să aibă mai multă grijă de ea. Pe la sfârșitul anului, când se apropia ziua facerii, am dus-o la parter, unde pregătisem un pat, sub pretextul că e mai comod pentru ea. În realitate,

amândoi eram foarte mândri de iatacul nostru și nu voiam să ne descopere cineva secretul. Numai Euricleea avea voie să intre acolo.

Penelopa a născut un băiat. I-am pus numele înainte ca altcineva să-i pună unul care nu mi-ar fi plăcut. L-am numit Telemac, pentru că într-o zi avea să devină arcaș și să primească moștenire arcul pe care mi-l dăduse bunicul Autolycus – cea mai puternică și mai neobișnuită armă care exista în palat. Toți bărbații din casă au spus că seamănă cu mine, iar toate femeile, că seamănă cu mama sa. Prin urmare, era un băiat perfect. În ziua aceea, am urcat în vârful muntelui Negritos să-i aduc ofrandă Atenei un miel ales de păstorii mei drept cel mai frumos din turmă. L-am sacrificat pe o lespede mare, în mijlocul unui luminiș plin de flori albastre și de maci purpurii, și i l-am oferit zeiței. La palat, mama a adus o ofrandă Herei, care le protejează pe lăuze, mulțumindu-i că totul se încheiase cu bine.

Argos s-a obișnuit repede cu noul sosit și deseori, când nu mergea cu mine la vânătoare, se culca în fața leagănului. Dacă auzea cel mai mic suspin al copilului, se ridica, punea labele din față pe marginea leagănului și îi lingea mâna, ca și cum voia să-i arate că nu e singur, că există cineva care are grijă de el.

Penelopa a ales doica dintre slujnicele sale, asigurându-se astfel că fiul nostru este foarte bine îngrijit. Dar îi plăcea să-l țină pe Telemac lângă ea cât mai mult timp posibil, și uneori, când mă duceam la pescuit, se urcau și ei în barcă.

Într-o zi, când ședeam pe treptele de la intrare și priveam soarele apunând în mare, Penelopa mi-a spus:

— Ai făcut tot posibilul să domnească o lungă pace în Ahaia, iar acum fiul tău poate să trăiască liniștit într-o lume fără vărsare de sânge. Prevestirea tristă din numele tău nu s-a adeverit. Privește cum coboară soarele în mare, ascultă glasurile copiilor care se joacă jos, în sat. Sunt fericită că mi-am pus vălul de mireasă pentru tine, Odiseu. Curând, o să vină momentul să ne întoarcem în Sparta. Tata o să înțeleagă că nu puterea și armata fac oamenii fericiți, ci faptul că-și doresc aceleași lucruri, că

trăiesc în pace, că își cresc copiii având grijă să trăiască mai bine decât au trăit ei.

I-am luat mâna și am ținut-o între palmele mele până când soarele a dispărut în mare și Euricleea ne-a chemat la cină. Pentru că Mentor mi-a spus că tata vrea să discutăm chestiuni importante, Penelopa a ales să mănânce în camerele femeilor. Eu am cinat cu tata în sala mare a palatului.

De față erau câțiva prieteni de-ai mei – Eurylochus, Perimedes, Elpenor și Eurybates, care mă însoțiseră în călătoria spre continent, la palatul bunicului –, consilierii tatei, maestrul de vânătoare și Mentor. Numai locul lui Damastes era gol și toți cei prezenți se uitau cu tristețe la el. Ne-au servit carne friptă de miel, pâine prăjită, măsline, ouă de potârniche și vin roșu din Messenia – un cadou pe care Nestor ni-l trimitea în fiecare an. Îl răsplăteam cu piele de capră și de oaie și cârnați de porc.

Când masa a fost strânsă, Mentor s-a ridicat și s-a adresat regelui:

— Eu, prințul Odiseu și oaspeții noștri suntem nerăbdători să auzim ce ai să ne spui.

Tata a poruncit servitorilor să toarne vin în cupele mesenilor, apoi a început să vorbească:

— Mentor, până la sfârșitul verii trebuie să convoci adunarea poporului în piața orașului. Cei care se află în sala asta trebuie să-și convingă toți cunoscuții să fie prezenți. În orice caz, heraldul o să iasă foarte devreme în ziua stabilită și o să convoace adunarea. Vă doresc tuturor o noapte liniștită.

Îl priveam în ochi, încercând să-i văd gândurile, dar nu i-am pus întrebări. Un murmur a străbătut încăperea. Toți se întrebau ce s-a întâmplat sau ce urmează să se întâmple – ceva îl determinase pe rege să convoace adunarea poporului. Dar, pentru că tata își încheiase scurta cuvântare urându-le „Noapte bună”, oaspeții s-au ridicat și, după ce ne-au salutat, s-au îndreptat spre casă. La sfârșit, după ce plecaseră toți, am rămas numai eu, Mentor și tata, care ne-a turnat vin și a început să ne vorbească:

— Fiule, mi-a spus, acum ești un bărbat care a demonstrat că poate să-și asume mari răspunderi…

Îl priveam pe Mentor cu o expresie întrebătoare, dar nici el nu părea să știe unde vrea să ajungă tata.

— …În misiunea din Sparta ai dat dovadă de mare înțelepciune și istețime. Ahaia trebuie să-ți fie recunoscătoare. N-ai vrut să te întreci pentru mâna celei mai frumoase femei din lume, ci ai ales-o pe cea care în ochii tăi era cea mai frumoasă, dar și cea mai înțeleaptă și mai demnă. Ți-ai construit cu mâna ta iatacul nupțial, ai o armă formidabilă, o dovadă de considerație și stimă din partea celui mai disprețuit și mai enervant om pe care l-am cunoscut vreodată: bunicul tău. În fine, ai dat naștere unui fiu, acum ești capul familiei. Poți sta și în fruntea poporului tău…

„Nu, *atta*!” îmi striga inima, dar vocea nu voia să-mi iasă printre dinți. Ochii de un albastru cu irizări ai tatei mă priveau intens, pătrunzând în adâncul sufletului.

— …Poți fi regele Itacăi.

17

Am încercat în toate felurile să-l fac să se răzgândească, l-am rugat fierbinte să nu ia o asemenea hotărâre. Nu voiam să vină niciodată acest moment, pentru că gândul de a fi succesorul tatei nu se afla în mintea mea. El era un om extrem de puternic, era respectat și cunoscut de toți regii din Ahaia, putea conta pe aliați puternici și se bucura de un prestigiu uriaș. Ar mai fi putut domni încă mulți ani. Până în acel moment, eu nu făcusem nicio ispravă deosebită, în afară de uciderea unui mistreț care mă rănise.

— Ai făcut chiar mai mult, mi-a răspuns. Ai evitat o luptă violentă între cei mai mari prinți din Ahaia și i-ai legat printr-un jurământ. Asta înseamnă mai mult decât să câștigi un duel sau o luptă. Să nu crezi că am luat această hotărâre fără să reflectez adânc.

Am vorbit despre asta toată noaptea cu Penelopa, care încerca să mă convingă să accept decizia tatei.

— Tată tău îți este și rege, Odiseu. Nu poți refuza misiunea pe care ți-a hărăzit-o: ar fi o lipsă gravă de respect și o dovadă de nerecunoștință. Sunt o femeie fericită, nu doresc să fiu regină, dar sunt sigură că o să fii un mare suveran, pentru că te cunosc. Când râzi, ochii tăi își schimbă culoarea ca soarele dimineții. Ți-am spus asta în livada cu meri și măslini…

— Îmi amintesc, i-am răspuns, parcă ar fi fost ieri. Râdeai, pe când eu mă străduiam să iau o expresie de mare războinic.

— Dar ești un mare războinic. Atât de mare, încât n-ai nevoie s-o demonstrezi. Așa că acceptă voința tatălui tău și cinstește-l cât timp mai are

de trăit. În ceea ce o privește pe regina-mamă Anticleea, te asigur că o să fie fericită.

Mi-am plecat fruntea, căci sufletul îmi era plin de tristețe: mulți râvneau sceptrul și tronul. Dar eu nu mă afla printre ei.

În ultima zi cu lună plină din vară, heraldul a anunțat evenimentul în tot regatul. Urcarea mea pe tronul Itacăi urma să aibă loc la echinocțiul de primăvară – era timp suficient pentru toate pregătirile necesare. Au fost invitați toți nobilii din regat, iar tata se gândea serios să-i cheme și pe ceilalți regi sau măcar pe unii dintre tovarășii săi din expediția de căutare a lânii de aur, dar a ajuns la concluzia că i-ar fi fost imposibil să-i primească pe acei suverani importanți cum se cuvine. Casa nu-i era suficient de mare, căci regii ar fi venit cu soțiile, copiii, suita, gărzile de corp, slujnicele și sclavii.

— Itaca e prea mică, fiule. În orice caz, o să fie o zi mare. O să-i anunțăm pe ceilalți regi mai târziu, printr-un mesaj pe care Mentor o să-l ducă pe continent.

Îi priveam ochii atât de limpezi și de adânci. Aș fi vrut să-i spun o mulțime de lucruri, să-l rog din nou să nu-mi pună în spate o povară atât de apăsătoare, aș fi vrut să-l fac să înțeleagă că vreau să mai fiu o vreme liber ca să merg iar la vânătoare cu bunicul, singur și fără escorta de războinici. Dar n-am putut să-i spun decât:

— Ce tristețe, *atta*, ce tristețe…

Eroul Laertes, tatăl meu, a oftat adânc. M-a bătut cu palma pe umăr și n-a mai spus nimic.

Am petrecut timpul până la ceremonia de succesiune vorbind cu el în fiecare zi, încercând să asimilez cât mai mult din experiența și înțelepciunea sa, să înțeleg ce trebuie din amintirile și greșelile sale, din secretele cele mai delicate, din isprăvile sale, din sentimentele cele mai intime, ascunse în inima sa.

Am petrecut timpul vânând cu Argos, care devenise un animal extraordinar, puternic, iute și neobosit. Gonea prăzile spre mine și, imediat ce le vedeam, trăgeam cu arcul din corn pe care mi-l dăruise bunicul

Autolycus. O singură săgeată putea să străpungă pielea extrem de tare a unui mistreț, ajungându-i până la inimă.

Am petrecut timpul cu soția mea, care pe măsură ce treceau zilele mi se părea tot mai frumoasă și mai atrăgătoare. Mergeam pe pășuni și în grajduri să văd tot ce aveam: turmele, cirezile, sclavii.

Într-o zi, Eumeus, băiatul căruia tata îi dăduse în grijă creșterea porcilor, m-a întrebat:

— O să vii să mă vezi când o să fii rege?

— Sigur că o să vin dacă mă inviți la cină și îmi frigi o pulpă de porc! i-am răspuns.

Mi-a sărutat mâna. M-am dus de mai multe ori să-l văd, când mă întorceam de la vânătoare, ca să-mi recapăt răsuflarea și să mă refac. Nu-și amintea cine sunt părinții săi și în ce țară s-a născut. Tata îl cumpărase când era foarte mic de la niște negustori fenicieni. Noi eram familia lui. Ar fi fost în stare să-și dea și viața pentru tata, fără să stea nici măcar o clipă pe gânduri.

Și cu Mentor am petrecut mult timp. El a fost cel care, în ziua ceremoniei de înscăunare, a luat din mâna tatei sceptrul și mi l-a încredințat: era din fildeș, decorat cu chihlimbar fin, care fusese modelat și încastrat în aur și argint. Regele Laertes, tata – *da, voi continua să-i spun astfel câte zile voi avea, pentru că un rege rămâne rege pe vecie* –, mi-a pus pe umeri mantia albastră pe care o purtase când se întorsese din expediția argonauților.

Mama și Euricleea plângeau de emoție. La urma urmelor, nu trecuse mult timp de când mă ținuseră, copil fiind, în brațe. Am întins mâna stângă, iar Penelopa a venit să se așeze lângă mine. I s-a pus și ei pe umeri o mantie albă, brodată cu fir de purpură pe margini și pe talie. Mama îi făcuse cadou un colier de jasp cu trei perle roz pescuite din mări îndepărtate și un inel cu piatră de cuarț galben montată în oricalc, care aparținuse bunicii Chalcomedusa. Regina mea era incredibil de frumoasă cu părul strâns în vârful capului și prins într-un pieptene de os. Cu toate astea, nu reușeam să fiu fericit. Simțeam privirea tatălui meu ațintită asupra mea, simțeam glasul

poporului, dar inima mea știa că toți cei care mă aclamau erau totuși mai în siguranță cu tata pe tron decât cu mine.

Alaiul a pornit spre un sanctuar aflat pe malul mării, o grotă sacră în care trăiau nimfele, cărora le-am făcut o ofrandă de bun augur, apoi, pe muntele sterp, abrupt și prăpăstios de mai sus, am adus un alt sacrificiu, dar de această dată pentru Zeus, care îi protejează pe regi.

Însă Atenei i-am trimis cea mai sinceră și mai fierbinte rugăciune. Tot ce i-am cerut zeiței a fost să-mi stea mereu aproape: „Nu mă părăsi niciodată, zeiță cu ochi verzi-azurii. Stai mereu lângă mine și arată-mi calea pe care trebuie să merg. Și dă-mi, te implor, un semn că m-ai auzit și că-mi vei împlini ruga."

Când mă întorceam în oraș, la palat, am văzut un ciobănaș care ducea un singur miel la păscut, cee ce mi s-a părut ciudat. Animalul era prea mic să pască. Din dreapta, am simțit o pală de vânt rece, ca de furtună, și m-am întors șoptind: „Unde ești?" Când m-am întors iar, ciobănașul dispăruse, iar mielul se transformase în uriașul berbec albinos al bunicului Autolycus.

Din gură mi-a ieșit un sunet și nu mi-am recunoscut vocea când am spus: „Vine furtuna și mielul trebuie să devină berbecul cel mare… Ăsta e mesajul, zeiță?"

Seara a avut loc un banchet fastuos, oferit nobililor din regat și de pe insulele vecine. Toți mi-au fost prezentați și ne-au adus omagii mie și Penelopei. Înrudirea reginei cu regii din Sparta făcea din ea o persoană foarte importantă și de un mare prestigiu. Câțiva nobili, care erau de-o seamă cu tata, nu reușeau să-și ascundă o anumită atitudine de superioritate față de mine. Dar toți și-au manifestat credința și loialitatea – fără îndoială, prezența tatei lângă mine a avut o puternică influență.

Mulți au fost găzduiți la palat, alții și-au găsit adăpost la nobilii din Itaca: era o ocazie să reînnoiască prietenii, să pună la cale căsătorii, să încheie alianțe între familii. Când a venit momentul retragerii, m-am dus la tata, care stătea în curte, sub portic, bucurându-se de răcoarea serii înainte de culcare.

Mi-a zâmbit:

— Cum te simți ca rege?

— *Atta*, înainte de toate, vreau să înțeleg. De ce ai vrut să-mi cedezi sceptrul? Ești în floarea vârstei, plin de energie și experiență, iar eu nu-mi doream să fiu rege. Nu voiam, pentru că ești încă puternic și poți domni în regat cu o mână de fier. Nu mi-e bine când știu că eu mă aflu pe tron, iar tu nu mai ai parte de prestigiul unui suveran.

— Știu și te înțeleg. Dar așa trebuie să fie. În ultima vreme s-au întâmplat multe lucruri. În Argos, pentru că nu avea băieți, regele Adrastus i-a cedat tronul ginerelui său, Diomedes, pe care l-ai cunoscut și tu. Motivul e greu de înțeles, dar cred că s-a convins că, după eșecul celor Șapte, Diomedes și tovarășii săi vor reuși să refacă prestigiul Argosului. Diomedes o să conducă războiul împotriva Tebei ca să-și răzbune tatăl, dar pentru asta trebuie să fie regele Argosului. La Micene, Agamemnon e deja rege. Când te gândești că în urmă cu trei ani nimeni nu-l cunoștea, iar astăzi e unul dintre cei mai puternici suverani din Ahaia, dacă nu cel mai puternic, înțelegi ce vreau să spun. Și asta nu-i tot. La Sparta, Tyndareus are mari motive de îngrijorare: de multă vreme nu mai știe nimic despre cei doi fii ai săi. Castor și Polux par să fi dispărut. Au plecat într-o călătorie spre miazănoapte, fără să spună scopul, și nu s-au întors încă, iar asta îi neliniștește teribil pe toți, pentru că astfel tronul Spartei devine instabil, rămas fără moștenitori. Pentru moment, țin totul secret și au răspândit o veste pentru a liniști poporul. Dar, dacă situația nu se schimbă, Menelaus, ca soț al Elenei, trebuie să urce pe tron după Tyndareus. Cel puțin asta se spune și e ceea ce am reușit să aflu. Știi ce înseamnă o asemenea situație? Înseamnă că Menelaus și Agamemnon vor avea împreună o putere mai mare decât oricare alta din Ahaia și că toată partea de miazăzi a peninsulei o să fie în mâinile unei noi generații de suverani tineri, iar noi trebuie să ne ridicăm la înălțimea celorlalte familii regale. De aceea ți-am lăsat ție sceptrul și tronul. Nu fi îngrijorat: nu am de gând să dispar, o să fiu mereu aici să te susțin cu sfatul și, dacă e nevoie, chiar și cu brațul. Dar n-o să fie necesar. Ne aflăm într-o poziție mai izolată și liniștită și suntem prieteni cu

toată lumea. De asemenea, suntem santinela Ahaiei în această parte a teritoriului. Nu văd la orizont nimic să ne îngrijoreze.

M-a bătut cu palma pe umăr.

— Fii liniștit, *pai*, totul o să fie bine. Și ține minte că, dacă pentru locuitorii insulelor noastre ești regele Odiseu, pentru mine ești tot un băiețandru, și așa am de gând să te tratez.

Eroul Laertes, tatăl meu, m-a îmbrățișat, și pentru o clipă am avut impresia că sunt din nou copil.

Rege fiind, aveam acum numeroase obligații, chiar dacă regatul nostru era mic. Mai întâi, a trebuit să vizitez cu Penelopa toate insulele. Nobilii mă vizitaseră în ziua în care fusesem încoronat și-mi sărutaseră mâna. Mulți dintre ei erau de vârsta tatălui meu, alții erau mai tineri, dar părinții lor nu mai trăiau.

Tata știa totul despre fiecare, astfel că, înainte sau după salut, îmi șoptea la ureche ce gândește despre ei. Când am avut ocazia să-i întâlnesc separat, în casa și palatul lor, am înțeles că gesturile omagiale, modul în care își arătau respectul, erau însoțite întotdeauna de manifestări de putere. Mi-era clar că domnia mea avea să dureze atâta timp cât puteam să demonstrez că sunt cel mai puternic. Astfel, nimeni nu îndrăznea să-și închipuie că ar putea să mă sfideze ori să se revolte împotriva mea. De aceea, am călătorit fără escortă.

Niciunul dintre prietenii mei nu locuia în insulele din jur: toți erau din Itaca. Mi-am dat seama de asta călătorind dintr-un ținut în altul și mi s-a părut un dezavantaj. Era frumos să ai peste tot prieteni în care să poți avea încredere. Însă, când am plecat din insula Sami ca să traversez canalul care o despărțea de Itaca, eram mulțumit. Pe insule era liniște, lumea trăia bine, nobilii își dăduseră seama că tatăl meu făcuse o alegere înțeleaptă. Cei mai mulți dintre ei îi erau credincioși, fără îndoială. Mulți îl însoțiseră în expedițiile sale și îl văzuseră de înfruntând primul primejdia de fiecare dată.

După șase luni de domnie, Telemac a început să scoată primele sunete, dar o vreme numai Argos înțelegea ce vrea să spună. Penelopa se juca deseori cu el, când mai scăpa din treburile casei. Aș fi vrut să fac și eu asta,

dar consideram că un rege trebuie să se distanțeze de sentimentele oamenilor de rând. Într-o seară, l-am invitat oficial pe tata la cină să-i spun că vreau să mă duc în Acarnania și că trebuie să-mi țină locul la palat pentru a face dreptate și a primi oaspeți. Pe scurt, trebuia să mă înlocuiască pe timpul absenței mele.

Mentor nu era acolo. La ordinul tatei, plecase pe continent să viziteze toți regii și să-i anunțe de urcarea mea pe tron. Nimeni nu știa când urmează să se întoarcă. Toți știam foarte bine că-i plac mult aceste misiuni, ceremoniile de la palate, discuțiile cu regii și reginele. Îi dădusem daruri pentru Ahile, Diomedes, Aiax din Salamina și Aiax din Locris, Eumelus, Antilochus, fiul lui Nestor, Menelaus și Agamemnon, regele din Micene.

— De ce vrei să te duci la bunicul tău? m-a întrebat tata.

— Nu l-am văzut de mult timp.

— Nimeni nu-i face o vizită lupului din Acarnania fără să aibă un motiv anume.

Tăceam și tăiam o bucată de ficat de vițel, pe care i-am servit-o.

— Ei?

— Îți spun dacă îmi promiți că nu află mama.

— Vorbești ca un copil. Bineînțeles că n-o să-i spun.

— Când l-am vizitat ultima oară, la despărțire mi-a spus că este ultima dată când ne mai vedem. Dar nu pentru el, ci pentru mine.

— Așa că vrei să-i dovedești că a greșit. Că poți să schimbi o prevestire, mersul destinului. Ești nebun, *pai*.

— Nu. Vreau să-i demonstrez că dacă o persoană vrea să vadă pe cineva, reușește, mai devreme sau mai târziu.

— Ar fi în stare să nu te primească numai ca să-ți demonstreze că el are dreptate.

— Cu atât mai bine. Asta înseamnă că se simte în forță.

— O să-ți țin locul, *dar să nu stai mult*. Am multe treburi pe cap: să semăn fasolea, să tund oile, să sparg lemnele pentru iarnă… Sau pur și simplu să lenevesc. Ăsta-i un lucru pe care l-am descoperit de curând, și vreau să-ți spun că nu-mi displace.

— N-o să lipsesc mult, *atta*.

Am stat de vorbă și am băut vin până târziu în noapte. A doua zi, am poruncit să-mi fie pregătită corabia ca să plec înainte de lună plină, dar cu două zile înainte de plecare servitorii m-au anunțat că sosise de pe continent o navă cu steagul Spartei. Tata era de față și s-a încruntat la auzul unei asemenea vești, apoi m-a privit îngrijorat.

— Sparta ne este prietenă: nu-i niciun motiv de îngrijorare. De ce ai expresia asta?

— Sparta e orașul Elenei, știi ce vreau să spun. Iar bunicul tău nu greșește niciodată.

— Ce facem? Mergem în port să-i întâmpinăm pe soli?

Tata a șovăit câteva clipe, apoi mi-a răspuns:

— Nu. Îi așteptăm aici, în casa noastră. Îmbracă-te cu hainele de ceremonie. Tu ești regele.

Am poruncit servitorilor să mă îmbrace și am trimis pe cineva să cheme regina. La scurt timp, Penelopa a apărut în toată splendoarea sa, purtând o rochie de in albastră, strânsă pe talie cu o panglică de lână neagră, care se termina cu un delicat smoc din fire de aur. Un văl de aceeași culoare cu rochia era prins în părul său cu o agrafă din oricalc. S-a așezat la stânga mea. Imediat după aceea, au apărut doisprezece războinici cu platoșe din bronz strălucitor și s-au așezat câte șase de-o parte și alta a tronului. Tata s-a așezat pe un scăunel din lemn de măslin incrustat cu aur, la baza treptelor – un loc de onoare pentru un fost rege, care încă se mai bucura de toate privilegiile.

Întregul palat era cuprins de o mare agitație, pentru că se răspândise zvonul că Mentor se află pe corabie și urmează să ajungă la palat pe o scurtătură. A sosit înfierbântat și plin de sudoare.

— Rege Odiseu, regele Menelaus din Sparta urcă spre palat și cere să fie primit.

— Regele Spartei?

Prezicerea tatălui meu se adeverise mult prea repede. I-am căutat privirea și i-am citit în ochi că e foarte îngrijorat, că-i trec prin minte o

mulțime de gânduri și niciunul nu-i bun. Penelopa mă privea foarte îngrijorată. I-am făcut semn lui Mentor să se apropie și l-am întrebat în șoaptă:

— Ce-i cu vizita asta neașteptată?

— S-a întâmplat un lucru îngrozitor, mi-a răspuns Mentor tot în șoaptă. Elena a fost răpită.

Surprinși de acea veste neașteptată, eu și Penelopa am tresărit și am schimbat priviri înfricoșate.

Răpită. Într-o clipită, domnia mea, pacea din Ahaia, familia și casa mea – pline de fericire până atunci – erau în grav pericol. Voiam să-i pun mai multe întrebări, dar se anunța deja sosirea regelui Spartei și în curte răsunau pași apăsați. Un herald a intrat și l-a anunțat:

— Menelaus, fiul lui Atreus, regele Spartei, cere să fie primit de Odiseu, fiul lui Laertes, regele Itacăi!

M-am ridicat și i-am ieșit în întâmpinare ca să-l îmbrățișez: era un bărbat foarte frumos, înalt de statură, cu umeri lați, păr lung și roșu, strâns la ceafă cu o curelușă de piele, acoperit de o platoșă strălucitoare din bronz, dar întunecat la chip, aproape negru. Ținându-l strâns în brațe, mă gândeam la spusele lui Mentor. Răpită? Cum se putea așa ceva? Cine era atât de nebun încât s-o fure pe regina Spartei? Și dacă ea a fost cea care a vrut să fugă? Mi se părea foarte posibil: pe cât era de frumoasă, pe atât era de imprevizibilă.

Stăteam unul în fața celuilalt: doi regi tineri, ce ocupau tronul pe care poate nu și-l doriseră. Penelopa l-a îmbrățișat și, prefăcându-se că nu știe nimic, l-a primit cu mare căldură:

— Vere! Ce plăcere să te primesc în casa noastră. Sper că-mi aduci vești de la tata.

— Din păcate, i-a răspuns Menelaus, veștile pe care le aduc nu sunt bune. Unchiul tău, Tyndareus, a murit: o boală neașteptată l-a luat de lângă noi…

— Fără îndoială, regele Menelaus o să mai stea la noi câteva zile, am spus eu, așa că o să ai tot timpul din lume să-l întrebi despre tatăl tău. Ne

aduce veşti foarte grave, despre care trebuie să discutăm. Te rog să dai ordin să se pregătească încăperile pentru regele Spartei şi suita lui, apoi să spui servitorilor să ne aducă masa de seară în camera argonauţilor.

Numisem astfel o sală mai izolată, în care tata poruncise să fie pictată pe un perete corabia Argo, ridicând ancora şi pornind în larg din rada portului Iolcus. Figura de la proră o reprezenta pe zeiţa Hera, iar pe punte se vedea prinţul Iason. În camera aceea, regele primea anumiţi oaspeţi pentru discuţii confidenţiale. Gândindu-mă la el, i-am spus lui Menelaus cu o voce joasă, pe un ton de confesiune:

— Simt că e o vizită neobişnuită şi cu totul specială. Citesc asta în ochii tăi şi în felul în care te porţi. Te deranjează dacă îl invit la cină şi pe regele Laertes, tatăl meu? E un om înţelept şi cu o mare experienţă. Ne-ar putea fi de ajutor.

— Este o onoare pentru mine să cinez cu regele Spartei, a fost răspunsul tatălui meu.

— Te rog să mă urmezi, i-am spus lui Menelaus.

Apoi l-am condus în sala argonauţilor. Simţeam că nu e timp pentru onoruri şi ceremonii. Observasem că nu adusese nici măcar obişnuitele daruri care se ofereau la începutul vizitei. Mă gândeam că asta arată mai degrabă că a plecat şi în grabă decât proverbiala aroganţă a fraţilor atrizi.

Penelopa a poruncit servitorilor să ne servească friptură de ied, brânză de oaie şi vin roşu, după care aceştia s-au înclinat şi au dispărut.

— Ce s-a întâmplat, Menelaus? Ce vânt te aduce în Itaca? l-am întrebait în timp ce-i tăiam o bucată de friptură.

— Elena a fost răpită.

— Când?

Ochii albaştri ai tatei s-au adumbrit ca marea sub nori de furtună.

— Acum cincisprezece zile. Eu eram plecat la Phokis, la sora mea, Anaxibia, când o corabie care venea din Troia a sosit în portul nostru, Gytheio. La bordul ei se afla prinţul Paris, fiul regelui Priam. Cred că era o vizită de politeţe, dar nu numai. Fără îndoială, Priam voia să se informeze

despre situația din Ahaia, pentru că s-au schimbat multe lucruri în ultima vreme. În lipsa mea, l-au primit bătrânii și au ascultat ce are de spus.

— Și ce avea de spus?

— Asta n-are importanță, mi-a răspuns cu duritate. Nenorocitul ăla mi-a necinstit casa și m-a dezonorat în fața întregii lumi. Odiseu, tu ești chezașul înțelegerii dintre prinți. Ai jurat solemn în prezența regelui Tyndareus și în numele zeilor Infernului... De-asta mă aflu aici. E datoria ta să ai grijă ca înțelegerea să fie respectată. Trebuie să-i chemi pe toți cei care au jurat să apere nu numai onoarea mea, ci onoarea întregii Ahaia. Dacă un străin oarecare își permite să ne ia soția din casă și scapă nepedepsit, înseamnă că soarta țării e pecetluită. Vreau să-l strâng de gât cu mâinile mele, să-i rad de pe fața pământului orașele, să-i ucid pe locuitori și să le aduc femeile în Ahaia, ca sclave sau țiitoare…

— Stai puțin, tinere, a spus tata pe un ton grav, care impunea respect și cerea atenția ascultătorilor.

Menelaus i-a aruncat o privire tulbure, de om ieșit din minți. Părea că este capabil să-i fulgere din priviri pe toți, și totuși se abține în fața argonautului erou, prietenul lui Hercule, al lui Telamon, al lui Peleus și capul casei în care se afla. L-am lăsat pe tata să-și continue discursul.

— Războiul înseamnă întotdeauna dezastru. Timp de luni sau chiar ani, țara e lipsită de regii, prinții și cei mai buni oameni ai săi. Mulți cad în luptă și nu se mai întorc. În război, toți pierd: unii mai mult, alții mai puțin. Fiecare combatant pornește crezând că victoria e a lui, dar rezultatul nu e niciodată sigur. Aliați puternici pot să intervină, schimbând cursul unui război chiar în ultima clipă. Cel care a fost învins cere răzbunare din partea prietenilor și a aliaților și mila zeilor. Războiul e ultima soluție, după ce s-a încercat orice pentru a obține rezultatul dorit. Nu sacrifici mii de tineri în floarea vârstei și în putere pentru a potoli furia unui prinț, chiar dacă e îndreptățită. Ascultă-mă, tinere dragă, un rege e părintele poporului său și nu dorește moartea fiilor săi, atâta vreme cât e posibil să evite conflictul.

Menelaus se pregătea să spună ceva care l-ar fi insultat pe tata, iar pe mine m-ar fi pus într-o situație delicată. Abia am avut timp să intervin:

— Ce propui să facem? Nu e posibil ca regele Spartei să sufere o asemenea jignire și să nu reacționăm.

Datorită cuvintelor mele, Menelaus s-a calmat pe moment și l-a privi pe tata cu o expresie care putea fi de neîncredere, dar și de curiozitate.

Regele Laertes i-a vorbit astfel:

— Duceți-vă la Troia, fără zăbavă. Tu, Menelaus, și tu, fiule. Mergeți să vă arătați bunăvoința, să-l faceți pe Priam să înțeleagă că în spatele gestului nechibzuit făcut de fiul său vedeți un popor care nu ne-a făcut niciun rău: bărbați, femei, bătrâni și copii care preferă să trăiască în pace și ale căror vieți ar fi retezate sau afectate pentru totdeauna de război. Menelaus o să ceară ca Elena să-i fie adusă înapoi acasă. Dacă primește un refuz, vorbești tu, Odiseu, și consider că știi să-i convingi să evite doliul și chinurile războiului. Adu-le aminte de legăturile de sânge: sora regelui din Troia e soția lui Telamon din Salamina. Dacă Priam refuză în continuare, trebuie să încerci să tratezi separat cu el. O să fie mai ușor.

M-am întors spre oaspetele meu:

— Ce părere ai, Menelaus?

— Vrei să faci asta pentru mine? m-a întrebat la rândul său.

— O fac pentru tine, dar și pentru mine și familia mea. O fac pentru că e o cauză dreaptă și am încredere în înțelepciunea și experiența tatălui meu.

— Când poți să pleci?

— Peste zece zile. Spre Gytheio.

— Peste zece zile. Din clipa asta, poți să mă consideri un mare prieten, Odiseu.

Ne-am îmbrățișat și fiecare s-a retras în camera sa.

Nimeni nu se atinsese de mâncare.

18

Cele zece zile au trecut ca fulgerul și a venit clipa să părăsesc Itaca, pe Penelopa și pe Telemac. Inima mi-era plină de tristețe, dar nu aveam lacrimi în ochi, pentru că începeam să învăț cum trebuie să se poarte un rege. I-am îmbrățișat pe toți odată și mă durea atât de tare să mă despărt de ei, încât nu puteam să scot nici măcar un sunet. Soția mea a vorbit prima:

— Plecați cu o escortă mare de războinici? Pot fi mari primejdii acolo.

— Nu, cine vine cu războinici aduce război, și tocmai asta vreau să evit. În asemenea cazuri, ori te duci cu o armată invincibilă, ori singur. Mergem numai cu heralzii. Priam e un rege bătrân și înțelept, orașul său e bogat datorită navigației prin strâmtori, de pe urma căreia ia tribut. Multe dintre corăbiile noastre îi sporesc bogățiile. O să ne-o înapoieze pe Elena, o să plătească despăgubiri pentru gestul nechibzuit al fiului său și totul o să se termine cu bine. Peste o lună, o să fiu înapoi. Cât timp sunt departe, o să mă gândesc numai la tine în fiecare zi.

— Ia cu tine câinele, mi-a spus soția. Animalele simt pericolul și te pot avertiza.

— Nu, Argos s-a atașat mult de copil și copilul de el. Nu vezi ce frumos se joacă amândoi?

— Întoarce-te la mine cât de repede poți, întoarce-te să dormi lângă mine, în patul pe care l-ai construit între crengile unui măslin, întoarce-te să respiri în brațele mele. Fiecare zi care trece fără tine e o zi cenușie.

— Dacă reușesc să evit războiul, o să fie o zi luminoasă pentru toți și o sărbătoare în Itaca și pe toate insulele. Atena o să mă ajute. Am simțit-o

aproape în ultimele zile.

Am sărutat-o ca să port cu mine pe mare gustul buzelor sale, mi-am afundait privirea în ochii ei negri ca abisul nopții și mi-am sărutat fiul aflat în brațele ei.

Pe corabie, m-am uitat la ea tot timpul, până am ieșit în larg. Silueta subțirică părea umbra unei zeițe și parcă auzeam cântecul care îmi atrăsese atenția asupra vocii sale, înainte să-i văd chipul, într-o grădină din Sparta: „Zboară, zboară-n depărtări… ”

Lui Argos i-au dat drumul după ce corabia s-a îndepărtat suficient de mult și l-am văzut alergând pe chei înainte și înapoi, încercând să se arunce în apă, dar fără să reușească, pentru că îl oprea frica. Mult timp l-am auzit lătrând cu disperare.

Când s-a lăsat seara, m-a copleșit absența soției mele. Deja îmi lipsea foarte mult, iar marea, care se întindea nesfârșită la orizont, și cerul nemișcat, oglindit în apa ei, îi făceau singurătatea și mai amară. De ce nu se oferise tata să mă însoțească măcar până la Gytheio, de unde corabia se putea întoarce la palat? Unde erau Castor și Polux, cei doi gemeni invincibili? Unde era Hercule? Până unde îl purtase disperarea? De ce argonauții se pierdeau unul după altul în umbră? Din ce cauză murise Tyndareus, regele Spartei? De ce trebuia să mă prezint eu în fața unui mare rege al Asiei și să ies învingător dintr-un război în care n-am luptat?

Tovarășii mei, care țineau cârma sau manevrau pânzele, erau tăcuți, de parcă noaptea care se apropia îi umplea de întuneric și de teamă. Itaca rămăsese în urmă, cufundată în valuri. La stânga noastră se zărea țărmul continentului, ca un zid întunecat. Câteva clipe, o luminiță a pâlpâit slab în depărtări. S-a stins apoi între crestele munților.

„Atena!” îmi striga inima. „Fiică a lui Zeus, fecioară puternică și nebiruită, vino la mine!”

Iar Atena m-a ascultat și a venit lângă mine. Mi-a ascultat ruga și mi-a șoptit alte gânduri, cele care îmi dăduseră curaj în prima mea călătorie pe mare. Ba chiar mai mult decât curaj! Îmi dăduseră pofta să văd tot ce nu mai văzusem și nu mai cunoscusem vreodată, pofta să fugăresc orizontul,

care îmi scăpa mereu... *Până acolo unde nu mai există întoarcere?* Până acolo unde apa acoperă totul și nicio limbă de pământ nu se ridică deasupra valurilor, până dincolo de mare, până la țărmul unui alt continent, la ținuturi vrăjite, misterioase, fantastice, în care se poate întâmpla orice. Mă gândeam la Damastes, instructorul meu de arme, care dorise să se întoarcă în munții săi și să se piardă în dimineți și amurguri, încercând să vadă din spatele trunchiurilor uriașe dacă centaurii coboară la vale, dacă în acele clipe incerte trec granița nopții și cerul imposibilului himerele și dacă în văile fără fund răsună urletele lor.

În cele din urmă, oboseala a fost mai puternică decât gândurile. Poate că zeița mi-a trimis în ajutor somnul, ca să-mi ofere puțină odihnă și inspirație pentru ce trebuia să fac în dimineața următoare.

Legănat de valuri, alinat de clipocitul valurilor despicate de corabie, am dormit adânc, în timp ce tovarășii mei de drum au vegheat asupra pânzelor și a cârmei. Zorile se iveau încet, iar umbra munților, întinsă peste mare ca o perdea neagră, m-a ferit de lumină și mi-a prelungit odihna. Când am deschis ochii și m-am uitat în jur, am văzut în depărtare, pe o colină, palatul alb și maroniu al lui Nestor, care domina orașul Pylos, plaja nisipoasă și golful larg. Umbrele de pe mare ale munților se scurtau pe măsură ce soarele se ridica deasupra orizontului, iar când soarele a ajuns în vârful crestelor ascuțite, trecând de culmile aspre și parcă tăioase, au dispărut cu totul. Marea a devenit argintie, corabia părea să alunece mai repede pe valuri, iar un vânt binevenit ne împingea spre uscat. Primul chip pe care l-am văzut când m-am ridicat în picioare a fost cel al lui Eurylochus.

— Credeam că nu te mai trezești odată, *wanax*, mi-a spus. În timp ce dormeai, am dat ordin să se strângă o parte din pânze. Mai avem puțin și acostăm în port.

— Bine-ai făcut, i-am răspuns, dar să nu-mi mai spui așa. Ești vărul și prietenul meu. Toți îmi sunteți prieteni. Așa că o să-mi spuneți pe nume. Ce face dintr-un om obișnuit o căpetenie și un rege e capacitatea lui de a lua cele mai bune decizii și de a strânge în jurul său oameni care știu să facă același lucru când el doarme.

Ceilalți m-au auzit și au venit mai aproape.

— Suntem mândri că ne consideri prietenii tăi și ne îndemni să-ți spunem pe nume, deși ești regele nostru, a spus Perimedes. E un privilegiu pentru noi, și vrem să știi că soarta ta e și a noastră, împreună o să înfruntăm primejdiile, dar tu o să fii comandantul nostru întotdeauna. O să te bucuri de toate privilegiile la masă și când o să împărțim prada după un atac sau o victorie pe câmpul de luptă. Și dacă la întoarcerea din această expediție o să dorești să pleci din nou în ținuturi îndepărtate, în căutare de recolte, vin, femei sau sclavi, află că în lada mare de la pupă și în cea de la proră sunt armele noastre, care stau întotdeauna pregătite.

— Nici să nu vă gândiți, prieteni. Corabia asta a plecat cu o misiune crucială: dacă lucrurile merg bine, o să trăim în liniște. Dacă ies prost, atunci o să am nevoie de arma, credința și vitejia voastră.

Auzind cuvintele mele, oamenii au rămas tăcuți o vreme, pentru că nu înțelegeau ce le spusesem, căci nu le dezvăluisem secretul acelei călătorii. La scurt timp, Eurylochus a dat comenzile necesare și a luat cârma. Spintecând în două oglinda apei, corabia a intrat împinsă de vânt printre colina Pylosului și insula care închidea rada portului. Am acostat la chei când fiii lui Nestor veneau dinspre palat: Antilochus și toți ceilalți, chiar și micul Pisistrate. Fuseseră anunțați de santinelele care văzuseră din depărtare vasul și steagul regal.

— Rege Odiseu, m-a întâmpinat Antilochus, parcă ieri erai doar un băiețandru ca mine și călătoreai cu Laertes, tatăl tău, iar acum domnești peste Itaca, Sami și alte insule. Cât poți să stai la noi? Regele Nestor a dat ordin să fie pregătit un vițel gras pentru tine și oamenii tăi.

— Vă mulțumesc, prieteni, dar nu pot să rămân prea mult. O să urc la palat să-l salut pe tatăl vostru și să-i cer apă de băut, pâine, pește proaspăt pescuit și fructe.

— Du-te la tata, mi-a răspuns Antilochus. Toate sunt pregătite și, când o să te întorci, corabia o să fie plină cu tot ce-ți trebuie pentru o călătorie mai ușoară.

Nestor m-a primit ca pe un fiu. Aflase deja multe lucruri.

— Corabia lui Menelaus s-a oprit aici în drum spre Itaca, apoi din nou, la întoarcere. Era posomorât, și pe chip i se citea chinul prin care trece. Să afli că femeia ta, cea mai frumoasă femeie din lume, cea care nu ți-ai închipuit vreodată că poate fi a ta, e departe, cu un alt bărbat, tânăr și capabil s-o seducă repede cu privirea și mângâierile… Se spune că te duci la el. Tinere rege, ai putea să te destăinui unui vechi prieten de-al tatălui tău?

— Cum te-aș putea refuza? i-am spus. Tata crede că ești cel mai înțelept dintre oameni și, fără îndoială, nu greșește. Știu că o să păstrezi în suflet spusele mele. O să mergem împreună la Troia, să îl vedem pe regele Priam. Așa vrea Menelaus: să vorbesc eu cu bătrânul rege și să-i cer s-o trimită acasă pe Elena, de bună voie și fără nicio răscumpărare, ba chiar să plătească o despăgubire pentru jignirea adusă și pentru încălcarea legii ospitalității. Trebuie să vorbesc eu, pentru că am fost garantul pactului dintre prinți, atunci când i-am pus să jure la Sparta, în fața lui Tyndareus și a Ledei.

— Faima minții tale iscusite, care găsește mii de soluții, a ajuns pe malul celălalt al mării, fiule, și o să se răspândească în Asia înainte să ajungi acolo. Vorbește-i cu toată sinceritatea. Dacă pot să-ți dau un sfat, vorbește-i cu forța dreptății pe care o are cine a fost insultat și rănit, după ce-a oferit ospitalitate și generozitate. Regele Priam e un om drept. O să-ți dea ascultare.

— Mulți gândesc la fel, dar de multe ori realitatea nu e pe măsura așteptărilor. Cu toate astea, o să-ți urmez sfatul. Îți mulțumesc încă o dată pentru primire și pentru prietenie, mare rege. La întoarcere, o să poposesc din nou în acest port și în această casă, și rog zeii să mă lase să am parte de bucuria de a-ți aduce numai vești bune.

Regele Nestor, „cavalerul din Gerena”, m-a îmbrățișat ca pe un fiu și mi-a spus:

— Dacă nu reușești în misiunea ta, ne așteaptă o epocă de măceluri și de doliu. Tinerii războinici abia așteaptă să mânuiască armele, să arate cât sunt de bogați, de puternici și de viteji, dar nu-și dau seama ce e un război.

Doar tu pari să fii conștient de asta, pentru că știi ce înseamnă responsabilitatea și care este prețul vieții. Încearcă să faci o înțelegere cu Priam, chiar și în secret, s-o aduci pe Elena înapoi în Ahaia și să împiedici astfel războiul.

Mi-aș fi dorit să plec în aceeași zi, dar mi-a fost imposibil să refuz ospitalitatea regelui. Niciunul dintre tovarășii mei n-a dormit pe corabie. Toți au fost găzduiți la palat sau în împrejurimi. Am plecat iar la drum înainte de ivirea zorilor. Nestor era deja în picioare și a insistat să ne însoțească în port. Mult timp i-am zărit silueta pe chei, în timp ce ne îndreptam spre miazăzi.

După două zile, am ocolit capul Malea și am continuat să urcăm spre miazănoapte, spre Gytheio, împinși din spate de un vânt prielnic. Ferită la răsărit și la apus de promontorii înalte și de lanțuri muntoase care răsăreau din valuri ca spinările unor dragoni, corabia înainta cu repeziciune spre următorul popas. Am ajuns în portul Gytheio în a cincea zi de la plecarea din Itaca și am înălțat în vârful catargului steagul nostru. Am fost zăriți când încă ne aflam în larg, așa că regele Menelaus deja ne aștepta pe chei, înconjurat de prieteni și de războinicii din suita sa, ca să prezinte onorul regelui din Itaca.

La chei mai erau legate două corăbii de război pe care se încărcau apă și alimente. Acestea urmau să ne ducă la Troia, fie că vântul ne era prielnic sau nu. Mi-am îmbrățișat pe rând tovarășii de călătorie și i-am privit în timp ce făceau manevrele necesare să direcționeze corabia cu prora spre miazăzi. Urma să avem aceeași soartă mulți ani, cu bune și cu rele, cu bucurii și cu necazuri.

— Spuneți-i tatălui meu că mă întorc curând și să nu se gândească la nimic rău. Reginei mamă Anticleea să-i spuneți că o să-i aduc daruri de preț, și soției mele la fel.

M-au asigurat că așa vor face și că mă vor aștepta cu nerăbdare să mă întorc din Asia. Înainte ca nava să iasă în larg, m-am apropiat de Menelaus. Întunecat la chip, îmbrăcat în armură, mi-a zâmbit totuși și mi-a ieșit în

întâmpinare, spunându-mi câteva cuvinte de bun-venit. Trecuse o lună de când Elena părăsise Sparta.

Am plecat după două zile. Aflați pe aceeași corabie, am avut ocazia să vorbim pe îndelete întreaga călătorie. Cea mai mare dorință a lui Menelaus era să demonstreze că Elena a fost răpită cu forța și nu a fugit de bunăvoie cu un alt bărbat. Mi-a spus că născuse de curând o fată, Hermiona, și că n-ar fi părăsit-o pentru nimic în lume, cu atât mai puțin pentru un necunoscut.

— În plus, ea m-a ales pe mine, a spus. Nu invers.

— Iubirea e cea care te face să vorbești astfel sau onoarea pângărită?

Mi-am amintit clipa în care ea, cea mai frumoasă dintre toate frumoasele, se îndrepta spre mine, apoi, în ultimul moment, când a observat semnul de refuz – abia perceptibil – pe care l-am făcut din cap, și-a schimbat direcția și privirea.

Menelaus mi-a răspuns:

— Nu pot separa un lucru de altul: Elena e a mea! Făcând dragoste cu mine, mi-a dăruit o fată. Oare crezi că un bărbat care s-a legat prin dragoste de o asemenea femeie mai poate fi liber? Odiseu, îți intră în sânge ca o boală. Nicio altă femeie nu poate s-o înlocuiască vreodată și niciuna nu ți se mai pare atrăgătoare, iar absența ei devine o tortură de neîndurat. În fiecare noapte, când închid ochii, o văd goală în brațele altcuiva, făcând ce a făcut cu mine, și simt că un lup îmi mușcă din inimă.

Îi pusesem o întrebare nepotrivită. N-am mai vorbit despre ea ca să nu-i mai chinui sufletul. Cu toate astea, am stat din nou de vorbă, în timp ce ocoleam Capul Sunion, plutind pe lângă țărmurile Eubeei… Am trecut prin apropierea golfului Iolcus, am văzut din depărtare orașul alb și palatul lui Pelias, ridicat pe munte, și mă întrebam unde se află corabia Argo, care adusese din Colchida, de la marginea lumii, Lâna de Aur. Poate că zăcea prăvălită pe-o rână, ca un cetaceu eșuat pe plajă, cu scoici prinse în chilă, iar oamenii îi tăiau din catarg și bord ca să aibă lemne pentru iarnă. Prea mare, gândită și construită pentru oameni prea mari. Acum inutilă.

— Eu cred că toate corăbiile au suflet, știi? Cântă în bătaia vântului, gem în furtună, murmură în briza nopții și, când își dau sufletul, epavele

abandonate și triste plâng, iar glasul lor se contopește cu cel al valurilor și din ochii pictați la proră curg lacrimi care se pierd în imensitatea mării.

Când am ajuns dincolo de Tesalia, Menelaus mi-a arătat cu mâna spre un munte cu o cunună de nori ce aduceau furtună.

— Olimpul, a spus. De-acolo zeii văd lumea întreagă.

Un vânt dinspre apus ne-a împins cu iuțeală de-a lungul peninsulei cu trei promontorii și apoi spre Tracia, astfel încât după cinci zile am zărit țărmul Asiei. I-am mulțumit în gând zeiței, care mă ajutase, și am rugat-o să mă susțină și în clipa cea mai grea.

Un alt munte se înălța impunător, dominând acea parte a lumii. Atunci am simțit nevoia să-i pun lui Menelaus o întrebare pe care aș fi vrut să i-o pun cu mult timp înainte, dar o amânasem de fiecare dată:

— Dacă Priam ne-o dă înapoi, ești satisfăcut? O să-i ceri o răscumpărare care ți-ar putea aduce un refuz? O să ne întoarcem acasă liniștiți, să trăim în pace?

— Ți-e frică să te lupți? m-a întrebat Menelaus.

Mă gândeam că atunci când un om îți răspunde la întrebare cu o altă întrebare, înseamnă că nu vrea să-ți dea un răspuns care nu-ți este pe plac. Inima mi s-a infiorat.

— Nu mi-e frică. Am fost educat și crescut ca un războinic, la fel ca tine. Mă doare gândul că trebuie să-i părăsesc pe Penelopa și pe Telemac și să nu-i mai văd mult timp, poate pentru totdeauna. Mă tem că în absența mea cineva poate să năvălească în casa mea, să-mi atace soția și tatăl, care nu mai e în floarea vârstei. Invadatori, pirați... Cine știe? Regatul rămâne fără cei mai buni luptători, tinerii cei mai curajoși și mai impunători sunt departe, luând parte la un război cu un sfârșit nesigur. Ți se pare atât de greu de înțeles? Ce gândesc eu e ceea ce ne-a spus regele Laertes, tatăl meu, când ne-ai vizitat. Menelaus, ai venit în Itaca să-mi ceri ajutorul, știind bine ce gândesc. Ai spus că din clipa aceea ești prietenul meu pe viață.

— Așa e, mi-a răspuns regele Spartei.

— Atunci răspunde-mi limpede: o să mă susții în încercarea de a o recupera pe Elena și a o aduce înapoi la Sparta? Dacă vrei asta cu adevărat,

mă ajuți s-o iau de la troieni și de la regele Priam? Vreau să-mi spui adevărul, Menelaus.

— O să te ajut, mi-a răspuns Menelaus, apoi a tăcut multă vreme.

În a șasea zi de la plecarea din Gytheio am văzut insula Tenedos și apoi promontoriul Rhoiteion. În fața noastră se deschidea un golf care pătrundea în uscat aproximativ patru leghe marine. La capăt scălda poalele unui deal pe care se înălțau o cetate masivă și un palat impunător.

Troia.

19

Cetatea se înălța în vârful unui deal care străjuia golful și era înconjurată de un zid întărit cu contraforturi masive. Ceva mai jos se vedea al doilea zid, mai puțin solid și mai puțin impresionant decât celălalt, mai vechi, conectat de cel de sus printr-o rampă. Deasupra, din palatul lui Priam se zărea o terasă mare și două turnuri crenelate. În fața noastră era poarta de la apus. Părea să fie deschisă. Se vedea un adevărat furnicar de care, vite și animale de povară, mai ales catâri, dar și animale pe care nu le mai văzusem până atunci: cămile. Multe urcau dinspre port, altele veneau de la câmpie. Pe turnuri, pe ziduri și de-o parte și de alta a porților erau războinici echipați cu coif, platoșă, sabie și lance. Orașul și regele său voiau să-și etaleze puterea în fața celor care veneau pe mare, fie că erau negustori, călători sau pirați. Și, bineînțeles, în fața noastră.

Din vârful dealului, unde probabil se aflau sanctuarele și locurile sacre, se ridica fumul de la jertfele oferite zeilor. Un râu care se numea Simoeis, așa cum mi s-a spus mai târziu, se vărsa în golf venind de la răsărit, iar altul, pe nume Scamandru, de la apus. Cursul le era mărginit de plopi, care crescuseră înalți și vânjoși datorită apei bogate. La picioarele zidurilor cetății se vedea o așezare destul de întinsă: case cu sau fără etaj, înconjurate de un zid masiv din cărămidă nearsă, înclinat și consolidat cu piatră în anumite locuri și mai ales în jurul porților. Principalul drum de acces ducea la poarta principală a cetății: avea două canaturi, usciori la diferite niveluri și era înclinată. Nu mai văzusem vreodată o construcție atât de neobișnuită. Într-o zi, numele ei avea să devină simbolul măcelului și al morții, un

bastion îmbibat cu sângele nenumăraților tineri eroi. Poarta Skaiai! Nume care știa ce înseamnă prăbușirea și durerea sfâșietoare.

Erau războinici și în port, pe chei, în piața de pește și la alte tarabe. Păreau liniștiți. Sprijiniți în lănci, vorbeau între ei și din când în când își roteau privirea în jur. Dintr-odată, totul a dipărut și i-am văzut numai pe ei – niște creaturi ireale. Era un semn de la zeița mea. Un avertisment.

Câțiva dintre ei au arătat spre corabia noastră, au strigat ceva, iar peisajul a prins viață pe neașteptate. Un furnicar de oameni și un amestec de glasuri. Strigăte puternice, sunetul unui corn – poate un salut, poate un semnal de alarmă. Ne aflam pe o corabie de război și intram în port. Aveam la bord douăzeci de războinici aliniați de-a lungul parapetului, care purtau scuturi, lănci și coifuri cu panaș înalt. La pupă flutura steagul Spartei, roșu și maroniu, cu doi lei stând față în față: stema atrizilor, cea pe care o văzusem deasupra porții de la Micene.

Am poruncit să acostăm și să fie ridicate vâslele din apă. Cârmaciul a aruncat pe mal o parâmă pe care doi marinari au legat-o de un stâlp. Între timp, un mare număr de războinici troieni se adunaseră pe chei. Nori cenușii și cețoși se adunau pe cer și se lăsase o pâclă umedă și sufocantă. Îmi simțeam fruntea asudată, iar brațele îmi luceau de transpirație.

— Știau că venim? am întrebat.

— Nu i-am anunțat noi, mi-a răspuns Menelaus. Fără îndoială, știau sau se așteptau la asta. Ce s-a întâmplat seamănă foarte mult cu un act de război.

Am chemat heralzii. Unul era al meu, din Itaca, se numea Euribates, iar tatăl său era un senior nobil din Sami. Celălalt îl însoțea pe Menelaus și vorbea limba troienilor. S-a adresat celui care părea să fie, după înfățișare și decorații, comandantul:

— Corabia asta e o navă regală și aduce doi suverani de pe pământul Ahaiei.

Comandantul se uita la mine și la Menelaus cu atenție.

— Ei sunt *wanax* Odiseu, fiul lui Laertes, regele Itacăi, și *wanax* Menelaus, atreu, regele Spartei. Au venit să-l întâlnească pe regele Priam,

stăpânul acestei cetăți de seamă. Vrem să vorbim cu suveranul tău și să-i cerem din partea lor o întrevedere. Regii vor aștepta pe corabie.

Comandantul a vorbit în șoaptă cu doi dintre oamenii săi, iar aceștia, după ce heralzii noștri au urcat în car, au pornit în goană spre oraș și cetate. Așteptam cu Menelaus în tăcere. Niciunul n-avea chef să vorbească. În acea clipă, cuvintele solemne folosite de herald când ne prezentase îmi provocau teamă. Priveam cetatea și-mi dădeam seama că, fără să vreau, îi caut locurile vulnerabile, mă uitam la câmpuri și plaje, gândindu-mă unde ar putea să acosteze flota și din ce direcție i-am putea ataca. În adâncul sufletului, mă comportam deja ca un om care crede că pacea nu mai este posibilă. Fără îndoială, Menelaus făcea la fel. Misiunea mea părea să fie compromisă de la început, dar nu aveam de gând să mă dau bătut, nu voiam să renunț înainte de a face tot posibilul.

Priveam cu atenție porțile, oamenii, ceața, praful. În fața ochilor mei se desfășura viața pașnică a orașului: comerț de toate felurile, trafic, navele intrau și ieșeau din rada portului. Un aed căuta ascultători pe stradă. Nimeni nu se oprea. Timpul parcă se oprise în loc. Nu-mi era foame, nu-mi era sete, aveam un nod supărător în gât. Soarele începea să coboare la asfințit, în spatele nostru, lumina se schimba, totul devenea mai plăcut la vedere, culorile erau mai clare, zăpușeala fusese împrăștiată de aripile rândunelelor, marea devenise de culoarea vinului, peștii se vedeau mișunând sub oglinda apei, pescărușii zburau la mică înălțime și scoteau țipete stridente de foame.

— Vin.

Îi văzusem și eu. Coborau pe poarta mare și oblică: Skaiai! Erau doi, într-un car condus de un vizitiu. Alți doi vizitii conduceau care goale, pentru noi.

— Au venit să ne ia, i-am răspuns.

Ne-am pregătit.

— Fără arme, Menelaus. Numai ce ne trebuie pentru apărare: platoșa, apărătoarele pentru pulpe și coiful sub braț. Nimic altceva.

A dat din cap și am debarcat escortați de garda noastră, în timp ce carele soseau. Heralzii au coborât. O căutam peste tot cu privirea pe zeița

mea sau măcar un semn al prezenței sale. *Unde ești?*

„Aici”, s-a auzit un glas în adâncul ființei mele, și ochii mi s-au îndreptat iute în sus. Alergau ca niște războinici tineri și năvalnici peste poarta Skaiai, peste zid, peste rampă, peste al doilea zid, până la sanctuare. O siluetă se zărea pe cetate, cu hainele fluturând în vânt. Scutul său reflecta asfințitul: era stacojiu, ca un soare mai mic.

„Ajută-mă, te rog”, a implorat-o inima mea, bătând cu putere. Respirația mi-era greoaie. Miros de mare și țipete de păsări. Sosise clipa.

Heralzii se apropiau.

— *Wanax* Menelaus și *wanax* Odiseu, regele Priam e de acord să vă primească și să asculte ce aveți să-i spuneți. Dar în timpul ședерii voastre, o să fiți găzduiți de Antenor, unul dintre cei mai importanți nobili ai orașului, consilier al regelui, tatăl multor copii, toți băieți.

Am urcat. Vizitiii au mânat caii și au întors carele spre oraș. Ne lăsaserăm garda să stea de pază pe corabie. Am intrat pe poartă pe o platformă mobilă, am urcat rampa atât de abruptă încât caii se cabrau, iar cercurile de bronz ale roților bubuiau pe pavaj. În cele din urmă, s-au oprit în fața palatului. Primul a fost carul lui Menelaus, apoi al meu. Războinicii troieni, doisprezece pe fiecare parte, ne-au escortat în interior. Pașii lor apăsați și zăngănitul armelor răsunau din coridor până în sala mare, la tron. Regele ședea pe tronul mare din fildeș. Avea părul alb, barba căruntă și bine îngrijită, cu fire încă negre, și purta pe cap un cerc de aur. Ținea în mâna dreaptă un sceptru de argint.

În jur, totul vorbea despre puterea lui, despre bogățiile nemăsurate, despre femei neasemuit de frumoase, soții și concubine, capabile să dea naștere unor prinți chipeși. Știam ce gândește Menelaus: că Elena e în apropiere, poate că-l privește chiar în acea clipă, fără să fie văzută, poate că-i cere prințului Paris să nu-i lase pe nou-veniți s-o ducă în Ahaia.

În jurul regelui se aflau bătrânii și sfetnicii care urmau să asculte cuvintele noastre. Primul a vorbit Menelaus:

— Priam, rege al acestui mare și glorios oraș, ascultă-mă. Am venit la tine să-ți cer să faci dreptate. L-am găzduit pe fiul tău în casa mea, i-am dat

să mănânce din pâinea mea. Iar el, când eu eram plecat din palat, fiind în vizită la sora mea, Anaxibia, mi-a răpit soția, pe Elena, mireasă legitimă, care mă alesese drept soț. Mi-a pângărit casa, mi-a pătat de moarte onoarea. Îți cer să ne-o încredințezi ca s-o ducem înapoi acasă, la fiica sa, născută din căsătoria noastră, pe care n-a mai văzut-o de când se află aici.

Regele i-a răspuns imediat:

— Nobili suverani, înțeleg motivele voastre, dar în orașul ăsta obiceiul spune că adunarea trebuie să judece. Cât timp vă aflați în cetatea sacră a Troiei, sunteți la fel de sacri și de intangibili. Așadar, o să vorbiți poporului și o să încercați să-l convingeți. Poporul decide. Ne rugăm zeilor să găsiți cele mai drepte cuvinte și gânduri, atât voi cât și neamul meu. Nobilul Antenor, care mi-e apropiat și foarte drag datorită marii sale înțelepciuni, o să vă găzduiască în casa lui. Când adunarea se reunește, o să primiți invitația acolo.

Astfel a luat sfârșit prima noastră întâlnire cu unul dintre cei mai puternici regi ai Asiei. Nu înțelesesem de ce nu se oferise chiar el să-și convingă poporul. Marele său prestigiu, înfățișarea sa măreață și maiestuoasă, autoritatea tatălui asupra fiului său Paris ar fi fost de ajuns să desfacă nodul care amenința să strângă lațul în jurul magnificului său oraș. În jurul meu, simțeam tot mai mult prezența unor puteri invincibile pe care nu le puteam convinge să ne respecte voința și a unui destin obscur ce plana deasupra noastră ca furtuna pe mare.

Am încercat să mă gândesc la Penelopa, la rochia ei brodată cu o sută de rățuște, și la Telemac, care vorbea o limbă înțeleasă numai de Argos – limba celor nevinovați. În clipa aceea, îi simțeam mai departe ca niciodată.

Oamenii regelui ne-au condus la casa lui Antenor: un palat cu multe ferestre, care se înălța aproape de rampă. Mă gândeam că dincolo de fiecare fereastră se află camera unuia dintre copiii săi.

Era un bărbat cu o înfățișare impunătoare: înalt de statură, cu o barbă deasă și neagră, în ciuda vârstei destul de înaintate. Se îmbrăcase luxos, ca toți orientalii, purta cercei și inele de aur, iar casa îi era plină de obiecte din bronz, aur și argint. Nu reușeam să separ imaginea acelui lux de imaginile

jafului și confiscării. Așa era și corabia tatei când se întorcea din călătorii militare: plină de obiecte prădate, din țări îndepărtate, unde cucerirea și jefuirea oamenilor necunoscuți îi păreau drepte.

Antenor ne-a întâmpinat înconjurat de numeroșii săi copii și ne-a tratat conform rangului. Se înțelegea că fusese anunțat de vizită, pentru că servitorii erau ocupați până peste cap cu pregătirea cinei, iar de pe vatră se răspândea în toată casa miros de carne friptă. Ni se pregătise fiecăruia o baie, unde slujnicele ne așteptau să ne servească. Am găsit haine curate de schimb, potrivite pentru fiecare. Menelaus era mai înalt și mai impunător decât mine. Mereu mă întrebam de ce fugise Elena, având alături un asemenea bărbat. În acel oraș, îi simțeam prezența plutind peste tot. Era o senzație care îmi apăsa sufletul. Ce avea să se aleagă de pactul prinților pe care eu însumi îi făcusem să jure? E greu de înțeles cum poate frumusețea să stârnească violență și să atragă cele mai îngrozitoare consecințe. Îmi reveneau mereu în minte momentele în care stătuserăm unul în fața celuilalt, ca în noaptea în care fugisem cu Penelopa din Sparta. Ce aveam să simt dacă o revedeam?

Cina s-a desfășurat cu toată ceremonia. Invitații păreau să fie toată floarea nobililor din oraș, judecând după haine, arme și giuvaeruri. I-am văzut trecând pe rând să-și ocupe locul în sală. Ultimul care și-a făcut apariția era un bătrân purtat pe brațe de patru servitori, având alături un războinic tânăr.

Troienii vorbeau o limbă foarte asemănătoare cu a noastră, chiar dacă aveau un accent diferit. Antenor se făcea înțeles foarte bine și, atunci când nu înțelegea ceva, cerea ajutorul unui tălmaci. Am reușit astfel să încropim o conversație. Despre vânătoare, câini, cai, arme, vânat și tragerea cu arcul. Veniserăm până la Troia pentru așa ceva? Dar ne-am dat seama că nu astfel stăteam lucrurile imediat ce mesenii au plecat și am rămas noi patru: eu, regele Menelaus, gazda noastră și tânărul prinț troian care îl ajutase pe bătrânul invalid, devotat ca un fiu. Numele său era sonor și melodios ca strigătul de luptă sau cântecul unei femei, depinde cum era pronunțat: Enea!

Un tânăr cu piele oacheșă, cu părul castaniu, ondulat, și ochii negri și strălucitori. Antenor a început imediat să vorbească:

— Prințul Paris e fiul lui Priam și, din respect pentru rege, n-o să spun deschis ce gândesc despre el, dar ce s-a întâmplat e îngrozitor, iar dacă ar fi fost fiul meu, l-aș fi pedepsit cu toată asprimea și i-aș fi înapoiat-o pe Elena lui Menelaus, cu o despăgubire pe măsura insultei.

Menelaus și cu mine ne-am privit unul pe celălalt, surprinși de o asemenea afirmație. Începeam din nou să sper că mă pot întoarce pe insula mea să-mi iubesc soția între crengile măslinului, să-mi cresc băiatul, să-mi respect părinții și să mă duc la vânătoare cu câinele meu.

— Nobile Antenor, am spus eu atunci, cuvintele tale mă umplu de bucurie, pentru că am venit aici cu gânduri bune. Vrem numai să recuperăm dreptul regelui Menelaus. Acum te întreb dacă ești dispus să repeți în fața adunării poporului ce ne-ai spus nouă între acești pereți.

Enea a făcut un semn din cap, ca și cum ar fi anticipat ce avea să ne spună stăpânul casei.

— Exact asta o să spun și mă bucur că am avut ocazia să vă găzduiesc. Nu vreau ca fiii noștri să lupte cu voi și să-și piardă viața sau s-o ia pe-a voastră. Dar acum să nu ne mai gândim la lucruri triste și să mergem la culcare. Probabil sunteți obosiți după o călătorie atât de lungă. Casa mea e și a voastră.

Am petrecut astfel trei zile în casa lui Antenor. Începeam să sper că toată supărarea se putea risipi. I-am acordat mult timp lui Menelaus, încercând să-l fac să înțeleagă ce trebuie să spună înainte să-mi dea mie cuvântul.

— Ăsta e un oraș orgolios, i-am spus. Nu provoca mândria locuitorilor și a războinicilor săi – chiar dacă sunt conștienți că ți s-a făcut un rău, s-ar putea să cedeze tentației de a demonstra că acolo unde e forță, e și dreptate. Și noi am face la fel. Ține minte: să iei hotărârea de a începe războiul e foarte ușor, pentru că fiecare parte gândește că o să iasă învingătoare. Să-l porți cu adevărat e cu totul altceva.

În ziua adunării l-am convins pe Menelaus să nu poarte armură, ci haine fără ornamente și fără podoabe. Trebuia să arate ca un om jignit care cere să i se facă dreptate în numele justiției. Când toți s-au adunat în piață și regele Priam s-a așezat pe tron, alături de regina Hecuba, unul dintre bătrâni și un herald l-au condus pe Menelaus în mijlocul oamenilor și au cerut atenție. În scurt timp, murmurul a încetat și s-a făcut liniște. Erau de față toate persoanele pe care le cunoscuserăm în timpul ședерii noastre între zidurile Troiei: regele și fiii săi, printre care strălucea cel mai puternic și mai viteaz, moștenitorul tronului, Hector; prințul Dardanelelor, Enea, îmbrăcat în armură, la fel ca Hector; tatăl său invalid, Anchises; Antenor și mulți alți nobili pe care-i întâlnisem în casa lui. El i-a făcut un semn lui Menelaus, chemându-l să ia cuvântul.

Regele Spartei a înaintat spre centrul pieței. Era îmbrăcat cu o haină lungă, verde cu margini aurii, sandale din piele de căprioară cu catarame de argint. Părul său roșu ca para focului strălucea sub soare. Privea în jur ca un leu care se uită cu atenție înainte să sară asupra prăzii, mergea ca un taur care se pregătește de atac. Stârnea admirație din partea celor care-l priveau. Mă gândeam că poate zeii i-au luat mințile Elenei, au convins-o să părăsească un asemenea soț și să urmeze un tinerel firav și aiurit. Nu putea fi aceeași Elena pe care o cunoscusem când era ceva mai mult decât o copilă, într-o seară, la asfințit, lângă grajdul cailor. Sau poate că era chiar ea, a cărei frumusețe devastatoare îmi turnase în adâncul sufletului presimțirea că va distruge mulți bărbați.

Menelaus a început să vorbească:

— Rege Priam, regină Hecuba, bărbați și femei din marele oraș al Troiei, ascultați! Am venit aici să vă cer să reparați o nedreptate: prințul Paris, venit în vizită la Sparta, a fost primit ca un oaspete de vază în casa mea, dar, profitând de faptul că nu eram acolo, a luat-o pe soția mea, Elena, pe corabia sa și a fugit la Troia. Poate că se află aici, printre voi, și nu are curaj să se arate și să mă înfrunte ca un bărbat!

Un murmur nervos a însoțit ultimele sale cuvinte și m-am temut că firea sa năvalnică îl va trăda. Sperând că sufletul său mă va auzi, am strigat

în sinea mea: „Fii atent!”

Însă el a continuat:

— Dacă-mi dați înapoi soția și-mi oferiți o compensație pentru nedreptatea pe care am suferit-o, sunt gata să uit cele întâmplate. Dacă nu faceți asta…

Am încercat să-l opresc, făcându-i semn cu mâna, dar zadarnic.

— ...Va fi război!

S-a lăsat o îndelungă și apăsătoare tăcere, în timpul căreia zeci de heralzi tălmaci, aflați printre oameni, lângă rege și autorități, reproduceau în limba locului cuvântarea lui Menelaus, după care a izbucnit un vacarm din mulțime: strigăte și cuvinte de ocară pe care Menelaus poate că nu reușea să le înțeleagă, dar al căror ton l-au rănit oricum. Însă eu reușisem până atunci să înțeleg care sunt diferențele și asemănările dintre și limba noastră și a lor. Sau poate că Atena, pe care o simțeam aproape, îmi șoptea la ureche înțelesul cuvintelor. L-am văzut pe Antenor schimbându-se la față. S-a ridicat și s-a îndreptat spre centrul pieței. Se făcuse din nou tăcere. Când a ajuns pe scena oratorilor, s-a înclinat, salutând regele și poporul, și a cerut să fie ascultat.

— Regele nostru, fii ai patriei noastre mult iubite, ascultați și cuvintele lui *wanax* Odiseu, regele Itacăi. Și el dorește să vă vorbească.

Inima mi-a tresărit în piept: povara amânării unui război deja declanșat de Menelaus apăsa acum pe umerii mei. Am rugat-o pe zeiță să mă ajute, să-mi stea alături și să mă inspire. Am deschis gura și am vorbit pe limba lor, convins fiind că asta înseamnă pentru ei un semn de respect și că Atena va înfăptui o minune. Le-am spus:

— Rege Priam, regină Hecuba și voi ceilalți, nobili și locuitori ai marelui și gloriosului oraș al Troiei!

Uimită, adunarea a făcut liniște.

— *Wanax* Menelaus, care domnește în Sparta, a vorbit așa din cauza amărăciunii și a mâniei. N-ați fi vorbit și voi la fel dacă ați fi îndurat o asemenea umilință? Dacă ospitalitatea și prietenia v-ar fi fost răsplătite prin jignire și trădare? Oare prințul vostru nu a fost tratat ca un fiu de către un

rege prieten? Oare țările noastre nu sunt legate prin îndatoriri de ospitalitate și chiar de sânge? Oare sora regelui vostru nu e soția unuia dintre regii din Ahaia?

Și dacă asta nu e de-ajuns, gândiți-vă ce-o să se întâmple dacă nu ne rămâne altă soluție decât lupta: câte nenorociri o să înfruntăm, atât voi, cât și noi! Câți dintre fiii noștri și ai voștri vor cădea în luptă? Pământul o să le bea sângele! Câți tați și câte mame din rândul celor care mă ascultă acum vor fi nevoiți să îndure chinul de neimaginat de a-și vedea copiii arzând pe ruguri? Și câți alții vor scruta îndelung zarea, sperând să li se întoarcă fiii pierduți pentru totdeauna?

Am văzut-o pe Elena. Am văzut-o în depărtare: albă și mândră, în turnul palatului. Privea și cred că asculta. Aș fi vrut să-i urlu: „Căței!” În schimb, am spus alte cuvinte.

— Dacă refuzați să faceți ce vă cerem, în virtutea onoarei și a dreptății, o să fim nevoiți să punem mâna pe arme. Oare n-ar face la fel orice bărbat dintre cei aflați aici, la adunare, dacă i-ar fi călcată demnitatea? Cât timp ar dura războiul? Câte familii ar fi cuprinse de doliu și disperării? Și toate astea pentru o femeie? Să ajungem la o înțelegere, troieni! Sunt mii de moduri în care se poate evita războiul dacă există voință. Regele Priam are mulți copii și sunt sigur că vrea să-i vadă crescând, strălucind printre cei mai buni oameni din adunarea asta, și ducându-i neamul mai departe în iatacuri. Sper să vă sfătuiască bine cu înțelepciunea sa. Noi o să rămânem în casa nobilului Antenor până când o să luați o decizie.

Apoi am plecat. În timp ce ieșeam din piața adunării, am auzit cuvintele lui Antenor, care își îndemna concetățenii să ne-o dea înapoi pe Elena.

— O să reușească? m-a întrebat Menelaus.

— Sper, i-am răspuns.

Am urmat în tăcere ghidul care ne conducea spre casa lui Antenor. Nobilul nu s-a întors în seara aceea. Astfel că am cinat singuri, în tovărășia unui servitor frigian.

În timp ce strângea masa, am intrat în vorbă cu el.

— Înțelegi ce spun? l-am întrebat.

— Da, stăpâne, mi-a răspuns.

— Știi de ce ne aflăm aici?

— Pentru prințesa Elena, stăpâne.

— Tu ce părere ai despre povestea asta?

— Dacă se poate, prefer să nu răspund.

— Nu se poate.

— N-o să vă fie înapoiată.

— De ce?

— Pentru că prințul Paris obține de la rege, tatăl său, tot ce vrea. Iar el o vrea pe Elena.

Menelaus parcă luase foc. Dacă nu l-aș fi oprit, l-ar fi strâns de gât pe bietul om. Servitorul s-a îndepărtat în grabă, aproape fugind.

— Nu-i decât un sclav, i-am spus lui Menelaus, eliberându-i brațul.

— Și un sclav poate spune adevărul, iar el l-a spus.

— Nu cred asta, i-am răspuns. Regele n-o să accepte să intre într-un război ca să nu-și supere fiul.

În dimineața următoare, am fost conduși din nou în fața adunării. Se lăsase o tăcere adâncă, iar soarele era acoperit de nori înalți și subțiri. În piață era o zăpușeală sufocantă. Un câine lătra în depărtare. Regele s-a ridicat în picioare, fiind imitat de toți cei prezenți. Erau mii de oameni. Hector se afla lângă tatăl său, acoperit de o armură strălucitoare. Enea, prințul Dardanelelor, stătea în spatele lui.

Priam a început să vorbească:

— Nobili suverani, poporul și-a pronunțat verdictul după ce-a ascultat cuvintele prințului Paris. Nu v-o putem înapoia pe Elena, fiindcă nu vrea și pentru că l-a urmat de bunăvoie pe fiul meu. Acum e soția lui și nora mea. E ca o fiică pentru mine.

M-am apropiat de el fără ca gărzile să mă poată opri, iar când am ajuns în fața lui i-am spus cu voce joasă, să nu m-audă nimeni:

— Mare rege, asta înseamnă război. Sânge și doliu nesfârșit. La ce bun? Să-l oprim cât mai avem timp. Eu am mandat să port tratative chiar și

în secret. Să ajungem la o înțelegere.

— Nu putem să purtăm tratative despre libertatea unui om care își alege singur soarta, Odiseu, dar îți mulțumesc că ai încercat să eviți cu orice preț războiul. Și eu aș fi făcut la fel. Înainte ca armele noastre să verse sânge, te rog să-l saluți din partea mea pe regele Laertes, tatăl tău. L-am cunoscut când a trecut cu corabia Argo spre Colchida, și-mi aduc aminte de vitejia și înțelepciunea sa.

— Așa o să fac.

M-am întors spre Menelaus și l-am privit în ochi, dând din cap. Regele Spartei s-a încruntat. Chipul său a căpătat o expresie înfricoșătoare când a început să strige din răsputeri cu o voce tunătoare:

— Asta înseamnă război! O să ne întoarcem cu o armată cum n-ați mai văzut vreodată și o să-mi iau acasă soția legitimă! O să radem de pe fața pământului orașul vostru, iar pe voi o să vă ducem sclavi în Ahaia!

Nu știu dacă poporul înțelesese, dar a reacționat ca și cum ar fi înțeles fiecare cuvânt. S-au năpustit furioși spre noi. Unii dintre ei fluturau în aer bâte și ne amenințau cu pietre. Moartea care se apropia cu mare iuțeală de noi nu era cea pe care mi-o imaginasem eu. Menelaus s-a uitat la mine și am văzut o clipă de rătăcire în ochii săi, dar eram convins că s-ar fi bătut cu unghiile și cu dinții înainte să se lăse măcelărit, și la fel aș fi făcut și eu. În aceeași clipă, mai bine de o sută de războinici au creat un zid între noi și mulțimea înfuriată.

— Nimeni n-o să se atingă de voi, ne-a spus Hector cu aroganță, cât timp vă aflați pe teritoriul nostru și sub protecția regelui Priam. Puteți să mergeți la corabia voastră.

Am ieșit din oraș însoțiți de războinicii troieni. În port, escorta noastră a înlocuit-o pe a lor.

Am petrecut ultima noapte în Troia pe corabie, așteptând cu ochii deschiși ivirea zorilor. De îndată ce soarele a răsărit, am poruncit oamenilor mei să se slăbească parâmele.

— Vâslele în apă! am strigat. Ne întoarcem acasă.

Vântul ne era favorabil, așa că am putut naviga de-a lungul țărmului Asiei până la Capul Mimas, apoi ne-am îndreptat spre apus, trecând printre insule, până când am traversat toată marea și am intrat în golful Gytheio. În a șaptea zi de navigație am aruncat ancora fără să mai înălțăm steagurile. Nu aveam niciun motiv de bucurie.

M-am despărțit acolo de Menelaus, pregătindu-mă să mă întorc acasă. Ne-am îmbrățișat, căci, deși se încheiase nefavorabil, călătoria ne consolidase prietenia. Înainte să urc pe corabia mea, m-am gândit că întotdeauna există o cale de ieșire, așa că l-am întrebat:

— Tu ai puterea să-i dezlegi pe prinți de jurământul făcut. Ai face asta? Pentru mine, pentru ei, pentru toate mamele și soțiile care își vor plânge fiii și soții căzuți în luptă.

— Nu, mi-a răspuns.

20

Corabia părea că zboară pe valuri, împinsă de un vânt de la răsărit, dar poate mai mult de dorința noastră de a ajunge acasă. Mă așteptasem ca Menelaus să refuze să-i dezlege pe prinți de jurământul făcut la Sparta, și totuși era ceva ce nu reușeam să înțeleg. Însă eu nu fusesem niciodată în brațele acelei femei, nu mă bucurasem de floarea de aur a pântecului său și nici nu știam ce înseamnă să mori de dorință și furie și să înnebunești de gelozie. Oh, Menelaus cel cu glas tunător și păr arămiu, ce privilegiu, dar și ce nenorocire!

Îmi reveneau în minte cuvintele pe care le rostisem în fața troienilor: „Și toate astea pentru o femeie?" Da, bineînțeles. Oare dorințele noastre nu erau toate îndreptate spre locul ascuns și încins dintre coapsele unei femei? Oare Elena nu era întruchiparea tuturor femeilor din lume? Toate frumusețile și grațiile, toate parfumurile reunite într-un singur trup? Toate privirile într-una singură, ca să distrugă toți oamenii și zeii?

Pe toți, în afară de mine.

Puteam să reflectez, să gândesc și să iau oricâte decizii, dar trebuia să admit că un război pentru cea mai frumoasă femeie din lume era singurul care avea un sens.

Îmi revenea în minte noapte petrecută pe corabie în portul Troiei, în ajunul întoarcerii acasă. O întoarcere tristă și fără speranță. În noaptea aceea am avut un somn agitat și m-am trezit de mai multe ori, ducându-mă de fiecare dată la proră să privesc luna roșiatică și uriașă care cobora încet în

mare. Am coborât pe chei să mă plimb puțin, să respir aerul sărat și să ascult liniștea.

— Nu poți dormi, *wanax*? s-a auzit o voce dintr-un ungher întunecos.

Era aedul de pe stradă, poetul pe care nimeni nu dorea să-l asculte.

— Asta-i o întrebare fără rost, bătrâne. Dacă aș putea dormi, nu m-aș plimba la ora asta prin port.

— Te rog, ascultă cântul meu. O să-ți potolească neliniștea care-ți apasă sufletul. O să cânt numai pentru tine, fără nicio plată.

— Nu, lasă-mă în pace. Nu-i un moment bun.

— O să fii mai liniștit. Nu te pot face fericit, dar îți pot oferi imagini care îți aduc în suflet o lumină delicată și mângâietoare, ca un amurg pe mare.

Mi-am continuat drumul, dar cântecul lui m-a însoțit prin întuneric. O voce singuratică.

Nu avea cuvinte: era o singură și nesfârșită melodie, sfâșietoare și fără margini. Plângea poetul, cântecul și plânsul erau ale sale... Lacrimi și picături de lumină în beznă. Mi-am dat seama că tot ce aveam pe suflet și mă apăsa – piatră de moară, stâncă uriașă, neliniște insuportabilă – se topea în acel cântec nocturn, invizibil și fără trup.

Când m-am întors, el nu mai era acolo, dar rămăsese cântecul său: viu, având o viață proprie. Oare avea să se audă pe veșnicie? Cine știe…

Mi-am ridicat privirea în direcția în care cântecul părea să se strecoare purtat de vânt, odată cu praful de pe ulițele Troiei sacre, peste zidurile construite de zei, și am zărit o siluetă ce vibra între ființă și neființă, prntre nori subțiri ca niște săbii, transparenți.

— Tu ești, mândră, blestemată și implorată Elena, cea care chemi armate de bronz să se zdrobească pe meterezele Skaiai? Tu ești, divină și mârșavă femeie? Pentru tine mii de bărbați tineri se vor măcelări între ei, înfigându-și unul altuia lancea în piept! Vor coborî de tineri în Hadesul fără lumină!

Regele Laertes, tata, își îndreptase privirea spre mare în fiecare zi, scrutând zarea din vârful unei stânci, așteptând cu sufletul la gură să vadă

pânzele corabiei mele, așa cum Egeu, regele Atenei, îl așteptase pe Tezeu după ce acesta plecase să ucidă omul-taur din Labirint. M-a îmbrățișat strâns și mi-a șoptit la ureche:

— E rău, nu-i așa, fiule?

— Rău, *atta*. Menelaus vrea război. La fel și Priam, sau poporul său. Nu-i nicio diferență.

— Ei, dacă trebuie, așa o să fie. O să te lupți, rege al Itacăi, o să-ți îmbraci armura de bronz, o să-ți atârni sabia la centură și o să apuci zdravăn scutul: arme care împodobesc pereții palatului regal, arme fără pată care au aparținut strămoșilor noștri, cei dinaintea mea și a ta. În zilele pe care le mai ai până la plecare, o să stai cu mama și soția ta și o să le oferi dragostea de care nu vor mai avea parte ani întregi.

Am urcat la palat, în vârful muntelui, unde mă aștepta regina mamă.

Am izbucnit în plâns când i-am spus ce rezultat avusese misiunea mea.

— Am făcut tot posibilul, am încercat să-i conving, iar unul de-al lor, nobilul Antenor, s-a străduit să-i convingă pe troieni s-o trimită acasă pe Elena, să evite războiul și doliul nesfârșit. Totul a fost în van.

Mama a blestemat-o pe Elena, frumusețea ei și nebunia care-i cuprinde pe bărbați și-i împinge la război. A mai blestemat armele seducătoare, setea de putere care poartă bărbații în ținuturi îndepărtate, făcându-i să-și uite fiii și să-și părăsească nevestele rămase acasă, în chinul așteptării. Penelopa n-a apărut. După ce luminile din casa de pe vârful muntelui s-au stins, iar tăcerea și întunericul au înghițit-o, mi-am găsit soția în iatacul dintre ramurile măslinului, unde mă aștepta.

Știa. Ascultase totul. Plângea.

— Nu te duce, dragul meu. Nu mă face să blestem ziua în care te-am întâlnit, ochii tăi ce-și schimbă culoarea când zâmbești... Nu ne lăsa singuri, pe mine și pe Telemac, pe insula asta întunecată… Atât de întunecată.

M-am aproapiat, iar ea s-a retras spre marginea patului.

— Ești fiică de războinici și știi care e regula. Am făcut un jurământ pe zeii Infernului, cel mai înspăimântător care poate exista. L-am făcut ca să nu se dezlănțuie războiul, discordia, să nu curgă sânge. Și acum totul se

întoarce împotriva mea și a faptelor mele. Oare crezi că toate astea se petrec din întâmplare?

— Bunicul tău, mi-a răspuns ea, a încălcat mereu toate jurămintele și n-a luat parte niciodată la vreo expediție.

— Și trăiește singur ca un câine, urât de toți. Eu n-aș putea suporta asta.

— Un bărbat trebuie să aleagă între ce are importanță și ce nu are importanță sau contează mai puțin. Ce-i mai important decât casă, soție, copil și părinți? Un război pentru o femeie care și-a trădat soțul pe care chiar ea și l-a ales?

— Ascultă-mă: un rege trăiește într-un palat, se bucură de ospitalitatea celorlalți regi și le-o oferă pe a sa, are întotdeauna mâncare din belșug și haine de preț și se bucură de multe privilegii, dar trebuie să demonstreze că e cel mai bun, cel mai curajos, gata să-și dea și viața dacă trebuie. Cum aș putea suporta disprețul tovarășilor și prietenilor mei, al poporului și al celorlalți regi? Tata mi-a vorbit limpede despre asta. Nu-i atât de simplu.

— Și totuși este. Simplu ca apa, ca ziua și ca noaptea, ca dragostea și ca ura. Simplu, Odiseu, stăpânul meu, regele meu, prietenul meu, iubitule…

Și-a ascuns fața în cutele așternutului. Am încercat s-o iau în brațe și să-i transmit căldura și dorința mea. În unele momente, mi se părea că aud cântecul poetului care mă însoțise în noaptea din Troia, un cântec melancolic, sfâșietor și singuratic, ca al unei privighetori cântând în întuneric.

N-a mai dormit niciunul dintre noi. Am plâns tăcuți unul în brațele celuilalt, în patul nostru dintre crengile măslinului, pentru că nu exista cale de ieșire, iar orice soluție de moment ne-ar fi adus mizerie și rușine.

Lumina palidă a zorilor ne-a găsit goi și uniți în îmbrățișarea dragostei, atât de intensă și de profundă încât îmi făcea rău. Când m-am desprins din brațele sale albe, de privirea *ochilor săi atât de negri, negri, negri*, când am ieșit din pântecul ei fierbinte, atât de încins încât putea să topească teama și neliniștea așa cum cuptorul topește bronzul, m-am întins epuizat lângă ea,

iar Atena, poate înduioșată, ne-a adus somnul sub pleoape. În acel somn ușor și odihnitor mi s-a părut că o aud cântând ușor cântecelul de odinioară.

De câte ori avea să-l mai cânte de atunci înainte? Când aveam să mă întorc la ea? Mă gândeam cum așteptam să se întoarcă tata, copil fiind, îmi aminteam ziua în care s-a întors purtat pe brațe de războinicii săi, cu trupul înfășurat în pansamente pătate de sânge, chipul său livid ca al unui mort și vaietele bocitoarelor. Tresăream în pat ca străpuns de săgeată, apoi mă prăbușeam din nou în acel somn vecin cu neființa.

Mama părea de neconsolat, dar de câte ori nu avusese parte de singurătate, așteptând la nesfârșit întoarcerea?

— O să mă întorc, *mama*, și o să-ți aduc daruri de preț, giuvaeruri și medalioane ieșite din mâinile unor mari artiști…

Plângea cu bărbia în piept, nu voia nici să asculte și nici vorbească. Din când în când, preț de câteva clipe, își ridica ochii plini de lacrimi și mă privea cu o expresie disperată care îmi sfâșia sufletul.

— E doar un război ca atâtea altele. Unii mor, alții se întorc. Eu o să mă întorc, fii sigură de asta. Îți promit. Așteaptă-mă, ajut-o pe Penelopa, stai pe lângă fiul meu, căci o să aibă nevoie de tine și de *atta*. Te rog, nu plânge. Nu plânge ca și cum aș fi deja mort!

Tăcea, parcă înțepenise. Ca o statuie.

Dar unde era Mentor? *De ce nu-mi amintesc unde era?* Departe, în una din călătoriile sale? Oare rătăcea prin ținuturi sălbatice și pustii? Se afla pe urmele unor eroi pierduți, uitați? Mi-l închipuiam pe Hercule: poate cu câteva fire de păr alb care-i înfloreau la tâmple. Cum își trăia Admetus, stăpânul de la Pherae, cea de-a doua viață, după ce scăpase de prima moarte? Dar soția sa, Alcestis: ce parte din sufletul său fusese înghețată de suflarea Hadesului când se aflase față în față cu abisul? Unde se aflau Castor și Polux, luptătorii neînvinși? Dar Iason, eroul de pe corabia Argo? Se mai bucura de dragostea prințesei sălbatice?

Aveam impresia că toate acele povești erau departe ca lumina stelelor. Meditam, mergeam zile întregi prin pădurile de pe insula mea. Argus venea după mine, mă asculta și mă privea și el cu ochi umezi: părea să înțeleagă.

Ne așezam uneori, la lăsarea serii, pe un colț de stâncă și priveam soarele care incendia marea. Îi spuneam ceva, iar el îmi răspundea cu un mârâit înfundat. Mă gândeam că l-aș fi putut lua cu mine. Nu! Trebuia să i-l las lui Telemac, să-l urmeze pas cu pas și să-l apere la nevoie. Era vorba numai de puțin timp: vom câștiga repede războiul, pentru că eram cei mai tari și cei mai viteji, după care ne vom întoarce.

Într-o zi, a ajuns în portul mic o navă ușoară și rapidă, care anunța o vizită de mare vază și prestigiu: regele Messeniei, stăpânul din Pylos, „cavalerul din Gerena”. Nestor!

Regele a sosit a doua zi la asfințit și a găsit pe mal un car tras de doi boi albi cu coarne lungi, pe care micul Filetius, fiul bouarului nostru, îi ținea de căpăstru, o escortă de douăzeci de războinici cu platoșe strălucitoare de bronz și pe tata, *wanax* Laertes, în calitate de reprezentant al meu, în hainele sale cele mai frumoase, cu sabia la centură și cu lancea în mână.

L-am primit pe Nestor așezat pe tron, având-o în dreapta pe Penelopa. Nu mi-era numai soție: era o regină care avea pe chip și în privire expresia gravă a răspunderii și a autorității. Ochii îi erau conturați cu fard negru, pe frunte avea o diademă prețioasă, un dar de nuntă de la tata, iar pe un deget, inelul cu o cornalină roșie montată în aur, pe care mama îl primise de la bunica. Purta o rochie de un roșu aprins și o centură albă brodată cu fir de aur și purpură. Eu purtam o haină albă și lungă, cu două dungi de aur, și coroana tatei, iar în mână țineam sceptrul. În fața mea, poruncisem să fie așezat un jilț lucrat cu mare finețe, înalt cât tronul meu, pentru *wanax* Nestor, care făcea regatului nostru o mare onoare. Alături, un jilț oarecum mai scund și mai puțin impunător, destinat tatălui meu.

De îndată ce a trecut de ușile sălii mari, în timp ce războinicii mei și ai lui se așezau în evantai în jur, regele Messeniei a venit spre mine cu brațele larg deschise.

— Dragul meu! Ce plăcere să te văd, lasă-mă să te privesc în toată măreția ta de rege! Puiul meu, i-a spus Penelopei, dacă verișoara ta ar fi avut măcar o fărâmă din înțelepciunea ta, m-aș fi aflat aici doar în vizită și

m-aș fi ospătat alături de voi, în loc să vin cu o misiune militară pe care mi-au încredințat-o atrizii.

Ne-a îmbrățișat pe amândoi ca un tată și ne-a strâns la piept, fără să mai țină cont de protocol. Penelopa l-a sărutat emoționată pe obraz, șoptindu-i:

— *Wanax*, tată scump și prieten…

— Regele meu, i-am răspuns, bucuria care mă încearcă atunci când te revăd vine din inimă, iar dragostea pe care ți-o port este asemănătoare celei pentru eroul Laertes, tatăl meu.

După saluturile ceremonioase și onorurile cuvenite unui oaspete de un asemenea rang, ne-am retras în sala argonauților – eu, musafirul nostru și tata – ca să vorbim liber, fără să fim văzuți și auziți.

— Motivul vizitei mele, a început Nestor, e foarte important, și am nevoie de ajutorul tău.

— Fac orice îmi ceri, i-am răspuns.

— Trebuie să mergi cu mine în Tesalia, la Ftia, la prietenul meu și al tatălui tău, Peleus. Are un fiu, Ahile…

— Îl cunosc bine: e ca un fulger în luptă, aleargă precum vântul și nimeni nu-i poate fi egal. A luat și el parte la pactul prinților.

— Da, dar cineva face tot posibilul ca el să nu poată pleca.

— Cine?

Nestor a șovăit o clipă.

— Nu știu. Se spune că mama lui. Despre ea nu se știe nimic, nimeni nu poate afirma că a văzut-o vreodată, iar cine susține contrariul nu spune adevărul. Se crede că ar avea puteri supraomenești. Doar numele ei este cunoscut: Tetis. Numai Peleus știe unde s-o găsească, de la ea îl are pe unicul său fiu, o ființă fantastică, dar se spune că ar fi…

Aici s-a oprit.

— …O să vii cu mine?

— O să vin, *wanax*. Am făcut totul să împiedic războiul ăsta, dar acum, când sigur nu mai poate fi evitat, o să fac totul să-l câștig. Fără Ahile nu avem nicio speranță. Am văzut armata lui Priam.

— Vii și tu, Laertes? Prezența ta ar fi prețioasă. Prestigiul tău e mare și toți tinerii te respectă.

— Întreabă-l pe el, a răspuns, arătând spre mine. El e rege în Itaca.

— Tata știe bine că poate decide orice, am răspuns. De asemenea, știe că dacă în absența mea se află pe tron, face dreptate, comandă armata dacă e necesar și îmi protejează familia, îmi aduce o mare ușurare.

— După cum ai auzit tu însuți, mi s-a comandat să mă ocup de regat în absența regelui, a spus tata cu un zâmbet ironic. Din fericire, cunosc meseria asta. Trebuie să te mulțumești cu fiul meu, dar cred că e suficient.

După ce-a spus asta, mi-a dat o vreme tot felul de sfaturi și m-a rugat la sfârșit să-l salut din partea lui pe regele Peleus, prietenul și tovarășul său de expediții, și să-i invit pe el și pe fiul său la o vânătoare pe insula Sami, după ce se va termina războiul.

Am plecat în ziua următoare și, când mi-am luat rămas-bun de la Penelopa, mi s-a părut că această despărțire temporară ar putea s-o pregătească pentru cea mult mai grea pe care trebuia s-o îndure destul de curând. M-a sărutat pe buze, dar n-a vărsat nici măcar o lacrimă.

— Întoarce-te cât de repede poți, mi-a spus. Vreau să mă bucur de toate clipele, zilele și nopțile pe care le mai avem până la plecarea ta.

— O să mă întorc, regina și iubirea mea. O să mă întorc și acum și data viitoare, ți-o jur.

A zâmbit, și ochii i-au strălucit ca două perle negre.

— Încep să cred că poți să îmblânzești destinul și că zeița ta te iubește cu adevărat. Dar nici măcar ea, care e totuși nemuritoare, nu te poate iubi mai mult decât mine.

A rămas pe chei, făcându-mi cu mâna sa albă și delicată ca o frunză de argint, și am privit-o până când a dispărut în spatele valurilor.

— Știu ce simți, a răsunat în spatele meu glasul „cavalerului din Gerena”.

— Crezi, *wanax*?

— Da. Asta e iubire, o boală îngrozitoare, de care n-o să poți scăpa. Eu am trecut mereu de la o femeie la alta: neveste, concubine… Când una se

ofilea, îmi luam alta mai tânără. Fac asta chiar și acum. Dar te invidiez, să știi! Cu mult timp în urmă, am simțit și eu ce înseamnă dragostea. E un sentiment omenesc care transformă o femeie muritoare într-o zeiță, făcând ca frumusețea și vraja ei să devină eterne. Pentru mine, din păcate, acea vrajă a durat puțin: pe atunci trăiam în munți și păzeam locurile prin care se trecea în Arcadia. N-a rezistat iernii aspre, obișnuită fiind cu soarele mereu fierbinte al Cretei. Avea pielea măslinie, lucioasă și netedă ca bronzul, și un zâmbet luminos. Era mlădioasă ca o panteră. Își vopsea cu roșu buzele și vârfurile sânilor, ca vechile regine de pe insula ei.

M-am întors și am văzut că ochii stăpânului din Pylos înotau în lacrimi.

— Ești un bărbat fericit, mi-a mai spus, pentru că o ai pe Penelopa cea delicată, înțeleaptă, nespus de frumoasă și dulce ca mierea.

Am trecut pe lângă țărmul Locrisului, unde domnea Oileus, care avea un fiu numit Aiax, la fel ca uriașul fiu al lui Telamon din Salamina, și am ajuns la Corint, pe care îl vedeam pentru a doua oară. Acolo ni s-a spus că Iason, eroul de pe Argo, se află în oraș!

— Vreau să-l văd, *wanax*, i-am spus lui Nestor. Niciodată, cât voi trăi, n-o să mai am ocazia să-l întâlnesc pe eroul care a adus acasă Lâna de Aur din Colchida și a navigat cu cea mai mare corabie din lume, împreună cu o ceată de cincizeci de regi și de eroi.

Nestor s-a încruntat.

— Chiar vrei să-l vezi? Nu știi ce s-a întâmplat?

A poruncit să se arunce ancora și am coborât pe mal.

— O să traversăm istmul prin locul cel mai jos. Pe picioare. De cealaltă parte ne așteaptă o altă corabie, care o să ne ducă la destinație. Astfel evităm o lungă navigație în jurul peninsulei sudice a Ahaiei, cu promontorii și bariere de stânci.

„Iată de ce”, mă gândeam eu, „regele Nestor se bucură de atâta respect în rândul tuturor aheilor. Datorită cunoștințelor sale, a incredibilei experiențe, a marii înțelepciuni.” Iar faptul că a dorit să-i fiu alături în cea mai importantă misiune din acel moment, să-l convingem pe Ahile să ia parte la război, mă umplea de mândrie. Am mers ore întregi pe istm, ducând

cu noi catâri încărcați cu provizii și tot ce ne mai trebuia pentru drum. Până când am ajuns în locul din care se vedeau marea răsăriteană, golful și cel de-al doilea port.

Am rămas câteva clipe nemișcați în locul care despărțea cele două povârnișuri. Priveliștea care se întindea în fața mea era stupefiantă. Nestor mi-a arătat un șir de stânci de lângă malul de la miazănoapte al golfului.

— Uită-te acolo, a spus, privește epava uriașă, înțepenită între stâncile care ies din apă.

O spaimă rece mi-a rănit inima. În clipa aceea, n-am mai putut scoate un singur cuvânt.

— Aia e Argo!

Am pornit iar la drum, dar cu inima grea, până când am ajuns în vale, la malul de la răsărit al mării, unde era legată corabia care ne aștepta.

— Acum putem urca la bord, mi-a spus, dar ține minte ce-ți spun: ce-o să vezi n-o să-ți fie pe plac. Și mai ales ce-o să auzi.

— Nu pot să cred așa ceva, *wanax*. Ce tot spui?

Nestor i-a poruncit cârmaciului să îndrepte corabia noastră spre epava aceea uriașă.

— Ai mai văzut vreodată în viață o corabie de asemenea dimensiuni? Ascultă: după ce s-a întors în Iolcus, și-a dat seama că prințesa sălbatică nu poate trăi ca o ființă umană. Oamenii se temeau de ea și o detestau din cauza vrăjilor sale. Urâtă de toți, ea era îndrăgostită nebunește de el, singurul în fața căruia accepta să se supună și căruia îi dăruise doi copii. Când l-a văzut pe bătrânul rege Pelias, știind că în trecut uzurpase tronul prințului său, l-a atras printr-o șiretenie într-un loc secret, l-a ucis și l-a tăiat în bucăți. Oamenii au găsit-o când frigea acele sărmane resturi, pe care apoi le-a devorat cu lăcomie.

Iason a fost nevoit să fugă din cetatea îngrozită. S-a urcat pe corabie cu soția, copiii și un echipaj de mercenari, îndreptându-se spre locul ăsta, Corint, al cărui rege îi era prieten. S-a îndrăgostit de fiica regelui, preafrumoasa Glauce. Și ea s-a îndrăgostit de el. Prințesa sălbatică, Medeea, înnebunită de gelozie, a devenit o adevărată tigroaică, asemenea celor care

trăiesc în țara sa. S-a prefăcut mai întâi că o acceptă pe noua soție a lui Iason și i-a oferit o rochie frumoasă ca dar de nuntă. În ziua nunții, însoțită de copiii îmbrăcați ca paji, purtând coroane de flori, s-a apropiat de Glauce cu o torță sacră în mână și i-a apropiat flacăra de haina care, impregnată cu o substanță necunoscută, a luat foc într-o clipă. Frumoasa Glauce s-a transformat într-un adevărat rug, iar urletele sale sfâșietoare au răsunat în tot orașul. Din ea a mai rămas o grămadă de resturi fără formă, un uriaș tăciune negru. Îndată după aceea, prințesa sălbatică i-a ucis pe cei doi copii făcuți cu Iason sub privirile încă uluite ale tatălui lor. Le-a tăiat pur și simplu beregata. Apoi a sărit într-un car, a dat bice cailor și a dispărut. Oamenii au urmărit-o, au căutat-o peste tot, dar n-au mai găsit-o niciodată. Iason și-a pierdut mințile, s-a urcat pe corabie singur, a așteptat să pornească vântul dinspre apus și a ridicat pânza. Apoi s-a așezat la cârmă și a îndreptat nava spre stânci.

Abia terminase de spus toate astea, când un urlet neomenesc, o voce plină de suferință și de nebunie care ne-a înghețat sângele în vine, s-a înălțat din epava sinistră a corabiei Argo, putrezită și năpădită de alge. Timp de o clipă mi s-a părut că zăresc în lumina înșelătoare a amurgului o siluetă fantomatică, umblând fără țintă printre resturile pânzei și printre odgoanele mucegăite.

— Uite, mi-a spus Nestor, aia era vocea lui Iason, eroul Lânii de Aur. Și ăsta e ultimul său popas la țărm.

Am plâns cu lacrimi amare.

21

Acel glas al suferinței și imaginea epavei sfărâmate a corabiei Argo m-au chinuit zile întregi în timp ce navigam de-a lungul țărmului răsăritean al Ahaiei, spre Ftia, țara mirmidonilor. Am ocolit Capul Sunion și am străbătut canalul care despărțea continentul de insula Eubeea. Nestor a avut suficient timp să-mi povestească despre acel ținut și despre cine domnește acolo, deși multe lucruri le aflasem deja când îi întâlnisem pe prinții ahei la Sparta, cu ocazia alegerii Elenei.

— Peleus e fratele mai mare al lui Telamon, regele Salaminei, așa că Ahile și uriașul Aiax sunt veri primari. Faptul că doi tineri ca ei, cărora nimeni nu le poate ține piept în toată Ahaia, sunt uniți printr-o legătură de sânge atât de strânsă a stârnit multe zvonuri despre părinții lor. Ahile s-a născut când tatăl său era deja la o vârstă înaintată, iar nevăzuta lui mamă, pe care nimeni n-a întâlnit-o vreodată și nimeni nu știe cum arată, a dat naștere multor povești răspândite de poeți și de cântăreți de stradă.

— O zeiță?

— O zeiță marină: Tetis.

Nestor a continuat:

— Ftia, orașul lui Peleus, străjuiește la miazăzi câmpia. De cealaltă parte a câmpiei e Pherae, orașul lui Admetus și al lui Alcestis. Dar n-o să ajungem până acolo. Fiul lor, Eumelus, ne-a dat de știre că vine în portul Aulis din Beoția, locul de întâlnire a tuturor forțelor noastre…

„Eumelus”, am repetat în sinea mea, „martor mic și curajos al nevinovăției lui Hercule. De ce?”

Nestor mi-a auzit sau mi-a ghicit gândul, căci a spus:

— Pentru că știe de înțelegerea părinților și ce-a făcut Hercule să o aducă pe mama sa de la poarta Infernului. Poate că preferă să se arunce în vălmășagul războiului decât să dea cu ochii în fiecare zi de un tată care a tremurat de frică în fața morții, o mamă care s-a întors de unde nimeni nu s-a întors vreodată și niciodată n-o să știe câtă viață este în ea și câtă moarte...

Am dat din cap aprobator.

— Da, ai dreptate, *wanax*. S-au întâmplat lucruri îngrozitoare pe pământul nostru. Și mă întreb ce ne mai așteaptă.

— Tu trebuie să-l convingi pe Ahile. Ești singurul care o poate face. Și dacă vine Ahile, vine și vărul său, Patrocle. Sunt de nedespărțit. Patrocle e un proscris. A fugit din oraș pentru că a ucis un om în timpul unui conflict iscat la un joc de zaruri. Rudele mortului îl caută să-l pedepsească, dar cât timp se află în preajma lui Ahile, nimeni nu îndrăznește să se apropie de el. Pentru că soarta i-ar fi pecetluită. Nu reușesc să înțeleg, a continuat regele Nestor, de ce Ahile nu s-a prezentat primul: războiul este elementul lui. Așa cum e apa pentru pești și aerul pentru pasări. E născut să ucidă.

— L-ai văzut luptând, *wanax*?

— Da. Vederea lui provoacă spaimă. Armura pe care o poartă e orbitoare, scutul reflectă ca o oglindă lumina soarelui, de sub coif i se văd numai ochii de gheață. E rapid ca fulgerul. Nimeni nu poate să-i anticipeze mișcările și aproape de fiecare dată ucide din prima lovitură: când nu o face, înseamnă că vrea să prelungească lupta și agonia adversarului.

— Atunci, cum se explică faptul că șovăie?

— Asta trebuie să descoperi tu, mi-a răspuns.

Am lăsat la dreapta golful Iolcos, de unde Argo pornise la drum să ajungă în locul în care nicio altă corabie nu mai ajunsese până atunci. Am aruncat ancora într-o mică adâncitură a țărmului, protejată de vânturi și străjuită de crestele impunătoare ale muntelui Othrys. Am debarcat și am urcat cu greu pe o potecă de munte. Ne așteptau. Sau poate că nimeni nu se apropia de Ftia fără să fie văzut de invincibilii mirmidoni.

Când am ajuns la trecătoare, au venit la noi în liniște și ne-au condus spre oraș. Păreau niște păpuși automate, construite de zeul Hefaistos: mergeau făcând același pas, armurile lor negre erau toate la fel, iar panașurile se unduiau la fiecare adiere de vânt. Semănau cu niște furnici gigantice, așa cum spunea și numele lor. Poate chiar au fost cândva furnici, cine știe? În cele din urmă, Ftia și-a dezvăluit turnurile din vârful muntelui. Mi se tăiase respirația de uimire.

Peleus l-a întâmpinat pe Nestor ca pe un frate, dar am observat că nu se făcuseră pregătiri pentru petrecere sau banchet. Amenințarea războiului spulbera bucuria.

— Dă-mi voie să ți-l prezint pe regele din Itaca, i-a spus Nestor, făcându-mi semn să vin mai aproape.

— Ești fiul lui Laertes… Ahile mi-a vorbit despre tine, a spus gânditor Peleus. Ce mai face tatăl tău?

— Îți trimite salutări și speră că într-o zi o să accepți invitația și o să vii în Itaca, atunci când…

Am făcut o pauză fără să vreau.

— …Când o să se termine războiul.

Peleus a oftat.

— Din clipa în care o să plecați din Ahaia, eu și tatăl tău o să ne gândim numai la întoarcerea voastră. Dacă n-ați pleca, unde v-ați putea ascunde?

— Nu vreau să mă ascund, i-am răspuns. Am făcut tot posibilul ca războiul ăsta să nu aibă loc, dar acum, când este inevitabil, trebuie să ieșim învingători.

— Ai venit să-l iei pe Ahile?

— Fără el nu putem câștiga.

— Ăsta e blestemul lui.

— Unde se află acum?

Peleus mi-a arătat un punct de pe versantul muntelui pe care-l aveam în față. Un nor de praf se deplasa cu mare repeziciune la jumătatea povârnișului. Un car de război. O siluetă acoperită de metal sclipitor, un

panaș roșu, doi cai lucioși de sudoare, cu lungi coame în vânt și un corn de bronz în frunte, ca niște unicorni.

— Acolo, mi-a răspuns.

Din felul în care mă privea Nestor, am înțeles că nu are de gând să vorbească și că a lăsat totul pe seama mea.

Mă uluia ce vedeam: carul lui Ahile a coborât cu o iuțeală înspăimântătoare, apoi a gonit pe câmpie, trecând peste câmpuri cultivate, printre turme aflate la păscut și herghelii de cai.

În scurt timp, huruitul roților și tropotul copitelor au început să răsune tot mai puternic și mai aproape. Carul a intrat în curte, iar Ahile a sărit din el. Și-a scos coiful și s-a spălat la fântână. A udat și botul cailor săi minunați.

— Balius și Xanthus, a spus, arătând spre ei în timp ce se apropia de mine.

— Niște animale splendide, Ahile, i-am răspuns eu.

Servitorii îi deshămau și îi ștergeau de sudoare.

I-am ieșit în întâmpinare și ne-am oprit unul în fața celuilalt.

— Fii binevenit, rege al Itacăi.

— Ahile! Mă bucur din tot sufletul să te revăd.

— Ești singur?

— Nu, Nestor e cu mine. Stă de vorbă cu tatăl tău.

— Dar tu ce faci aici?

— Am venit să vorbesc cu tine.

Ahile și-a lăsat privirea în pământ, a tăcut câteva clipe, apoi a spus:

— Vino cu mine.

Am ieșit din palat și am pornit pe un drumeag care ducea spre o pădure de stejari. Caii mergeau în urma noastră la pas, unul lângă celălalt. Ne-am oprit lângă un izvor care țâșnea dintr-o stâncă enormă acoperită de mușchi. Ahile s-a așezat pe un trunchi de copac prăbușit. L-a atins.

— A fost doborât de trăsnet. Era un copac foarte frumos și viguros.

Am înțeles ce vrea să-mi spună.

— Am venit să aflu dacă o să respecți jurământul făcut la Sparta.

Văzându-l că tace, m-au trecut fiorii.

— La ce te gândești? l-am întrebat.

— Un pact poate fi interpretat în multe feluri.

— Mă aflu aici din convingerea că jurământul a fost clar. Troianul a luat-o cu el pe soția lui Menelaus. Am mers cu el la Troia și am cerut să fie înapoiată Elena. Am primit un refuz. Poporul l-a luat în râs și l-a insultat pe Menelaus.

— Elena a plecat de bunăvoie. Jurământul nostru ar fi avut sens dacă ar fi fost răpită.

— Dar a fost răpită. Elena e a lui Menelaus și i-a fost luată. Mă așteptam la alte vorbe din partea ta.

— Tu de ce vrei să pleci?

— Pentru că jurământul a fost ideea mea. Nu pot da înapoi. Am încercat să opresc războiul ăsta. Dar acum nu mai e posibil, și mă gândesc numai la faptul că trebuie să ieșim învingători. Însă fără tine nu putem face asta. Spune-mi de ce șovăi, Ahile!

Caii s-au apropiat de el și l-au atins cu botul. Păreau să-i înțeleagă vocea inimii.

Ahile i-a mângâiat:

— Pentru mine sunt ca niște oameni. Vorbesc cu mine, știi? Vorbesc în felul lor.

— Văd… Răspunde-mi, Ahile! De ce șovăi? Tu ești ca un zeu al războiului, nimeni nu te poate înfrunta. De ce nu ești primul care ni se alătură?

Mi-a zâmbit cu tristețe.

— Știi, când e vorba de un război, fiecare poate să aleagă între două destine posibile: să plece, să moară tânăr în luptă și să fie pomenit pe veci de urmași sau să nu plece și să trăiască liniștit în penumbra unei vieți monotone și fără sens.

— Mai e și a treia posibilitate, Ahile. Să obții gloria și să te întorci viu acasă, la familie. Și asta o să facem noi.

— Asta e pentru tine, Odiseu, nu pentru mine. Tu ești inventiv și ascuțit la minte. Pentru mine nu există decât două destine.

Nu pricepeam.

— N-are sens ce spui. Cine ți-a zis asta? Un oracol? Un profet? Poate mama ta, ființa misterioasă pe care n-a văzut-o nimeni? Trebuie să știu, Ahile, pentru că viața sau moartea miilor de tineri luptători și viitorul lumii noastre depinde de asta.

— Ce importanță are? Astea sunt posibilele mele destine și eu am ales deja. Când murim, tot ce rămâne din noi e numele. Restul este devorat de rug. Eu vreau ca numele meu să rămână veșnic. Iar gloria e singura lumină a morților, Odiseu. Mergi cu bine. Ne vedem la Aulis, la primăvară.

Am plecat în ziua următoare, dar am reușit să-l văd, deși numai în treacăt, pe Patrocle. Părea să aibă mai mulți ani decât Ahile și mi-am amintit brusc că-l văzusem și pe el printre pretendenții la mâna Elenei, în Sparta.

Nestor și Peleus au rămas îmbrățișați timp îndelungat, iar când s-au despărțit aveau lacrimi în ochi. L-am auzit pe Nestor șoptind: „Nu sunt în stare să stau pe zidurile palatului și să-mi aștept băiatul, să mă chinui în felul ăsta. Mă duc cu ei, poate că vor avea nevoie de sfaturile înțelepte ale unui bătrân.” Am pornit în tăcere la drum, escortați de războinicii mirmidoni ca la sosire. Abia când am ajuns pe corabie Nestor m-a întrebat:

— O să vină?

— Da, la primăvară o să fie la Aulis, în Beoția.

Nestor a dat din cap fără să vorbească. M-a însoțit până în Itaca.

Timpul s-a scurs prea repede, iar ziua stabilită a venit. Heralzii lui Agamemnon și ai lui Menelaus au ajuns în portul mare. I-am chemat pe cei mai buni tineri, fiii celor mai importante familii, prietenii mei. Era o chemare la arme. Din insulele vecine a venit floarea tineretului nostru. În armuri strălucitoare, păreau să nu-și dea seama că departe, pe câmpul de luptă, îi poate aștepta moartea. Parcă plecau într-o mare aventură despre care poeții aveau să cânte, iar aezii să povestească, o expediție din care urma să se întoarcă încărcați de pradă și faimă. Glumeau între ei, râdeau cu

aroganță, vorbeau despre comori ce urmau să fie prădate și despre frumoasele femei din Asia pe care voiau să le aducă acasă drept sclave sau concubine.

Am aprovizionat douăsprezece corăbii, le-am încărcat cu alimente, arme, corturi și haine, cu tot ce este necesar pentru un război îndelungat.

De când mă întorsesem din Ftia, inima mea se pregătea să-și ia rămas-bun de la Penelopa. Telemac nu era încă în stare să înțeleagă: cine știe dacă mă va ține minte, dacă mă va recunoaște așa cum l-am recunoscut eu pe eroul Laertes, tatăl meu, la întoarcerea din Colchida?

Dar cum aveam să mă despart de Penelopa? Aș fi preferat să mă lupt cu un balaur decât cu neliniștea din privirea ei, cu expresia de căprioară rănită din ochii săi. Pentru că eu trăsesem săgeata. Și totuși m-a ajutat. De necrezut. A coborât până în port ca o femeie oarecare de pe insulă, cu aceeași durere profundă în suflet. A așteptat cât timp m-au îmbrățișat părinții. Mama plângea cu disperare, strângându-se toată la pieptul meu, iar tata mi-a spus:

— Să ieși învingător din războiul ăsta, rege al Itacăi. Fă-ne mândri de tine și… Întoarce-te, *pai*! Întoarce-te la noi. O să te așteptăm.

Doica Euricleea și-a învins impulsul de a mă îmbrățișa ca o mamă. Și-a plecat fruntea în fața stăpânei sale, Penelopa, care i-a dat copilul să-l țină. Regina mea și-a petrecut în jurul gâtului meu brațele atât de albe și de perfecte, m-a sărutat îndelung, cu patimă arzătoare, ca o amantă căreia nu-i pasă de cei din jur, apoi și-a apropiat gura de urechea mea și mi-a spus:

— Ține minte buzele mele, regele meu. Amintește-ți cum te-am primit azi-noapte în brațele mele, amintește-ți cu câtă patimă ți-am dăruit trupul meu. Nu există femeie pe lume care să te poată iubi cum te iubesc eu.

Imediat după aceea, a făcut un pas înapoi și m-a privit. În ochi îi tremurau lacrimi.

— Acum zâmbește-mi. Vreau să-ți mai văd o dată ochii schimbându-și culoarea.

M-am străduit să zâmbesc. Mi-a pus pe umeri ultimul său dar, o minunată mantie roșie, și mi-a prins-o cu o agrafă de aur: un cerb prins între

labele unui câine de vânătoare. I-am șoptit și eu la ureche:

— O să mă gândesc la tine în fiecare clipă și în fiecare noapte, când luna iese din mare. Să nu uiți. Ocrotește-l pe fiul nostru, ai grijă de patul meu, de câinele meu și de arcul meu.

Euricleea a îngenuncheat la picioarele mele, mi-a sărutat mâna și am auzit-o șoptind printre lacrimi: „Puiul meu, puiul meu... ”

L-am sărutat pe Telemac și am început să merg pe dig până am ajuns la scara corabiei regale. Când am pus piciorul pe prima treaptă, am auzit un lătrat și m-am întors: Argos!

— Nu te pot lua cu mine, i-am spus. Trebuie să rămâi aici cu Telemac, trebuie să-l păzești cât timp sunt plecat. Când mă întorc, o să mergem din nou la vânătoare.

Părea să mă înțeleagă. Mi-a lins mâna, apoi m-a privit scheunând încetișor în timp ce am urcat pe punte. Un marinar a desfăcut parâma și corabia mea s-a desprins de mal, s-a îndepărtat de Itaca și de tot ce aveam mai scump pe lume. Am simțit că mi se frânge inima în piept, dar mi-am amintit că oamenii de la cârmă și vâslașii așteaptă să audă triplul strigăt al regilor din Itaca – strigătul care anunța începutul războiului –, așa că m-am urcat la proră. Celelalte corăbii se pregăteau să se aranjeze în evantai, astfel încât fiecare să fie la distanță egală de nava regală. Marinarii au scos vâslele din apă și le-au înălțat ca și cum ar fi fost lăncile unor războinici. Mi-am îmbrăcat armura strălucitoare și am strigat din toate puterile:

— He-ha-heee!

— He-ha-heee!

— He-ha-heee!

Mi-au răspuns toți în cor, bătând cu mânerul vâslei în lemnul punții.

Și am pornit la drum.

22

Îmi amintesc și chiar văd, de parcă s-ar fi întâmplat ieri, cum s-a desfășurat expediția noastră. Poate niciodată n-am înțeles de ce este neapărat necesar să iau parte la acel război, cum am înțeles atunci. Micul meu regat era cel mai îndepărtat, la apus. Era izvorul apusean al armatei. *Îmi amintesc* că, stând la pupă, vedeam celelalte unsprezece corăbii venind în urma navei regale construite de Laertes. Iar pe măsură ce coboram spre miazăzi, ni se alăturau celelalte flote din porturi, din golfuri și din alte locuri ale țărmurilor, ca niște pâraie care se vărsau într-un râu din ce în ce mai mare: cea a lui Meges din Calydon, cea a lui Thoas din Chalkis, cea a lui Aiax din Locris, fiul lui Oileus, cea a lui Amphimachus și Polyxenos din Elida, un regat maritim, care avea la nord un mare golf, iar la apus, marea deschisă. Am coborât și mai mult spre miazăzi și, când am intrat în golful din fața palatului din Pylos, flota noastră era chiar impresionantă. Flota lui Nestor ne aștepta. Ne-am împărțit pe jumătate și am intrat prin cele două guri dintre insulă și continent, după care ne-am reunit în două șiruri în fața flotei messeniene, care se răspândise pe o distanță considerabilă. Nouăzeci de nave pline cu războinici egalau și chiar depășeau întreaga escadră pe care o adunasem până atunci.

Am urcat pe corabia regală să-i cedez lui Nestor comanda întregii formații. I se cuvenea onoarea aceasta, fiindcă era cel mai vârstnic și pentru că flota și armata sa erau cele mai numeroase și mai puternice.

— Ne revedem, *wanax*, l-am salutat eu. Puterea ta se arată în toată splendoarea. N-am văzut-o niciodată astfel.

— Uite cine e cu mine, *pai*, mi-a răspuns el afectuos și i-a făcut semn lui Antilochus să se apropie.

Era unul dintre fiii săi, care în acel moment părea perfect pentru război. Perfect pentru a învinge, perfect pentru a muri.

— Antilochus… Ieri eram niște băiețandri, iar acum…

— Acum ești rege, mi-a răspuns.

— Iar tu ești mândria și motivul de laudă al Messeniei, al gloriosului Pylos și al lui *wanax* Nestor, „cavalerul din Gerena”.

Mi-a zâmbit.

— Este o mare onoare să lupt alături de tine, rege al Itacăi.

Ne-am îmbrățișat, bătându-ne reciproc cu palma pe spatele acoperit cu armura de bronz. În aer pluteau o forță și o vibrație înspăimântătoare, mirosul de catran, de lemn de pin, sunetul bronzului și cel al mării. În clipa aceea, printre miile de tineri, nu se găsea nici unul care ar fi vrut să lipsească, să stea acasă și să privească navele mândre, înșirate de-a lungul țărmului, să asculte frământarea valurilor la mal, stând nemișcat pe un bolovan.

Nici măcar eu.

Am rămas ancorați timp de trei zile, ca să încărcăm proviziile oferite în bună parte de Nestor. Și erau din belșug. În a treia noapte, am stat treaz până târziu, știind că în ziua următoare trebuia să plecăm. În ultima vreme, nu-mi dădea pace un gând: nu-l văzusem pe Mentor în port când plecasem din Itaca. Consilierul meu nu venise să mă salute. De ce? Unde se afla? De ce nu venise să-i spun că trebuie să vegheze asupra lui Telemac și a întregii mele familii? Și de ce nu trimisesem pe nimeni să-l caute? În noaptea aceea, am trăit iar senzația pe care o cunoscusem cu alte prilejuri, în Acarnania și în Arcadia, sentimentul că mă aflu la granița dintre două lumi: una vizibilă și alta invizibilă, dar la fel de puternică și de prezentă.

În miez de noapte, când stelele începeau să coboare la orizont și apele golfului arătau ca o lespede de marmură, am văzut o luminiță clipind pe mare. De corabia mea se apropia o barcă în liniște, de parcă vâslele nici nu atingeau apa. Cine putea să fie la ora aia? Și de ce nu stăteau santinelele de

pază? Sigur, eram în siguranță, într-un ținut prieten, dar cineva trebuia oricum să stea de pază.

— Cine-i acolo? am întrebat când barca s-a oprit în partea dreaptă a corabiei mele.

Un om s-a prins de parâma ancorei, încercând să se urce la bord, iar un glas mi-a răspuns:

— Nu mă recunoști?

— Mentor? Ce faci aici la ora asta? De unde vii?

— Dacă mă ajuți să urc, o să-ți spun.

I-am întins mâna și l-am ajutat să sară la bord. Era ușor ca aerul.

— Ți-e foame? Ți-e sete?

— Nici foame, nici sete, mi-a răspuns.

— Cum se face că mi-ai găsit corabia în bezna asta?

— De obicei, *wanax* Odiseu nu întreabă, ci răspunde. Am văzut steagul.

— Pe întuneric?

— La lumina lunii.

— Da, i-am răspuns, acum a ieșit luna.

— Crede-mă, era și mai devreme, dar n-o vedeai pentru că erai cu mintea în altă parte.

— De ce n-ai venit ieri în port la Itaca să ne salutăm?

— Pentru că n-ai trimis pe nimeni să mă caute.

— Ăsta e un gând care mă apasă de când am plecat de pe insulă, și nu pot găsi nicio explicație.

— Poate că în sinea ta erai sigur că o să ne întâlnim?

— Poate. De unde vii?

— Dintr-o călătorie lungă. Și am vești.

— Triste? Văd în privirea ta.

— Îngrozitoare. Dacă vrei, nu ți le spun. N-o să le las să-mi scape printre dinți, o să le păstrez în suflet.

— Vreau să le știu.

— Hercule nu mai este.

— Nu se poate!

— Știi că nu te mint. Știi că dacă ar fi fost în viață, te-ar fi așteptat la Aulis, în Beoția, pământul său natal. Crezi că o să-l vezi acolo?

— Nu. Ai dreptate. Ahile o să fie acolo, dar el nu.

— El nu mai face parte din timpurile noastre.

— Cum s-a întâmplat asta dacă nu există pe lume om, monstru sau animal care să-l poată învinge? Poate că o boală l-a slăbit și apoi l-a ucis.

În timpul acesta sufletul îmi plângea, pentru că Hercule trăise, o scurtă vreme, în timpul meu, dar nu în locul și în spațiul meu, așa că nu-l văzusem niciodată. Nu-l văzusem niciodată pe cel mai mare om care călcase pe pământul muritorilor. Dar mi-l imaginam.

— Eu l-am văzut, mi-a răspuns Mentor, cu puțin timp în urmă, pe un munte care se înalță deasupra mării înspumate de la Pallene, peste care se întinde umbra Olimpului. Stătea nemișcat ca o coloană de piatră, asemenea unui zeu, în fața unui rug uriaș. Un păstor tânăr ținea în mână o torță aprinsă. I-a făcut un semn și băiatul a aprins focul. În mijlocul rugului era o rampă din pământ bătut, care ducea până în vârf. Cred că el o făcuse. L-am văzut aruncând măciuca. A sărit de două ori, după care a rămas nemișcată. S-a dezbrăcat de pielea de leu și a înaintat gol pe rampă, în mijlocul vârtejului de flăcări. Focul s-a ridicat la cer, trosnind cu putere, iar din el s-a înălțat un fuior de fum și scântei spre norii pârjoliți de ultimele raze ale amurgului. La fiecare pas pe care-l făcea, auzeam strigăte, vedeam în flăcări monștri, fiare și ființe sălbatice cu care se luptase și le nimicise, zăream spirite din Hades pe care le sfidase și le învinsese. Acum toți voiau să se răzbune. L-au sfârtecat cu ajutorul focului.

— De ce n-ai încercat să-l oprești? L-ai dus pe Eumelus înapoi la Pherae ca să-i dovedești nevinovăția, iar el a adus-o pe Alcestis din Infern să i-o înapoieze soțului ei.

Peste oglinda mării a trecut o adiere de vânt. Sarturile corabiei au fremătat ușor, ca și cum un cântăreț priceput atinsese delicat cu degetele coardele instrumentului său. Sufletul mi-era plin de durere din cauza poveștii spuse de Mentor: despre sfârșitul celui mai mare dintre eroi.

— Nu puteam face absolut nimic. Hercule a urcat viu pe propriul său rug funebru, pentru că, deși era nevinovat, nu mai putea suporta să poarte în minte imaginea familiei sale măcelărite, nu mai putea îndura singurătatea la care soarta îl condamnase. Trebuia să se alăture celor iubiți, pe care nu-i putuse uita niciodată. Când a ajuns în vârf, s-a aruncat în flăcări…

— Nu vreau să te mai ascult! am strigat. Nu mai suport să aud așa ceva!

Dar Mentor vorbea în continuare:

— Strigătul său de agonie a sfărâmat stâncile muntelui, care s-au prăvălit la vale, a scos pinii din rădăcini și i-a făcut să se rostogolească unii peste alții cu un tunet, a risipit norii negri ai nopții.

Peste mare și peste corabie se așternuse o lungă liniște apăsătoare. Mintea mea era acum transparentă ca alabastrul, ca sticla egipteană. Gândurile îmi erau ca niște pietroaie pe fundul mării liniștite.

— Cine ești? am întrebat.

Mentor n-a deschis gura, dar i-am auzit totuși glasul:

— Nu mai pune întrebări la care știi deja răspunsul.

— Atena… Unde e Mentor? Spune-mi unde e, te implor.

Aveam impresia că buzele ei se mișcă.

— Doarme. Într-un loc de taină pe care numai eu îl cunosc. În felul ăsta, pot să iau înfățișarea lui.

— De când ești Mentor? De când Mentor nu mai este? Când te-am întâlnit pe tine, crezând că ești el? Când l-am întâlnit pe el?

— Nu te întrista. Trebuie să fac lucrurile pe care el nu știe și nu poate să le facă. Nu-ți fie teamă, o să fiu mereu alături de tine.

Spunând astea, s-a aruncat în mare și a apărut imediat la suprafață sub înfățișarea unui albatros alb. L-am privit zburând în depărtare, aproape străveziu în lumina lunii.

M-a cuprins o adâncă amărăciune, o tristețe nesfârșită, pentru că Hercule fusese în cele din urmă doborât de disperare, pentru că Iason, prințul din Iolcus, își sfărâmase corabia pe stânci și, odată cu ea, mintea și

inima. Oare de ce Mentor, credinciosul meu prieten, dispăruse, lăsând zeița să se ascundă sub înfățișarea lui? Sau poate că murise.

Am așteptat cu neliniște ivirea zorilor, am așteptat să răsară soarele și vântul să-și facă auzit glasul printre sarturi. Am văzut corabia regală a lui Nestor traversând rada portului, ajutată de numeroșii vâslași care cântau un cântec vechi pentru a ține ritmul.

Celelalte corăbii veneau după ea. Le-am urmat, iar după mine au pornit cele unsprezece corăbii ale mele și apoi corăbiile celorlalți regi.

Mă străduiam să uit imaginile și sunetele nopții și să cred că totul fusese un vis, dar în sinea mea o voce îmi spunea că totul este adevărat și că acel adevăr nu poate fi ignorat, pentru că în realitate nu căzusem deloc pradă somnului.

Am trecut de punctul extrem al Messeniei, unde se spune că s-ar afla una dintre intrările în Hades, apoi de Capul Tainaron, după două zile de navigație. Între Capul Tainaron și Capul Malea ni s-a alăturat Menelaus, regele Spartei, cu șaizeci de corăbii. Mi-am lipit corabia de a lui și ne-am întâlnit pe nava mea.

— Te salut, *wanax* Odiseu, prietene, mi-a spus el și m-a îmbrățișat.

— Te salut, *wanax* Menelaus, prietene, i-am răspuns.

Au venit și regele Nestor, Aiax al lui Oileus și ceilalți regi și am poruncit să fie serviți cu vin. Îl țineam într-un vas de lut ars, care era udat în permanență cu apă de mare, ca să fie rece. Am cinat toți pe corabia ancorată, pe o mare liniștită. Totul părea să ne ușureze călătoria. Zeii știau de partea cui este dreptatea și cine se înșală.

— Niciodată n-am băut un vin mai bun, a spus Menelaus.

A vărsat câteva picături în mare, rugându-l pe zeul adâncurilor să ne ajute în călătoria pe mare.

Târziu în noapte, toți musafirii mei s-au întors pe corabia lor, iar la ivirea zorilor am pornit din nou la drum. În golful Argos ni s-au alăturat cele o sută de nave ale lui *wanax* Agamemnon, regele regilor din Ahaia, stăpân la Micene, pe care nu-l mai văzusem de mult timp, apoi cele ale lui Menesteus din Atena. A sosit cu flota sa și Diomedes din Argos,

comandantul celor care își răzbunaseră tații, pe cei șapte războinici căzuți la Teba. Ultimul a ajuns Aiax din Salamina, fiu al unei insule mici și sărace. La fel ca mine, aducea numai douăsprezece corăbii, dar gloria și faima lui erau imense: era văr primar cu Ahile și un bărbat uriaș, cu o mare forță. La prora corabiei atârna scutul său făcut din șapte spinări de taur suprapuse, special creat pentru a-i acoperi trupul musculos. Cu fiecare flotă care ni se alătura, armata se mărea tot mai mult. I-am sugerat lui Nestor să crească distanța dintre coloane, căci, în cazul în care izbucnea furtuna, corăbiile s-ar fi ciocnit între ele.

După alte patru zile de navigație am ajuns la Aulis, în Beoția, unde se aflau deja Ahile, Patrocle și Automedon, vizitiul care îi mâna pe Balius și Xanthus, caii cei iuți ca vântul. Prințul din Ftia mirmidonilor își ținuse cuvântul și onorase pactul prinților. Acolo era ancorată și marea flotă de o sută de corăbii a regelui Idomeneu, domn în Knossos și peste toată Creta.

Am urcat pe muntele care străjuia rada portului și în fața ochilor mi-a apărut un spectacol pe care nu mi l-aș fi închipuit vreodată. O mie de corăbii ancorate și cam cincizeci de mii de luptători. Aproape că nu-mi venea să cred ce văd. Tineretul cel mai valoros din Ahaia se adunase în acel port să traverseze marea și să poarte războiul cu orașul lui Priam. La vederea unei asemenea forțe, mi-au venit în minte alte gânduri. Când se mai adunaseră atâtea corăbii și atâția războinici pentru a pleca la război? Și chiar era posibil ca scopul unei asemenea puteri, cum era cea care mi se înfățișa atunci în fața ochilor, să fie cel de a răzbuna onoarea ofensată a unuia dintre prinții din Ahaia? Nu se aflau acolo numai prinții care depuseseră jurământul, ci și alții care nu fuseseră prezenți la Sparta, deși ei afirmau contrariul. Poate că Agamemnon îi convinsese.

Nu suportam gândul că războiul are un alt scop, diferit de cel pe care îl cunosc, și că acesta îmi este necunoscut.

Când soarele a coborât dincolo de munții din spatele meu, iar apa și uscatul s-au cufundat în întuneric, am numărat câte nopți petrecusem pe mare, departe de Penelopa, și mi-am dat seama cât de mult îmi lipsesc dragostea ei, parfumul, privirea, părul, brațele ei albe și sânii semeți. Am

simțit cât de mult îmi lipsește Telemac, mi-era dor de atingerea mânuțelor sale, de sunetul glăsciorului care, într-o zi, avea să devină o voce tunătoare de adult și să scoată triplul strigăt de război al regilor din Itaca. Oare câte nopți și câte zile aveam să mai petrec departe de ei? Când aveam să mai primesc vești de la ei, iar ei de la mine?

După primele clipe de entuziasm, după ospețe, invitații între regi și petreceri între războinici, zilele care au urmat au devenit apăsătoare ca niște pietre de moară. Soarele se înălța la orizont fără să mai fie anunțat de zori și devenea imediat fierbinte. O căldură insuportabilă sufoca pământul, iar apa din golf era nemișcată ca o baltă, în arșița zilei. Carul soarelui părea că se oprise în mijlocul cerului și că nimic nu-l poate mișca din acel loc. Sudoarea se scurgea în valuri pe frunte, iar mii de ahei căutau să se răcorească în apa mării. Corăbiile era nemișcate, la fel ca stâncile și bolovanii de la țărm. Steagurile atârnau inerte de catarge, pânzele erau făcute sul, sarturile – slăbite. Nici măcar o boare de vânt, nici măcar o încrețitură a mării. Părea un blestem, iar acest zvon a început să se răspândească printre oameni. Fără îndoială, zeii erau supărați dintr-un motiv pe care nimeni nu-l cunoștea încă. Cine-i jignise și ce puteam face să reparăm un asemenea rău?

Ne-am întâlnit toți: Ahile, Diomedes, Aiax din Locris, Aiax din Salamina, Nestor, Menelaus și Agamemnon. Și regele Idomeneu din Creta era foarte îngrijorat: exista pericolul ca oamenii să capete convingerea că această expediție este o ofensă adusă zeilor. Era prea mare, prea mândră și prea arogantă. Eram atât de îngriijorat, încât uneori uitam de familie, de părinți și de insula mea, încercând tot timpul să găsesc o soluție.

Dar nu aveam nicio soluție. Singurul care o putea găsi era comandantul suprem al grandioasei expediții: Agamemnon, regele regilor din Ahaia.

După ce am spus acele cuvinte, am plecat de la sfatul comandanților și m-am întors la cortul meu de pe uscat. Am urcat pe promontoriu. Priveam rada portului, înțesată de nave, și luna răsărind din mare și mi-am amintit cuvintele pe care i le spusesem Penelopei înainte să ne despărțim. Mă gândeam la ea atât de intens, încât îi simțeam pielea sub degete și buzele

lipite de ale mele. Îi auzeam sunetul vocii. M-am întors și l-am văzut pe Mentor urcând încet pe cărarea care ducea spre mine.

Părea mai matur: câteva fire albe îi apăruseră la tâmple și în barba care îi încadra fața.

— Îți aduc vești de la familia ta, mi-a spus.

— Îți mulțumesc, prietene. Spune-mi, te rog: ce fac?

— Penelopei… i-ai rănit inima, dar se poartă ca o adevărată regină. Tatăl tău îți îndeplinește îndatoririle de suveran, așa cum l-ai rugat, dar de fiecare dată îi cere și ei părerea. O tratează cu mare respect. Telemac a început să meargă bine. I-am făcut o mică lance din lemn și o sabie mică, așa că se antrenează mereu…

Am zâmbit, reținându-mi cu greu lacrimile.

— Știu că ești un bun instructor, chiar dacă aș fi avut mai mare încredere în Damastes. Cine știe pe unde o fi ursul ăla bătrân și ursuz.

— La el acasă. Merge la vânătoare, aprinde focul și-și pregătește de mâncare în pădure, unde și-a construit o colibă din lemn. E casa lui.

Îl priveam ochii schimbându-și culoarea în verde. Atunci i-am vorbit fără să șovăi câtuși de puțin:

— Ce e cu lâncezeala asta de moarte? Ce ar trebui să facem? Suntem în război. Dacă rămânem pe balta asta nemișcată, o să fim învinși înainte să pornim la luptă. Ajută-mă!

I-am auzit glasul în minte: clar și tăios.

— Nu te amesteca! Nu ai tu puterea supremă. Un profet o să dea un sfat. Apoi vântul o să sufle din nou. De pe uscat spre mare.

Niciunul dintre noi n-a văzut, dar o forță cu o mie de guri le-a vorbit tuturor. O divinitate jignită ținea prizonier vântul în îndepărtatele peșteri din Haemos. Pentru a-l lăsa să iasă, cerea comandantului suprem al armatei sacrificiul suprem: s-o ucidă pe fetița lui pe altar. Pe cea mai iubită: Ifigenia, promisă lui Ahile când va împlini vârsta măritișului.

Nimeni n-a văzut.

Se spune că apoi, în momentul în care lama cobora spre gâtul gingaș al copilei, zeița, îmbunată, a dus-o undeva în siguranță, într-un sanctuar din

Taurida cea acoperită de zăpezi, înlocuind-o cu o căprioară care a fost sacrificată în locul ei. Nimeni n-a mai văzut-o vreodată. Nici măcar mama ei, Clitemnestra. În sufletul ei s-a strecurat o ură de nestins, care a crescut în timp, devenind un adevărat monstru.

După aceea, într-o dimineață tăcută, vântul a început să bată. Sarturile s-au încordat, bârnele de lemn au început să scârțâie, apa s-a încrețit cu nenumărate valuri scânteietoare. Apoi s-a auzit strigătul nespus de lung al unui corn, un drapel a început să fluture în vânt, după care multe altele și-au arătat culorile minunate și ființele fantastice. Pânzele s-au umflat. O corabie s-a mișcat din loc și a pornit în larg, alta a urmat-o, accelerând cu ajutorul vâslelor, apoi zece, pe urmă o sută de pânze albe ca aripile fluturilor, care purtau moartea pe valurile înspumate. Am pornit în urma escadrei lui Menelaus. Îl auzeam strigând din răsputeri și îi vedeam cununa roșie de păr fluturând în vânt. Celelalte corăbii ale mele s-au strâns în jurul meu, așa cum un stol de rațe sălbatice se ridică în zbor să migreze în depărtări, având în față călăuza.

Și la final, o mie. O mie de corăbii.

23

Vederea imensei flote, a sutelor de corăbii, a miilor de vâsle care loveau suprafața apei făcând-o să fiarbă în spume, mă umplea de uimire. Aveam în fața ochilor o expediție care întrecea orice altă aventură umană. Lumea lui Hercule, a lui Iason, a celor șapte împotriva Tebei, a lui Tezeu din Atena, care îl răpusese pe omul-taur în Labirint, părea că dispare în ceața iscată de vânt pe creasta valurilor. O lume apusă pentru totdeauna se rispea în aburul acelei dimineți de vară, iar soarele, care răsărea dinspre Asia, lumina o întindere nesfârșită de nave, o pădure de drapele și mii de scuturi scânteietoare. Bubuitul tobelor, cu ajutorul cărora vâslașii țineau ritmul, trâmbițele care își trimiteau strigătele de bronz spre cerul azuriu unde se fugăreau norișori albi erau imaginea și glasul celei mai mari armate pe care lumea o văzuse vreodată. Mii de oameni treceau marea. Acel tablou splendid imprima în sufletul tuturor o amintire menită să fie transmisă fiilor și apoi nepoților secole de-a rândul, timp de mii de ani.

Își lăsaseră acasă neveste, copii mici sau încă sugari, părinți șubrezițide povara anilor și de o neliniște care nu mai avea cum să-i părăsească până la sfârșitul zilelor. În acel moment se simțeau parte din acea mulțime, din strigăte și din chemări, din bubuitul neîntrerupt al tobelor, din plescăitul valurilor despicate de prora corăbiilor, din spuma mării, din țipetele păsărilor de mare. Dar apoi urma să vină vremea caznelor înspăimântătoare ale luptei, a încleștării înverșunate, a sângelui vărsat, a nopților fără somn, a ochilor larg deschiși, scrutând bezna. Se apropia vremea rănilor, a morții și – chiar mai rău – a fricii.

Mulți, prea mulți, aveau să nu se mai întoarcă, coborând în Hadesul cel nemilos. Știam că imaginea care atunci îmi umplea ochii și inima era ultima priveliște a măreției și gloriei. N-aveau să mai fie altele la fel de luminoase. Destinul își urma calea. Direcția era știută, vântul sufla puternic și fără întrerupere, forța sa uriașă împingea dintr-o singură suflare o mie de corăbii și zeci de mii de bărbați acoperiți cu platoșe de bronz. Unde se afla zeița mea? Poate că ședea pe tronul său de fildeș, într-un Olimp plin de lumină, contemplând spectacolul împreună cu alți zei nemuritori: Zeus, Hera, Apolo, Ares, care adulmeca deja mirosul sângelui, și Afrodita, ocrotitoarea frumoasei din cauza căreia începuse acel război. Oh, Atena! Oare mă caută privirea ta oarbă printre crestele înspumate ale talazurilor, printre pânzele plutitoare? Stând nemișcat la proră, cu pumnul încleștat pe mânerul lăncii pe care mi-a dăruit-o *wanax* Autolycus, seniorul din Acarnania, îți caut privirea. Vezi strălucirea suliței?

Vântul a continuat să umfle pânzele, fără să-și schimba direcția, timp de două zile și două nopți. *Oh, câte și câte alte zile și nopți ne-ar mai fi trebuit să ne întoarcem pe același drum!* Vâslașii sporeau viteza, iar cârmacii țineau prora îndreptată ferm spre răsărit. Parcă un zeu ar fi deschis dintr-odată porțile marii peșteri de pe Muntele Haemos, unde mult timp ținuse prizonier vântul, care acum gonea ca un cal de curse dezlănțuit, galopând fără opreliști, dornic să străbată spații infinite.

Fiecare corabie regală se afla în fruntea escadrei sale. Unele erau mai iuți, altele rămâneau în urmă. Vedeam suveranii din Ahaia stând semeți la proră. Uneori, navele noastre aproape se atingeau și schimbam între noi saluturi, strigând ca să acoperim șuieratul vântului. În stânga mea, îl vedeam pe Menelaus, cel cu părul arămiu, și mi se părea că trăiesc iar ziua în care Elena l-a ales, desprinzându-și în ultima clipă privirea ațintită asupra mea.

Corabia lui Ahile s-a apropiat de a mea și astfel am putut schimba câteva cuvinte. Voia să facă un popas la Skyros, ca să-și vadă copilul de câțiva anișori pe care i-l dăruise o prințesă copilă încă, fiica regelui Lykomede, când trăise ca paj în palatul acestuia. Băiatul se numea

Neoptolemus, dar el îi spunea Pyrrhus, pentru că avea părul de culoarea focului. Am poruncit să fie anunțat Agamemnon: flota urma să ne aștepte ancorată la adăpostul unui promontoriu, profitând de acest popas pentru a-și împrospăta proviziile de apă și de alimente. Numai eu și Ahile, urmați de doi lapiți din garda sa, am ajuns la palat. N-a dorit să-și întâlnească fiul, ci numai să-l vadă prin perdea, ținut în brațe de mama sa. L-a privit îndelung și în tăcere. Însă eu l-am întâlnit și i-am dăruit o sabie mică pe care unul dintre meșterii mei o făcuse la porunca mea din arama unui lighean. I-am spus:

— Uite, asta ți-a trimis-o tatăl tău, care a plecat la război. Tu pregătește-te, într-o zi s-ar putea să lupți lângă el.

Copilul a râs cu poftă, a apucat sabia și a început s-o mânuiască, împungând aerul ca un mic războinic. Ochii îi erau ca ai unui pui de lup, reci și fără expresie.

— Va fi aidoma ție! i-am spus lui Ahile. Dar o să aibă nevoie de cineva care să-l instruiască și să-l pregătească. Trebuie să-i lăsăm aici pe lapiții tăi.

A dat din cap fără să scoată un cuvânt.

M-am dus să-l salut pe regele Lycomede:

— *Wanax*, îți mulțumesc pentru că ne-ai primit. Nu putem sta mai mult, pentru că trebuie să trecem marea, dar o să ne întoarcem. Îți las acești doi războinici care, începând de acum, îl vor instrui pe copil. Au cu ce să-ți răsplătească ospitalitatea.

Nu știu de ce gândeam astfel și nici de ce i-am spus acele cuvinte. Parcă mă supusesem unui ordin pe care un glas necunoscut mi-l șoptise la ureche. Ce am făcut atunci nu-mi dă pace nici astăzi…

— E nepotul meu, mi-a răspuns regele cu asprime. Eu hotărăsc asupra creșterii sale.

— E dorința lui Ahile, tatăl lui, i-am răspuns.

Numele lui impunea teamă, tăcere și supunere. N-a mai spus nimic. Atunci le-am șoptit celor doi lapiți:

— Ascultați aici, rezultatul acestui război e foarte nesigur. El trebuie să fie ultima noastră armă când n-o să mai avem speranțe. Trebuie să faceți din

el un războinic de neclintit, un ucigaș perfect, fără milă și fără afecțiune, așa că despărțiți-l de mama sa, începând de mâine.

În ziua următoare ne-am alăturat flotei. Echipajele au înălțat pânza în plin vânt. I-am îndemnat pe vâslași să-și încordeze mușchii spatelui și să facă marea să clocotească prin forța vâslelor. Fiecare voia să ajungă primul la țărm. Troia se zărea în depărtare, pe culmea unui deal.

Părea o întrecere de ziua lui Poseidon, zeul care domnește în abis, când navele, fără catarg și pânză, pornesc cu toată iuțeala, împinse de vâsle, și brăzdează suprafața mării, luptându-se să străbată spațiul care le mai desparte de linia de sosire.

Agamemnon ne-a anunțat prin heralzii săi că, odată ajunși la mal, vom acosta în ordinea grupurilor și a locurilor de origine. Eu trebuia să mă aflu undeva în mijloc, la distanță egală față de extremități, unde urmau să se afle corăbiile lui Aiax la un capăt și cele ale lui Ahile la celălalt. Toți au început să descarce corturile și tot ce mai era necesar pentru instalarea taberelor. În acest timp, pe zidurile Troiei se adunau războinici, dar și mulți locuitori ai orașului: bătrâni, femei, tineri, chiar și copii. Fără îndoială, după rezultatul nefericit al vizitei noastre, nu se așteptau să acceptăm pur și simplu răpirea unei regine a Spartei și să nu ripostăm. Priam aflase desigur de pregătirile făcute, știa câte corăbii și câți războinici urmează să ajungă în fața cetății sale.

Am observat că laturile porții Skaiai fuseseră întărite. Dar cel mai mult m-a uimit faptul că flota lor nu ieșise în larg să lupte cu noi. Mă întrebam de ce nu ne atacaseră în momentul debarcării, când ar fi avut șanse bune de reușită. Părea că acea cetate, atât de puternică încât era stăpână peste strâmtori, nu are flotă. Cum se putea așa ceva?

Prima corabie care a ajuns la țărm a fost cea a lui Protesilaus, comandantul tesalienilor, iar regele s-a avântat pe uscat, fiind urmat de oamenii săi. Îndată după aceea, a atins pământul Ahile, apoi Menelaus și lacedemonienii săi, după care a venit rândul meu și al tovarășilor mei. Au urmat Agamemnon și micenienii, Diomedes și luptătorii din Argos, Aiax cel mic și locrienii, Aiax uriașul și războinicii din Salamina, însoțiți de atenienii

lui Menesteu, și apoi toți ceilalți. M-am repezit la primul atreu să-i spun să-l cheme înapoi pe Protesilaus, dar era prea târziu. O săgeată i-a străpuns pieptul regelui tesalienilor. Așteptând în spatele palisadei care proteja a doua poartă aflată lângă Skaiai, mai mulți războinici troieni au năvălit din dreapta și din stânga, atacând mica armată a lui Protesilaus. Oamenii se adunaseră în jurul trupului fără viață al regelui ca să-l protejeze, dar erau expuși din toate părțile, iar troienii atacau din care!

— Ahile! am strigat. Ahile!

Dar prințul mirmidonilor văzuse deja. Războinicii săi au coborât carele din corăbii. I-au înhămat la car pe Balius și Xanthus – animale frumoase, unul cu pete albe și brune, celălalt blond ca spicul de grâu. Alți tovarăși de-ai săi se ocupau de alți cai. Mirmidonii, acoperiți cu platoșe și pulpare negre, s-au adunat cu repeziciune și au început să alerge printre care, în grupuri de câte cincizeci. Am strigat la Diomedes și la Menelaus să le vină în ajutor. Aceștia au format un al doilea val de care și de războinici pedeștri. Mi-am înșirat arcașii ca să-i protejeze la întoarcerea în tabără.

Contraatacul a zdrobit forțele troiene. Nu erau suficient de puternice și de numeroase ca să reziste atacului furios declanșat de Ahile și forței lui Diomedes și a lui Menelaus, care îl urmau. Eram sigur că regele Spartei spera că Elena, din înaltul zidurilor, îl vede și-i recunoaște armele strălucitoare și stema de pe car. Diomedes a atacat imediat după Ahile. A aruncat o mică ancoră luată de pe corabie, pe care o legase cu o funie, agățând roata unui car inamic. În acest timp, vizitiul său, Stenelos, a mânat caii pe o traiectorie oblică, iar adversarul a fost răsturnat și s-a ciocnit de celelalte care. A rezultat o grămadă urlătoare de oameni și cai, de sfărâmături și membre rupte, sub care sângele negru se revărsa în țărână. Înaintam în fruntea arcașilor mei, când am văzut poarta Skaiai deschizându-se în stânga noastră și regurgitând mii de războinici pe câmpia năclăită de sânge. Cât de mulți erau? Am scos triplul strigăt al regilor din Itaca și m-am întors spre stânga. Imediat, toți arcașii s-au așezat pe trei rânduri, la dreapta și la stânga mea. Au lăsat jos tolbele cu săgeți, au luat în mână arcul cu săgeata pregătită și au așteptat.

— He-ha-heee!

— He-ha-heee!

— He-ha-heee!

Gâtul îmi ardea ca focul.

Oamenii asudau, frunțile luceau de sudoare. Soarele dogorea în dreapta noastră. Niciunul dintre ai noștri, angajați în luptă, nu-și dădea seama de amenințare. Mi-am adus aminte de mistrețul din Acarnania. Rana din coapsă mă ardea.

— Trageți! am urlat.

O ploaie de săgeți a căzut ca grindina în fața porții, peste troieni.

Mulți inamici s-au prăbușit.

— Trageți!

S-au auzit alte strigăte disperate.

— Trageți!

S-au întors spre noi. Am tras săbiile din teacă și am ridicat scuturile. Era o mare învălmășeală, nu puteam face diferența între strigăte și sunetul metalelor. Armele vorbeau limbi diferite, dar pronunțau același cuvânt: „Moarte, moarte, moarte!” Gâfâiam în focul încăierării, respirația mi-era grăbită, sacadată, aproape dureroasă. Care brăzdau în viteză pământul dintre noi, roțile lor lăsau urme adânci. Erau ai noștri! Carul lui Ahile! Carul lui Diomedes! Carul lui Menelaus!

— Skaiai! a urlat un troian.

Era puternic. Coiful îi sclipea în soare și avea un panaș impunător. Era Hector!

Poarta Skaiai s-a deschis din nou cu un scârțâit puternic, asurzitor. Cetatea și-a înghițit fiii ca să nu-i lase pradă morții.

Apoi poarta s-a închis la loc.

Uriașul Aiax a înaintat. L-a întâmpinat o ploaie de lănci. Și-a ridicat scutul enorm, din șapte straturi de piele jupuită de pe șapte tauri. În cealaltă mână ținea un topor cu două tăișuri, iar pământul se cutremura sub pașii săi. A ajuns în dreptul porții.

— Trageți! am strigat din nou. Spre metereze! Protejați-l pe Aiax! Acoperiți-l!

Dar se afla deja la picioarele zidului. A ridicat toporul enorm, a lovit poarta o dată, de două ori, de trei ori. Canaturile s-au zgâlțâit, balamalele și zăvoarele de bronz au gemut.

Inima îmi râdea în piept: Aiax bătea în poartă!

Întinși pe pământ rămăseseră mulți de-ai lor, dar puțini de-ai noștri. Și totuși mulți. Tesalienii l-au adus pe umeri pe regele lor Protesilaus, murmurând un cântec funebru. Înainte să se însereze, aheii au înălțat un rug și au depus pe el trupul neînsuflețit. Zilele amare începuseră. Abia se însurase, petrecuse numai o noapte cu tânăra soție și, de îndată ce atinsese pământul Asiei, își pierduse viața. Așa avea să rămână în istorie: primul aheu care atinsese pământul asiatic și murise.

Din cetatea Troiei, războinicii ne supravegheau tabăra de pe cele mai înalte turnuri, în timp ce alții deschideau cu mare precauție poarta și adunau în grabă morții de pe câmpul de luptă, ca să fie onorați cum se cuvine.

După ce s-a lăsat întunericul, coloane înalte de fum și de flăcări au început să urce spre cer de pe un deal cu chiparoși negri, aflat lângă bastionul răsăritean al cetății Troia. Dacă aș fi urcat până acolo cu un grup de războinici îndrăzneți și i-aș fi atacat pe toți cei care participau la tristele funeralii, cu siguranță aș fi ucis mulți dintre ei, dar mă gândeam că trebuie să existe o limită pentru ororile războiului. Nu trecuse prea mult timp. Lucrurile aveau să se schimbe mai târziu.

Coloane de fum s-au înălțat și din tabăra noastră. Tineri transformați în cenușă, care nu se mai puteau întoarce niciodată acasă, tineri pe care mamele și tații doborâți de durere nu aveau să-i mai revadă vreodată. Cenușa lor a fost adunată în vase de bronz și înmormântată. Așa hotărâserăm înainte de plecare: nu vom trimite acasă nave care să transporte cenușa celor căzuți. Familiile vor construi pe malul mării morminte goale, unde își vor plânge morții.

În toiul nopții, Agamemnon și-a trimis heralzii prin tabără să convoace un sfat al comandanților. Voia să știe, pe de o parte, numărul celor căzuți,

iar pe de altă parte cum luptaseră troienii, cât de puternici fuseseră în bătălie și în lupta corp la corp, câte care scoseseră pe câmpul de luptă. I-a lăudat pe Ahile, pe Menelaus, pe Aiax și pe Diomedes pentru cum s-au comportat, dar și pe mine, pentru că-i protejasem cu ajutorul arcașilor pe oamenii noștri, ținându-i la distanță pe troieni. Ne-am felicitat unii pe alții, am mâncat și am băut vin să ne recăpătăm forțele. Apoi Nestor m-a întrebat ce cred despre absența flotei troiene.

— Da, a întrebat și Agamemnon, cum îți explici asta?

— Cred că au ascuns corăbiile. Nu ne puteau face față, așa că, în loc să asiste la distrugerea ei, au preferat să le împrăștie în porturile orașelor de pe coastă care s-au aliat cu Priam.

Agamemnon a meditat o vreme asupra cuvintelor mele. La fel și Nestor, care a spus apoi:

— Poate că ar trebui să atacăm orașele și să le cucerim pe rând: să-l lăsăm astfel pe Priam fără prieteni, să izolăm Troia, să-i distrugem flota și apoi să întărim asediul asupra orașului până o să cadă.

Comandanții au început să discute, iar părerile erau împărțite. Ahile voia ca asaltul asupra zidurilor să înceapă de îndată. Menelaus îl susținea, și toți înțelegeam motivul. Voia să cucerească cetatea, să-i măcelărească pe locuitori, să-l facă bucăți pe Paris și să-l dea hrană câinilor, să o ia înapoi pe Elena, să o ducă acasă și să uite totul. Dacă atacul reușea. Dar nu era atât de simplu. Orașul era apărat de un zid gros, de un șanț adânc și de porți cu palisade. Armata era puternică, iar Priam avea mulți prieteni, fără îndoială. Poate printre ei se număra chiar marele rege al chitailor, care ședea pe un tron de piatră în cetatea lui de piatră din inima Asiei. Toți am fost de acord că trebuie să atacăm orașele aliate cu Priam sau cele aflate în apropiere. Dar grosul forțelor trebuia să rămână în urmă și să continue asediul asupra cetății Troia.

Hotărârea s-a dovedit a fi înțeleaptă. În cursul primul an de război, Ahile și Patrocle, în fruntea flotei lor și a celei care fusese sub comanda lui Protesilaus, au atacat și au jefuit diferite orașe de pe coastă, distrugând și navele găsite acolo. S-au oprit numai când s-a stricat vremea și a început să

bată crivățul, care mătura suprafața mării cu rafalele lui violente. Au adus o importantă pradă de război, iar o parte au oferit-o, așa cum se cuvenea, lui Agamemnon, comandantul suprem al armatei.

În primăvara următoare, Ahile, Patrocle, Menesteu, Marion și alții au cucerit cel mai mare și mai înfloritor oraș de pe coastă, aproape de Troia. Se numea Teba și fusese construit la poalele unui munte numit Plakos, locuit de cilicienii din marea meridională. Ahile l-a ucis cu mâna sa pe rege și i-a luat sclavi pe locuitori. A fost o mare victorie, dar n-am putut să mă bucur de ea. Regele ucis se numea Aieton și era socrul prințului Hector, primul născut al lui Priam și moștenitor al tronului Troiei. Pe soția lui Hector, Andromaca, o văzusem când venisem cu Menelaus să cerem să ni se înapoieze Elena și să evităm războiul. Era foarte frumoasă și avea o privire adâncă, melancolică.

Moartea violentă a tatălui ei, regele Tebei Hypoplakia, a întețit și mai mult ura troienilor, făcând ca lupta să devină și mai înverșunată. Troienii încercau mereu să iasă din cetate ca să ne arunce în mare sau să ne dea foc navelor, iar noi ripostam încercând să le nimicim armata și să forțăm șanțul și primul zid. Era un lucru care devenea pe zi ce trecea tot mai greu de realizat.

Am avut și eu primele pierderi. Nu se mai întâmplase asta niciodată până atunci, iar durerea mea a fost și mai puternică, pentru că morții erau din Itaca. Le cunoșteam familiile și soțiile, le văzusem copiii. Mi-am propus să-i răzbun, ucigând tot atâția inamici, pentru că asta era legea războiului: să continui măcelul, știind în același timp că nu-i poți readuce la viață pe cei care au fost uciși. Ce m-a impresionat cel mai mult a fost să le văd chipul. Fața le era arsă de soare și de aerul mării – nespus de palide. O culoare greu de numit, pe care o au doar morții. *Capete palide!*

Ahile a atacat în continuare alte orașe și le-a prădat. Lui Patrocle i-a dăruit o fată minunată pe nume Ifi, ca să aibă parte de plăceri nocturne. Avea picioare lungi și frumoase, sâni tari și rotunzi. A păstrat una și pentru el: pe strălucitoarea Diomedesa, cea cu talia înaltă.

De la începutul războiului, cel mai mult îmi amintesc cuvintele. Mai mult decât luptele sau sângele, mai mult decât victoriile sau înfrângerile, mai mult decât isprăvile mele sau ale tovarășilor mei. Cu mine vorbeau toți.

Aiax din Salamina, peste măsură de înalt, o forță de neînvins, un munte umblător... Cred că niciun rege și niciun prinț aheu n-au săvârșit fapte ca ale sale, n-au depus eforturi supraomenești fără să ceară ajutorul oamenilor sau zeilor. Și totuși era o ființă simplă și naivă ca un copil. Pe cât era Aiax de greoi, lăsând urme pe pământ ca o piatră de moară, pe atât era de sprinten Ahile, iute ca vântul, ucigător, nemilos, dar fragil ca o cupă de lut. Ucidea ca să nu fie ucis, lupta ca să scape de Kera, zeița destinului și a morții, pe care o simțea mereu alături. Cred că o vedea tot timpul, gonind într-un car tras de patru bidivii negri ca pana corbului, ținând în mână coasa. Nu putea fi întrecut de nimeni. Îi îndemna pe Xanthus cel blond și pe Balius cel rotat să zboare pe câmpul de luptă năclăit de sânge, iar ei îi răspundeau cu vorbe pe care numai el le înțelegea. Nu voia să fugă de moarte, voia ca ultima clipă din viață să arate ca un fulger, ca un trăsnet orbitor. Să nu fie uitat, să nu dispară în uitare.

Menelaus, cu sufletul ros de ciudă și de umilința îndurată, îmi mărturisea coșmarurile pe care le avea, îndoielile și visurile. Nu vorbea despre asemenea lucruri cu nimeni altcineva.

Într-o zi, m-a întrebat:

— Erai lângă mine în ziua aia: de ce m-a ales Elena? De ce m-a vrut dacă apoi m-a trădat și a fugit din casa mea?

Îl priveam în ochi și mi se părea că este sincer. Dar chiar era cu putință ca o mie de corăbii și cincizeci de mii de războinici să străbată marea numai ca să-i readucă soția acasă? Căutam în sinea mea motive mai adevărate, chiar dacă mai puțin vizibile. Atât pentru oameni, cât și pentru zei. Dar nu le găseam. Sau poate că nu le găseam încă.

— Nu te chinui, îi răspundeam. Privește în jurul tău: o mie de corăbii au trecut marea, aducând mii și mii de războinici. Crezi cu adevărat că asta s-a întâmplat din motivul pe care-l credem noi? Cel mai valoros tineret din Ahaia își varsă sângele pe câmpul ăsta ars de soare. Ne putem explica de

ce? Nu, nu putem, chiar dacă tu crezi că știi motivul. Ne aflăm aici fără să știm de ce și nici pentru ce. Suntem niște așchii duse de apele unui râu revărsat: îndurăm greutăți, boli, răni, teamă și foame, ca să ajungem în cele din urmă în gura lui Hades cel neîmblânzit. Altcineva a vrut să se întâmple asta, cineva irezistibil, crud, fără chip și fără glas. Singura posibilitate de apărare care ne-a mai rămas e să stăm împreună ca acum, să fim între camarazi și prieteni, ca să alungăm tenebrele și spaima.

— Cu toate astea, există un pact între noi…

— Niciun fel de pact nu poate ține aici cincizeci de mii de războinici atât de mult timp, nu crezi? Și poți să-mi explici de ce nu ne-am reîntors acasă înainte de venirea iernii? Ce ne-a reținut aici? Eu nu știu ce anume. Poate știi tu? Poate știe Agamemnon, regele regilor din Ahaia? Dacă știi motivul, spune-mi-l și mie. Vreau să știu de ce mă aflu aici și pentru ce risc să-mi pierd viața. Elena nu-mi e de ajuns.

Menelaus tăcea, și nu-mi dădeam seama nici în ruptul capului dacă o face intenționat sau nu știe ce să-mi răspundă.

— N-ai observat nimic ciudat, ceva care să te neliniștească și să-ți strecoare în suflet îngrijorarea?

Menelaus mă privea ca și cum mă vedea pentru prima oară, ca și cum și-ar fi dat seama că sunt în stare să văd lucruri care altora le scapă.

— Oamenii spun că îți vorbește zeița Atena. E adevărat?

— Nu e important ce zice lumea despre mine. Important este ce se petrece aici. Nu vezi că timpul parcă ne scapă printre degete? Poți să-ți mai amintești ce s-a întâmplat acum șapte zile? Sau patru? Dar două? De cât timp ne aflăm aici?

Într-o noapte, m-am aventurat până sub zidurile Troiei să văd dacă reușesc să aud glasul cetății, dar numai tăcerea domnea în orașul adormit. Parcă era nelocuit, pustiu. Tăcerea aceea mă înfiora. Poate că țineam sub asediu un oraș-fantomă? Dar mă gândeam apoi că văzusem orașul, că intrasem în el și mă bucurasem de ospitalitatea lui Antenor și stătuserăm de vorbă cu el nopți întregi. Am mers mai aproape de ziduri și am strigat-o pe Elena. Voiam să-mi audă vocea în timp ce se afla în brațele lui Paris, voiam

să-și amintească de zilele de demult: un băiețandru și o fetișcană lângă grajdul cailor și soarele, care asfințea…

M-am întors târziu în noapte și am fost nevoit să-mi fac anunțată sosirea ca să nu mă ucidă santinelele. În noaptea aceea – *care noapte?* – am simțit cu durere lipsa tatălui meu. El stătuse multe nopți de veghe, cu ochii ațintiți asupra tenebrelor.

Pe Diomedes l-am văzut când Agamemnon își analiza pentru prima oară armata. I s-a adresat ca și cum se îndoia de curajul său:

— De ce șovăi? De ce ți-e teamă să intri în luptă?

— Nu mi-e teamă de nimic, i-a răspuns. Nu uita că înainte de asta am luptat și am învins în bătălia de la Teba cea șapte porți. Mi-am răzbunat tatăl.

Agamemnon n-a mai spus nimic și a mers mai departe în car, prin fața armatei înșirate a aheilor. Diomedes s-a întors spre mine. Eram sigur că mă recunoscuse.

— Tu erai, mi-a spus.

Am înțeles ce vrea să spună.

— Da, i-am răspuns, eu eram.

— De ce te aflai în Argos?

— Îl aduceam pe Eumelus din Pherae la părinții săi, Admetus și Alcestis. Știi despre ce vorbesc, nu-i așa?

— Știu, mi-a răspuns. Mulți îl căutau…

— Dar nimeni nu l-a găsit.

— Tu ai ceva ce mie îmi lipsește. Ce poate să fie?

— Știu că mintea e o armă mai puternică decât orice sabie, lance, gheară sau colț ascuțit de fiară.

— Împreună am putea fi de neînvins.

— Pot fi și singur, i-am răspuns. Însă, dacă tu vrei, accept cu plăcere să-ți fiu tovarăș. Tații noștri au călătorit împreună pe corabia Argo.

— Toți tații noștri au călătorit împreună pe corabia aia, mi-a răspuns zâmbind și s-a urcat în car, lângă Stenelos, vizitiul său, pregătindu-se de luptă.

24

Ahile a cucerit multe orașe de pe coastă, dar asta n-a adus nicio schimbare în felul în care decurgea războiul. Războinici din alte țări veneau la Troia să-l ajute pe Priam să-i respingă pe invadatorii străini. Până în acel moment, zeii aleseseră de partea cui erau – se simțea în aer și se vedea în jur. Vremea, manifestările neașteptate ale cerului și ale pământului, tunetele și fulgerele, cutremurul care a speriat caii și făcut marea să clocotească ne trimiteau mesaje pe care profeții se grăbeau să le interpreteze. Agamemnon îl adusese cu sine la Troia pe clarvăzătorul Calcante, care ne dăduse acea profeție îngrozitoare la Aulis, unde flota noastră rămăsese pe loc din cauza absenței vântului. Îl ura, dar îl ținea pe lângă el. Odată, enervat de purtarea și de cuvintele lui, i-am pus o întrebare:

— Spune-mi, o, profetule, câte smochine sunt în pomul ăla?

Mi-a aruncat o privire de gheață și s-a apropiat de mine.

— Darul meu nu m-ajută la număratul smochinelor, mi-a răspuns, iar tu știi bine asta. Crezi că nu te-am auzit când vorbeai cu cineva pe care ceilalți nu-l văd?

Am rămas înmărmurit. Ne aflam sub un smochin mare și viguros, dar nu știu cum și nici când am ajuns să mergem pe malul mării. Luna răsărea, iar eu știam că în clipa aia Penelopa așteaptă gândul meu. *Amară nostalgie*…

Mi-a vorbit ca și cum ne aflam tot sub smochin:

— Oare nu-i adevărat?

Nu i-am răspuns. Nu voiam să intervină cineva între mine și zeița mea.

— Ea te iubește și te ocrotește. O auzi când îți este aproape, dar și eu o aud când e prezentă. Știi asta? Dar te invidiez că o poți vedea. Spune-mi: cum arată?

— Ai grijă, i-am răspuns. Dacă ar fi vrut s-o vezi, n-ar mai fi trebuit să mă întrebi pe mine.

Și-a lăsat capul în jos și am mers o vreme în tăcere.

— Vreau să-ți propun o înțelegere. Spune-mi care e ziua morții mele, iar eu o să-ți spun care este a ta.

— Nimeni nu vrea să știe ziua morții sale, i-am răspuns.

— Atunci o să ne spuneam fără să mișcăm buzele, fără să scoatem vreo vorbă. În felul ăsta, fiecare o să știe adevărul, dar e liber să nu-l ia în seamă.

— La ce m-ajută? l-am întrebat. Aici e ușor să mori. În fiecare zi.

— Te ajută să înțelegi dacă suntem cu adevărat diferiți de ceilalți și de ce zeii ne-au făcut un dar atât de rar. Există granițe peste care foarte puțini oameni au voie să treacă. Tu ești unul dintre ei.

— Accept să închei pactul cu tine dacă îmi răspunzi la următoarea întrebare: de ce îmi scapă scurgerea timpului? De ce nu știu cât timp a trecut de când mă aflu aici, iar camarazii mei nu vorbesc despre asta niciodată?

— Pentru că există două frontiere în lumea noastră: cea a timpului și cea a locului. Tu ai trecut-o pe cea a timpului, iar dacă pentru tine trece o lună, pentru ceilalți poate să treacă un an. Sau invers. Într-o zi, o s-o treci și pe cealaltă. O să treci peste o linie invizibilă și o să ajungi în locuri pe care nimeni nu le poate vedea. Atena… Poate că ea vrea să fie așa. Mai multe nu știu să-ți spun.

M-am întors spre el și când l-am privit în ochi s-a deschis un puț de tenebre fără fund. I-am dat un răspuns, apoi el mi-a dat unul. Dar răspunsul său nu era o zi sau un an. Era o imagine pe care aveam impresia că o mai văzusem. Nu m-am mai gândit la ea mult timp după aceea.

Războiul continua. Era din ce în ce mai aspru, din ce în ce mai violent și crud, din ce în ce mai dificil. Îl uram. Pentru a întreține o armată atât de mare, am jefuit toate așezările din jur, am luat toate recoltele, cirezile de

vite și turmele de oi. Bronzul, arama, aurul, argintul și femeile frumoase erau pentru regi. Îmi doream să se termine războiul, de aceea luptam cu toate forțele, iar oamenii mei mă urmau. Trebuia să fiu un exemplu, să împart cu ei truda, primejdiile, nesomnul și hrana. Numai când eram invitat la masă de Agamemnon, în compania celorlalți suverani, mâncam carne friptă și beam vin curat și tare. Erau ospețe interminabile, care poate ne ajutau să uităm ce se întâmpla.

Într-o noapte, mi-am dat seama că acolo se află un oaspete pe care nu credeam că îl voi revedea vreodată: aedul de pe stradă, cel pe care nu-l asculta nimeni în port, cel care se oferise să cânte numai pentru mine. Îmi aminteam cântecul său ca un vaiet prelung, un plânset misterios și armonios. Oare nu se auzea chiar din inima mea, pe care el o înțelesese? Ce făcea în tabăra noastră? Oare era un zeu care medita la viitoare nenorociri și se învârtea printre noi sub o înfățișare falsă? Sau era o zeitate prietenoasă, venită să ne dea o mână de ajutor? Oare Calcante îl observase?

A cântat abia după ce banchetul s-a terminat și am ascultat fiecare sunet care i-a ieșit printre dinți. Nici Diomedes, nici Ahile, nici Aiax cel uriaș, nici măcar Nestor, „cavalerul din Gerena”, nici strălucitorul rege al cretanilor, Idomeneu, nu-i dădeau atenție. Sclave frumoase li se alăturaseră și chiar Nestor, bătrân cum era, dorea să se bucure de trupurile lor perfecte. Mi-am dat seama că poetul mă privește, că buzele i se mișcă fără să scoată vreun sunet. Am văzut și am înțeles un cuvânt: „Antenor.” Când s-a îndepărtat, am mers în urma lui. „Când?” l-am întrebat.

Nu s-a întors spre mine. Mi-a spus doar „Acum, la smochinul sălbatic”, după care a dispărut în întuneric înainte să-i mai pot vorbi.

Am intrat în cort, mi-am luat o mantie neagră cu glugă și mi-am încins sabia la șold. Am trecut de linia corăbiilor trase pe plajă și m-am îndreptat spre câmpie. Simțeam prezența multor umbre neliniștite, spectre ale eroilor căzuți în luptele nespus de dure, și le simțeam în adâncul sufletului durerea, regretul pentru viața pierdută.

Smochinul sălbatic era un copac uriaș, atât de mare încât o sută de oameni și-ar fi putut găsi adăpost la umbra coroanei sale. De când ne aflam

acolo, reprezenta un punct sigur de orientare în mijlocul câmpiei și purta semnele luptelor noastre: săgeți înfipte în trunchi și înțepături de lance, răni adânci în scoarță și în lemnul de dedesubt. Cu toate astea, era viguros, și păsările mâncau pe săturate din fructele lui. Am văzut acolo o umbră, păstrând distanța, și am spus:

— Un poet mi-a cerut să vin la întâlnire, nobile Antenor. Și am venit pentru că sunt convins că nu ai uitat îndatoririle ospitalității.

— *Wanax* Odiseu… Îți recunosc vocea, deși ai fața acoperită. Nimeni altul, în afară de tine, nu s-ar fi putut afla aici, în acest loc și la această oră. Știam că o să accepți.

Am ajuns unul în fața celuilalt: două siluete întunecate, statui sculptate de lună.

— Noi am fost singurii care au luptat în fața adunării poporului pentru a evita masacrul ăsta inutil.

— A fost în zadar, *wanax* Antenor. Ce motiv te-a îndemnat să mă chemi în locul ăsta?

— Suferim pierderi grele. Atât noi, cât și voi. O mărturisesc rugurile care ard fără încetare pe marginea taberei voastre și pe dealul nostru cu chiparoși. Tineri în floarea vârstei cad pe câmpul de luptă în fiecare zi, mamele strâng la piept urnele cu cenușă și plâng fără consolare. Două popoare își varsă sângele și niciunul dintre ele nu iese învingător. Trebuie să existe o soluție, o cale de ieșire.

— Tu știi care este, nobile Antenor?

— Un duel…

— …Între cei doi adversari principali: Paris și Menelaus. Dar cum îl vei convinge pe Paris? E un laș. Lasă mii de tineri să moară dintr-un capriciu.

Antenor a șovăit o clipă, meditând în tăcere la umbra smochinului scăldat în lumina lunii.

— Nu e un capriciu. E dragoste, dar asta nu schimbă lucrurile. O să-l convingă Hector. Paris stă mereu pe lângă el în timpul bătăliilor: se teme să

lupte singur. Ascultă-mă, Odiseu, și promite-mi că n-o să încerci să câștigi un avantaj din ce am de gând să-ți spun…

— Îți jur că nu. Sunt la fel de interesat să pun capăt acestui război fără rost.

— Hector o să fie mâine în dreapta. Vărul său Enea o să se afle în centru, fratele său, Deiphobus, în stânga. Convinge-l pe Menelaus să-l provoace pe Paris la duel. E ușor de recunoscut, o să poarte peste platoșă o piele de leopard. Spune-i să iasă în față și să strige cu voce tunătoare, ca să se facă auzit în vacarmul încăierării. Ar fi mai bine să îl provoace înainte să înceapă cele două tabere să se lupte. În acel moment, Paris, la vederea lui, o să încerce să fugă, dar Hector o să-l oprească și o să-l oblige să lupte: e foarte orgolios, nobil și necruțător, și nu îl prețuiește câtuși de puțin. O să-l îndemne să se revanșeze, să demonstreze că și el e capabil să-și asume riscuri și că nu-i lasă pe cei care nu sunt fii de regi să moară pentru comoara dintre coapsele Elenei. Paris n-o să aibă de ales și Menelaus o să fie satisfăcut. Nu mă interesează cine învinge. Un pact o să fie încheiat, iar eu o să-l conving pe regele Priam să fie chiar el chezaș. Regele e foarte amărât din cauza numărului mare de războinici căzuți. Printre ei se află mulți dintre fiii săi, așa că nu cred că o să se opună duelului, oricât l-ar iubi pe nenorocitul ăla de fiu. Tu convinge-i pe Menelaus și pe Agamemnon. N-o să-ți fie greu. Oricare este rezultatul duelului, din acel moment, războiul ia sfârșit.

Inima mi-a tresărit la auzul acelor cuvinte. Clipa întoarcerii acasă se apropia. Poate că în următoarele zile aveam să verificăm starea corăbiilor și apoi le puteam lansa la apă. Iar după șapte amurguri puteam dormi lângă Penelopa, în iatacul suspendat între crengile măslinului, apoi să-mi revăd băiatul și părinții. Nu-mi venea să cred și mă rugam în tăcere la zeița mea să mă ajute. Totul depindea de mine acum.

Ne-am strâns mâinile și, înainte să ne despărțim, i-am spus:

— Dacă Agamemnon acceptă, o să vezi un steag galben fluturând la prora corabiei mele.

Antenor a dat din cap. Am făcut amândoi cale întoarsă în întuneric, fiecare pe drumul său. M-am dus la cortul lui Agamemnon. Banchetul se terminase, dar nu se culcase încă. Am poruncit să fie chemat Menelaus. De îndată ce regele Spartei a intrat în cortul fratelui său, le-am povestit despre întâlnirea mea de taină și despre propunerea lui Antenor. Fața i s-a luminat de fericire.

— În sfârșit! a exclamat. O să-l ucid pe lașul ăla din primul atac. O să scuipe sânge în țărână și o să se zbată ca un ied cu beregata tăiată. O să-l dau câinilor să-l mănânce, așa cum am promis. Sau o să-i mănânc chiar eu inima.

— Nu, i-am răspuns, nu așa. Regele Priam o să vină și o să valideze înțelegerea. O să se facă sacrificii solemne în cinstea zeilor din cer și a celor care domnesc în lumea subpământeană. Cel care o să cadă răpus o să fie înapoiat poporului său ca să aibă parte de funeraliile obișnuite. Apoi, dacă victoria o să fie a noastră…

— Poți fi sigur de asta! m-a întrerupt Menelaus.

— Dacă o să fie a noastră, am repetat, troienii trebuie s-o înapoieze pe Elena și să ne dea o despăgubire consistentă în aur, argint și bronz. Însă, dacă o să fie a lor, ne obligăm să ridicăm imediat asediul și să ne întoarcem în Ahaia. Spuneți-mi dacă înțelegerea asta e bună și pentru voi. I-am spus lui Antenor că eu aș accepta condițiile astea.

— Le accept și eu, mi-a spus Agamemnon.

L-am văzut că respiră adânc, apoi a zâmbit. Și el simțea povara nenumăratelor vieți pierdute fără niciun rezultat. În același timp, se temea că-și va pierde prestigiul de care se bucurase până atunci. Încă îl mai durea sufletul din cauza pierderii fiicei sale – Ifigenia, cea mai frumoasă și mai dulce, „Ifi”, cum îi spunea el. Numai eu, după un prim moment de entuziasm, începusem să am îndoieli. Știam cât de repede puteau să distrugă soarta, voința sau capriciul zeilor planurile oamenilor. Am spus:

— Hector, principalul moștenitor, o să lupte în dreapta, iar Paris o să fie lângă el. Aflat în centru, Enea o să comande trupele de dardani, iar la stânga o să lupte Deiphobus, fratele cel mult îndrăgit de Hector. Prin

urmare, Menelaus, o să comanzi aripa stângă a armatei noastre. La început, o să ieși în față să-l provoci pe Paris. Noi o să te protejăm, dar nu cred că trebuie să-ți faci griji, pentru că Antenor a pregătit totul. Nimeni nu dorește mai mult decât el să se termine războiul ăsta, iar acum Priam vrea același lucru. Ții-l pe Ahile departe de aripa noastră stângă. E prea năvalnic și ar putea să compromită totul.

Am ieșit împreună și Menelaus m-a îmbrățișat:

— Îți jur că dacă totul merge așa cum mă aștept, o să-ți dăruiesc câmpii roditoare din regat, aproape de mare, și orașe în care te poți stabili, ca să petreci măcar o vreme în preajma mea, căci dintre toți regii din Ahaia tu ești cel mai drag sufletului meu și cel pe care-l prețuiesc cel mai mult.

— Îți mulțumesc pentru că mă onorezi cu prietenia ta. Dar să-i rugăm pe zei în noaptea asta să ne fie alături. Pentru ei, totul este posibil, dar nouă soarta ne poate spulbera planurile stabilite și chiar viața. Dormi cât poți de mult, odihnește-te și recuperează-ți forțele. Mâine, brațul tău trebuie să fie de neînvins. Ține minte: ea o să te privească din înaltul zidurilor, fără îndoială.

N-am mai spus nimic, dar speram din tot sufletul să meargă totul așa cum discutasem cu nobilul Antenor. Ajungând în fața corabiei mele, am înălțat pe catargul de la proră un drapel galben, care urma să fie văzut din depărtare îndată ce se iveau zorile.

În dimineața următoare, când razele soarelui au luminat norii din spatele crestelor muntoase, am adunat armata și am condus-o în afara taberei, spre oraș. Porțile Troiei s-au deschis, carele și armata au ieșit în câmp deschis, mâncând pământul care îi despărțea de inamic. Clipa se apropia și mă uitam în jur, căutând cu privirea o prezență misterioasă care ne-ar putea încurca planurile, dar n-am văzut pe nimeni. Dacă erau și zei împotriva noastră, se ascunseseră cu mare grijă sub o înfățișare umană, fără îndoială. La scurt timp, am văzut strălucind coiful lustruit al lui Hector. Lângă el era Paris. O blană de leopard îi acoperea umerii și o parte din piept.

— E acolo! i-am strigat lui Menelaus, care înainta în car aproape de mine.

Era impresionant la vedere: platoșa de bronz, care îi acoperea pieptul, strălucea ca aurul și la fiecare mișcare trimitea în jur raze orbitoare, iar panașul înalt se unduia la fiecare boare de vânt deasupra coifului. De îndată ce l-a văzut pe Paris, i-a strigat din răsputeri, cu glasul lui tunător:

— Paris! Trădătorule! Lașule! Te-ai ascuns până acum, te-ai ferit de fiecare dată să apari în fața mea! Arată-ne în sfârșit ce-ți poate pielea! Te măsori numai cu femeile sau ai curajul să înfrunți un bărbat adevărat?

Spunând aceste cuvinte, cu scutul într-o mână și cu lancea în cealaltă, a sărit din car și a înaintat cu pași apăsați spre adversar. Paris a încercat să se retragă la adăpost, în spatele șirurilor de războinici troieni, dar Hector l-a oprit și i-a strigat ceva ce nu am înțeles. Paris s-a întors și a început să înainteze, fără prea mare tragere de inimă, spre primul șir.

— Troieni! a strigat atunci Menelaus.

Armata și-a încetinit mersul. La un semnal dat de Agamemnon, care își ridicase lancea și o ținea oblic, s-au oprit și ai noștri.

— Troieni, vă propun o înțelegere! Nu e drept să suferiți pe câmpul de luptă din cauza unui singur om. Eu sunt gata să mă lupt cu Paris: numai noi doi trebuie să ne riscăm viața!

Cele două armate se aflau la o distanță de numai câțiva pași una față de cealaltă. Războinicii din prima linie își țineau armele îndreptate împotriva celorlalți, pregătiți să pornească la atac la cel mai mic gest al inamicului.

Paris se uita în jur cu îngrijorare, neînțelegând ce se întâmplă. Hector, însoțit de heraldul său, a venit lângă Agamemnon, care mi-a făcut și mie semn să mă apropii.

— Suntem gata să dăm ascultare propunerii lui Menelaus, a spus prințul troian.

Inima mi-a tresăltat în piept de bucurie: un alt pas decisiv spre sfârșitul războiului. Cei doi mari șefi erau de acord. Ahile era departe.

A răspuns Agamemnon, comandantul nostru suprem:

— Prințe Hector! Prea multe rele au suferit aheii și troienii deopotrivă, din cauza unui singur om. Să-l lăsăm pe fratele tău, prințul Paris, să se lupte cu fratele meu, *wanax* Menelaus. Dacă învinge Paris, încetăm asediul asupra Troiei fără să mai cerem nimic. Ridica ancora în termen de trei zile și nu ne mai întoarcem niciodată. Dacă învinge Menelaus, ne-o dați pe Elena și multe bunuri de preț, ca despăgubire pentru pagubele pe care le-am suferit.

Hector ne-a cerut să așteptăm ca pactul să fie aprobat și validat de regele Priam, iar noi am acceptat. Toți războinicii din cele două armate s-au așezat pe pământ, punându-și armele alături. Ca un lan uriaș de spice drepte, peste care se abate vântul, culcându-le la pământ. Spectacolul era extraordinar și poate incredibil pentru toți, dar nu și pentru mine. Totul mergea așa cum eu și Antenor prevăzuserăm. Fără îndoială, Hector fusese înștiințat și își dăduse acordul. Poate că singurul care nu știa nimic era Paris.

Așteptam cu nerăbdare ca regele, anunțat de un mesager, să ajungă pe câmpul de luptă și să jure în fața celor două armate, validând astfel înțelegerea deja făcută. În sfârșit, l-am văzut venind. Când carul s-a apropiat și am observat că lângă el se află Antenor, am început să am certitudinea că în ziua aia o să se decidă întoarcerea noastră acasă.

Au fost tăiate două perechi de miei: doi cu blana albă, doi cu blana neagră. S-a făcut pactul și s-au stabilit despăgubirile. Preț de o clipă, privirea mea a întâlnit-o pe cea a lui Antenor. Probabil că nu-i era bine în acel moment, convins fiind că acceptase un compromis dureros, umilitor, însă necesar. Dar făcea orgoliul cât viața atâtor tineri? Neliniștea atâtor femei, valurile de sânge vărsat, o asemenea durere? În clipa aceea îl respectam, așa cum numai pe eroul Laertes, tatăl meu, îl iubeam și îl stimam.

Și totuși simțeam în adâncul sufletului o neliniște ciudată, o suferință vagă pe care nu reușeam nici s-o definesc și nici s-o alung. Mă gândeam că ne apropiem de sfârșit, pentru că, fără îndoială, Menelaus urma să-și

învingă adversarul, a cărui putere era numai de fațadă, și războiul ar fi luat sfârșit. Tocmai de aceea eram neliniștit: pentru că mai era foarte puțin.

Înarmați din cap până în picioare, cei doi adversari erau la o mică distanță unul față de celălalt, căutând să descopere un loc vulnerabil prin care lancea să pătrundă în inima, gâtul sau vintrele inamicului. Paris a lovit primul, aruncând lancea fără să piardă o clipă. Însă Menelaus și-a ridicat fulgerător scutul. Vârful lăncii a pătruns prin el, dar s-a îndoit din cauza mânerului, care cântărea greu. Atunci a lovit Menelaus, a cărui lance a străpuns scutul și platoșa adversarului. Toți au strigat, crezând că Paris fusese atins, dar nu se întâmplase asta. Pe tunica sa nu era nicio picătură de sânge. Dezamăgit, mi-am mușcat buza. Menelaus și-a aruncat scutul inutil și a pornit la atac cu sabia. Paris a rupt coada lăncii inamice și a scos-o din scutul său, pe care l-a ridicat din nou să se apere.

Neliniștea mea creștea tot mai mult, urcând din inimă în gât.

Menelaus l-a atacat pe Paris cu furie, ca o fiară hămesită. Sabia cădea asupra adversarului cu violența unui baros, iar bronzul gros care-l proteja răsuna asurzitor, ca un tunet. Prințul troian rezista dând înapoi, ca și cum încerca să se refugieze în rândurile armatei sale, unde nu se putea adăposti, căci războinicii erau așezați pe pământ. Numai Hector rămăsese în picioare, rezemat în lance. Negru la față, își mușca buza de jos. Am auzit un zgomot îndepărtat – parcă era vântul cutreierând pe câmpie, printre copaci. O ceață ușoară înainta dinspre răsărit.

La al doilea atac, sabia lui Menelaus s-a făcut bucăți – poate un zeu i-a sfărâmat-o –, iar eu început să disper. Nu-mi puteam crede ochilor. Pâcla s-a făcut mai deasă, adusă de vânt între cele două armate. Menelaus a cules de pe jos ciotul lăncii sale și i-a dat o lovitură înspăimântătoare lui Paris în brațul drept, care și-a lăsat sabia să cadă. Menelaus a sărit pe el, apăsând cu toată greutatea trupului său vânjos pe scutul prințului, ca să-i strivească pieptul și inima. Paris a alunecat într-o parte, încercând să scape de moarte, dar regele Spartei l-a apucat de panașul coifului și l-a târât spre rândurile de ahei, care îl îndemnau să-l strângă de gât. Cureluța coifului i se afundase în

carne. Ceața a acoperit totul: atât pe cele două armate, cât și pe cei doi luptători înverșunați.

Apoi vântul s-a schimbat brusc, a risipit pâcla și l-am văzut pe Menelaus foarte aproape de mine: strângea între palme coiful lui Paris, care avea curelușa smulsă, iar lacrimi de furie i se scurgeau pe obraji.

Prințul troian dispăruse. Toți troienii se ridicaseră în picioare.

Am auzit un bâzâit înfundat, un șuierat ascuțit.

O lovitură seacă, metalică.

Un geamăt furios.

Menelaus, străpuns de o săgeată!

Săgeata i se înfipsese în șold. Un val de sânge i se scurgea încet de-a lungul coapsei. Stacojiu.

Elena, vezi sângele? Îl vezi? E sângele soțului tău, tatăl fetiței tale.

Era prea departe, de neatins, pe cel mai înalt turn, alături de rege și lângă Antenor... Sau împreună cu Paris în pat, unde fierbințeala trupului își găsește leac.

Se sfârșise. Se sfârșise visul, se năruise planul atât de bine pregătit... Se încălcase înțelegerea validată prin jurământ de cei doi mari regi. Fusesem atât de sigur că vom pleca acasă repede și, în același timp, atât de neliniștit! De câte ori aveam să mai trăiesc o asemenea disperare? Mă trezisem azvârlit înapoi în necunoscut, când totul fusese pregătit, sigur, ușor de realizat, limpede și la îndemână.

Cele două armate s-au ciocnit la fel ca norii aducători de tunete și fulgere: ura, ciuda și dezamăgirea le ardeau oamenilor inima, furia îi arunca în mijlocul celei mai feroce încăierări, îi umplea de sânge și îi asurzea cu urlete și zăngănit de arme. Oroarea le zvâcnea în tâmple. Strângeau din dinți fără să mai respire și numai un mârâit războinic se mai putea auzi. Ura se revărsa din ochi. Cât timp mai trebuia să se scurgă până la lăsarea întunericului! Până când bezna ocrotitoare să învăluie trupurile, să acorde răniților speranța vieții și rudelor celor pierduți, jelania!

Am scos triplul strigăt de luptă al regilor din Itaca. Am strigat mlădios și ascuțit, chemându-mi oamenii în jur. Pe mulți inamici i-am ucis cu lancea

sau cu sabia, pe alții doar i-am rănit, pe unii i-am schilodit, lovindu-i în brațe, în picioare și în față, iar pe alții i-am orbit, lăsându-i pentru totdeauna fără lumina soarelui. Mi-am mânat cu furie oamenii în luptă, să-și satisfacă toți, până la ultimul, pofta îndreptățită de sânge.

Makaon se afla printre noi: era un mare războinic și cel mai bun dintre medici, fiul lui Asclepios, cel care știa să învingă moartea. L-au chemat să vadă rana lui Menelaus și să cerceteze cât de adânc intrase săgeata. A înroșit lama pumnalului, apoi a străpuns carnea pe lângă săgeată, până când a dat de vârful ei. Mușchiul încordat o oprise și n-o lăsase să ajungă la organele interne. A scos săgeata, apoi a ars rana, a cusut-o și a uns-o cu o alifie al cărei secret îl cunoștea de la tatăl său. După care i-a dat lui Menelaus o licoare care l-a domolit, aducându-i somnul. Regele Spartei, cu sufletul și carnea în suferință, a adormit.

În noaptea aceea, Diomedes ne-a invitat în cortul său pe mine și pe Ahile. Acesta nu suferea deloc, căci războiul era elementul său, așa cum aerul este pentru păsări și apa pentru pești. Iar Diomedes îi semăna foarte mult. M-am dus la el să mai uit de amărăciune, să nu plâng din cauza celor întâmplate, să nu cad pradă disperării.

— De ce ești atât de abătut? m-a întrebat Ahile. Menelaus trăiește și o să mai aibă ocazii să-l ucidă pe Paris.

Am dat din cap. Dacă i-aș fi spus ce simt, nu m-ar fi înțeles. M-am întors pe corabia mea târziu în noapte. Nu voiam să dorm în cort. Îmi doream să mă întind pe o bancă a vâslașilor, așa cum făcuse tatăl meu când pornise cu Iason din Iolcus în căutarea Lânii de Aur din Colchida.

Pe la miezul nopții, când Carul Mare începea să coboare în mare, am auzit pași în întuneric. Cunoșteam acel mers din copilărie. Am sărit pe pământ și am scrutat bezna. Damastes!

Mi se părea mai înalt ca de obicei, dar la fel cum îl văzusem ultima oară, înainte să plece: avea aceeași armură, păr sur la tâmple, brațe puternice și umeri largi de războinic.

— Mă gândeam că ești în munți, că spionezi himerele care străbat în zbor prăpăstiile din Pelion și Ossa și le asculți strigătele. Cum ai ajuns aici?

— Eu te urmez întotdeauna, rege al Itacăi. Te ocrotesc întotdeauna.

Am suspinat. Îmi rețineam cu greu plânsul.

— Oh, zeiță, de ce i-ai permis astăzi lui Paris să se facă nevăzut în acea pâclă deasă și să scape de moarte când Menelaus era gata să-l strângă de gât? Acum m-aș fi pregătit de plecare, aș fi potrivit furcheții vâslelor și aș fi întins funiile de pe catarg cu ajutorul scripeților de pe parapet. Inima mi-ar fi cântat în piept, aș fi fost nerăbdător să împing în mare nava. Dar în loc de asta, sunt nespus de trist și mă gândesc la cât de mult s-a îndepărtat de mine și de camarazii mei ziua întoarcerii acasă. De ce mi-ai făcut asta? De ce mi-ai risipit speranța? De ce mă tot înșeli, apărându-mi sub înfățișări prefăcute?

— Chiar nu înțelegi? Nu înțelegi de ce am luat chipul lui Damastes?

— Pentru că Damastes n-a existat niciodată? Tu mă băteai cu nuiaua când mă învățai să lupt? Nici Mentor n-a existat?

— Nu cred că înțelegi, deși mintea ta e iscoditoare și ageră. Primește cum poți bunăvoința mea și nu cere altceva. N-am putut să schimb ce s-a întâmplat astăzi, pentru că alta era voința zeilor care locuiesc în cer. Nu vor să se termine războiul, ci își doresc ca acest joc mortal să continue. E distracția lor. Unii dintre ei îi ajută pe troieni, alții pe ahei. În felul ăsta, lupta o să continue fără odihnă sau întrerupere mult timp de acum înainte. Resemnează-te: muritorilor nu le e dat să se sustragă voinței zeilor.

— Ăsta-i motivul pentru care ne vărsăm aici sângele, iar toți tinerii ăștia ajung în Hades?

— Nu, nu-i doar atât. Ce se întâmplă aici e un mister și pentru noi. Soarta e greu de pătruns: nu are nici chip, nici expresie, și nu are nici scop, nici cauză.

— Atunci ce te îndeamnă să mă ajuți dacă totul e inutil?

— Soarta nu e altceva decât rezultatul a mii și mii de voințe umane și divine, al forței valurilor și al răsuflării vântului, al cântecului păsărilor și al mișcării astrelor, așa cum un râu mare se formează din mii și mii de curenți, ajungând să aibă o forță de neînvins. Îți sunt aproape fiindcă de la originea timpului și până la sfârșitul veacurilor nimeni nu a fost vreodată ca tine și nimeni n-o să mai fie. Iubesc teama și curajul tău, ura și iubirea ta, vocea și

tăcerea ta. Trăiește-ți viața, rege al Itacăi, cât timp mai ai suflare. Niciun zeu n-o să fie ce ești tu, nici dacă și-ar dori asta.

A plecat și mult timp i-am ascultat pașii, care se îndepărtau.

25

Mult timp am încercat să-mi înving îndoiala, nesiguranța, spaima. Cel mai tare mă temeam de nebunia care șerpuia printre noi, strecurându-se în minte și punând stăpânire pe cei slabi, dar și pe cei puternici. A trăi și a ucide erau în realitate două acțiuni distincte, însă una era negarea celeilalte. Înainte, viața mea își trăgea seva dintr-un pământ cu ape, copaci, sunete, cântece și plânsete. Proveneam dintr-o familie cu părinți, soție, copil, servitori, câine, turme și cirezi. Un echilibru aproape divin.

Apoi, totul s-a schimbat. Înainte să plec la război, n-am ucis decât animale în timpul vânătorii. Acum ucideam numai oameni: fie din prima lovitură, fie le luam viața după ce îi vătămam, îi ologeam sau îi schilodeam. Îi vedeam zbătându-se până la ultima suflare. Încă erau vii când oamenii mei le luau arma și platoșa. Era dreptul meu și al tuturor regilor. Astfel, învingătorul culegea trofee prețioase pe care, la întoarcere, avea să le pună în sala de arme a palatului, ca o mărturie a curajului, a bogăției și a prestigiului său.

Când îmi venea rândul, camarazii îmi aduceau pe corabie prada și o puneau în lada mare de la proră. La început, mă tulburau mai ales ochii celor prădați: chiar și după ce adormeam, privirile muribunzilor erau ațintite asupra mea și nu-mi dădeau pace toată noaptea. Mai târziu m-am obișnuit, pentru că și inamicii noștri făceau același lucru. Uneori, în toiul încăierării, în iureșul de strigăte și sânge, îmi veneau în minte cuvintele lui Damastes când mă învăța să lupt cu sabia: „Asta se numește *glorie*.”

Odată cu trecerea timpului – *cât timp?* –, m-am obișnuit și mi-am dat seama că mă schimbasem, că semăn tot mai mult cu Diomedes. Într-adevăr, eu și Diomedes deveniserăm buni prieteni. Și el lăsase acasă o soție tânără și foarte frumoasă, Egialeea, și în fiecare noapte, când se auzea numai glasul mării, care nu doarme niciodată, îl vedeam șezând pe țărm, cu fruntea plecată, gândindu-se poate la regina lui din depărtări. Atunci nu-l mai consolau nici prăzile strânse de pe câmpul însângerat. Totuși, ceva ne deosebea: carul de luptă. Eu nu aveam așa ceva și n-aș fi știut să lupt de pe acea platformă care gonea pe câmp, printre șirurile de oameni, secerând inamicii ca pe niște spice de grâu.

Carul de luptă îi deosebea pe marii regi de cei mai puțin puternici, cum eram eu, Aiax al lui Oileus – îndrăzneț, feroce, fără teamă de zei – sau Aiax, fiul lui Telamon, prințul uriaș din Salamina cea aridă, o insulă poate chiar mai săracă decât a mea. Aiax era o fortăreață, atât de masiv încât nimeni nu-l putea clinti când stătea cu picioarele depărtate, unul în față și celălalt în spate. Era cel mai înalt dintre toți. Ținea într-o mână lancea făcută din trunchiul unui frasin tânăr, imposibil de rupt, cu vârful lung de aproape un cot, iar în cealaltă un scut care îl acoperea aproape în întregime și îl proteja chiar și pe Teucer, fratele său vitreg, un arcaș formidabil – apărea din spatele scutului, trăgea o săgeată și imediat se retrăgea la adăpost, pregătindu-se pentru următoarea tragere.

Nestor, seniorul cel înțelept din Pylos, era poate cel mai liniștit dintre toți. O singură dată, spre marea mea uimire, l-am văzut înconjurat de războinicii și servitorii lui, luptând. Acea zi a fost una amară și tulburătoare. Poate că voia să mai guste din beția luptei, de mulți ani uitată, sau poate venise momentul să înfrunte moartea, care îl ocolise până atunci, și să evite astfel o tristă și îndelungată decădere. De aceea poruncea uneori să i se aducă în cort și în pat o fată frumoasă – pradă de război –, căreia îi admira coapsele și formele minunate: încerca să-și trezească simțurile.

În acei ani tulburi și asurzitori ne-am luptat oriunde și oricând. Uneori, nici ploaia iscată pe neașteptate și nici tunetele sau fulgerele nu reușeau să desclești grămada monstruoasă de corpuri omenești, de cai și de metal

tunător. Și în acele momente mă simțeam diferit de toate ființele umane. Simțeam că încercările și suferințele extreme prin care trece omul în cursul existenței sale îl deosebesc de ceilalți și îl împiedică să se întoarcă la o viață pe care dintotdeauna a considerat-o normală și râvnită de mulți. *Nu există cale de întoarcere când ajungem la granițele cele mai îndepărtate ale lumii și minții noastre. Și când omul înțelege asta, îl cuprinde o amețeală care îl face să simtă așa cum simt zeii, atât cei din ceruri, cât și cei din Infern. Dar și o melancolie nesfârșită, cea pe care o încearcă marinarii când își părăsesc pământul iubit, soția și copiii, căci în adâncul inimii lor se naște o tristă presimțire: că poate nu se mai întorc vreodată.*

Înțelegeam de ce oamenii care luaseră parte la anumite expediții – în cazul în care soarta sau zeii le îngăduiau să se întoarcă – simțeau nevoia să se reîntâlnească, să-și vorbească, să meargă la vânătoare, să mănânce și să se bucure împreună de plăcerile oferite de niște femei frumoase sau pur și simplu să doarmă în același pat și în același palat. Dar să fie împreună. Numai atunci, în timpul vizitelor, al banchetelor și al vânătorii, se simțeau înconjurați de semenii lor. Dacă rămâneau singuri, îi copleșea neliniștea.

Nu exista alt sens în ce făceam noi, în afară de forțarea limitelor reale și imaginare ale furiei și suferinței, pe câmpul pe care în fiecare zi, la răsăritul soarelui, îl măsuram cu privirea în lung și în lat. Și, precum secerătorii care se scoală în fiecare zi, își iau secera și se duc pe câmp să reteze spicele aurii, încovoindu-și spinarea sub razele arzătoare ale soarelui, iar seara, obosiți peste măsură, se întorc la casele lor să mănânce și apoi să doarmă, și noi reveneam pe câmp zilnic, pentru a secera oameni.

Așa am învățat în câte feluri se poate muri – nespus de dureroase toate.

Am văzut un tânăr troian pe care sulița lui Diomedes l-a aruncat din car. Îl lovise atât de puternic și de precis, încât trupul îi fusese azvârlit înapoi. Îl nimerise în mijlocul pieptului și ieșise pe partea cealaltă, sfârtecându-i inima. Înspăimântat, vizitiul său a întors caii, încercând să fugă, însă Diomedes a aruncat altă suliță. I-a străpuns ceafa, i-a retezat limba și i-a ieșit printre dinți. În timp ce servitorii noștri deshămau caii ca

să-i ducă pe corabie, am văzut un tânăr căruia sulița îi intrase în fesă și-i ieșise prin pântece, slobozind sânge și urină. Îi străpunsese bășica.

L-am văzut pe Diomedes lovind cu sabia atât de violent pe unul dintre războinicii din Lycia, care încerca să-l oprească, încât i-a retezat umărul, despărțindu-l de gât și de torace, și a scos la iveală interiorul pieptului și organele din el. În câteva clipe, viața s-a scurs prin acea tăietură îngrozitoare. Era ca și cum altcineva privea toate astea prin ochii mei, căci eu și formidabilii mei cefalonieni luptam din răsputeri cu o ceată de inamici și trebuia să fiu atent să nu mă străpungă una dintre miile de sulițe sau dintre nenumăratele săbii.

Toți am învățat să nu mai luăm în seamă durerea, dacă nu cumva ne deprinseserăm deja cu ea. L-am văzut cu ochii mei pe Stenelos, vizitiul lui Diomedes, când îi smulgea acestuia o săgeată înfiptă în umăr. Diomedes strângea din dinți să nu urle de durere și mârâia ca un lup, după care a apucat lancea și a aruncat-o spre cel care îl rănise. Cu altă ocazie, l-am văzut pe Teucer scoțând o săgeată din coapsa fratelui său, Aiax.

De multe ori, din învălmășeala bătăliei, din vacarmul asurzitor al bronzului și al membrelor sfărâmate, răzbătea cântecul unui poet, cel pe care îl ascultasem în portul Troiei până dispăruse în noapte. Același cântec mă condusese spre locul de întâlnire cu Antenor, atunci când am fi putut pune capăt războiului. Un cântec ca un vaiet prelung, ca un geamăt deznădăjduit, dar și o melodie sublimă și sfâșietoare, care străbătea toate zgomotele, fiind diferită de urletele războiului și ale morții. Nu voi ști niciodată ce a fost. Poate că sufletul meu îi păstrase ecoul, poate că acel poet era un zeu care avea puterea să facă să răsune în mintea mea un glas unic, precum plânsetul mamelor, taților și al soțiilor. Poate era muzica sufletului, care întotdeauna e mai puternică decât orice sunet din lume.

De multe ori, cei mai iscusiți luptători troieni s-au măsurat cu eroii noștri cei mai puternici, iar confruntarea lor a fost înfricoșătoare. În acele clipe toți se opreau să vadă cât pot rezista prințul Hector, Enea, comandantul dardanilor, și Deiphobus, fratele lui Hector, în fața celor mai viteji războinici din rândurile noastre. Dar niciunul n-a îndrăznit vreodată

să-l înfrunte singur pe Ahile, știind foarte bine că îl așteaptă o moarte sigură. Îl atacau numai în masă, scut lângă scut și umăr lângă umăr, limitând astfel pierderile. Îl înconjurau, dar nici unul nu îndrăznea să iasă din rând. Arătau ca niște păstori care încearcă să alunge din țarcul vitelor un leu. Se așază unul lângă altul și agită bastoane ascuțite, până când fiara ori se retrage, ori sare peste gard, dar niciunul nu-i atât de netot încât să-l înfrunte singur, căci imediat ar ajunge bucăți.

Ahile era încredințat că trebuie să moară tânăr, că făcuse alegerea fatală, și dorea ca faima să-l facă nemuritor, iar tot ce atinge să rămână în istorie: armele, prietenii și dușmanii pe care îi ucisese unul câte unul. Dacă Ahile murea, cum mai puteam învinge? N-ar fi fost totul în zadar? Nu reușeam să găsesc un răspuns la acea întrebare, nici măcar atunci când stăteam de vorbă.

— O să ne întoarcem, îi spuneam. O să ne întoarcem amândoi.

Zâmbea fără să-mi spună nimic. Mă impresiona privirea sa liniștită, aproape senină, pe care o avea când stăteam de vorbă la el sau la mine în cort, bând vin. Dar era cu totul altul când își punea platoșa și se suia în car: în ochi, sub vizieră, îi sclipea o lumină sinistră, degetele i se încleștau pe mânerul suliței ca niște gheare, iar glasul îi răsuna din interiorul coifului profund și cavernos. Carnea și oasele îi sunau ca bronzul.

Părea că există o înțelegere tacită între cei doi mari campioni, Ahile din tabăra noastră și Hector din cea a troienilor, și anume să nu se întâlnească niciodată: miza era prea mare și nu merita riscul. Așa că preferau să obțină gloria nemuritoare doborând șiruri de dușmani incapabili să le reziste.

Războiul a continuat ani întregi. Toți ne-am schimbat. Nu cred că deveniserăm mai răi sau mai buni: eram doar altfel. Și, pentru că toți trecuserăm prin schimbări asemănătoare, mai mult sau mai puțin, diferențele dintre noi rămăseseră aceleași la începutul războiului. Dar cel mai important lucru era să avem un scop în fiecare zi.

Cât de mult îmi doream să pot sta de vorbă cu tata! Eram convins că nu trăise vreodată o asemenea experiență. Timpul care trecuse, numărul imens

de oameni, forțele de pe câmpul de luptă erau de neegalat. Nici măcar expediția argonauților nu se putea compara cu a noastră.

Pentru Ahile, eram un prieten deosebit, oarecum unic și greu de înțeles:

— Nu reușesc să-mi dau seama ce te face să fii așa departe de mine în luptă.

— Poate faptul că am o soție și un copil? i-am răspuns.

Mi-a zâmbit așa cum făcea când vorbea despre moarte.

— De ce zâmbești?

— Știi bine de ce, de fapt ai și văzut: și eu am copil, dar nu de la o soție. Trebuie să aibă acum doisprezece, treisprezece ani.

Doisprezece, fără îndoială…

În acea seară am adus vin din Tracia. Am ieșit cu oamenii mei și, după ce am traversat brațul de mare care ne despărțea de coasta opusă, am debarcat și am încărcat cele două nave cu o mulțime de amfore cu vin roșu, tare și dulce. Ne ținea o foarte plăcută tovărășie.

— Poate știi că tatăl meu, Peleus, m-a trimis un timp la palatul lui Lycomedes, regele din Skyros, ca să învăț noi obiceiuri și să văd cum e să trăiești într-o capitală mai bogată și mai rafinată decât palatul nostru sărăcăcios din munți. Aveam treisprezece ani, iar regele avea șase sau șapte fete, cu vârsta între zece și cincisprezece ani. Una dintre ele era foarte grațioasă și-mi plăcea să stau cu ea și să ne jucăm împreună. Nimeni nu ne lua în seamă, pentru că eram încă niște copii. De fapt, nu mai eram. Într-o seară de iarnă, m-am strecurat în patul ei, iar ea m-a primit fără nicio reținere. Se simțea protejată, căldura trupului meu o liniștea și-i oferea plăcere. A început ca un joc, dar mângâierile au devenit tot mai îndrăznețe și mai intime, iar când am pătruns-o, ne-am simțit învăluiți de o căldură copleșitoare, cum nu mai simțiserăm niciodată până atunci, și ne-am lăsat pradă unei beții asemănătoare celei pe care mi-o dă acum vinul tău…

— Și a rămas gravidă.

— Așa e. Dar nimeni nu și-ar fi putut închipui așa ceva. Eram blond și aveam o față atât de delicată încât mă confundam cu fetele alea. Nu mă puteai deosebi de ele.

— Ei, cum să nu. Te-aș fi descoperit imediat.

— Cum?

— Cum am făcut cu fiul tău. Îți amintești? Aș fi adus cadouri! Haine brodate, păpuși, panglici pentru păr, apoi o mică armură, foarte frumoasă și bine făcută, o sabie și o lance. Una dintre fetițele alea s-ar fi repezit la ele. Tu!

— Vulpea e o creatură naivă în comparație cu tine! a exclamat Ahile râzând.

— L-ai mai văzut pe fiul tău înainte să mergem pe insulă?

— Nu, nu l-am mai văzut. Regele mă urăște. A fost furios când a aflat și i-a transmis tatei să vină imediat să mă ia. Însă era iarnă atunci, iar primăvara care a urmat a fost tare vântoasă și agitată. Sau poate tata n-a putut părăsi regatul așa, în pripă. Când în sfârșit a sosit, copilul se născuse deja. Avea părul ca focul, de-asta îi spun Pyrrhus. I-am rugat să-i pună numele ăsta. Ei îi spun altfel, Neoptolemus, dar pentru mine o să fie întotdeauna Pyrrhus, „păr de foc”. Lycomedes i-a spus tatei să ne ia acasă, atât pe mine cât și pe „bastard”, cum i-a zis, dar mama lui, blânda mea prietenă, a vrut să-l țină lângă ea și să-l alăpteze ca o adevărată femeie.

— Dar pentru tine e ca și cum n-ar exista. Eu, în schimb, l-am dorit pe Telemac, așa cum am dorit-o și pe mama lui, Penelopa.

— N-ai dreptate. Adesea mă gândesc la el și încerc să-mi închipui cum arată astăzi. Iar el știe de mine și îmi rostește mereu numele. Ar vrea să vină aici să lupte cu mine. E un pui de leu.

— Având în vedere că războiul ăsta nu se mai termină în veci, poate o să și reușească. Dar când o să vină clipa, n-o să mai găsească pe nimeni aici. Cele două armate se vor devora una pe cealaltă într-un nesfârșit și feroce masacru.

— Nu, a spus Ahile. Noi o să învingem, iar orașul o să fie ras de pe fața pământului și șters din istorie.

În timp ce spusese asta, în ochii săi se aprinsese acea lumină tulbure și tenebroasă pe care o avea când sărea în car cu lancea în mână, pregătit să plece la luptă.

Uneori îi plăcea să cânte. Adusese cu el o țiteră, operă a unui meșter foarte iscusit, incrustată cu fildeș. Avea un glas frumos, puternic, ascuțit și aproape tăios. Pe câmpul de luptă, strigătele lui îl înspăimântau pe dușman, dar atunci când cânta, avea o voce armonioasă, sonoră și melancolică.

Patrocle era umbra sa, ajutorul de pe câmpul de luptă, dar și un fel de frate mai mare care îi știe destul de multe secrete. Era din Opuntes, de unde fugise și căutase refugiu la Peleus, tatăl lui Ahile, pentru că omorâse pe cineva în urma unei partide de zaruri. Fapta fusese un accident, dar asta nu o făcea mai puțin gravă. Rudele victimei nu-i crezuseră mărturia, refuzaseră despăgubirea pe care le-o oferise tatăl său, Menoetius, și îl dăduseră în urmărire. Dându-și seama că e un om mort dacă iese din regatul lui Peleus, care pur și simplu îi crezuse spusele, era credincios familiei regale și dispus să se sacrifice în orice moment, dacă ar fi fost necesar. Patrocle și Ahile au crescut împreună, chiar dacă Ahile era mai mic cu câțiva ani, și tot împreună au învățat să mânuiască armele cu desăvârșire. De aceea, Patrocle cunoștea mai bine decât oricine stilul de luptă al lui Ahile: felul în care lovea, mișcările înșelătoare, eschivele și reacțiile fulgerătoare. În același timp, știa că nu va putea niciodată să se compare cu el. Îi lipseau ferocitatea războinică, lovitura fulgerătoare, puterea devastatoare și viteza nemaipomenită a lui Ahile, care, deși îngreunat de armură, întotdeauna își ajungea din urmă victima.

În acea seară vorbise destul de puțin. Se ocupase mai mult de arme, ascuțise săbiile și vârfurile lăncilor, lustruise scuturile, pulparele și platoșele, dar cu siguranță ascultase tot și nu-i scăpase nici măcar un cuvânt.

Când am vrut să mă întorc în cort și să mă odihnesc puțin, Ahile m-a însoțit, plimbându-se o vreme cu mine pe malul mării.

— E o noapte frumoasă, mi-a spus privind norii purtați de vânt pe bolta cerească.

— Vrei să te întorci acasă, nu-i așa?

— Da, dar nu cu orice preț, i-am răspuns. Când intri într-un război trebuie să învingi, iar noi încă n-am învins.

— Nu încă.

— Foșnetul mării îmi amintește de insula mea. Ție?

— De mama, mi-a răspuns.

Am mai mers o vreme în tăcere, ascultând murmurul valurilor care se spărgeau de țărm.

— Mama ta? Se spune că e o zeiță a adâncurilor mării.

Ahile mi-a zâmbit așa cum făcea atunci când se gândea la moarte.

Începând din acea noapte, un gând s-a strecurat în mintea mea și a prins rădăcini: nu mă mai interesa să număr dușmanii pe care îi doborâsem sau să cântăresc prada adunată în lada de la proră. Voiam să găsesc o cale de a intra în oraș, să descopăr de unde își iau acei oameni forța de a se lupta cu atâta îndârjire și proviziile necesare pentru un război atât de lung. Nu puteam să stau fără să fac nimic, așteptând pur și simplu să se întâmple ceva. Nu mai primisem vești de acasă, nu știam nimic despre familia mea. Nu înțelegeam de ce, iar gândul era insuportabil.

Mă gândeam că nu există decât două căi de ieșire. Prima era să mă întorc acasă. Respectasem pactul pentru care jurasem, dar lucrurile nu merseseră așa cum speraserăm. Nu puteam ține cetatea sub asediu pe veșnicie. Dar aș fi fost primul și poate singurul plecat. Asta mi-ar fi adus o rușine distrugătoare pentru numele familiei mele, iar eu n-aș fi fost în stare să o îndur.

A doua cale de ieșire era să fac cetatea să cadă, dar nu aveam un plan încă.

La câteva zile după aceea, mi-am adunat camarazii, pe Eurybates, Sinon și Eurylochus, și le-am spus care este planul meu.

— Mâine mergem iarăși la luptă. O să stați lângă mine și în spatele meu. Dacă Atena mă ajută să dobor un dușman, așa cum sper, îi luați imediat trupul, îl dezbrăcați și îi puneți la loc sigur hainele și armele. La lăsarea întunericului, când războinicii troieni intră din nou în cetate, o să mă strecor printre ei, cu fața și corpul mânjite cu sânge. O să arăt ca un troian care se întoarce în cetate după o luptă cruntă ca să fie îngrijit.

— Dacă te descoperă, te așteaptă chinuri îngrozitoare, mi-a spus Eurylochus.

I-am arătat un pumnal bine ascuțit.

— Nu. Dacă se întâmplă să mă descopere, o să mă folosesc de ăsta. Unui trup fără viață nu-i pot face nimic.

— Trupul poate n-o să fie îngropat, ci aruncat la câini, mi-a răspuns Eurylochus.

— Știu, dar m-am hotărât. Nimeni și nimic nu mă poate convinge să renunț.

Am intrat în luptă abia după opt zile, pentru că troienii n-au ieșit din spatele porților, deși îi provocaserăm în fiecare zi, așteptându-i în câmp deschis. În cele din urmă, când s-au hotărât să iasă, bătălia a fost aspră și crudă, la fel sau poate chiar mai mult ca până atunci. M-am îndepărtat cu războinicii mei de faimoșii luptători ahei, ce înaintau în care trase de armăsari focoși, iar când umbrele serii au pus capăt luptei și fiecare tabără a început să-și culeagă oamenii căzuți pe câmp, m-am ascuns cu cei mai credincioși camarazi în spatele smochinului sălbatic, m-am dezbrăcat de haine și de platoșă și mi le-am pus pe cele ale unui războinic troian pe care eu îl doborâsem cu o lovitură de lance, iar Eurylochus îl ucisese cu sabia. Mi-am mânjit cu sânge tunica și fața – arătam groaznic și demn de milă în același timp. M-am alăturat apoi unui mic grup de troieni care se grăbeau să ajungă la poartă înainte să se închidă. Unii dintre ei, văzându-mă șchiopătând, chiar m-au ajutat. Mă țineau de subsuori ca să pot urca treptele înclinate care duceau la poarta Skaiai.

La scurt timp după aceea, rămas aproape singur, m-am afundat pe o ulicioară întunecoasă.

26

Din când în când, întâlneam războinici troieni care patrulau pe străzi sau îi ajutau pe răniți, dar cei mai mulți duceau morții spre dealul de la răsărit, unde se înălțau rugurile. O pădure întreagă fusese tăiată pentru ridicarea lor, ca să se poată ține funeraliile demne de vitejia eroilor care-și dăduseră viața pentru patrie. Auzeam plânsete și gemete în depărtare, *ecouri ale suferinței…* Când n-avea să mai fie nimeni în jur, puteam să alerg liber și să străbat repede orașul de la o margine la alta. Voiam să ajung la cetate și să văd de la înălțime zidurile, porțile, palatul și toate punctele importante. În parte, o cunoșteam deja, pentru că mă dusesem acolo împreună cu Menelaus, dar multe lucruri se schimbaseră. Se făcuseră niște întărituri, iar stânca fusese curățată de locurile prin care atacatorii ar fi putut ajunge cu lejeritate pe creasta zidurilor. În partea de la miazănoapte era un rând de întărituri pe care nu-l văzusem niciodată! Proteja corturile aliaților: traci, frigieni, lycieni și alte popoare din Asia. Mii și mii de războinici care adesea luptau cu armata lui Priam împotriva noastră. Alteori lipseau, plecând să semene sau să culeagă recolta de pe ogoare.

Cetatea era aproape. De sus vedeam rugurile arzând în tabăra noastră și pe colina de la răsărit a Troiei, dar și portul pustiu, care altădată era un adevărat furnicar de nave. Căutam să-mi întipăresc fiecare lucru în minte, înainte ca bezna să acopere totul. Privirea mea a ajuns în cele din urmă la cel mai impunător dintre sanctuare, cel al Atenei, aflat în cea mai înaltă parte a fortăreței. Pentru mine era un mister: cum putea zeița să întoarcă spatele orașului care îi arăta o atât de mare cinste? În jurul sanctuarului se

vedea un șir de războinici acoperiți cu platoșe de bronz, ținând în mână lănci impresionante care lăsau umbre lungi. Lumina torțelor le proiecta pe pavajul cetății.

M-am apropiat, așteptând momentul potrivit. Voiam să văd de ce un sanctuar – un loc sacru, protejat prin natura sa – era apărat de atât de mulți războinici. Dar cum aveam să trec de ei? M-am apropiat cât am putut, apoi am rămas în umbra porticului, care mărginea zidul de miazăzi al cetății, căutând o cale de acces. Trebuia să le distrag atenția. Mi-am aruncat coiful departe, spre capătul opus al porticului. Bronzul a răsunat puternic, izbindu-se de perete și apoi rostogolindu-se pe pavaj. Câțiva dintre paznici s-au repezit spre locul de unde venea zgomotul. Unul a aprins mai multe torțe din zid, făcând lumină în jur. Între timp, m-am strecurat până la intrare. Poarta nu era zăvorâtă, ci întredeschisă, ca și cum cineva intrase cu puțin timp înainte și urma să iasă. Am intrat. De afară se auzeau strigăte, zgomote, și apoi pașii gărzilor care se apropiau din nou. M-am uitat afară printr-o ferestruică și i-am văzut strângând rândurile în jurul sanctuarului. Cum aveam să mai ies de acolo?

M-am întors și am văzut o siluetă feminină stând nemișcată în fața Atenei – o statuetă mică, de aproape trei coți, care o reprezenta pe zeiță cu lancea în mână și cu coiful pe cap. Nu era din metal și nici din lemn. Părea sculptată într-o piatră necunoscută, aspră și poroasă, cu cristale care străluceau și se colorau în roșu, reflectând lumina torțelor și a vasului cu jăratic. Ochii îi erau din perle, avea gene și sprâncene și părea că o privește pe cea care se afla în sanctuar. Tânăra, care stătea dreaptă în fața statuetei, purta veșminte bogate și o diademă de aur în păr – părea să fie o prințesă din familia regală. Așa se explica prezența acelui cordon de războinici înarmați din jurul locului sacru. Oare era una dintre fiicele lui Priam? Cine putea să fie? Poate era soția lui Hector nimicitorul?

Am mers în continuare, ușor ca o fantomă, până când am ajuns în fața ei. I-am văzut chipul și expresia, apoi lacrimile care îi șiroiau din ochi. Avea ochii triști și plini de spaimă. Dacă aș fi răpit-o și aș fi dus-o în tabără? Nu. N-aș fi comis niciodată o asemenea faptă mârșavă într-un sanctuar.

Prințesa a udat cu lacrimile sale picioarele statuii, rostind printre suspine o rugăciune pe care n-o înțelegeam, apoi s-a îndreptat spre ieșire. Am auzit pașii războinicilor care se îndepărtau, escortând-o spre locuința sa, apoi ușa s-a închis. Rămăsesem singur cu zeița. M-am apropiat de statuie.

Avea ceva tulburător. Ochii de perle erau imobili și ficși, dar păreau să aibă o privire pătrunzătoare. Sulița parcă vibra în mâna zeiței. Acea întâlnire atât de intensă mă epuiza și mă făcea din când în când să îmi mut privirea, dar simțeam că, exact în aceeași clipă, pleoapele zeiței flutură. O știam, pentru că simțeam aerul vibrând, simțeam mișcări scurte și rapide, nefirești pentru un loc închis.

„Arată-mi o cale de ieșire!” a strigat sufletul meu, dar mi-a răspuns numai tunetul din depărtări. Un fulger neașteptat a luminat cerul, lăsându-mă să zăresc o deschizătură în tavan, prin care se înălța fumul de tămâie și de la torțe.

Zeița îmi răspunsese!

M-am cățărat pe un stâlp până la tavan și am ieșit sub cerul liber, pe acoperiș. Luna se ivea în acea clipă din spatele norilor de furtună, scăldând orașul într-o lumină azurie.

Peste tot domnea tăcerea. Troienii căutau în somn o alinare a suferințelor și a doliului zilnic. Poate că viața lor era un chin permanent. Noi eram niște războinici, obișnuiți să dăm și să primim moartea, ei erau o comunitate de familii: neveste, soți, fii, fiice și părinți. Durerea se intensifica la nesfârșit înăuntrul cercului de ziduri, ca ecoul unui strigăt între pereții de stâncă ai unei văi. Un timp îndelungat, fără sfârșit, am privit Troia cea sacră, turnurile și zidurile ei splendide, palatele și sanctuarele, casele construite pe terase, care ajungeau până la întăriturile exterioare și la palisade, altarele, pietrele funerare pictate și sculptate, ce aminteau de regi și eroi, arcadele și pilaștrii. Mă gândeam că într-o zi vom învinge și că toate vor fi prada noastră, dar nu reușeam să mă bucur în adâncul sufletului, pentru că în acel moment făceam parte din acel tablou plin de vrajă.

Am alunecat la pământ fără să fac zgomot și, în timp ce mă strecuram sub umbra porticului, o mână mi s-a așezat pe umăr. M-am întors fulgerător cu sabia, gata de atac. Bronzul s-a oprit la timp, înainte să atingă un gât de o perfecțiune divină, cu pielea albă și catifelată, și un chip cu care numai zeițele din Olimp se puteau mândri: Elena! Sabia îmi tremura în mână, așa cum inima îmi tremurase în piept în ziua în care își alesese soțul în îndepărtata Sparta.

— Odiseu, mi-a spus, numai tu puteai să fii războinicul care la început șchiopăta și apoi alerga ca un berbec tânăr și se cățăra pe ziduri.

— Ce-ai de gând să faci? am întrebat-o.

Dacă striga, eram mort. Dar mâna îmi șovăise, nu mai puteam s-o ucid. Asta ar fi fost o altă cale de a pune capăt războiului. De ce nu-mi venise în minte ideea asta? Părea că îmi ghicise gândurile:

— De ce ți-a șovăit mâna? De ce n-ai ucis-o pe cățeaua care s-a oferit unui oaspete pe care nu-l mai văzuse niciodată până atunci, trădându-și soțul pe care ea însăși îl alesese? Războiul s-ar fi sfârșit, iar tu te-ai fi întors la Penelopa.

Tremuram, gâfâind de emoția care îmi răscolea sufletul și le închidea cuvintelor calea.

— Vino cu mine, mi-a spus și s-a întors cu spatele.

Am urmat-o. Ce altceva puteam să fac? Elena era frumoasă ca o floare purpurie. Suferința întregului oraș sacrificat în numele frumuseții ei și moartea miilor de tineri pe câmpul însângerat de luptă nu-i lăsaseră nicio urmă. Trupul mlădios și sublim se unduia sub rochia subțire, aproape transparentă. Părul îi era ca spuma mării sub razele lunii, dar sclipea ca aurul când fulgerele, urmate de tunete asurzitoare, incendiau cerul.

A deschis o ușiță de sub o arcadă și a intrat într-un coridor lung și strâmt, luminat doar de câteva felinare, apoi a crăpat o altă ușă și a pătruns într-o locuință nespus de frumoasă. Fără îndoială, era casa în care trăia.

— Vino, mi-a spuse și a deschis o altă ușă.

Am intrat într-o cameră ai cărei pereți erau îmbrăcați în alabastru. Înăuntru era o vană cu apă parfumată, iar lângă ea, vase pline cu esențe rare.

— O pregătisem pentru mine, mi-a spus. Dezbracă-te și fă o baie. Cândva, prinții troieni făceau baie în mare, dar acum sunt corăbiile aheilor acolo, așa că trebuie să se îmbăieze în casele lor.

Mi-am scos veșmintele, am lăsat jos sabia și am rămăs în fața ei gol și fără apărare. Elena a luat un vas de argint, l-a umplut cu apă dintr-un hârdău și mi l-a turnat pe spate, spălându-mi sângele închegat din păr, de pe umeri și de pe față. M-a întrebat:

— N-am reușit niciodată să-i văd pe frații mei, Castor și Polux, când mă uitam la voi de pe turnurile cetății. Unde sunt?

— Nu se știe. Au plecat într-o expediție militară spre miazănoapte. Nu s-au mai întors. Se spune că unul ar fi murit ca să-l salveze pe celălalt. În orașul tău, sunt venerați ca niște eroi nemuritori.

A oftat, ascunzându-și fața, și m-a îndemnat să mă cufund în cadă. S-a așezat pe margine, spălându-mă pe spinare și pe piept cu un burete. Oare mă aflam într-o casă din Olimp? Cum se putea întâmpla așa ceva? În ochii ei sclipea o luminiță tremurătoare, o expresie pe care nimeni n-ar fi reușit s-o citească, stârnită de sentimente opuse, și totuși, pentru o clipă, în gesturile ei, în felul în care mă privea, mi s-a părut că o recunosc pe Penelopa.

— De ce faci asta pentru mine? am întrebat-o.

— Pentru că mi-am dorit dintotdeauna, mi-a răspuns. Îți aduci aminte de grajdul cailor? Îți amintești ce ți-am spus atunci?

— Oare aș fi putut să uit?

Afară se auzeau pași apăsați: se apropia un grup de războinici.

— Paris se întoarce de la consiliul de război, unde toți îl disprețuiesc. Pleacă repede și nu mă uita. Eu nu te-am trădat.

Mi-a întins haine curate și m-a cuprins într-o îmbrățișare pe care n-avem s-o uit tot restul zilelor mele. Din ochi îi curgeau lacrimi fierbinți pe obraji.

— De ce? am întrebat-o iar.

— Pentru că asta am visat în noaptea din ajunul alegerii: eu și cu tine, ca soț și soție, într-un loc preafrumos, în intimitatea casei noastre. M-am gândit că poate e un semn, un mesaj despre viitor. Într-adevăr, așa a fost,

dar nu cum îmi închipuisem eu atunci. Iată cum m-au amăgit zeii! Ce vezi aici e imaginea din vis, pe care eu am reprodus-o fără să vreau! Abia acum îmi dau seama. Blestemat să fie zeul care mi-a trimis-o! Și-a bătut joc de o biată fată îndrăgostită. Nu ăla era destinul meu! În niciun caz! Destinul meu este războiul ăsta înspăimântător, crud și sângeros, al cărui adevărat scop continuă să-mi scape, dar care le place zeilor mult… Pleacă acum, rege al Itacăi. Curajul tău să nu-ți aducă sfârșitul.

M-a sărutat. Un sărut lung, nebun și disperat.

În acele haine, semănam iar cu un troian, chiar cu un aristocrat, un personaj care putea umbla prin oraș la acea oră din noapte. În adâncul inimii, i-am cerut zeiței mele să-mi călăuzească pașii prin întuneric. În timp ce umblam fără o țintă anume, evitând patrulele și posturile de pază, dar întipărindu-mi în inimă și în minte locul unde se aflau, mă gândeam la acea statuie din sanctuar: misterioasă, enigmatică, îngrozitoare, cu privirea de perlă și cristale sclipitoare pe trup. Care era povestea acelei statui străvechi?

Am ajuns în cele din urmă la drumul spre poarta Skaiai, singura care dădea în câmpie. Am coborât prinzându-mă de pietrele ieșite, mi-am jupuit palmele în crăpături și în muchiile tăioase ale bolovanilor din zid. Apoi am sărit pe pământ. M-am rostogolit și m-am lovit în coate, la umeri, în spinare, oprindu-mă într-un bolovan care m-ar fi putut ucide. Fără îndoială, zeița cu ochi albaștri veghea din sanctuar asupra mea. Un câine a lătrat în depărtare, un altul i-a răspuns cu un urlet prelung. În jur cădeau picături rare de ploaie. Am ajuns gâfâind la smochinul sălbatic și m-am îmbrăcat din nou cu hainele mele, așa murdare cum erau. Îmbrăcat cu hainele unui troian, santinelele noastre m-ar fi putut ucide pe loc.

La scurt timp după aceea, am intrat în cortul lui Agamemnon, unde imediat a fost convocat sfatul comandanților. Le-am povestit că orașul nu căzuse pradă disperării, că un rând de întărituri fusese ridicat în partea de miazănoapte, ca să protejeze corturile aliaților care nu puteau fi găzduiți în oraș: traci, lycieni, frigieni și alte popoare din Asia. Le-am descris lucrările pe care le făcuseră ca să izoleze și mai bine poarta Skaiai de teritoriul din jur și să facă mai dificil accesul. Le-am explicat că un atac frontal asupra

fortificațiilor este, de fapt, imposibil. Pentru moment, tot ce puteam face era să continuăm lupta în câmp deschis, căutând să obținem o victorie decisivă: fără ea nu puteam înfrânge forța sufletească a troienilor.

— Durerea nu se manifestă în public, ci numai în timpul funeraliilor, când mamele și tații își văd fiii urcați pe rug. Fără îndoială, ceva le dă forța să continue, să îndure disperarea, rănile și schilodirile.

— Ce-ar putea fi, înțeleptule Odiseu? a întrebat Agamemnon.

Am rămăs mult timp fără glas, timp în care statuia Atenei din sanctuarul din cetate îmi revenea în minte limpede și aproape reală.

Apoi am răspuns:

— Dragostea pentru orașul și pământul lor. În numele acestui sentiment, sunt dispuși să înfrunte orice pericol, să-și dea chiar și viața dacă e necesar. Noi suntem singuri, ei au zilnic în fața ochilor soții, copii, părinții, frații și persoane pe care le iubesc. Asta e forța lor. Sper ca noaptea să vă fie un sfetnic bun, iar zeii să vă ofere un somn liniștit.

Am pornit spre corăbiile și corturile mele, dar când am ajuns aproape de tabără, am observat o siluetă întunecată care mă aștepta în picioare la intrare: Calcante.

— Am ascultat ce-ai spus, chiar dacă nu m-ai văzut.

— Și nu ți-a fost suficient ce-ai auzit?

— Persoana pe care ai văzut-o în sanctuar e Casandra, fiica lui Priam. Și ea are darul.

— Mi s-a părut că e doar o femeie singură, înspăimântată și tristă.

— Toți cei care au darul sunt singuri. Darul este și un blestem. Se spune că atunci când s-a născut Paris, ea, încă o copilă, a intrat în camera reginei, care abia născuse. Hecuba și slujnicele sale i-au zâmbit, crezând că micuța venise să-și vadă frățiorul. Dar ea, privindu-l pe nou-născut cu ochi de gheață, a spus: „Ucideți-l!”

Regina a izbucnit în lacrimi când a auzit acele cuvinte îngrozitoare și mult înspăimântătoare, având în vedere că ieșeau de pe buzele unei fetițe nevinovate. Nimeni n-a înțeles atunci semnificația întâmplării. Au crezut că ea, până în acel moment preferata părinților, îl ura pe noul sosit, care avea

să-i răpească afecțiunea și mângâierile lor. Micul Paris a fost îndepărtat din palat și încredințat unei doici, soția unui păstor de pe muntele Ida, de teamă că micuța Casandra ar fi putut să-i facă vreun rău. Chiar și în prezent Priam și soția sa refuză să priceapă mesajul, deși își văd fiii căzând sub loviturile lui Ahile.

— Și care e mesajul?

— Tu poți să mă înțelegi bine: Paris urma să fie ruina patriei sale și de aceea trebuia omorât.

— Prin urmare, Troia o să cadă?

— Așa e scris. Dar nu acum.

— Da, așa cred și eu. Nu acum.

— Nu-mi mai lua vorbele în râs. Motivul l-ai văzut cu ochii tăi. Nu e numai dragostea de patrie: este acea statuie de piatră, acoperită cu steluțe luminoase. Cât timp o să rămână pe locul în care se află acum, orașul n-o să cadă.

N-am vrut să-l mai întreb nimic. Imaginea zeiței cu ochii de perle mă mai tulbura încă, iar sărutul Elenei îmi învenina sângele. I-am spus doar:

— Îți doresc să ai parte de o noapte fără vise urâte, Calcante.

Apoi m-am despărțit de el.

De atunci a trecut multă vreme, iar pământul a băut șuvoaie de sânge, însă balanța lui Zeus nu s-a înclinat nici într-o parte, nici în cealaltă. Uneori se întâmpla ca unii dintre cei mai puternici luptători ai noștri să fie răniți și să nu mai poată ieși pe câmpul de luptă. Alteori, deși îi depășeam numeric, inamicii se refugiau în spatele zidurilor de necucerit ale Troiei, așa că asaltul nostru se oprea în fața însângeratei porți Skaiai. În mai multe rânduri am încercat să-l aducem în fața lui Hector pe Ahile, dar troianul evita de fiecare dată confruntarea, îndreptându-și carul în altă direcție, unde războinicii săi se străduiau să le țină piept lui Agamemnon, Menelaus și Diomedes. Astfel că nu s-a petrecut nimic hotărâtor. Hector era un om înțelept: știa că nu trebuie să-și riște viața și să-și lase armata fără conducător. Pentru el, viața poporului și a orașului erau mai importante decât gloria sa de luptător.

Părea că nu se mai poate schimba nimic, că pe acel înspăimântător câmp al durerii și al plângerii zeii ne bătuseră în cuie de bronz destinul, când s-a întâmplat ceva care ne-a schimbat soarta.

În acel an, vara a fost cumplit de fierbinte, chiar sufocantă. Căldura era atât de greu de suportat, încât și războiul părea să se topească de căldură. Cu platoșa încinsă de soare, niciun grec și niciun troian nu mai reușeau să lupte. Forța slăbea înainte ca lupta să înceapă, așa că atacurile s-au rărit până când au încetat aproape de tot. În acea zăpușeală, în tabăra noastră a izbucnit o molimă care a început să secere multe vieți, zi și noapte. Eram neputincioși în fața ei. Războinicul e pregătit să suporte rănile, setea, foamea și chiar moartea fulgerătoare, dar nu poate îndura să putrezească pe un așternut împuțit, ud de sudoare și de scursori, să moară de o moarte fără rost.

Fără îndoială, nenorocirea ne fusese trimisă de un zeu mânios. Trebuia să înțelegem ce ofensă îi aduseserăm și, mai ales, pe cine trebuie să îmbunăm cu sacrificii și ritualuri de iertare. Ahile a cerut să fie convocată adunarea regilor și a prinților ahei și să fie consultat profetul Calcante.

Spre seară, ne-am adunat pe malul mării, stând într-un cerc desenat cu sabia pe nisip, înconjurați de douăsprezece torțe aprinse. Agamemnon era supărat pentru că Ahile convocase adunarea, și nu el. Tot Ahile a vorbit primul:

— Spune, profetule, ce zeu e atât de supărat pe noi, încât ne-a trimis o asemenea molimă? Și care e cauza mâniei?

Dar Calcante nu se grăbea să răspundă.

— Vorbește! Ce anume te împiedică? a insistat Ahile.

— Ce am de spus n-o să fie pe placul comandantului nostru suprem.

Fără să se uite la Agamemnon, Ahile i-a răspuns:

— Nu trebuie să-ți fie teamă de nimeni și de nimic. Ești sub protecția mea.

Rostite în fața tuturor, acele cuvinte erau o sfidare a celui mai puternic rege din Ahaia.

Calcante și-a ridicat toiagul, agitând clopoțeii care îi împodobeau vârful. O tăcere adâncă s-a lăsat peste adunarea regilor și a prinților. Auzeam zgomotul valurilor care se spărgeau la mal și gemetele muribunzilor. Fumul rugurilor învăluise discul soarelui, care se pregătea să apună, cu funingine neagră. În acea atmosferă de moarte, s-a auzit glasul clarvăzătorului:

— Apollo e furios pe noi pentru că preotul său, Chryseis, așa cum toți am văzut, ne-a adus o mulțime de bogății ca să-și răscumpere fata, care este acum sclava lui Agamemnon, dar a fost refuzat. Înfrânt și umilit, preotul l-a rugat pe zeu să-l răzbune, iar Apollo l-a ascultat, aruncându-și sulițele ucigătoare spre noi. Singura cale de a opri nenorocirea este următoarea: Agamemnon trebuie să-i înapoieze lui Chryses fiica și să jertfească multe animale pe altarul lui Apollo. Să sperăm că zeul binevoiește să-i accepte sacrificiul.

În toți acei ani de război, șeful suprem al aheilor nu fusese niciodată umilit în public și obligat să-și plece capul în fața îndrăznețului Ahile. Regele regilor din Ahaia a reacționat cu asprime la spusele lui Calcante:

— Piază-rea, nu mi-ai dat niciodată o veste care să-mi bucure sufletul, ci numai nenorociri și blesteme. N-am vrut să mă lipsesc de sclava mea. Și ce-i cu asta? Chryseis îmi aparține, e frumoasă la chip, la trup și la minte și o vreau aici. Era dreptul meu s-o iau și, de asemenea, să accept sau să resping răscumpărarea. Dreptul ăsta îl aveți toți! Dar, dacă e adevărat ce spui, nu vreau să credeți că nu mă interesează soarta oamenilor mei, a războinicilor care luptă sub zidurile Troiei. Numai la ei mă gândesc.

O înapoiez tatălui, dacă asta îl îmbunează pe Apollo, dar nu e drept să rămân fără cea mai prețioasă parte din prada mea de război. Prin urmare, regi și prinți aici de față, trebuie să-mi oferiți în schimb un dar la fel de valoros și de frumos. Nu se poate ca eu, comandantul suprem, să rămân fără dreptul meu!

Prevedeam foarte ușor ce avea să se întâmple. Ahile era cel mai puternic războinic din toată armata, iar Agamemnon, comandantul suprem și cel mai puternic dintre suverani. Cuvintele lor urmau să devină tot mai

dure și mai violente. Totuși, în cazul în care faptele ar fi luat locul vorbelor, nu puteam să prevăd rezultatul luptei. Poate că ar fi adus sfârșitul marii expediții. Rușinea și umilința înfrângerii. Deși îmi doream mai mult decât orice pe lume să mă întorc acasă, preferam să mor decât să asist la o asemenea dezonoare.

Ahile i-a răspuns:

— Mărite atreu! Lăcomia e pe măsura măreției tale. Nu mai avem prăzi de împărțit ca să-ți facem pe plac, însă, dacă reușim să cucerim Troia, tu o să-ți alegi primul cele mai prețioase lucruri și cele mai frumoase femei.

Am răsuflat ușurat. Prințul Ftiei, comandantul mirmidonilor, reușise să se controleze, măcar în parte. Așteptam cu nerăbdare răspunsul lui Agamemnon.

— Nu, i-a răspuns pe un ton aspru regele Micenei. Îmi vreau darul acum și, dacă nu mi-l dați, o să-l iau eu. De la tine, Ahile, de la Aiax sau de la Odiseu.

Am zâmbit cu amărăciune când mi-am auzit numele. Pe corabia mea n-avea să găsească nimic la fel de valoros precum prețioasa lui sclavă, iar el știa asta. În același timp, știa cât de multe făcusem pentru pace și apoi pentru război. Se comporta ca un om de nimic. Ne puteam aștepta să se întâmple orice. Și, bineînțeles, s-a întâmplat. Ahile l-a insultat fără milă, i-a reproșat că e lacom și zgârcit, l-a făcut „câine spurcat” și „nerușinat”. Și totuși, acele cuvinte nu m-au clintit. Ce-a zis pe urmă, însă, mi-a frânt inima.

— Întotdeauna am luptat din răsputeri, am cucerit sate și orașe, turme și cirezi de mii de dobitoace și de fiecare dată ți-am oprit cea mai bogată parte, dintr-un respect pe care se vede că nu-l meriți. Pe umerii mei apasă răspunderea războiului. Mă aflu aici cu oamenii mei fiindcă a fost răpită soția fratelui tău și pentru că trebuia să respect o promisiune...

În acel moment, mi-a aruncat o privire pătrunzătoare.

— ...Troienii nu mi-au făcut niciun rău, nu m-au furat și n-au cotropit regatul tatălui meu. Prin urmare, plec. Mă întorc acasă. Nu vreau să stau aici numai ca să-ți adun ție bogății, să lupt în războiul tău!

— Pleacă! i-a răspuns Agamemnon. N-o să te împiedic. Rămân alții la fel de viteji ca tine să lupte, și o să mă sprijine regele zeilor, care îl protejează pe regele oamenilor. N-o să-ți duc lipsa, certărețule, furiosule, răzvrătitule! Ești mereu nemulțumit și în căutarea unui motiv de ceartă! Du-te, ai permisiunea mea. Dar, pentru că eu trebuie să plătesc, trimițându-mi sclava acasă, atunci o s-o iau pe Briseis a ta. Da, o s-o duc în cortul meu.

Era deja prea mult, iar Ahile nu putea accepta asta. A aruncat sceptrul, a rostit tot felul de înjurături și în cele din urmă a pus mâna pe sabie. Venise sfârșitul.

Dintr-odată, am simțit că Atena este prezentă. N-am văzut-o cu ochii mei. Dar cine altcineva l-ar fi putut opri, în plină furie, pe cel mai puternic și năprasnic războinic care călcase vreodată pe pământ? Cine l-ar fi putut convinge să nu scoată sabia din teacă?

L-am văzut pe Ahile vorbind, dar fără să scoată un sunet. Se afla aproape de mine. Și-a întors privirea în spate, apoi a lăsat-o în pământ.

Nestor a profitat de acel moment și a încercat să calmeze spiritele. Am rămas spectator. Ca de obicei, a vorbit mult, amintindu-ne de isprăvile tinereții sale și de prestigiul pe care îl are, datorită căruia toți îi ascultă sfaturile, și a încercat să-i potolească pe cei doi adversari, invitându-i să-și vadă de îndatoriri. Prea târziu. Agamemnon și-a trimis oamenii să-i ia femeia lui Ahile: o tânără de o frumusețe strălucitoare, de care se îndrăgostise puternic. Și ea îl iubea cu pasiune, deși Ahile îi ucisese soțul. Apoi, a poruncit să-i fie pregătite cea mai puternică navă de război și cea mai mare corabie de transport pentru animalele sortite jertfei. În timp ce mă îndreptam gânditor și trist spre cort, a trimis pe cineva după mine, așa că m-am întors la el.

— Am nevoie de tine, Odiseu. Vreau să comanzi navele în călătoria asta și să mă susții când o să ne întâlnim cu tatăl fetei. Nu putem face greșeli, s-au întâmplat deja multe lucruri groaznice. Am mare încredere în tine.

Deși nu merita, am acceptat, iar a doua zi m-am trezit la revărsatul zorilor, am poruncit oamenilor să împingă în apă corabia de transport și

apoi să urce în ea, pe o punte din lemn, animalele care urmau să fie sacrificate. Pe urmă, când au terminat de încărcat, iar Chryseis cea cu trupul statuar și ochi adânci și umezi a urcat pe corabia mea, am dat ordin să se înalțe pânza și să se așeze oamenii la vâsle. Înainte să ieșim în larg, Agamemnon a venit să mă salute.

— De ce l-ai provocat pe acel războinic năprasnic? l-am întrebat. Fără Ahile nu avem mari speranțe. Și nici nu putem conta pe ajutorul zeilor. Ei nu-i ajută pe cei săraci cu duhul.

Agamemnon nu mi-a răspuns. Nici eu n-am mai spus nimic. Cu inima grea, am urcat la bordul navei mele, în timp ce primele raze ale soarelui luminau turnurile Troiei.

27

Așa cum fusese la Sparta, când le propusesem prinților jurământul, destinul întregii Ahaia era din nou în mâinile mele. Încă o dată, totul pornise din cauza unei femei. Dar nu mai puteam conta pe forța pură, brută și năprasnică precum trăsnetul a lui Ahile. Trebuia să călăuzesc cu inima și mintea puterea masivă a uriașului Aiax, iuțeala lui Diomedes, forța nobilă a lui Idomeneu și pe cea a lui Menelaus. Oare era suficient? Între timp, trebuia să opresc și molima: Makaon, medicul nostru de război, fiul lui Asclepios, cel care învingea moartea, nu reușise. Trebuia să găsesc o cale de înțelegere între oameni și zei și să îndrept ofensa. Îmi venise rândul.

În timpul călătoriei, am vorbit mult cu fata și am descoperit că o chema Astynome. Când vorbeau despre ea, toți îi spuneau Chryseis, dar acela era, de fapt, numele tatălui.

— Cum o să ne primească tatăl tău? am întrebat-o. Am hotărât să merg fără gardă și fără arme, ca să mă prezint în fața zeului așa cum e drept și necesar.

Șovăia. Era obișnuită să fie bunul unui bărbat și să nu aibă voie să vorbească liber cu el, așa cum obișnuia să stea de vorbă cu semenii sau prietenii. Dar apoi mi-a răspuns cu o voce fermă, puțin răgușită, dar puternică și foarte tulburătoare:

— O să fie foarte fericit să mă revadă. Sunt singura lui fiică. Era dispus să-mi răscumpere libertatea cu tot ce are. O să se simtă dator față de tine pentru că mă aduci acasă.

— Asta îmi dă curaj. Cum te-a tratat Agamemnon, șeful nostru suprem?

— Ca pe o sclavă, mi-a răspuns.

Nu se mai putea spune nimic după acele cuvinte. Și totuși, am continuat:

— Sclavii pot fi tratați în mai multe feluri. Te-a tratat bine sau rău?

— M-a tratat ca pe o sclavă… frumoasă.

Mintea ei limpede și cuvintele sincere m-au impresionat.

— Am și eu sclavi la palat și în satele de pe insula mea. Toți mă iubesc, iar eu îi iubesc ca și cum ar face parte din familia mea.

— Ai copii, *wanax*?

Era prima întrebare pe care mi-o punea. Îi câștigasem încrederea.

— Doar unul. Îl cheamă Telemac și mi l-a născut soția. Când am plecat, încă nu știa să vorbească, dar uneori mi se părea că spune *atta*.

Mi-a zâmbit.

— Toți copiii spun cuvântul ăsta înainte să învețe să vorbească.

Nu știam ce poate să gândească despre mine, dar încercam s-o fac să înțeleagă că sunt un om obișnuit, cu minte, suflet și speranțe. Mai ales cu speranțe. Și cred că a înțeles.

Când am ajuns în Chrysa, putea să vorbească liber cu mine, fără să-i mai pun eu întrebări, ceea ce era foarte bine. Am tras la țărm corabia mea și nava de transport, apoi am poruncit să fie coborâte Astynome și animalele pentru jertă.

Am ajuns cu fata la sanctuar și la altar. Tatăl ei se pregătea să înceapă ritualul în cinstea lui Apollo. La vederea noastră, s-a luminat la față, iar ochii îi străluceau de bucurie. Am pus mâna ei într-a lui și am spus:

— Stăpânul popoarelor noastre, Agamemnon, m-a trimis să-ți înapoiez fiica mult iubită și să aduc jertfe zeului ca să-l îmbuneze... Dacă ești bun să-l chemi.

Astynome i-a tradus spusele mele. Am înțeles un singur cuvânt: numele meu.

Preotul a început să-l invoce pe zeu printr-o rugăciune:

— Zeule cu arc de argint, care domnești peste orașele noastre. Mai devreme mi-ai ascultat vorbele și i-ai făcut pe ahei să plătească scump pentru vina lor, făcându-mi astfel dreptate. Dar nedreptatea s-a reparat. Ți se aduce o jertfă bogată, iar un cor o să-ți preamărească gloria. Te rog, slăbește mânia și lasă-i pe ahei.

După ce am jertfit animalele pe care le aduseserăm, am împărțit carnea frățește. Toți au mâncat pe săturate, potolindu-și setea cu vin. Noaptea, unii dintre oamenii mei au dormit pe băncile vâslașilor, iar alții pe plajă. Înainte să adorm, am rugat-o fierbinte pe zeița mea să îl convingă pe Apolo să accepte rugămintea preotului său. Când zorile ne-au trezit, am înălțat pânzele și am ridicat ancora. Abia atunci am văzut-o pe fată plimbându-se pe plajă, desculță pe pietrișul mărunt. Învățase din nou să trăiască.

Și acum mă mai gândesc la ea. Oare mai trăiește? Ce s-a ales de viața ei? Ce a însemnat pentru noi, în acel timp scurt petrecut lângă ea: speranța salvării sau amenințarea dezastrului? O fi avut copii? Dar soț? A mai vrut-o cineva după ce a trecut prin patul celui mai puternic rege din Ahaia? Ori poate s-a dedicat, având sufletul încă neprihănit, zeului pe car îl slujea tatăl său? În minte îmi apare așa cum am văzut-o ultima oară…

Mânia lui Apollo nu s-a stins imediat. Poate că voia să termine toate săgețile din tolbă, poate că, pe cât de iute se aprinsese, pe atât de greu îi trecea supărarea. Oamenii nu pot pricepe gândirea și intențiile zeilor. În cele din urmă, molima a încetat, iar luptele au reînceput. Ahile n-a luat parte la ele, dar nici n-a plecat, așa cum ne amenințase. Rămăsese spectator, dar suferea că nu ia parte la atacuri. Pentru el era o pedeapsă să stea departe de război, dar nu și pentru Agamemnon. După câteva zile, inamicul și-a dat seama de lipsa lui, iar noi am resimțit-o și mai puternic. Ahile răspândea în jur spaimă, era de neoprit. În fiecare seară aduceam de pe câmpul de luptă tot mai mulți morți, iar descurajarea începea să se strecoare în inimile oamenilor. Misiunea mea fusese zadarnică. Și totuși, nu mă dădeam bătut.

O dată, l-am întâlnit pe Patrocle, care se întorcea de la o vânătoare în pădure, ducând în spate o căprioară pe care o doborâse cu arcul. Imediat și-a dat seama că nu mă aflu acolo întâmplător și s-a oprit la umbra unui

copac. Nu voia să ne vadă Ahile, care ar fi putut să iasă oricând din cort. În timp ce vorbeam, a început să jupoaie animalul și să-l curețe de măruntaie.

— Te prețuiește, mi-a spus, dar nu înțelege cum un om ca tine poate să se mai plece în fața lui Agamemnon. Dar cel mai tare suferă pentru că femeia pe care o iubește se află în cortul sau poate chiar în patul ăstuia. Și totuși, a demonstrat că e mult mai înțelept decât ne-am fi putut închipui. Putea să-l omoare, dar n-a făcut-o.

— Poate că un zeu l-a inspirat. Eu sper să se întoarcă la noi. N-a plecat, e încă aici. Dar poate știi tu ce gânduri are, poate ți le-a mărturisit. Nu are secrete față de tine.

Patrocle a oftat. Și el suferea din cauza nenorocirilor căzute asupra noastră, dar nu putea face nimic.

— Chiar în noaptea aia, după ce heralzii lui Agamemnon au venit s-o ia pe Briseis, l-am văzut pe malul mării, șezând pe un bolovan. Cred că plângea. Bărbatul care suportă durerea și rănile fără să crâcnească, fiind mereu pregătit să înfrunte orice pericol, plângea de furie, de umilință, plângea pentru dragostea lui batjocorită. A luat-o de lângă soțul ei, regele din Lyrnessus, după ce l-a ucis în luptă. Se numea Mines și s-a luptat ca un leu, dar forța lui Ahile era prea mare. Mult timp, Briseis l-a urât. Nu-i vorbea, nu-l privea niciodată în față, mă temeam că ar putea să-l înjunghie în somn sau să-l otrăvească. Dar nu s-a întâmplat nimic de felul ăsta. La început, i s-a supus ca o sclavă, fără să guste din plăcerea împreunării, dar apoi a fost copleșită de pasiunea, ardoarea și insistența lui. S-au îndrăgostit unul de celălalt. Deși o femeie necoaptă încă, era regină și avea demnitatea, frumusețea și mândria uneia, iar legătura lor a ajuns să fie desăvârșită și nobilă. Pentru el, brațele ei erau un refugiu. Orele petrecute cu ea în pat, după bătălii, îi calmau furia, îmblânzeau fiara care sălășluiește în el. Acum nu poate suporta să o știe cu omul pe care-l disprețuiește. A făcut sacrificiul ăsta pentru că și-a dat seama ce dezastru de neînchipuit s-ar fi iscat. A făcut un sacrificiu imens: Briseis îi era iubită, soră și mamă.

— Mamă… am șoptit eu. Nimeni nu i-a văzut mama. Se spune că ar fi o zeiță marină.

— Tu chiar crezi asta? m-a întrebat Patrocle. Eu l-am văzut de multe ori pe Ahile sângerând. Era sângele unui muritor, poți să mă crezi.

— Și atunci cine îi e mamă? Dacă spui că nu-i o zeiță care se ferește de privirea noastră și i se arată numai lui...

— Poate că nu există. Poate a murit în timpul nașterii. Poate că seara, pe malul mării, vorbește cu o fantomă și cântă la țiteră o melodie tristă.

— Sau poate că e o zeiță a adâncurilor, i-am răspuns. Nu suntem în stare să explicăm tot ce ne înconjoară. Numai el cunoaște misterul ăsta. Și e un mister atât de mare, încât în el e cuprins și epilogul vieții sale.

Patrocle și-a plecat fruntea și n-a mai spus nimic. În timp ce desprindea blana și reteza capul, îi priveam cuțitul, apoi mâinile pe care și le afunda în burta animalului, smulgându-i măruntaiele.

I-am vorbit iar:

— Ai mai cunoscut vreodată pe cineva ca el? Eu n-am mai văzut. L-am convins să vină aici, iar acum îmi pare rău. Înțelegi?

— Da, înțeleg.

— Ai spus că poate noaptea, pe malul mării, vorbește cu o fantomă. Ce vrea de la ființa asta invizibilă?

Patrocle și-a ridicat privirea:

— Răzbunare.

Și a primit răzbunare.

Îndată ce troienii au observat că Ahile nu se mai află pe câmpul de luptă – nu-l mai zăreau nicăieri, iar carul strălucitor de argint și oricalc și măreții bidivii cu bronz pe frunte, Xanthus cel blond și Balius cel pătat, dispăruseră –, au devenit tot mai îndrăzneți. Oamenii noștri erau tare descurajați. Așa cum păstorul dă foc pe ascuns pădurii dese ca să-i facă turmei loc de păscut, într-o zi, nu se știe cum, s-a răspândit zvonul că șefii hotărâseră să ne întoarcem acasă. Mii de războinici au alergat la corăbii și au început să le împingă în mare. Toți regii erau panicați. Nu știam cum trebuie să reacționăm. Dar zeița mi-a pus mâna pe umăr și mi-a vorbit:

— Oprește-i!

Iar eu m-am supus. Strigam ca un nebun:

— Opriți-vă, ahei! Unde vă duceți?

Învârteam sceptrul ca pe o măciucă și-i întorceam pe toți cei care se apropiau de nave. Pe câțiva i-am lovit în spinare, în umăr și peste față. Nu îndrăzneau să riposteze. În acel moment s-au repezit și ceilalți regi să mă ajute. În cele din urmă am reușit să-i strângem într-un loc. Era o adunare uriașă. L-am văzut lângă mine pe Calcante și i-am spus:

— Spune-mi ce vezi! Spune-mi că Troia o să cadă peste un an! Spune-mi!

Imediat a început să-mi zică o poveste – adevărată sau falsă – despre un semn care apăruse la Aulis înainte de plecarea noastră.

Am strigat din nou:

— Ascultați-mă!

Se făcuse tăcere. Atunci le-am povestit că un șarpe cu capul roșu ieșise de sub altarul din Aulis, se urcase într-un platan și devorase opt puișori de vrabie și apoi pe mama lor, când s-a apropiat piuind cu disperare. După aceea, șarpele a împietrit. Prin urmare, trebuia să luptăm nouă ani fără întrerupere, căci Troia avea să cadă în al zecelea.

— Iar voi vreți să plecați tocmai acum? Să fugiți ca niște fricoși? Rămâneți pe loc și luptați! Troia o să fie rasă de pe fața pământului. Vă promit. Vă jur!

În acele clipe nu mai știam ce spun, dar strigam atât de tare, încât gâtul îmi sângera. Trebuia să mă fac auzit.

Chiar și ceilalți regi mă priveau cu uimire, ca și cum se gândeau: „Ce spune omul ăsta?”

— Acum așezați-vă în formație de luptă!

Agamemnon mi-a repetat cuvintele. A fost o zi memorabilă, îngrozitoare. Diomedes devenise noul Ahile. Odată ce fiul lui Peleus dispăruse de pe câmpul de luptă cu mirmidonii săi, regele din Argos începuse să strălucească – era noul astru al războiului. La primul atac, a apărut în car. Îl conducea Stenelos, fiul lui Capaneus, care luptase la Teba cea cu șapte porți. Mâna caii la galop, năvălea peste troieni ca un bolovan care se rostogolește de pe un povârniș abrupt, doborând și strivind totul în

cale. Diomedes lovea cu lancea sau cu sabia, fără răgaz, însuflețit de o forță inepuizabilă. Pe unde trecea, pământul se acoperea de sânge și de corpuri sfârtecate. Servitorii lui nu aveau timp să dezbrace morții de platoșă și de alte obiecte prețioase.

Din locul în care mă aflam, alături de războinicii din Itaca și Cefalonia, îi vedeam pe ceilalți regi luptându-se cu o energie pe care n-o mai văzusem până atunci, ca și cum voiau să arate că nu au nevoie de forța lui Ahile ca să-i învingă pe troieni și pe luptătorii lor cei mai de seamă. Se spune că Atena, Ares și Apollo au luat parte la bătălie și că zeița a ridicat de pe ochii lui Diomedes ceața care împiedică muritorii să-i vadă pe zei – o priveliște înspăimântătoare, care m-a ocolit.

Prins în iureșul bătăliei – un vârtej de urlete, nechezături, tunet de care și licăriri de platoșe și arme –, m-am avântat cu o furie pe care *aveam s-o mai dezlănțui încă o dată în viață*. I-am doborât cu lancea pe toți care mi-au ieșit în cale. Mielul care păștea pe pășunea din Itaca devenise marele berbec alb cu coarnele răsucite. Lovea cu forța de nestăvilit a taurului.

La un moment dat l-am văzut pe Diomedes îndreptându-și carul spre Enea, pe care numai Hector îl întrecea dintre troieni. L-a atacat fără să șovăie. Îi vedeam strălucind în soare coiful și vârful suliței, în timp ce se pregătea s-o azvârle spre inamic. S-a pierdut apoi în învălmășeală și nu l-am mai putut urmări cu privirea. Nu-mi puteam abate atenția de la bătălia care se desfășura în jurul meu, vuind asurzitor. La întoarcere, l-am văzut pe Stenelos mânând niște cai de rasă veche și nobilă – un cadou din partea zeilor făcut unuia dintre strămoșii lui Enea. Reușise să se salveze sărind din car, însă pierduse cele două animale splendide, care de atunci aveau să-l slujească pe Diomedes. Se salvase printr-o adevărată minune și, din păcate, aveam să-l mai întâlnim pe câmpul de luptă. La sfârșit, Hector a apărut acoperit în bronz, cu forțe proaspete. Era uimitor, iar balanța a început să se încline în favoarea troienilor. Ca să-l opresc, i l-am trimis pe Aiax, uriașul tare ca stânca, singurul care putea să reziste atacului. Eroul nu avea încredere decât în forța sa, iar despre el spunea că n-a primit niciodată ajutorul zeilor. Îi dăduseră trupul imens, iar asta li se părea de ajuns. Ca

haitele de câini care atacă mistrețul, în jurul lui s-au repezit războinicii troieni. A doborât o mulțime dintre ei, dar n-a putut să le ia armele ca răsplată pentru viteja sa. Imediat ce își trăgea lancea din trupul inamicului, țintuindu-l la pământ cu piciorul, o ploaie de sulițe se abătea peste scutul său enorm.

Așa cum făcuse de multe alte ori, Aiax din Locris a venit lângă el: iuțeala fulgerătoare s-a contopit cu forța brută, dar n-au reușit să domolească avântul lui Hector. Săgețile și lăncile păreau că nu pot să-l doboare, de parcă un zeu le schimba traiectoria cu mâna. Așa am continuat până seara, când întunericul i-a descleștat pe luptători. Fusese ziua lui Diomedes: strălucise ca un astru în razele soarelui. Era un războinic uluitor, feroce – fără îndoială, Enea s-ar fi prăbușit sub loviturile sale dacă un zeu nu l-ar fi salvat. Cu toate că am fost nevoiți să ne retragem la lăsarea întunericului, reușiserăm să ucidem o mulțime de inamici și să ținem în frâu puterea lui Hector.

În timp ce ne întorceam în tabără, l-am văzut pe Patrocle stând în fața cortului său. În spatele lui, dincolo de plajă, se vedeau mirmidonii cei puternici: înotau în mare și se jucau ca niște copii. Nu puteam să-mi cred ochilor. În partea opusă, unul dintre camarazii mei, rezemat cu spinarea de un bolovan, gemea de durere în timp ce altul îi scotea din coapsă o săgeată. Oamenii mei se târau spre tabără, lăsând în urmă dâre de sânge.

Orele care urmau după bătălie erau cel mai greu de suportat. Cât timp luptau, războinicii păreau să trăiască într-o lume și într-un loc în care nu simțeau teama și durerea. Erau cuprinși de o beție delirantă – una dată de vin, de febră și de iubire în același timp. Și de apropierea morții. Apoi, erau copleșiți de o disperare liniștită și o amețeală rece, o frică de întuneric și de întuneric.

I-am făcut lui Patrocle un semn cu bărbia, ca și cum îl întrebam dacă apăruse vreo schimbare. A scuturat din cap. Răzbunarea nu era încă suficient de mare să-i potolească furia lui Ahile. Voia să vadă mai mult și să savureze imaginea. De aceea rămăsese și nu se întorsese în Ftia, unde bătrânul său tată îl aștepta, scrutând marea cu privirea în fiecare zi.

S-au numărat morții și răniții. Diomedes fusese rănit la umăr. Stenelos îl trăsese afară din prima linie, în spatele carului și al războinicilor din Argos care se strânseră în jurul lui, și i-a smuls fierul în timp ce el striga: „Du-mă înapoi! Trebuie să-l ucid pe cel care m-a rănit!” Imediat după aceea se întorsese în învălmășeală, căutându-l pe arcașul lycian care-l rănise. Se numea Pandarus. Când l-a văzut pe Diomedes, a împietrit, nevenindu-i să creadă, ca și cum se uita la un strigoi întors din Hades. A fost străpuns de lancea nemiloasă a fiului lui Tydeus.

În zilele următoare, luptele au continuat la nesfârșit. Ne era imposibil să ne oprim, chiar dacă ne-am fi dorit. Conduși de Hector, de Deiphobus și de Enea, care se refăcuse ca prin minune, troienii ieșeau în fiecare zi pe poartă, iar noi trebuia să-i oprim, ca să nu ajungă la corăbiile noastre. Într-o zi, Hector a ieșit dintre troieni și a lansat o provocare: dorea să se lupte cu unul dintre campionii ahei, cel care îndrăznea să îl înfrunte. Era un comportament ciudat, la care nu mă așteptasem. Prințul troian evitase până atunci o asemenea confruntare, căci adversarul ar fi fost Ahile. Atunci, sigur de victorie, ne sfida, ca să ne lipsească de un luptător valoros, să scurteze orgoliul și voința de luptă a întregii armate.

Îmi amintesc acel moment îngrozitor. Teama îi înghețase pe toți. Iar rușinea nu ne ajuta să ne recăpătăm curajul. Menelaus a strigat:

— O să-l înfrunt eu pe prințul troian, dacă niciunul dintre cei care l-ar putea înfrunta nu îndrăznește să o facă! E datoria mea!

Nestor, regele din Pylos, ne-a copleșit cu injurii și dispreț. Își regreta tinerețea pierdută și blestema vârsta înaintată, care îl împiedica să-l înfrunte pe cutezătorul războinic troian. Mai întâi s-a ridicat Agamemnon, comandantul suprem, apoi Diomedes, iar după el Aiax din Locris, Aiax uriașul, fiul lui Telamon, Idomeneu, stăpânul Cretei și al Labirintului, Meriones, scutierul său, și Thoas, stăpânul din Calydon. Cel puțin patru dintre ei nu ar fi avut nicio șansă în fața puterii nimicitoare a lui Hector.

Eu m-am ridicat ultimul, sperând să nu fiu ales. Voiam să rămân în viață, îmi doream să mă întorc la Penelopa, la care mă gândeam în fiecare seară, când soarele se cufunda în marea purpurie, visam să mă întorc la

Telemac și să îl aud spunându-mi *atta*, speram să revăd Itaca sărutată de mare, dar aș fi luptat dacă m-ar fi ales.

Eram nouă.

Numele noastre au fost puse în coiful lui Agamemnon și apoi amestecate. Un herald a scos unul și l-a ridicat să îl citească toți: Aiax cel mare! Am izbucnit în urale. Iar el – bastionul aheilor, muntele umblător – s-a ridicat. Scutul din șapte piei de taur, acoperit cu bronz, părea un turn. Și-a lăsat viziera coifului pe față. I se vedeau numai ochii negri, care luceau sinistru în penumbră. În mână strângea lancea grea și lungă de cinci coți. Pașii săi făceau pământul să tremure. Hector a pălit. Nu cred că se mai apropiase vreodată de fiul lui Telamon, iar teama îi mușca din suflet ca un câine.

Stăteau unul în fața celuilalt. Aiax a strigat:

— Credeai că nu mai sunt ahei care se pot lupta cu tine? E adevărat, Ahile nu mai luptă, vezi bine că nu e printre noi. Dacă ar fi fost el, nu ne-ai fi provocat. Dar avem alții la fel de curajoși, deși mai puțini faimoși. Acum, prințe troian, pregătește-te!

Hector i-a răspuns:

— Nu mă trata ca pe un copil neștiutor sau ca pe o femeie, Aiax! Mă pricep la război și la măceluri! Pregătește-te!

Și-a aruncat imediat sulița, care a trecut prin șase piei de taur și s-a oprit într-a șaptea. Apoi a lovit Aiax: vârful lăncii sale a străpuns scutul și platoșa lui Hector, i-a sfâșiat tunica și i-a zgâriat puțin pielea. Amândoi și-au smuls sulița înfiptă în scutul celuilalt și s-au atacat ca doi lei hămesiți. În lupta corp la corp, lancea lui Aiax a străpuns din nou scutul lui Hector, iar vârful i-a crestat pielea gâtului. Când a văzut sângele țâșnind, întreaga armată a aheilor a izbucnit în urale. Dar și de data aceea rana a fost ușoară. Hector a luat un bolovan și l-a aruncat în scutul adversarului, care a răsunat cu un tunet asurzitor, dar nu s-a sfărâmat. La rândul său, Aiax a azvârlit un bolovan enorm, care a căzut peste scutul adversarului și aproape l-a strivit. Ne pregăteam să ne bucurăm de victorie, însă, în mod incredibil, prințul

troian s-a eliberat de sub strânsoare, și-a recăpătat răsuflarea și forța, iar cei doi au început să se atace din nou, dar cu sabia.

Arși de sete, năclăiți de sudoare și de sânge, dar cu o energie care părea că nu se mai termină niciodată, au luptat din răsputeri ore în șir, sub privirile celor două armate. Noaptea i-a descleștat. De îndată ce soarele a dispărut sub linia orizontului, Talthybius și Ideus, heralzii celor două armate, s-au apropiat și au aruncat sceptrele între cei doi adversari. Lupta se terminase. Cei doi campioni au făcut un schimb de cuvinte politicoase și de daruri de preț: eșarfa de purpură a lui Aiax și sabia împodobită cu argint a lui Hector. Acele obiecte strașnice aveau să vorbească mulți ani despre acea expediție nemaipomenită. *Însă eu n-am încetat să mă întreb ce s-ar fi întâmplat dacă Aiax l-ar fi ucis pe Hector.* Cum l-ar fi privit toți pe furiosul Ahile, care sacrificase viața miilor de camarazi din orgoliu? Dar era scris în stele ca eroul nostru cel mai puternic, cel mai generos și cel mai credincios să nu ducă la bun sfârșit acea mare faptă de arme.

Ne-am întoars în tabără ca să ne odihnim după o zi plină de caznă, de teamă, de neliniște și de doliu. Câmpul de luptă era plin de morți. Am ajuns la cort și la corabie. Voiam să mă arunc în mare și să renasc apoi din apa limpede, din valurile sclipitoare. Într-adevăr, când am țâșnit la suprafață, aveam sufletul mai liniștit și mintea mai limpede.

28

O voce din trecut a strigat în apropiere:

— *Wanax* Odiseu!

M-am întors și am văzut un tânăr războinic. Purta semnele războiului pe chip, pe trup și în ochii febrili.

— Eumelus!

— Mult timp a trecut de la ultima noastră întânire, *wanax*, dar eu te văd mereu și îți admir brațul, mintea și gândirea ageră.

— Într-un loc ca ăsta, când nu vezi o persoană mult timp, e ușor să gândești că nu mai e în viață… Cândva nu-mi spuneai așa.

— Ești regele Itacăi, *wanax*, și te respect.

M-am așezat pe un scăunel și am poruncit să se mai aducă unul din cort și două cupe de vin din amforele răcite în mare. Mi le-a adus una dintre femeile care mi se cuveniseră după ce ajutasem la cucerirea unui oraș din Asia.

— Trebuia să vii să mă vezi. Ne leagă multe lucruri.

— Te rog să mă ierți. Nu știu de ce, dar n-am îndrăznit până acum. Cu cât zăboveam mai mult, cu atât îmi era mai rușine să te caut. A trecut mult timp. Hercule a murit… a început Eumelus.

— Hercule n-avea cum să moară. A dispărut din lumea noastră. Fără îndoială, acum se află printre zei, pentru că a dus o viață amară și a suferit dureri de nedescris. La sfârșit, n-a mai putut să îndure lipsa ființelor iubite, dar a făcut întotdeauna tot ce i-a stat în putință ca să-i ajute pe cei care nu se puteau apăra. Uneori îmi amintesc de zilele alea și mă gândesc la părinții

tăi: *wanax* Admetus și *wanaxa* Alcestis, mama ta, o femeie fără seamăn, nobilă, foarte frumoasă, mândră și generoasă ca nimeni alta. Ce le-ai spus când ai plecat?

Eumelus și-a lăsat privirea în pământ. Pe chipul lui se citea o mare tristețe.

— Le-am promis că o să mă întorc cu corăbiile pline de bronz, argint și stofe prețioase.

— Nimic altceva?

— În fiecare noapte mă gândesc la mama, la ce face în acel moment, dacă a depășit amintirea întâmplărilor prin care a fost nevoită să treacă.

— Pentru asta ai venit să lupți în războiul ăsta? Ca să nu mai vezi lacrimile mamei tale și privirea tulbure a tatălui tău?

— Și pentru asta. Dar îmi aduc aminte cu mare drag de noaptea în care am râcâit lespedea de sub ușa ta. În locul ăla, am trăit o lungă perioadă de spaime, dar l-am văzut pe Hercule, iar asta a dat un sens vieții mele. N-o să-l uit niciodată.

Scormonind în adâncul inimii, vorbeam despre vremuri și sentimente trecute, iar timpul zbura cu repeziciune. Afară se lăsa întunericul și marea se liniștea treptat. Uneori tăceam: era un alt mod de a ne împărtăși amintiri și de a ne lăsa în voia sentimentelor. Vocea unui herald și pașii grei ai unui om acoperit de bronz ne-au făcut să tresărim.

— *Wanax* Odiseu, a fost convocat sfatul regilor și al prinților. Heraldul troienilor, nobilul Ideus, a venit în tabără: vrea să fie ascultat și să înainteze o cerere.

Omul acoperit de bronz era Diomedes.

— Avem nevoie de unul care știe să folosească vorbele mai bine decât sabia… mi-a spus el.

Am pus o mână pe umărul lui Eumelus.

— Trebuie să plec, *pai*, poate sunt vești importante. Dar văd că ai niște iepe grozave înhămate la car, așa că te aștept într-o zi să le vedem în galop.

Eumelus mi-a zâmbit și m-a îmbrățișat.

— Când vrei tu, *wanax*!

Aproape toți șefii se adunaseră în cercul de pe plajă, cu torțe aprinse pe margine. Ceilalți abia soseau ori erau pe drum, depinde cât de departe le erau corturile de locul de adunare. Pe urmă, Agamemnon a cerut să se facă liniște și i-a dat cuvântul heraldului.

— Vin la voi din partea regelui Priam, a spus Ideus. În seara asta a avut loc o adunare. Nobilul Antenor a propus mai întâi ca Elena să fie trimisă acasă și să fie plătită o despăgubire, apoi, să fie cerut un armistițiu ca să ne îngropăm morții. La prima propunere, prințul Paris a răspuns că vrea să restituie toate bogățiile și să adauge altele drept despăgubire, dar nu o eliberează pe Elena cu niciun preț. Regele Priam a sprijinit cererea unui armistițiu. Am venit să obțin aprobarea voastră și, dacă e posibil, aș vrea să mă întorc cu un răspuns satisfăcător.

Antenor nu renunțase să încerce să oprească acel război sângeros și să o înapoieze pe Elena, dar Paris era încă puternic, iar Priam nu se simțea încă în stare să-l contrazică.

Înaintea lui Menelaus, Diomedes, care stătea în picioare lângă mine, a făcut un pas în față ca să-i răspundă:

— Eu zic să refuzăm prima propunere. Nu putem accepta. Și dacă ne fac o asemenea cerere înseamnă că poporul a obosit și nu vrea să mai verse sânge pentru greșelile prințului. Au înțeles că îi putem învinge și fără Ahile. Acceptăm, însă, propunerea unui armistițiu. Fiecare trebuie să-și adune morții și să facă toate cele cuvenite.

Menelaus a vorbit îndată după aceea:

— Diomedes a spus ce gândesc și eu. Un drept, pentru care toți am jurat, a fost încălcat, iar despăgubirea nu poate fi decât una singură, cea pe care a propus-o nobilul Antenor. Altele nu pot fi acceptate.

Am rămas surprins că nimeni nu-mi cere părerea, că alții luau cuvântul, spunând lucruri care nu lasă loc de târguieli, dar am înțeles totul când Agamemnon, după ce schimbase cu heraldul cuvinte politicoase și îl rugase să-i mulțumească lui Antenor pentru propunerile înțelepte făcute adunării, m-a rugat să-l însoțesc singur pe Ideus până la marginea câmpului de luptă.

— Nobile Ideus, i-am spus de cum am pornit la drum, *wanax* Diomedes și *wanax* Menelaus nu puteau să spună altceva decât au spus, dar acum suntem singuri, nu ne aude nimeni și putem folosi cuvinte diferite. Poate găsim o cale pe un teren atât de anevoios.

— Te ascult, rege Odiseu. Mulți troieni își amintesc și acum discursul tău înțelept, care ne-ar fi putut ajuta să evităm multă suferință.

— Există o posibilitate. Ce nu pot accepta la lumina soarelui regele Priam și regele Menelaus se poate face în toiul nopții, printr-o înțelegere secretă.

Ideus s-a oprit în loc, căutându-mi privirea în întuneric.

— Vorbește, mi-a spus.

— Mi-o dați mie pe Elena. Când sunteți pregătiți, mă deghizez și vin în portul vechi cu o barcă. Îmi mai dați o despăgubire simbolică. Cineva care vrea să treacă neobservat nu poate duce grămezi de bronz și aur.

— Dar Menelaus o să fie de acord?

— Nimeni nu poate rezista în fața frumuseții Elenei. Cu atât mai puțin el. Numai faptul că o duce înapoi la Sparta înseamnă o reușită.

Speram că îi dăduseră lui Ideus puterea să negocieze, căci o asemenea posibilitate ar fi rezolvat totul: cele două popoare ar fi revenit la viața lor obișnuită și nu s-ar mai confruntat în fiecare zi cu moartea. Tăcerea sa mă neliniștea.

— E foarte greu, mi-a răspuns în cele din urmă. Acum, Hector e cel mai mare obstacol. Nici măcar Andromaca, soția sa, care îl imploră să nu înfrunte pericolul, nu reușește să-l calmeze. Vede posibilitatea unei victorii. E un războinic și vrea glorie. Dorește să înfrângă cea mai mare armată din toate timpurile, să o arunce în mare, să-i ardă corăbiile și să devenă astfel un adevărat zeu pentru orașul său. Nu poate renunța la ideea unei astfel de reușite. Ar refuza ce îi propui tu, iar fără el nu se poate face nimic. Dacă o să fie posibil, peste trei zile o să vezi, la ora asta din noapte, o lumină aprinsă la poalele smochinului sălbatic. Mâine începe armistițiul pentru adunarea morților.

Am încuviințat. N-a adus vorba despre Ahile, nu i-a pronunțat numele, și la fel am făcut și eu. Dar fantoma lui era între noi – un uriaș mut, a cărui absență făcea balanța să se încline în partea inamicilor noștri.

Fiecare a pornit pe drumul său.

A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, porțile Troiei s-au deschis, iar familiile au ajuns pe câmpul presărat cu morți. Aheii se amestecau cu troienii, despărțind și cărând cadavrele încleștate în ultima zvârcolire a luptei. Toți le încărcau în care.

Cât a ținut armistițiul, rugurile au ars în fiecare noapte. Dacă victimele fuseseră comandanți, șirurile de războinicii le strigau numele de zece ori, iar sabia le era frântă, după datină. Urna lor era bine lucrată și avea ornamente. Ceilalți deveneau cenușă fără nume, acoperită de pământ sau împrăștiată în vânt. În a treia noapte, m-am uitat pe câmpie, dar n-am văzut nicio lumină aprinsă lângă trunchiul smochinului sălbatic. Nicio speranță.

Când am început din nou să ne luptăm, mi-a fost limpede că forța, curajul nostru și chiar îndârjirea mea de a câștiga respectul tuturor pe câmpul de luptă nu erau suficiente pentru a-i ține departe de tabără pe troieni. Ei erau cei care atacau, ei porneau asaltul. Am fost nevoiți să ne resemnăm, așa că am săpat un șanț lat și am ridicat o palisadă în fața corăbiilor trase la mal. Dacă atacatorii ajungeau să le dea foc, soarta noastră era pecetluită. Lucrara era imensă și se vedea de departe, dar am terminat-o destul de repede. Părea un monument al spaimei noastre.

În noaptea în care am terminat munca, cerul s-a acoperit cu nori negri, iar tunetele au cutremurat pământul. Eram adunați în cortul lui Agamemnon și beam vin. Vedeam lichidul roșu și limpede tremurând în cupă. Am observat că Menelaus se schimbase la față. Nu era un semn bun.

Dar armistițiul se terminase deja. În dimineața următoare, Hector și-a îndemnat poporul să atace, iar noi, ieșind din spatele întăriturilor și din șanț, ne-am așezat în poziția obișnuită. Strigătul lui Agamemnon și sulița sa ridicată spre cer ne îndemnau să pornim înainte. Alergam unii în întâmpinarea celorlalți, fără să gândim, cu mintea golită și inima gata să ne iasă din piept. Dinții ne scrâșneau încleștați, picioarele mâncau distanța care

ne mai despărțea de locul întâlnirii, de gura Hadesului. Mii de scuturi s-au ciocnit, ridicând spre cer un urlet asurzitor. Într-o clipă, pământul s-a făcut roșu și alunecos din cauza sângelui vărsat. Deasupra noastră, cerul era negru: nori grei, vineți, tiviți cu galben, brăzdați din când în când de fulgere. Dar nu ploua. Peste tot în jur era numai sânge, și acel roșu ne orbea în timp ce eram străpunși, sfâșiați... Și urlam, urlam, urlam!

Un trăsnet a lovit vârful lăncii lui Aiax al lui Telamon. Uriașul a căzut în genunchi. Nori de săgeți au zburat din mai multe părți. Mulți au căzut, alții s-au ascuns în spatele scutului ca un turn. Îngroziți de acel semn, am început să dăm înapoi: Zeus în persoană lupta împotriva noastră! Diomedes s-a retras, urmat de cei doi Aiax și Idomeneu. Nestor înaintase prea mult și a rămas izolat. O săgeată i-a lovit un cal între urechi, i-a străpuns creierul, făcându-l să se prăbușească. Bătrânul războinic a căzut, apoi s-a ridicat. Rămăsese singur lângă carul răsturnat. Când Hector a pornit spre el într-o goană nebună, am început să alerg înspăimântat. Diomedes a strigat:

— Odiseu! Unde fugi? Întoarce-te, trebuie să-l apărăm pe bătrân! Nu se poate apăra singur!

Nu-mi mai dădeam seama de nimic. Nu mai auzeam, nu mai răsuflam, nu mai aveam nimic: nici forță, nici curaj și nici rușine.

L-am auzit pe Diomedes strigând din nou:

— O să mori cu o suliță înfiptă în spate, fricosule!

Am trecut de șanț, de palisadă, am alergat și am ajuns pe corabie, unde m-am ascuns.

Larma bătăliei care se dădea pentru cucerirea întăriturii ajungea cu furie până la urechile mele, dar nu mă impresiona. Plângeam frânt de mijloc, ascuns sub băncile vâslașilor. Apoi am simțit răcoare și mi-am dorit să se facă întuneric, să mă acopere o noapte neagră ca smoala, să șteargă tabăra, corăbiile și fețele viilor și ale morților.

Întuneric, umbre și lacrimi fierbinți. Iar la sfârșit, tăcere.

Cât timp trecuse? Câtă durere? În cele din urmă, m-am ridicat.

Vântul bătea dinspre munți. Gâfâind, m-am cățărat pe catarg până în vârf. De acolo, mi-am îndreptat privirea spre câmpie. În întunericul

apăsător, se zăreau focuri arzând: sute, mii, zeci de mii de focuri. Nu avea să mai fie niciun armistițiu, nu mai era nicio cale de scăpare. Hector ne asedia. Răbdător ca un lup hămesit, aștepta zorile pentru un ultim asalt, cu care să pună capăt războiului. Apoi am văzut focuri aprinse în tabăra noastră, dincoace de șanț. Am auzit strigăte, chemări și sunetul prelung al cornului.

O vreme s-a lăsat tăcerea, apoi a răsunat un glas. Era vocea sălbatică și neîmblânzită a fiului lui Tydeus.

— Bătrânul vrea să-ți vorbească, mi-a spus. Și Agamemnon. În cortul lui.

— Să-mi vorbească? De ce?

— Ahile trebuie să se întoarcă. N-avem altă cale de ieșire. Totul e împotriva noastră.

N-a spus nimic despre fuga mea rușinoasă, și i-am fost recunoscător. L-am urmat până la cortul lui Agamemnon.

L-am găsit șezând cu Nestor, Idomeneu, cei doi Aiax, Menelaus și heralzii săi. S-a așezat și Diomedes, iar eu m-am dus lângă el.

A vorbit Nestor, care purta încă pe față și pe corp semnele unei căzături nemiloase.

— Agamemnon și-a înțeles greșeala și e gata să recunoască, dar tu trebuie să-l convingi pe Ahile să lupte din nou alături de noi. Troienii sunt mult mai curajoși și mai puternici acum, știind că Ahile nu mai luptă, iar fără el nu mai avem forță să învingem. Agamemnon îi oferă bogății grozave – bronz, aur și argint –, îi dă de soție pe una dintre fiicele lui și șapte sate ca zestre: câmpii roditoare, cirezi, turme, vii și livezi de măslini. De asemenea, îi mai dă șapte femei foarte frumoase, printre care se află și Briseis, cea mult iubită și luată pe nedrept. A jurat pe onoarea sa că nu a atins-o și nu a luat-o în patul său, iar ea poate să confirme. Du-te, Odiseu, doar tu poți să-l convingi. În tine are încredere.

După el a vorbit Agamemnon. Chipul îi era palid și tras din cauza oboselii și a nesomnului.

— Ia-l cu tine pe Aiax, vărul lui. Îl prețuiește mult. Convinge-l, Odiseu, și o să ai parte de recunoștința mea veșnică și de cea a lui Menelaus, fratele meu.

Am observat că și Diomedes mă privește, încercând să-și dea seama ce intenție am. I-am răspuns:

— O să mă duc la el pentru că sufăr cumplit văzându-mi camarazii, războinicii noștri, măcelăriți pe acel câmp năclăit de sânge. Să sperăm că Atena ne călăuzește și ne inspiră.

Am ieșit și ne-am îndreptat spre cortul lui Ahile, mergând pe țărmului mării. O lampă ardea înăuntru și răspândea o lumină slabă în jur. Patrocle, care nu dormea, ne-a văzut. Ne-a ieșit în întâmpinare și ne-a condus la prietenul său, războinicul supărat, ursuz și însetat de răzbunare.

Ahile ne-a primit ca pe niște vechi prieteni.

— Odiseu, Aiax, ce vă aduce la mine în toiul nopții? N-ar trebui să fiți în pat, să vă odihniți? În orice caz, îmi face plăcere să vă văd. Îmi pare bine să vă primesc în cortul meu, să vă ofer o cupă de vin și să schimbăm câteva cuvinte.

— Ahile, știi bine de ce am venit. N-ai auzit strigătele camarazilor noștri? N-ai văzut rugurile care au ars zile întregi? Ascultă, Agamemnon a înțeles că ți-a făcut o nedreptate: vrea să repare totul. Îți oferă mari bogății, pe una dintre fiicele sale ca soție, șapte orașe ca zestre, șapte femei nespus de frumoase, iar printre ele pe Briseis, cea pe care o iubești. N-a atins-o, a respectat-o…

Nu terminasem de vorbit, iar el începuse să dea din cap. Cuvintele mi se opriseră în gât.

— Nu, prietene, n-am încredere în el. Nu pun niciun preț pe vorbele lui, sunt ca vântul pentru mine. Și e prea târziu, deja m-am hotărât. Plec, Odiseu. Mâine o să ridicăm ancora și, dacă avem parte de vânt bun, în trei sau patru zile ajungem acasă. Acasă, înțelegi? Am petrecut ani întregi în locurile astea de sânge și groază. Am dat totul uitării, am neglijat orice altceva și ne-am irosit viața în zadar. Viața, Odiseu! Singura noastră comoară adevărată! Mi-o dă pe fiica sa? N-aș lua-o de soție nici dacă ar fi

mai frumoasă decât Afrodita. Sunt o mulțime de fete frumoase prin părțile mele, știi asta? Fiice de oameni iluștri, nobili de viță veche. Și nu am nevoie de daruri. Tatăl meu are palatul plin de bogății. Nu-mi pot imagina cât de fericit o să fie bătrânul meu *atta* când o să mă vadă acasă. Și de ce ești îngrijorat? Ați construit șanțul ăla și palisada. Ar trebui să fie de-ajuns să-l oprească pe Hector... Sau nu?

Ne lua peste picior. Dar am încercat din nou. Nu voiam să mă predau.

— Dar la camarazii tăi nu te gândești? I-ai văzut întorcându-se de pe câmpul de luptă răniți și însângerați. I-ai văzut arzând pe ruguri. Nici pentru ei nu ești dispus să renunți la ranchiuna ta?

— Nu, Odiseu, toate astea nu s-au întâmplat din vina mea. El m-a tratat ca pe un om de nimic, mi-a luat femeia pe care o iubeam și m-a umilit în fața tuturor. Am luptat ani de-a rândul pentru el, am cucerit zeci de sate și de orașe și i-am adus bogății uriașe. Nu meritam așa ceva. Puteam să-l ucid ca pe un câine, dar i-am cruțat viața ca să nu provoc un război între noi. Ar fi distrus armata. Nu, n-am să-i dau satisfacția asta. Transmite-le celorlalți să-mi urmeze exemplul. Fă-o și tu. Întoarceți-vă acasă: orașul ăsta blestemat n-o să cadă niciodată.

— Nu pleca, Ahile! l-am implorat.

— Las-o baltă, a spus Aiax, nu-i pasă absolut deloc de noi. Din partea lui, putem să murim toți, el nu mișcă niciun deget. Și totul din cauza unei femei. Dar noi îi oferim șapte!

Am zâmbit cu amărăciune văzând cât de naiv e uriașul meu prieten, dar am fost nevoit să recunosc că are dreptate. Absolut nimic nu-l putea convinge pe Ahile să ia din nou armele și să lupte.

Patrocle nu deschisese gura în tot acest timp, iar Ahile nu l-a întebat ce părere are. Patrocle era umbra, dublura sa. M-am ridicat să ies și să le comunic șefilor că fusesem învins – tristul rezultat al misiunii mele.

— Odiseu…

M-am întors. Mai era o speranță?

— Poate… Poate că n-o să plec mâine.

Nu puteam să-i mai cer nimic și știam că nu trebuie să insist. Oricum, acele cuvinte mi-au dat o rază de speranță.

Ne-am întoars târziu în noapte. Ceilalți regi ne așteptau în cortul lui Agamemnon, unde se vedea lumină.

— Ei, ce-ați făcut? ne-au întrebat toți, îngrămădindu-se în jurul nostru.

— Nimic, e de neclintit. Ne-a spus că ar trebui să-i urmăm exemplul și să plecăm acasă.

— N-are decât să plece dacă asta vrea, a spus Diomedes. Ducă-se unde vrea! O să luptăm singuri. Fiecare trebuie să stea de vorbă cu oamenii lui și să încerce să-i încurajeze. Bătăliile au diferiți sorți de izbândă. Poate că astăzi suntem în dificultate, dar mâine putem învinge.

Adunarea luase sfârșit, așa că ne-am întors toți la corturile noastre.

Priveam șirul nesfârșit de nave trase pe uscat. Spre miazănoapte, în cortul lui Ahile, lumina era încă aprinsă.

29

Eșecul misiunii mele le arătase tuturor că nu avem altceva de făcut decât să ne luptăm. Nu ne puteam gândi să fugim și să ne întoarcem acasă.

Cel care probabil își dădea seama de asta mai mult decât toți era Agamemnon, comandantul suprem, regele regilor din Ahaia. Cearta lui cu Ahile îl pusese într-o lumină proastă în fața oamenilor, le luase voința de a lupta și de a înfrunta sacrificii din ce în ce mai mari. Iar el trebuia să fie un exemplu, să le arate că merită puterea pe care o exercita cu sceptrul său.

Astfel, l-am sfătuit și l-am îndemnat să concentreze majoritatea carelor într-o parte a frontului de luptă din care troienii nu se așteptau la un atac rapid și neașteptat, departe de întăritură și de navele noastre. A înțeles ce am de gând și s-a pregătit.

A apărut în car, într-o platoșă pe care n-o mai purtase niciodată până atunci, cea mai strălucitoare și mai orbitoare care putea să existe, făcută din smalț, argint și bronz. Purta pe braț un scut mare cu imaginea unei gorgone în mijloc, iar pe cap un coif cu panaș dublu, înaripat – o minunăție nemaivăzută. Toți au înțeles că aceea avea să fie ziua lui de glorie, asta dacă zeul care-l proteja pe Hector și îi insufla o vigoare invincibilă și-ar fi îndreptat pentru câtva timp privirea în altă parte. Astfel, cu acele noi steme, urma să-i apară inamicului drept un adversar nemaiîntâlnit până atunci, glorios și de temut, poate chiar un zeu sau un semizeu. Și poate că nici zeii n-aveau să-l recunoască. Cu înfățișarea schimbată, se simțea invadat de o putere și de o energie nimicitoare, fără îndoială.

S-a avântat spre linia inamică, însoțit de marii noștri campioni, iar mulțimea de care, de cai și de războinici a năvălit cu un vuiet înspăimântător și cu o forță de neoprit asupra războinicilor troieni. Hector se afla în partea opusă a frontului de luptă, unde răpunea cu ușurință oameni mai puțin antrenați și mai slabi. M-am repezit în urma carelor cu oamenii mei, ca să continuăm măcelul și să lărgim spărtura pe care ceilalți o făcuseră.

Până la amiază, Agamemnon s-a luptat ca un leu, cu o energie care l-ar fi uimit pe Ahile, doborând cu mâna sa cel puțin zece oameni. În tot acel timp, părea că nimic și nimeni nu l-ar fi putut opri – apariția sa era înfricoșătoare. Efectul loviturilor sale îi insufla noi puteri și îi inspira pe oamenii care luptau lângă el.

Nu-mi venea să cred ce văd. În stânga noastră, mormântul unui străvechi rege troian se înălța ca o stâncă între valurile mării, în mijlocul războinicilor care începuseră să fugă. La un moment dat, ne-a apărut în față poarta Skaiai, principalul bastion al orașului. Pe măsură ce înaintam, vedeam împrăștiate pe jos membre și capete retezate – urmele înspăimântătoare ale furiei lui Agamemnon și a celorlalți luptători.

Când soarele a ajuns în mijlocul boltei cerești, soarta a început să ne fie potrivnică. Carul lui Agamemnon gonea înapoi spre tabără, iar el, fără coif, se strâmba de durere. Regele era rănit!

Probabil că Hector și-a dat seama ce se petrecuse, așa că s-a îndreptat spre noi. Era înspăimântător: venea cu o viteză incredibilă, nimicind totul în cale. Îl văzuse cu siguranță pe Agamemnon fugind spre întăritură și credea că ne poate zdrobi. Ai noștri se retrăgeau spre zidul de apărare, neostoitul Diomedes fugea cu oamenii săi din calea lui Hector, care voia să ajungă la corăbii și să le dea foc. Îmi venise rândul să-l chem, așa că l-am strigat cu toată puterea pe care o mai aveam în piept:

— Ei, prietene! Unde ți-a dispărut curajul? Doar nu mă lași singur să opresc potopul ăsta! Ajută-mă, în doi ne descurcăm mai bine!

Diomedes s-a întors spre mine și mi-a aruncat aceeași privire ciudată pe care o ațintise aspra mea la Argos, când mă observase în mulțimea

prezentă la funeraliile tatălui său. În câteva clipe, a ajuns lângă mine, țintind cu lancea. Cu o mișcare fulgerătoare, a aruncat-o spre Hector, care se afla la douăzeci de coți de noi. Arma a zburat ca o săgeată trasă de arc și l-a nimerit pe troian în coif. L-am văzut clătinându-se, apoi s-a prăbușit în car. Vizitiul lui a întors caii și i-a mânat spre poartă, în timp ce Diomedes striga în urma lui o mulțime de ocări și încerca să-și facă loc printre inamici, lovind cu scutul și sabia, ca să-și recupereze lancea. Nu avea încredere în altele. Am alergat după el ca să nu-l las singur și l-am ajuns din urmă la timp: o săgeată îi țintuise piciorul de pământ.

M-am așezat în fața lui, apărându-l cu scutul, și am încercat să țin la distanță adversarii care mă înconjurau din toate părțile.

— Rezistă! mi-a strigat. Încerc să-mi scot săgeata din picior!

În scurt timp, mi-am dat seama că nu-i mai văd pe ceilalți. Diomedes nu se putea ține pe picioare. Oamenii săi l-au urcat în car, iar Stenelos l-a dus departe.

Pentru mine era sfârșitul.

L-am auzit strigând:

— Rezistă, Odiseu! Rezistă! Venim să te scoatem de acolo!

În acea clipă mi-am adus aminte de promisiunea pe care i-o făcusem Penelopei, *că mă voi întoarce din război*, și mi s-a părut că-i văd ochii strălucitori. Roteam sabia și lancea în toate direcțiile, ținând tot timpul scutul pe braț. Nu-mi dădeam seama cât timp mai pot rezista. M-am oprit o clipă, căci mi se tăiase răsuflarea, și în acel moment am fost ținta unui necunoscut, *care mai târziu avea să fie cunoscut drept omul care l-a ucis pe* wanax *Odiseu, cel cu mintea doldora de gânduri*. O suliță groasă și rapidă a zburat din mâna sa, în timp ce eu scoteam triplul strigăt al regilor din Itaca.

He-ha-heee!

He-ha-heee!

He-ha-heee!

Lancea a trecut prin scut și prin platoșă, dar nu mi-a oprit strigătul.

Ajunsesem la capătul puterilor, în scurt timp avem să fiu doborât. Am scos lancea inamicului din scut și din platoșă, ca să mă pot apăra în

continuare, și am simțit sângele fierbinte curgându-mi pe coapsă. Războinicul necunoscut a scos un strigăt victorios, dar altul mai puternic, plin și răscolitor ca un sunet de trâmbiță, a răsunat în spatele meu:

— Suntem aici, Odiseu!

Și imediat un scut enorm, un adevărat zid de bronz s-a înălțat în fața mea, un trup gigantic m-a acoperit, iar un războinic scânteietor s-a oprit lângă trupul meu rănit. Uriașul Aiax! Și Menelaus!

Menelaus m-a apucat de un braț, cineva m-a urcat într-un car. Am pornit în grabă, trecând peste trupuri căzute la pământ, peste arme abandonate, până la întăritură și la palisadă, până la corăbii.

M-au dat jos și m-au culcat, cineva mi-a scos platoșa și a aruncat-o – am auzit limpede zgomotul pe care l-a făcut. Apoi o durere ascuțită mi-a fulgerat coasta rănită, dar am strâns din dinți. Erau prea multe strigăte de durere în jur.

O clipă s-a făcut întuneric: nu mai vedeam nimic, dar simțeam focul arzându-mă și un miros acru, de carne arsă. L-am văzut aplecat peste mine pe Eurylochus, vărul meu, care ținea în mână un pumnal înroșit la foc.

— Am oprit sângele, mi-a spus. O să te vindeci.

— Ce se întâmplă acolo?

— Dintre cei mari, numai cei doi Aiax, Idomeneu și Menelaus mai rezistă, ceilalți sunt răniți și nu mai pot lupta. Hector e dezlănțuit, iar cei mai buni luptători troieni îi sunt alături: Enea, Helenus, Deiphobus... Până și viermele fricos de Paris a prins curaj, trage cu arcul fără oprire și destul de precis. Au lăsat carele dincolo de șanț, au coborât și au urcat apoi pe partea noastră. Atacă acum cu toate forțele palisada și încearcă să scoată din țâțâni poarta. Pare să cadeze în orice moment. Luptătorii noștri sunt obosiți peste măsură. Nu s-au odihnit de mult timp, n-au mâncat nimic din zori, sunt sleiți de puteri.

Simțeam că-mi îngheață inima în piept. Oare atâta trudă, sânge și doliu nesfârșit să fi fost în zadar? Zeița mea nu-mi mai dăduse niciun semn de multă vreme. Poate mă părăsise, știind că nici măcar ea nu se poate opune

destinului... Sau poate nu mă mai îndrăgea ca altădată. Era normal. Cum poate o ființă care nu cunoaște moartea să aibă sentimente adevărate?

Atunci i-am spus:

— Du-te afară și întoarce-te să-mi spui ce se întâmplă la zid și la palisadă: nesiguranța asta mă omoară. Du-te, și fii atent!

Eurylochus a ieșit, iar eu m-am întins pe pat epuizat. Coastele mă dureau foarte rău, iar durerea era atât de puternică, încât nicio parte a trupului nu se putea odihni.

După o vreme, mi-a ajuns la urechi un zgomot tulburător: mii de strigăte se contopeau într-un singur urlet, într-o singură limbă, într-un singur fior de grozavă și zadarnică durere.

Câți dintre noi ne vom mai întoarce? Cine va supraviețui măcelului și cine va fi aruncat în Hades, lăsând în urmă vise, dorințe și speranțe?

În timp ce sufletul meu își punea astfel de întrebări, am auzit glasuri aproape de cort. Unul dintre ele mi-era cunoscut: Patrocle!

Am alunecat din pat pe pământ, m-am târât până aproape de intrare și m-am uitat afară. La vreo cinci pași de mine, l-am văzut pe Patrocle. Îl ajuta pe unul dintre războinicii noștri care fuseseră răniți: o săgeată i se înfipsese în coapsă și sângera îngrozitor.

— O să-ți scot săgeata din coapsă și o să-ți oblojesc rana, dar nu pot să rămân mult timp: Nestor m-a însărcinat cu o misiune importantă. Trebuie să vorbesc imediat cu Ahile.

Îndată după aceea, l-am văzut pe Patrocle fugind pe lângă mine.

— Patrocle! l-am strigat.

— Odiseu! Și tu ești rănit.

— Agamemnon, Diomedes și mulți alții sunt răniți. Chiar și Makaon, iscusitul nostru medic. Armata a rămas fără conducător. Doar cei doi Aiax, Menelaus și Idomeneu mai rezistă. Nestor, așa bătrân cum este, s-a dus și el pe câmpul de luptă să sfideze moartea.

— Iartă-mă, mi-a răspuns. Trebuie să plec.

— Du-te. Dar ce misiune ți-a încredințat bătrânul? V-am auzit vorbind fără să vreau.

— Nu-ți pot spune. Nu pot să spun nimănui! Nimeni nu trebuie să știe. E ultima noastră speranță...

A fugit iute ca vântul. Și, în timp ce mă târam din nou spre pat, a intrat Eurylochus, asudat și gâfâind:

— Hector ne-a străpuns apărarea, mi-a spus. Troienii năvălesc peste tot. Aduc torțe cu ei!

— Ajută-mă, i-am răspuns. Bandajează-mi rana cât poți de strâns și ajută-mă să-mi pun platoșa. Doar n-o să mor în patul ăsta.

Am ieșit din cort, sprijinindu-mă în lance, și m-am îndreptat spre cel al lui Agamemnon, unde l-am găsit și pe Diomedes. Ne-am hotărât să ne ducem lângă războinicii noștri care luptau, măcar să le insuflăm curaj.

Confruntarea devenise și mai aprigă. Hector simțea că are victoria în mână: fiind convins că Zeus îl ocrotește, părea însuflețit de o energie nesfârșită. Văzând că eu și Diomedes suntem încă în viață, războinicii noștri păreau să capete forțe noi. S-au regrupat și i-au urmat pe Idomeneu, pe cei doi Aiax și pe Menelaus.

Bătălia s-a prelungit. Niciuna dintre armate nu a ieșit în câștig, ambele suferind mari pierderi. Capete retezate se rostogoleau pe pământ printre picioarele mele, altele era aruncate de războinicii noștri în inamici. Oameni străpunși se prăbușeau urlând și strângeau în pumn nisipul – ultima zvârcolire a morții. Chipul lui Agamnenon era pământiu de îngrijorare. Avea trăsăturile încordate, iar mâna i se încleștase pe lance. Am auzit urletului bătăliei străpungând norii și mintea. Mă aflam din nou într-un iureș nebun, într-un fel de descătușare și de delir care mă făcea să-mi ies din trup, să nu mai simt timpul și spațiul, căci mintea și ochii nu le mai puteau măsura. Intrasem într-o dimensiune în care aș fi putut simți prezența zeilor, iar dacă Atena mi-ar fi îndepărtat de pe ochi ceața care-i împiedică pe muritori să-i vadă, mi-ar fi apărut sub adevărata lor înfățișare. Măcar de-aș fi putut să țin în mână arma, măcar de rana de la coaste mi-ar fi permis să mă mișc.

Torțele lui Hector se apropiau din ce în ce mai mult de nave. Bătălia se purta la o mică distanță față de corăbii, în unele locuri chiar între ele. Cei

mai mulți încercau să izoleze nava lui Protesilaus, cea mai îndepărtată de centrul taberei, cea mai apropiată de zidul de apărare și cea mai expusă la vânt. De acolo, focul s-ar fi întins repede, iar în acea clipă Aiax a sărit pe vasul tras la mal care nu mai ieșise în larg din momentul debarcării.

A rămas nemișcat la proră, încleștându-și amândouă mâinile pe o lance uriașă, cu vârful din metal, folosită în bătăliile navale. De obicei era ținută de mai mulți oameni care încercau să străpungă sub linia de plutire chila navelor inamice, ca să le scufunde. Dar el o mânuia singur, secerând dușmanii. Străpungea câte doi sau trei dintr-o singură lovitură, doborându-i pe nisipul plajei. Sărea de pe o bancă pe alta, urlând ca un leu hămesit. Sulițele îi cădeau ca grindina pe coif, pe umerii acoperiți de o placă dublă de bronz, dar nu părea să simtă nimic. Fără îndoială, inima îi urla în piept: „Rezistă! Luptă, bastion al aheilor, munte umblător! Nu te lăsa învins de oboseala care încleștează mușchii și apasă pieptul! Rezistă, prietene, uriașule Aiax!”

Dar totul era în zadar. Înconjurat ca un mistreț de o haită de câini, avea să cadă. Era doar o chestiune de timp. Aiax nu cerea niciodată ajutor de la zei: se sprijinea numai pe brațul său, pe inima sa mare și pe prietenul cu același nume. În acel moment, priveliștea mi s-a schimbat încet în fața ochilor: *nu mai reușeam să urmăresc mișcarea realității*, culorile se contopeau, iar urletul sfâșietor al bătăliei – corul strident al miilor de oameni loviți, străpunși, sfârtecați – aducea cu glasul poetului singuratic pe care îl ascultasem în noaptea aceea, în port, cu mulți ani înainte. *Oare eu plângeam cu lacrimi atât de amare?* Eram ca unul care a căzut într-un râu învolburat și nu mai reușește să învingă forța curentului. Sulițele îmi șuierau pe lângă cap și gât, dar nu mai știam să mă aplec și să mă feresc. Nu mai vedeam și nu mai simțeam. Și, în timp ce așteptam lovitura fatală, căutam forțe pentru un ultim asalt și pentru ultimul strigăt triplu al regilor din Itaca.

Dar acel sunet s-a schimbat dintr-odată. Devenise un vuiet, un tunet de furtună și un trăsnet: mii de scuturi erau lovite de mii de săbii. Ceva schimbase total cursul evenimentelor, balanța destinului se înclinase iar. S-a

auzit un strigăt, tulbure mai întâi, imposibil de deslușit, dar apoi tot mai clar și evident: „Ahile!”

Era posibil? Fără să mai iau în seamă durerea, am alergat spre navă, spre flăcările care începuseră s-o mistuie. Sute de oameni cu găleți, hârdaie și coifuri aruncau apă peste flăcări, ca să le stingă de cum apăreau. Troienii fugeau. Mirmidonii, cu platoșe negre și sclipitoare, ieșeau din corturi, iar în fruntea lor se vedea venind un războinic strălucitor ca steaua Orion – o stea măreață, dar care aduce doliu, vaiet și nenorocire.

El era în acea armură orbitoare și divină, cel care amenința cu lancea și cu sabia, secerătorul de vieți omenești? Toți mergeau în urma lui, iar el fulgera inamicii din car. În preajma lui erau Menelaus, greoiul Idomeneu, Aiax din Locris și Aiax al lui Telamon. Nu mai simțea oboseala epuizantă și doborâtoare: își apucase din nou scutul din șapte piei de taur și se alăturase celorlalți. Lângă mine, Diomedes și Agamemnon îi priveau surprinși pe aheii însuflețiți de războinicul de neoprit, fugărindu-i pe troienii înspăimântați care-și căutau scăparea dincolo de poarta Skaiai.

Ne-am grăbit să ajungem la palisadă ca să ne uităm la troienii care fugeau peste șanț, spre oraș. Printre ei se afla și carul lui Hector. Am văzut coiful sclipitor al lui Ahile, cu panașul deasupra, trecând de întăritură. Vizitiul său, Automedon, mâna caii minunați ai stăpânului, Balius și Xanthus, în urma fugarilor. L-am pierdut din vedere.

Diomedes a strigat:

— S-a întors Ahile!

Dar știam că nu e adevărat. M-am întors spre Agamemnon și i-am spus:

— Nu e Ahile. E Patrocle.

— Cum poți să spui asta? m-a întrebat Agamemnon.

— L-am auzit pe Patrocle vorbind despre o misiune pe care i-a încredințat-o Nestor. I-am cerut să-mi spună despre ce misiune e vorba. Mi-a zis că e secret, dar că e singurul lucru care ne putea salva de la o înfrângere catastrofală. Iată despre ce era vorba: Patrocle poartă armele lui Ahile, i-a luat carul și vizitiul. Repede, *wanax* Agamemnon, trimite pe cineva pe câmpul de luptă să ne spună ce se întâmplă acolo!

Agamemnon n-a așteptat să i se mai spună o dată, așa că l-a trimis imediat pe unul dintre cei mai credincioși scutieri ai săi, Alcathous. I-a spus să ia un car și doi cai odihniți, să meargă în urma armatei noastre și să nu-l piardă din vedere pe Ahile. Așa i-a spus. După aceea să se întoarcă și să raporteze. Iar omul a făcut întocmai. L-am urmărit cu privirea o vreme, până când a dispărut în praful roșu care acoperea totul în jur.

În acel timp, armata noastră continua să înainteze. Părea că nimic n-o poate opri. Fără șovăire, se apropia de poarta Skaiai în valuri, cu forța unei mări în plină furtună.

— Trebuie să fie Ahile. Cine altcineva ar putea face asta? a spus Agamemnon.

— Asta-i teama de Ahile, i-am răspuns. Nu este el. Simpla vedere a platoșei sale, a carului și a vizitiului său a răspândit spaima în rândul troienilor.

Am tăcut multă vreme. Nu reușeam să spunem nici măcar un singur cuvânt: țineam ochii ațintiți asupra armatei și măsuram distanța până la smochinul sălbatic și poarta Skaiai, care se scurta rapid. Mi-am mușcat buza de jos până când mi-a dat sângele. Durerea din coastă creștea de parcă lancea îmi străpungea iarăși carnea, chiar în acea clipă. Unde se afla Alcathous, scutierul lui Agamemnon? De ce nu se întorcea? Oare îl uciseseră?

Nu-mi aduc aminte cât timp a trecut, dar strigătul lui Diomedes a fost cel care m-a făcut să tresar:

— S-a întâmplat ceva! Uitați-vă! Ai noștri dau înapoi!

Un car a străbătut câmpia spre noi cu o viteză nebună: doar caii lui Ahile puteau alerga astfel! O presimțire neagră mi s-a cuibărit în suflet, dar n-am spus nimic. Am recunoscut carul lui Ahile și pe vizitiul său. Imediat după aceea, ca și cum ar fi venit pe urmele lui, a sosit carul lui Alcathous, care s-a oprit la poarta de la intrare. Scutierul a venit în fața noastră gâfâind. Se vedea că luase și el parte la luptă.

— Ce s-a întâmplat? Vorbește! i-a poruncit Agamemnon.

— Nu era Ahile. Era Patrocle îmbrăcat în platoșa lui! i-a răspuns. La început, avântul său a fost surprinzător, nimeni și nimic nu părea să-l poată opri.Dar apoi s-a întâmplat ceva. Poate că a înaintat prea mult, încercând să ajungă la Hector și să-l ucidă. S-a trezit în fața lui, dar un troian l-a lovit în spate cu lancea. Imediat după asta, Hector și-a revenit. L-a ucis și i-a luat platoșa și armele lui Ahile.

— Și trupul? am întrebat. Trupul lui Patrocle... Ce s-a întîmplat cu el?

— S-a iscat o încăierare cutremurătoare pentru cadavru. Troienii au reușit să-i lege o frânghie de un picior și l-au tras spre ei, dar regele Menelaus și cei doi Aiax au pornit la atac, au omorât o mulțime de inamici și l-au recuperat. Când am plecat încoace să vă anunț, Hector intrase și el în luptă, hotărât să pună din nou stăpânire pe el. Aiax și *wanax* Menelaus au reușit să-l ridice de la pământ și să-l ia în spinare, astfel încât să vadă toți ai noștri că trupul lui Patrocle e încă la noi și să prindă din nou curaj. Acum se retrag ca să-l aducă aici, dar nu știu dacă o să poată, pentru că troienii îi atacă din toate părțile ca niște haite de câini turbați.

— Numai Ahile îi poate opri, i-am răspuns.

— Dar cum? Nu mai are arme, iar singurele pe care le poate purta sunt cele ale lui Aiax al lui Telamon, care se folosește de ele.

— Du-mă la Ahile! am spus. Imediat.

Alcathous m-a așteptat să mă urc în car, apoi a mânat caii la galop spre corturile mirmidonilor. Fiecare zdruncinătură îmi provoca junghiuri îngrozitoare, și mă temeam că mi s-ar putea deschide rana. Am păstrat viteza și am sosit când Automedon, vizitiul, tocmai oprise carul și legase caii de un catarg înfipt în nisip. Ahile ieșise deja și aflase. Părea lovit de trăsnet. Era tulburat și palid, cu o față lipsită de expresie. Nu-l mai văzusem niciodată astfel.

— Ahile, am spus, nimeni nu-și putea închipui… Dar acum bătălia se dă pentru corpul lui. Nu-i putem lăsa să-l dea hrană câinilor și corbilor. Aiax și Menelaus nu pot rezista la nesfârșit, iar greutatea corpului lui Patrocle le încetinește mersul. Inamicii sunt aproape de tabără. Oprește-i, Ahile! Numai tu poți să faci asta.

Ahile mă privea de parcă eram nebun. Apoi a înțeles. A sărit pe zidul de apărare, iute ca vântul, și s-a oprit acolo cu picioarele depărtate. Și-a dus palmele la gură și a scos un strigăt de luptă. Parcă vuietul unui cutremur pornise din adâncul pământului, parcă răgetul unui leu se transformase în țipătul ascuțit al unei acvile rănite: era un strigăt lung, interminabil și asurzitor.

Ai noștri au reacționat ca și cum o energie misterioasă le-ar fi pătruns în membrele sleite de puteri și au început toți să strige, alăturându-se vaietului sfâșietor al prințului mirmidonilor. Înspăimântați, troienii au luat-o la fugă. Caii lor l-au ridicat pe picioarele dinapoi în fața șanțului și apoi s-au întors galopând nebunește.

Înainte ca soarele să coboare la orizont, Aiax al lui Telamon, Aiax din Locris și Menelaus, obosiți peste măsură, au intrat pe poarta întăriturii cu trupul fără viață al lui Patrocle, purtat pe umeri de patru războinici mirmidoni. Restul armatei l-a întâmpinat pe eroul care își dăduse viața ca să-i salveze pe ahei de la o înfrângere și de la o moarte sigură.

30

L-am întâlnit pe Ahile în aceeași noapte, foarte târziu, când tabăra se cufundase de multă vreme în tăcere. La sfârșitul acelei zile îngrozitoare și interminabile, care storsese de puteri inima și trupul războinicilor, oboseala le adusese un somn greu, asemănător morții. Din când în când, foarte rar, se auzea numai strigătul santinelelor care vegheau pe zid și lângă șanț.

Nu ceruse nimeni un armistițiu, așa cum se întâmplase cu alte ocazii, pentru că nimeni din cetatea Troieni și nimeni din tabăra navală nu mai credea că mai este posibil. Moartea lui Patrocle îl obliga pe Ahile la o răzbunare brutală și sângeroasă, care avea să-i zdrobească pe toți. Iar sângele avea să cheme sânge până la sfârșitul timpurilor.

Nouăzeci și nouă de războinici mirmidoni, aliniați pe trei rânduri în trei laturi, în tunici și cu platoșe negre, erau garda de onoare pentru Patrocle, al cărui trup palid fusese așezat pe catafalc, acoperit cu purpură.

Ahile, care pusese pe fugă o armată întreagă cu strigătul său de război, plângea disperat, cu fața ascunsă între palme.

Eliberată în acea seară de Agamemnon, plângea și Briseis, pentru că Patrocle o tratase întotdeauna cu afecțiune și respect, chiar din prima zi de captivitate. Războinicii mirmidoni, nemișcați și țepeni ca niște statui, plângeau în tăcere, având obrajii brăzdați de lacrimi. Dar nu plângeau numai pentru războinicul căzut, prietenul cel mai drag și mai credincios al prințului lor, ci pentru Ahile. Inevitabila sa întoarcere în luptă avea să-i aducă moartea.

Deshămați lângă car, acoperiți cu un valtrap din purpură brodată cu aur, Balius și Xanthus stăteau nemișcați, iar ochii lor mari luceau febrili, ca și cum plângeau împreună cu ceilalți. Inima îmi găsea mereu cuvinte potrivite pentru momentele emoționante, chiar și pentru cele mai dificile, dar în acea clipă nu-mi venea nimic pe buze care să descrie acea durere nemăsurată.

Ahile mi-a spus:

— Dacă te-aș fi ascultat și aș fi pus capăt mâniei, Patrocle n-ar fi murit. I-am dat voie să-mi poarte platoșa ca să încurajeze armata, care se pregătea să bată în retragere. De fapt, l-am trimis la moarte.

N-am mai avut inimă să-i spun că fusese sugestia lui Nestor.

— Nici eu nu mi-aș fi putut imagina, Ahile. Când se petrece o asemenea nenorocire, durerea ne face să căutăm mii de alte interpretări ale destinului nemilos și niciuna dintre ele nu e reală. Una singură, cea care ne rănește cu toată cruzimea, este adevărată. Suntem muritori, Ahile, trebuie să acceptăm moartea.

— Eu am acceptat-o. În schimb, voiam ca numele meu să supraviețuiască scurtei mele existențe. Iar dacă mânia m-a făcut să gândesc pentru mine un alt viitor, acum nu mai am îndoieli: cine l-a ucis trebuie să moară și ce-o să se întâmple mai departe nu mai are nicio importanță pentru mine. Du-te la Agamemnon, spune-i că-i accept scuzele, că a făcut bine că mi-a dat-o înapoi pe Briseis și că darurile lui nu-mi sunt necesare. Vreau ca mâine dimineață, la primele sclipiri ale zorilor, armata să fie gata de luptă. Eu și mirmidonii mei o să fim pregătiți.

— Și cum o să lupți? Gol și fără arme? Trei dintre noi sunt răniți, vrei să adăugăm o nouă suferință celei deja existente? Vrei ca lângă trupul lui Patrocle să zacă și al tău pe rug? Ai răbdare. Mâine, în fața armatei, trebuie să aibă loc împăcarea cu Agamemnon, apoi o să poruncim unui meșter fierar iscusit – iar printre noi sunt destui – să-ți alcătuiască o nouă armură, demnă de tine. Ascultă ce-ți spun, Ahile. Mi-ai nesocotit o dată sfatul și nu ai făcut o alegere înțeleaptă.

Ahile mă privea cu atenție. Nu-i voi uita niciodată privirea melancolică și feroce, în același timp. În semn de salut, i-am pus mâna pe umăr și m-am

îndreptat spre centrul taberei navale, unde se afla cortul meu.

În ziua următoare, în mijlocul cercului de pe plajă, a avut loc împăcarea dintre Agamemnon și Ahile. Agamemnon a jurat pe un animal jertfit că n-o atinsese pe Briseis și că n-o adusese niciodată în patul său. Darurile promise mi-au fost încredințate, iar eu le-am dus cu alai în tabăra mirmidonilor. Ahile a anunțat că în zorii zilei următoare va porni la atac orice ar fi, chiar și singur. Toți i-am răspuns că îl vom însoți pe drumul spre victorie sau moarte.

Am avut un somn agitat, plin de coșmaruri, dar înainte să se facă ziuă, am văzut-o pe zeița mea. Așezată la prora corabiei, mă privea insistent. Poate că încă mai visam sau poate că Atena dorise să se facă simțită. Am rugat-o să-mi răspundă:

— Zeiță cu ochi verzi, spune-mi cum o să lupte Ahile fără arme? Poate că l-a convins pe uriașul Aiax să-i cedeze armele sale?

Zeița mi-a răspuns zâmbindu-mi enigmatic și apoi a dispărut.

Am deschis ochii și m-am simțit mai puternic. Rana se închisese, iar cicatricea se micșora tot mai mult. Îmi amintea de aventura pe care o avusesem la vânătoarea de mistreți când îl vizitasem pe bunicul, Autolycus. Cine știe pe unde se afla. Cine știa dacă ajungea până la el ecoul acelui război interminabil, al acelui masacru fără sfârșit.

L-am pus pe Eurylochus să mă ajute să-mi îmbrac armura și apoi am pornit spre marginea de miazănoapte a taberei navale, unde se afla cortul lui Ahile. Un vânt cu miros de sare marină mângâia trupul lui Patrocle și ținea departe de el descompunerea. Șase războinici mirmidoni îl vegheaseră toată noaptea. Ahile poruncise să nu fie urcat pe rug până nu-l ucide pe Hector. Tabăra era cufundată în tăcere. Numai valurile mării, care nu cunoșteau odihna, își făceau auzit glasul foșnitor. M-am dus până la marginea apei să privesc răsăritul soarelui, iar primele raze m-au încremenit de uimire. În fața mea, pe două sulițe încrucișate, atârna o armură de o strălucire uluitoare: un coif cu creastă stacojie, o platoșă orbitoare, pulpare cu marginea bătută în aur și un scut pe care erau sculptate cercuri concentrice, în care se zăreau sute de figuri. Cel mai bun dintre ucenicii lui Hefaistos ar

fi realizat acea minune abia într-un an. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, așa că m-am apropiat și am pipăit metalul să văd dacă e adevărat.

— Vezi? Armele mele sunt pregătite. N-a trebuit să le cer vărului meu, Aiax al lui Telamon.

— De unde le ai? Cine ți le-a făcut?

— Nu știu. Oare se poate explica o minune?

Mă uitam la pietrișul care strălucea pe plajă. Valurile înspumate mângâiau pietricelele de toate culorile, care sclipeau ca niște pietre prețioase. Imi imaginam că *armele lui Ahile fuseseră purtate de valuri și depuse pe mal.* Asta se întâmplase în timpul acelei nopți sărate și amare?

Și mă gândeam că în acea seară, minunatele arme – o operă de artă – aveau să fie lovite, strâmbate și deformate de iureșul luptei.

Ahile mi-a citit gândurile.

— Păcat de ele, nu-i așa?

— Da, așa e. Dar nu cred că avem altă soluție.

Fața sa devenise dintr-odată cenușie ca fierul, iar mandibula i s-a încleștat.

— Războiul e o petrecere crudă, dar rămâne o petrecere. Trebuie să te gătești cât mai bine pentru dansul cu moartea. În seara asta, Hector o să muște din țărână, străpuns de sulița mea.

S-a apropiat de caii săi. Îl vedeam vorbind cu ei.

— Ahile, ce le-ai spus lui Balius și lui Xanthus?

— Le-am spus să mă aducă teafăr înapoi la cort, să nu facă așa cum au făcut cu Patrocle, pe care l-au părăsit pe câmpul de luptă.

— Și ți-au răspuns?

— Sigur. Îmi răspund întotdeauna.

— Și ce ți-au spus?

Și-a lăsat privirea în pământ, încercând să-și oprească plânsul. Invincibilul războinic, ucigașul nemilos... De ce suferea cumplit, la nesfârșit? Îi muriseră mulți camarazi și prieteni, dar niciodată nu se arătase atât de disperat. Mi-am întors privirea spre mare, spre trupul fără viață al lui Patrocle. Ce mari fapte de arme săvârșise în afara de cea care îi adusese

sfârșitul? Niciuna. Sau, dacă le săvârșise, nimeni nu și le amintea, pentru că el fusese umbra lui Ahile. Întotdeauna gloria îi aparținuse fiului lui Peleus și al zeiței marine misterioase și invizibile. Dar nimeni nu poate trăi fără umbra sa. Cine nu are umbră, nu are viață. E un strigoi.

— Caii mi-au spus: „Și de data asta o să te aducem teafăr înapoi la cort, Ahile. Dar fii atent. După ce îl ucizi pe Hector, o să-ți vină rândul. O să-ți vină rândul să mori, iar noi nu putem face nimic, chiar dacă suntem iuți ca vântul."

I-am zâmbit.

— Poate mai și greșesc. La urma urmelor, sunt niște cai.

— Nu greșesc niciodată, prietene, mi-a răspuns. Niciodată!

A sărit în car, unde îl aștepta vizitiul, Automedon, iar cei doi cai divini au pornit din loc solemn, și-au arcuit grumazul puternic și au înaintat până la războinicii mirmidoni, care se așezau în formație de luptă.

Mulțimea de ahei cu platoșe de bronz li s-a alăturat. Poarta zidului de apărare s-a deschis, iar scânduri groase de lemn au fost aruncate peste șanț. Mai întâi a trecut carul lui Ahile, strălucitor ca soarele. După care au trecut cetele: o pădure de lănci din fag cu vârf sclipitor se unduia ca un lan de grâu în bătaia vântului.

În depărtare, vedeam poarta Skaiai și pe cea a orașului de jos deschizându-se, iar două râuri de războinici pedeștri și în care s-au contopit într-un singur front al puterii. Luptătorii troieni știau că mulți ani îi ținuseră piept lui Ahile și, fără îndoială, își adunaseră toate energia rămasă în suflet și în brațe pentru a face față încă o dată neîndurătorului războinic. Dar nu îi puteau ghici mânia. Îi auziseră numai glasul. Iar în ziua aceea, aveau s-o simtă.

Eu, Diomedes și Agamemnon n-ar fi trebuit să luăm parte la acea vărsare de sânge și la acel delir: nu ne refăcuserăm încă, iar dacă aveam să fim copleșiți de forța inamicilor, mulți de-ai noștri urmau să-și piardă viața încercând să ne salveze. Dar nu mă simțeam în stare să rămân în cort într-o asemenea zi și mi-am adus aminte de arma pe care n-o folosisem niciodată

pe câmpul de luptă, sub zidurile Troiei, ci numai la câteva vânători prin pădurile de pe Muntele Ida: arcul.

Îmi părea rău că nu-l luasem pe cel pe care mi-l dăruise bunicul, Autolycus, dar am ales unul excelent, cu o mare putere, și m-am îndreptat spre corturile și corăbiile tesalienilor din Pherae, ca să-l întâlnesc pe Eumelus.

— *Pai*, i-am spus, mi-ai promis cândva că o să-mi arăți iepele în galop.

— Și mereu mă țin de cuvânt, *wanax*.

— Atunci ai zis „Când vrei tu!”.

Eumelus dădea semne că începe să înțeleagă.

— Astăzi?

Am încuviințat.

— Iar tu o să-mi fii vizitiu. În Itaca nu avem drumuri, ci numai poteci înguste, așa că n-am avut niciodată nici vizitiu și nici car. Dar sunt unul dintre cei mai buni arcași, iar dacă tu mă duci aproape de ai noștri, gonești caii înainte și înapoi, de-a lungul liniei de luptă, și te oprești acolo unde învălmășeala e mai mare, săgețile mele o să împuțineze atacatorii. O să-i ajutăm astfel pe Aiax, pe Idomeneu, pe Menelaus sau pe alții dintre ai noștri.

Ochii lui Eumelus au zâmbit la auzul cuvintelor mele.

— Lasă-mă numai să le înham pe iubitele mele și să-mi dau tesalienii pe mâna unui prieten pe care mă bazez. O să fiu numaidecât în fața cortului tău.

Așadar, m-am întors, mi-am acoperit capul și fața cu un coif prin care mi se vedeau doar ochii, am îmbrăcat un pieptar de piele și mi-am atârnat pe umăr sabia. Am luat arcul și două tolbe. Le-am umplut cu săgeți tari, cu vârful despicat în trei, și l-am așteptat pe Eumelus. M-am urcat în car, iar el și-a mânat iepele. Am trecut ca vijelia pe scândurile puse peste șanț, apoi am traversat în diagonală marea câmpie. Mi-am ales prima săgeată și am încordat arcul.

Ziua a fost a lui Ahile. Cei doi Aiax, Idomeneu și Menelaus s-au bătut cu troienii și poate cu zeii, dar în locuri mai ascunse ale bătăliei. Din car, l-

am văzut pe Ahile. De asemenea, am văzut – ori poate am crezut că văd – ceea ce muritorii nu văd, așa cum mi se mai întâmplase de atâtea ori când Atena trecea pe lângă mine, fie în somn, fie în stare de veghe, în pădure, în munți sau pe mare.

Culmea Muntelui Ida era ascunsă vederii, fiind acoperită de nori negri. Bubuitul tunetului părea că salută începerea măcelului. Zeii se strecuraseră printre oameni. Nu mai avuseseră niciodată un asemenea noroc: să ucidă atâția muritori într-o zi.

Armata lui Hector s-a răsfirat pe teren în plină forță. Războinicii chitai veniseră din inima Asiei, din îndepărtata Hatti, să le dea o mână de ajutor troienilor. De asemenea, pe câmpul de luptă ajunseseră și tracii din zona strâmtorilor, lycienii și mezii de la miazăzi, paflagonii și eneții de pe malurile Termodonului.

Ahile s-a aruncat în mijocul troienilor, sperând să-l găsească pe Hector, dușmanul pe care îl ura cumplit. Dar acolo nu erau decât cei care încercau să-l oprească. Frontul se unduia: într-un loc, cineva reușea să înainteze; în altul, un războinic mare îi respingea pe adversari cu scutul și cu puterea lăncii.

I-am făcut semn lui Eumelus să gonească de-a lungul liniei de bătălie și i-am arătat locurile în care să oprească. Am pus săgeată în arc, am țintit și am tras, după care am pornit iar. Trăgeam fără oprire. Iepele lui Eumelus erau iuți ca vântul, iar tânărul meu vizitiu le mâna ușor cu hățurile sau trăgând de zăbale.

Bătălia a continuat să facă victime toată ziua, cât a ținut și furtuna pe Muntele Ida. Zeus își arăta furia, dar până și el, care apărase mereu orașul, a fost nevoit să se resemneze în fața destinului. Am văzut apele tulburi și înspumate ale râurilor Scamandru și Simoeis umflându-se și, preț de-o clipă, mi s-a părut că vom fi înfrânți. Dar Ahile era de neoprit. A intrat în apele Scamandrului, oprind curentul cu scutul, călcând peste trupurile troienilor uciși care erau târâți de ape spre mare. Mirmidonii săi l-au ajuns și au reușit astfel să atace armata troiană dintr-o parte, punând-o pe fugă.

Skaiai și porțile orașului de jos s-au deschis în același timp, primindu-i pe luptătorii care se retrăgeau. Dar unde era Hector?

— Privește! mi-a strigat Eumelus. Acolo, între smochinul sălbatic și poart Skaiai! El e! Poartă platoșa și armele lui Ahile luate de pe trupul lui Patrocle.

— Așa e. O să-și găsească sfârșitul dacă Ahile îl vede și reușește să-i taie calea.

Din car, vedeam coifurile celor doi mari războinici, mai înalți decât toți ceilalți. Dându-și seama de pericol, Hector încerca să ajungă la porți. Ahile și-a chemat caii și a sărit în car.

— Nu mai are scăpare, i-am spus. Pentru el, totul s-a sfârșit.

Apoi luptătorii noștri care îi urmăreau pe fugari s-au oprit și au rămas în fața porților.

Poarta Skaiai s-a închis, împiedicând inamicul, care era foarte aproape, să năvălească în oraș. Sosise clipa ultimei încercări. Pe ziduri se îmbulzeau bărbați și femei, iar steagurile care-l însoțeau întotdeauna pe rege fluturau pe turnurile care străjuiau poarta. Poate că și Andromaca, îngrijorată peste măsură, își urmărea soțul înfruntând un adversar înspăimântător.

N-am vrut să asist la sfârșitul unui erou viteaz și demn, care se lăsase orbit de setea de glorie și de victorie, de dragostea pentru patria sa. Dar nici nu am putut: aveam în față un zid de războinici și mi-era imposibil să trec printre ei.

— Să ne întoarcem, am spus. Am făcut tot ce puteam face. Acum, totul o să hotărască soarta de care până și zeii se tem.

Am ajuns printre primii la zidul taberei. Eumelus a legat iepele de un trunchi din palisadă, fără să le deshame, apoi ne-am urcat amândoi pe zid. Pe câmpie erau presărate corpuri fără viață, iar câinii vagabonzi începuseră să le dea târcoale. Șchiopătând, războinicii răniți încercau să se întoarcă la corturi. În stânga noastră, soarele cobora în mare. Din când în când, norii negri și groși care înconjurau culmea Muntelui Ida erau străbătuți de fulgere. Soarele muribund le colora cu sânge crestele zdrențuite de vânt.

Dintr-odată, tunetele au amuțit, fulgerele s-au stins, glasul mării a tăcut. În adânca tăcere care s-a lăsat, s-a auzit din depărtare un urlet înăbușit, de disperare și de nebunie, ridicându-se ca o suliță spre cerul nepăsător. S-a stins apoi, devenind un vaiet prelung și sfâșietor.

— Hector a murit, am spus.

Am văzut armata despicându-se în două. Carul lui Ahile a străbătut câmpia, apoi a trecut de șanț și de zid. Trăgea prin țărână trupul ciopârțit, despuiat de platoșă și de arme, al lui Hector, prințul troian, apărătorul neobosit al sacrei Troia.

31

În onoarea lui Patrocle, ca umbra prietenului său să-și găsească liniștea, Ahile a organizat jocuri la care au participat toți regii și prinții. Se spunea că îi apăruse în vis și îi ceruse ca ritualul funebru să aibă loc cât mai repede. În acest timp, Merion, scutierul lui *wanax* Idomeneu, a pornit în fruntea unei cete de oameni înarmați cu securi și a tăiat un număr mare de stejari de pe Muntele Ida. Au curățat cu securea trunchiurile și le-au stivuit ca să pregătească rugul. Apoi, când a fost gata, cortegiul funebru s-a pus în mișcare. În frunte se aflau carele de luptă cu războinici și vizitii, purtând cele mai frumoase platoșe și scuturi. Urma o mulțime de luptători pedeștri. În mijlocul lor era sicriul purtat de șase războinici, în spatele căruia mergea Ahile, ținând capul defunctului cu mâna. La trecerea cortegiului, mirmidonii și-au tăiau părul și l-au aruncat peste trupul neînsuflețit. La urmă, Ahile și-a tăiat pletele lungi. Cândva, pe pământul natal, îi jurase zeului care sălășluia în râul Spercheus că le va tăia la întoarcerea acasă. Dar nu avea să se mai întoarcă, așa că își oferea părul drept ofrandă pentru prietenul căzut. Stiva de lemne – un pătrat cu fiecare latură lungă de câte o sută de picioare – era pregătită și trupul lui Patrocle a fost pus deasupra, cu sabia alături.

Au început jocurile. O parte din tabără fusese pregătită pentru întrecerile pe care urma să le arbitreze Ahile. Au fost curse de care, trageri cu arcul, lupte, alergări și dueluri cu sabia. Am participat și eu și am reușit să ies primul la alergări, pentru că Aiax al lui Oileus a alunecat pe sângele abia închegat al boilor sacrificați. Am trecut onorabil și de lupta cu Aiax al

lui Telamon. Nimeni n-ar fi putut crede. Aiax l-a provocat la duel pe Diomedes. Regele din Argos și-a rănit primul adversarul, dar ușor – o tăietură superficială. Însă Ahile a oprit imediat lupta, declarându-i învingători pe ambii participanți.

Apoi a venit momentul pentru ultimele onoruri aduse eroului: focul și sângele.

Toți regii și prinții erau prezenți în primele rînduri. În mijloc se aflau cei doi atrizi, Agamemnon și Menelaus; în dreapta, Diomedes, Thoas, Stenelos, Nestor și Antilochus; în stânga, Aiax, fiul lui Telamon, eu, Aiax, fiul lui Oileus, Idomeneu, Makaon și Menesteu din Atena. În spate se îngrămădeau toți luptătorii, care purtau cele mai frumoase platoșe și arme. Patru mirmidoni din garda de onoare au pus foc la cele patru colțuri ale imensei stive de lemne.

La suflarea vântului ce venea dinspre mare, flăcările s-au înălțat cu trosnete și vuiete, apoi au devenit albe când au cuprins grămada de lemne. Marea părea că arde, reflectând lumina focului. Prizonierii troieni, cu mâinile legate la spate cu ramuri de salcie, au fost aduși la locul ritualului funebru. Au fost obligați să îngenuncheze, iar apoi, ca niște animale de sacrificiu, uciși cu o lovitură de sabie între omoplat și claviculă. Când vârful armei intra în inimă, un val de sânge țâșnea spre cer, după care omul se prăbușea fără viață.

Unul după altul, trupurile troienilor sacrificați au fost aruncate pe rug, ca ofrandă adusă stăpânului din Hades, ca să-l poată sluji pe mort în lumea de dincolo.

În atâția ani de război, mă obișnuisem cu orice atrocitate. Mi-am dat seama că nici măcar acel gest atât de crud nu mă mai tulbura. Sufletul meu nu se mai crispa de oroare. Dar tocmai acea amorțeală a inimii mă durea, ca și cum o săgeată mi se înfipsese în piept. Numele celui căzut în luptă a fost strigat de zece ori de mirmidonii înșirați în jurul rugului, apoi de regi, iar la urmă de întreaga armată, care bătea ritmic în scuturi cu lancea.

Când rugul a ars complet, preoții au adunat oasele mortului și i-au îndoit cu cleștii sabia înroșită în foc, ca să fie îngropată cu urna. Ahile părea

cu totul pierdut: nu mai avea lacrimi, stătea drept și țeapăn în fața ultimelor pâlpâiri ale focului. Cred că se vedea pe el printre tăciunii stinși ai rugului. După ce îi arseseră umbra, trimișii Morții se adunau în jurul lui, lătrând ca niște câini hămesiți. Lângă cortul lui, trupul lui Hector zăcea neîngropat, iar spiritul său rătăcea fără odihnă pe țărmul mâlos al Aheronului, căutând în zadar un loc în barca luntrașului care l-ar fi putut trece în lumea de dincolo. Spiritul lui Patrocle trecuse alergând pe lângă el, traversase apa neagră de la granița Infernului înaintea lui.

L-am privit o clipă. Era livid, acoperit de sânge închegat, de nerecunoscut. Nu mai rămăsese nimic din gloriosul războinic, strălucitor ca un astru, care ne ataca oamenii urlând. Mi se părea că-mi văd *corpul abandonat pe o plajă pustie, într-un loc îndepărtat și necunoscut. M-am văzut pe mine, un străin, pe nimeni. Nu se poate scăpa de soartă.* Și dacă aveam același destin?

Stând în umbră, am așteptat să plece toți și să apună luna, de parcă aveam un presentiment. Carul Mare coborâse spre munți, în cel mai de jos loc de pe cer, când dintr-odată, din neant, a apărut o siluetă cu o glugă pe cap, care a intrat pe furiș în cortul lui Ahile. Nu făcuse niciun zgomot, ca și cum picioarele nu-i atingeau pământul, iar gărzile nu simțiseră nicio mișcare. Oare dormeau? Poate că era un zeu care rătăcea prin bezna nopții sub înfățișarea unui muritor. N-a trecut mult timp, iar când omul acoperit a ieșit din cortul lui Ahile, a apărut un car tras de un cal. Patru războinici mirmidoni au ridicat trupul lui Hector și l-au urcat în car. Omul acoperit, oricine o fi fost, l-a acoperit cu o pânză neagră, a urcat în car, a apucat hățurile și s-a îndepărtat încet, fără să facă zgomot.

Am auzit un glas în dreapta mea:

— Ahile a dat dovadă de milă.

Genunchii mi-au tremurat. Numai un zeu putea să-i ceară atât de mult.

— Cine ești?

— Ideus, heraldul regelui.

— Priam? A venit el până aici?

— Da. Cineva mai puternic decât noi ne-a călăuzit prin întuneric. Priam a îngenuncheat la picioarele lui, i-a sărutat mâna care i-a ucis fiul și l-a implorat. Regele bătrân, încovoiat de durere, i-a înmuiat inima. Acum Hector o să fie jelit… De mama și de soția sa, distruse amândouă de durere, de camarazi și de orașul întreg. Cine o să-l plângă pe Ahile?

— Cine? Tatăl său, care îl așteaptă departe. Și chiar Priam, fiindcă a avut milă de suferința sa și pentru că atunci când războiul bântuie peste tot în lume, durerea este a tuturor: orice tată e tatăl tuturor copiilor, orice copil e copilul tuturor părinților.

I-am întors spatele și m-am îndreptat spre corabie.

În zilele următoare nu s-a mai întâmplat nimic. Părea că două armate și două popoare sunt împovărate de doliu și de suferință. Patrocle și Hector erau morți, așa că Ahile nu mai avea niciun țel căruia să i se dedice trup și suflet, în afară de cel de a-și căuta o moarte plină de glorie. Iar când războiul a reizbucnit, a începu să-i provoace și să-i ucidă pe războinicii troieni care îi luaseră locul lui Hector: Deiphobus și Enea. Toți credeam că soarta avea să ne surâdă. Ahile se întorsese pe câmpul de luptă, pe când adversarii noștri își pierduseră cel mai puternic luptător. Dar soarta războiului nu s-a schimbat prea mult: troienii erau mai prudenți, numai cei mai buni luptători îl înfruntau pe campionul nostru. De mai multe ori, Ahile i-a pus pe fugă și i-a forțat să se retragă în spatele zidurilor orașului, dar cetatea rămânea încă necucerită.

Într-o zi, pe la începutul toamnei, când începusem să credem că-i vom înfrânge pe troieni, în timp ce Ahile își îndemna oamenii să-l urmeze și să blocheze poarta Skaiai înainte să se închidă, o săgeată otrăvită l-a nimerit în picior, lângă călcâi. S-a clătinat, a încercat s-o scoată și să intre în cetate, dar în scurt timp a rămas fără puteri și s-a prăbușit la pământ, chiar în fața blestematei și impenetrabilei porți Skaiai.

Urletele de triumf ale lui Paris și arcul pe care îl ținea ridicat cu mâna dreaptă, astfel încât să-l vadă toți, ne-au dat de înțeles că el îl învinsese pe cel mai mare războinic de pe fața pământului. O glumă a destinului! Dar fericirea sa a durat destul de puțin. Eram într-un loc ferit, lângă smochinul

sălbatic, pentru că din când în când durerea mă străfulgera și trebuia să mă odihnesc mai mult, dar l-am văzut limpede pe troian. Am pus o săgeată în arc și l-am încordat. Nu puteam trage în linie directă, căci aveam în față prea multe obstacole, așa că am tras ceva mai sus, pe o traiectorie curbă, foarte dificilă, dacă nu imposibilă. Mi-am chemat zeița, trebuia să mă audă; „Ascultă-mă", i-am spus, „nimeni n-o să știe de unde a venit săgeata asta. Poți să spui că a făcut-o Hercule, pentru că la el mă gândesc în momentul ăsta." Preț de-o clipă, mi s-a părut că lângă mine se află silueta lui Damastes, căruia i-am auzit vocea: „Ține seama de vânt!" Săgeata grea, bine echilibrată, a parcurs o traiectorie arcuită, a atins înaltul cerului, apoi a început să coboare cu mare forță și iuțeală. A lovit ținta în plin, înfigându-se în gâtul lui Paris, care a murit pe loc. În jurul lui, toți au rămas uluiți, ca și cum săgeata ar fi venit din vârful Muntelui Ida sau chiar din Olimp.

Imediat s-a iscat o încăierare cumplită pentru corpul lui Ahile și mi-am făcut loc printre războinici să dau o mână de ajutor. Troienii voiau corpul celui care îl târâse prin țărână, legat de car, pe Hector al lor, eroul care-și dăduse viața pentru ei. Noi voiam să-i împiedicăm cu orice preț, pentru că asta ne-ar fi adus înfrângerea. Mulți dintre ahei și dintre troieni și-au pierdut viața în floarea vârstei, încercând să pună stăpânire pe trupul fără viață. După atâția ani de război necruțător, în care văzusem tot felul de orori, mă obișnuisem chiar și cu cele mai îngrozitoare și cele mai macabre priveliști. Dar vederea acelui trup, care degajase o forță invincibilă cu puțin timp înainte, mi-a umplut sufletul de amărăciune și disperare: era târât, smucit și călcat în picioare de oameni care altădată nu îndrăzneau să-l privească în ochi. Și mi-a umplut inima de furie. Luptam urlând, plângeam și mârâiam ca un lup. Singurul leac împotriva unei asemenea dezamăgiri era să lupt cu forță, sudoare și pasiune arzătoare. Priveam brațul uriașului Aiax, ce se abătea ca un mai asupra inamicilor, lancea care făcea prăpăd în mâna lui Diomedes, și înțelegeam că în acea clipă gestul de a ucide e singurul care mă mai poate face să mă simt viu.

Acea încăierare violentă a ținut până la asfințit. Mă strecurasem între Menelaus, căruia moartea lui Paris îi sporise energia, și cei doi Aiax, care

luptau ca o pereche de lei. La sfârșit, Diomedes, cu lancea sa ucigătoare, ne-a ajutat să-i punem pe fugă pe troieni. Uriașul Aiax a luat atunci pe umăr corpul lui Ahile și a ieșit din învălmășeală, după ce și-a aruncat scutul uriaș pe spinare, ca să-l apere.

La lăsarea serii, trupul lui Ahile a fost depus pe catafalcul pe care zăcuse Patrocle cu numai patru luni înainte. Toți eram apăsați de cea mai neagră amărăciune, chiar dacă semnele ne avertizaseră că asta urma să se întâmple. Din păcate, nu acela era sfârșitul durerii. Mă mai aștepta o nenorocire mult mai amară și mai sfâșietoare.

Funeraliile lui Ahile au avut loc peste trei zile, la lăsarea întunericului. Mii și mii de torțe au luminat rugul imens, din trunchiuri de pin și de stejar, de pe malul mării. Războinicii purtau platoșele și cele mai frumoase și strălucitoare arme și aveau pe cap coifuri cu panaș înalt din coamă de cal. Se aliniaseră regat lângă regat, oraș lângă oraș, cu prinții, regii și comandanții în frunte. Marea era agitată, iar valuri înalte și înspumate se spărgeau cu zgomot de stâncile care mărgineau golful în dreptul taberei navale. În depărtare se auzeau tunete, nori de furtună se fugăreau pe cerul vânăt. Lumea întreagă, cerul, marea și pământul se pregăteau să spună un ultim adio războinicului divin și sălbatic, Ahile Peleianul, prințul Ftiei.

Mii de războinici mirmidoni înaintau pe lângă catafalc, iar în urma lor venea carul eroului: gol, tras de Balius și Xanthus, care mergeau la pas în ritmul muzicii de flaut și de corn.

Apoi, patru mirmidoni din primul rând, doi din dreapta și doi din stânga, au dus pe umeri catafalcul pe care se afla trupul lui Ahile, învelit într-o țesătură de purpură, urcându-l în vârful rugului, unde l-au depus pe un lemn acoperit cu tablă de aur. Nu era îmbrăcat în armură, iar sabia lui nu se afla lângă coapsa stângă. Armele îi atârnau de două lănci încrucișate în fața rugului, și numai vederea lor trezea spaimă. Cineva – n-am aflat niciodată cine – dorea să le păstreze. Valoarea lor era prea mare, forța războinicului mort încă mai trecea prin ele: cu numai câteva zile înainte, inima lui vibrase sub platoșă, mâna i se încleștase pe mânerul sabiei. Apăruseră pe neașteptate, fără să le fi confecționat cineva, din câte se știa.

Venise clipa finală, iar cei patru mirmidoni care aduseseră trupul lui Ahile în vârful rugului au pus foc la cele patru colțuri. În scurt timp, cel mai mare războinic născut vreodată pe pământ avea să devină cenușă, părăsind istoria faptelor omenești, și să intre pentru totdeauna în legendă, în cântec și în plânsul poeților. Într-un colț întunecos și pe jumătate ascunsă, Briseis își plângea iubitul și stăpânul. Din când în când, flacăra care îl mistuia îi îmbujora obrajii. De atunci, n-am mai aflat nimic despre ea și n-am mai văzut-o prin tabără. *Mă gândesc și acum la ea și la soarta ei.*

Cineva a spus că din adâncurile mării s-a ridicat un vaiet când flăcările au cuprins trupul eroului, dar în noaptea aceea multe sunete, plânsete și strigăte au răsunat în văzduh.

După ce trupul lui Ahile a primit onorurile cuvenite, iar alți prizonieri troieni au fost sacrificați pentru umbra sa fără odihnă, tabăra s-a cufundat în tăcere. Agamemnon s-a apropiat de mine.

— O să păstrezi tu armele lui Ahile, mi-a spus.

— De ce?

— Pentru că în tine am încredere. Până când ne hotărâm ce să facem cu ele.

— Era mai bine să fie purtate de Ahile pe rug. Acum o să semene discordie.

Agamemnon m-a privit câteva clipe în tăcere, ca și cum medita la cuvintele mele, apoi mi-a spus:

— Cred că mâine o să avem chestiuni mult mai greu de rezolvat decât o discordie semănată de armele lui Ahile. Troienii o să prindă din nou curaj. În aceeași zi ni l-au ucis pe cel mai bun și l-au pierdut pe cel mai slab.

N-am mai spus nimic.

Doi oameni au strâns armele lui Ahile, le-au înfășurat într-o țesătură grosolană de lână și le-au încărcat într-un car tras de un cal. Mi le-au adus la cort și le-au agățat de niște suporturi pentru haine. Mi-am amintit de platoșa pe care o văzusem în sala armelor când fusesem la Micene, mai tânăr fiind. Îmi păruse fantoma unui războinic căzut în luptă. Am adormit târziu, sub

privirea pustie a coifului care-i aparținuse lui Ahile, și m-am trezit devreme. Cineva intrase în cortul meu.

— Aiax!

— Am venit să iau ce-mi aparține, Odiseu.

Am arătat cu bărbia spre arme.

— Alea?

— Da. Ahile era vărul meu. Prin urmare, îmi aparțin, fiindu-i moștenitor. Acum, că el a murit, sunt cel mai puternic războinic al armatei, singurul care le poate purta. În plus, le-am câștigat prin vitejia de pe câmpul de luptă. Eu l-am adus pe umăr la corăbii!

— *Wanax* Agamemnon mi le-a dat în păstrare și o să rămână aici până când se hotărăște ceva în privința lor.

— Nu te amesteca. Mi-ești prieten și te prețuiesc, dar n-o să las pe nimeni să-mi ia ce-mi aparține.

— Și ce faci dacă mă opun? O să mă omori?

Aiax avea o privire stranie. Mă gândeam că poate lumina slabă a dimineții îi dădea acea expresie, dar mă înșelam. Nebunia care sclipea în ochii săi de uriaș cumsecade era adevărată.

Și-mi îngheța sufletul.

— Nu te pune cu mine și nu te alătura lui Agamemnon. Sau o să mă folosesc de forță. O să-mi iau armele, iar tu n-o să-mi stai în cale.

Am tras sabia din teacă.

— Acum o s-o scoți și tu, așa că probabil unul dintre noi o să moară în curând.

— Ăla o să fii tu, mi-a răspuns, și a scos sabia lui Hector.

Mi-au venit în minte cuvintele pe care Penelopa mi le spusese când o văzusem prima oară: „Știi cât de mare e Aiax, fiul lui Telamon?” Zâmbeam, deși el avea o expresie amenințătoare.

— Și dacă o să mor? Ți se pare un lucru bun? Să ucizi un prieten care luptă de ani întregi alături de tine? Și de ce ești atât de sigur? Am câștigat lupta la întreceri, îți amintești?

— M-ai păcălit atunci.

— Nu, e vorba de îndemânare. Eu gândesc înainte să acționez. De aceea nu merit disprețul tău.

Mă asculta. Poate reușeam să-i domolesc pornirea violentă.

— Ascultă-mă, armele astea o să fie sigur ale tale. Cine o să îndrăznească să te înfrunte? Nimeni, chiar dacă ar fi demn de ele. Toți știm cât valorezi și ce isprăvi ai făcut, iar mulți îți datorează viața. Prin urmare, dacă se hotărăște ca armele lui Ahile să-i fie date unui rege sau prinț, fără îndoială că tu o să le primești. Atunci de ce să le iei cu forța și să te dezonorezi? Cu ani în urmă, am jurat să respectăm o înțelegere, iar tu ai onorat-o cu vitejie și generozitate, fără să dai nicio clipă înapoi. Respectă hotărârea comandantului armatei și o să ai parte de onoarea pe care o meriți.

Privirea lui era din nou tulbure.

— Nu-mi place cum vorbești. Nu-mi place că vorbele sunt mai tari decât sabia. Nu-i drept.

— Animalele au coarne, gheare și colți și se luptă cu ele pe viață și pe moarte. Noi avem inimă și minte, Aiax. Te rog, așteptă și o să vezi.

Aiax a rămas fără grai, iar sabia troianului a alunecat înapoi în teacă.

— N-am avut parte niciodată de glorie, mi-a spus, n-am ieșit niciodată cu adevărat victorios și nimeni nu mi-a recunoscut vitejia. La fel ca un bou răbdător, ca un catâr încăpățânat care nu e lăudat niciodată pentru ce face. În cele din urmă, inima boului îi plesnește în jug, catârul se prăbușește sub povara bolovanilor pe care îi cară. Nimeni nu-și dă seama de asta, dar asta mi se întâmplă mie. N-am cerut niciodată nimic zeilor. Iar zeii nu mi-au dat nimic vreodată. Mă înțelegi, Odiseu?

Îl înțelegeam și avea dreptate. Aiax nu se înfuriase niciodată și nu părăsise vreodată lupta, lăsându-și camarazii să moară, depășiți numeric de dușmani. Nimeni nu-l rugase cu lacrimi fierbinți să se întoarcă. Aiax era un munte, iar munții nu se înfurie niciodată. Aiax salvase navele pentru că era stânca de care se sparg valurile, iar stâncile nu se plâng niciodată. Continuă să fie stânci și munți zile și ani.

Dar atunci stânca, muntele, descoperise că are o inimă ca toți muritorii, în care clocotesc sentimente: afecțiune, melancolie și durere.

Și disperare.

Și voia să știm. Să aflăm că sub platoșă, în spatele scutului din șapte piei de taur, bate o inimă adevărată. Dar în acea clipă n-am înțeles din ce motiv și în ce mod se întâmplase asta.

Înainte să iasă, s-a întors spre mine și mi-a spus:

— Să nu mă trădezi, Odiseu.

Am poruncit să fie duse armele lui Ahile în centrul adunării. Agamemnon a hotărât că armele trebuie să ajungă la omul care le merită cel mai mult și le-a cerut membrilor adunării să se pronunțe. La final, și-a dat seama că avem egalitate.

Mi s-a adresat:

— Tu n-ai votat, dar Aiax a făcut-o. Exprimă-ți votul și decizia o să fie luată.

Ar fi trebui să îl propun pe Aiax. Știam că el merită armele și îmi aminteam ultimele sale cuvinte: „Nu mă trăda, Odiseu.”

Dar n-am făcut-o.

Mai port și-acum acea povară... Un regret cumplit.

L-am trădat pe uriașul Aiax, fortăreața aheilor, când aș fi putut să-l salvez – și să mă salvez – pronunțându-i numele scurt și răsunător, așa cum făcusem de-atâtea ori în bătălie când avusesem nevoie de el.

În schimb, am spus:

— Să repetăm votul, iar de data asta să fie secret. Fiecare o să se simtă mai liber.

Agamemnon a fost de acord.

— Fiecare o să primească două arșice: unul negru și celălalt alb. Când vă strigă heraldul, ieșiți în centrul adunării și puneți unul în coiful lui Antilochus. Negru e pentru Odiseu, iar alb, pentru Aiax. Apoi o să numărăm arșicele.

Și votul a început. Agamemnon a votat primul, apoi, după el, heraldul Euribates a strigat regii și prinții pe rând. Și, în timp ce ei se apropiau de coiful așezat pe o masă mică în centrul adunării și își puneau în el arșicul, mă întrebam de ce votau atât de mulți pentru mine, când era evident că Aiax

salvase tabăra navală, îi ținuse piept lui Hector, smulsese din mijlocul troienilor și scosese din învălmășeală corpul lui Ahile. De fapt, știam răspunsul, dar nu voiam să recunosc: mulți și-ar fi dorit să intre în posesia acelor arme, dintr-o mulțime de motive, dar votându-mă pe mine, nimeni n-avea să se simtă învins; în plus, nu voiau ca ele să ajungă la singurul om care putea să-i învingă pe toți.

La final, numele meu a ieșit câștigător, iar toți m-au aplaudat. Toți, în afară de unul. Aiax a părăsit furios adunarea și s-a făcut nevăzut. Armele mi-au fost aduse în cort.

În noaptea aceea n-am reușit să adorm, nici măcar să ațipesc. Însă, chiar dacă aș fi adormit, strigătul lui Aiax m-ar fi trezit:

— Vino afară, trădătorule! Vino să vezi ce soartă îi așteaptă pe toți cei care nu mi-au dat ce mi se cuvine! O să-i ucid pe rând aici, în fața cortului tău, *și pe tine la sfârșit*.

În acea stare de moleșeală, la granița dintre veghe și somn, n-am reușit la început să înțeleg ce se întâmplă, ce face Aiax. M-am repezit afară neînarmat și am văzut ceva ce nu mi-aș fi închipuit niciodată. Aiax îi trântise la pământ pe cei doi oameni care păzeau turmele și cirezile – hrana noastră – și părea să-i fi omorât. Apoi, plin de sânge ca un măcelar, cu o torță în mână care lumina acel dezastru, se apucase să ucidă animalele pe rând. Behăiturile și mugetele de spaimă, îmbulzeala de animale înnebunite și putoarea insuportabilă ne aruncau într-o ceață de nebunie și de coșmar. Eurylochus s-a apropiat de mine asudat:

— Crede că îi omoară pe cei care au fost împotriva lui. A înnebunit. Mă duc să dau alarma!

— Nu, i-am răspuns. Nu face nimic. Omoară niște animale.

Țarcul era cam la cincizeci de pași de cortul meu, care se afla în mijlocul taberei navale, la distanță egală de corturile mirmidonilor și al lui Aiax. Chiar dacă îl oprisem pe Eurylochus, la scurt timp, o mulțime speriată de sute și apoi mii de oameni – prinți, regi, războinici, servitori, sclave și concubine – s-a îngrămădit să vadă acel spectacol demn de milă. Am văzut-o pe sclava și iubita lui Aiax, Tecmessa, care suspina. Toți știau ce se

întâmplă, pentru că vestea se răspândise în toată tabăra. Mulți plângeau încremeniți, fără să-și ascundă lacrimile. Alții aveau în mâini torțe aprinse, luminând măcelul. Ultimul a venit Teucer: înmărmurit și fără cuvinte, își privea fratele, nevenindu-i să-și creadă ochilor.

Într-un târziu, extenuat, răgușit, respirând greu, însângerat din cap până în picioare, a alunecat și a căzut peste măruntaiele, sângele și excrementele oilor și vacilor.

Nimeni nu s-a mișcat din loc. Nimeni n-a făcut un pas și n-a încercat să se apropie. Agamemnon, Menelaus și Diomedes priveau uluiți. Nestor și Idomeneu se uitau unul la celălalt, apoi la mine, căutând un răspuns pe care nimeni nu știa să-l dea. În atâția ani de război, nu se mai văzuse nimic asemănător. Nimeni nu voia să asiste la căderea uriașului care putea să lupte fără întrerupere într-o sută de bătălii. Lumina roșiatică a torțelor dezvelea din când în când frânturi ale realității și le colora violent. Dar când lumina rece și palidă a dimineții a limpezit și netezit totul în jur, ne-a cuprins o neliniște care a devenit treptat insuportabilă. Voiam să urlu, să-mi smulg părul din cap și să-mi zgârii obrajii ca bocitoarele de la țară. În schimb, am rămăs nemișcat ca o stană de piatră.

Și a sosit clipa de groază. Aiax s-a trezit, s-a ridicat în picioare cu mare greutate, s-a uitat în jur, la prieteni și camarazii alături de care luptase în atâtea bătălii, apoi s-a văzut pe sine. Cu fiecare clipă, mintea sa primea acea lumină slabă care venea din cerul palid și dinspre marea nemișcată și cenușie. Începea să-și dea seama. Scârba îi schimonosea fața, rușinea îi umplea ochii cu lacrimi fierbinți și punea stăpânire pe inima sa atât de mare. Aiax a scos un urlet cu forța a o sută de oameni – un urlet de disperare, de groază și de nesfârșită suferință. Ținea încă în mână sabia pe care o luase de la Hector, după duelul căruia numai căderea nopții îi pusese capăt, și, mergând cu greu printre leșurile animalelor ciopârțite, s-a îndreptat spre mine.

Nu m-am mișcat. Meritam să mă ucidă. În schimb, pedeapsa mi-a fost de mii de ori mai amară. S-a oprit la un pas de mine, privindu-mă în tot acest timp în ochi, fără să scoată un sunet, apoi și-a ridicat sabia...

Iată că ultima mea clipă sosise. Moartea mea avea să fie cea a unui om de nimic. Însă în ultima clipă a îndreptat-o spre el și a înfipt-o repede sub oasele pieptului. Pentru că era epuizat, n-a mai putut să și-o înfigă în inimă, așa că a proptit mânerul în pământ și s-a lăsat pe ascuțiș cu toată greutatea trupului său uriaș. Lama lui Hector a trecut prin inima sa mare și a ieșit prin spate. Corpul gigantului s-a prăbușit. Pământul s-a cutremurat sub tălpile noastre.

32

Paznicii țarcului de vite, loviți de Aiax, n-au supraviețuit. Moartea sa a fost privită cu și mai mult dezgust de cei care asistaseră la ea. Nici măcar nu încercau să găsească o explicație pentru faptele uriașului. Agamemnon voia să-l îngroape în pământ ca pe un hoit, dar m-am luptat din răsputeri să fie ars pe rug, să aibă parte de funeraliile pentru eroi. Faptul că îl convinsesem îmi diminua remușcările, nu mi se părea deloc a fi un merit.

— Și-a luat viața cu sabia ca să spele rușinea suferită și s-a bătut întotdeauna ca un leu. Nu-i suficient ca să aibă parte de foc, în loc de viermi?

— Credea că ne ucide pe noi când măcelărea sărmanele animale.

— Probabil că avea niște motive serioase, nu crezi? N-ai văzut că înnebunise? Dacă n-ar fi fost nebun, n-ar fi ucis oi, capre și vaci. Ne-ar fi ucis pe noi, regii din Ahaia, frații de arme care îl trădaseră. Apoi, un zeu i-a redat cugetul la timp ca să se rușinez și să sufere durerea cea mai îngrozitoare din întreaga sa viață. Acum a murit și l-am pierdut pe cel mai mare dintre luptătorii noștri.

Aiax al lui Telamon, prințul din Salamina, a avut parte de ritualul funebru, așa cum avuseseră parte Patrocle și Ahile. Abia atunci ne-am dat seama cât de mulți îl iubeau. Toți își aminteau de el cu vorbe frumoase, toți voiau să-i lase un obiect personal în foc. Eu am îndoit sabia lui Aiax, conform ritualului; lama crudă care fusese cândva a dușmanului și pe care nu reușise să și-o înfigă în inimă...

Acolo unde i-a fost înmormântată cenușa, pe promontoriul Rhoiteion, am ridicat un tumul înalt, ca să ne amintim de el.

Niciodată nu ne-am simțit atât de singuri cum ne-am simțit după dispariția sa. Niciodată atât de triști. Dar trebuia să facem ceva. Armata trebuia să știe că avem încă victoria în mână. Era necesar să-l înlocuim pe Ahile cu un alt războinic semizeu, cu mare forță și vitejie.

— Fiul lui Ahile!

— Dar e doar un băiețandru, a spus Agamemnon.

— Are șaptesprezece ani, i-am răspuns, e perfect. Nu are copii, nici soție, și nici măcar patrie. A crescut pe o insulă aflată la mare distanță de pământul strămoșilor săi, pe care nu i-a văzut niciodată. Nu l-a cunoscut pe bunicul său, Peleus, și-a văzut tatăl o singură dată, când încă nu era conștient. Ce știe despre el e doar din auzite, iar singurul său țel este să-i depășească faima. A fost crescut pentru un singur scop: să lupte. Nu are sentimente, nu are rădăcini, nu are amintiri pe care să le împartă cu cineva. Este o fiară de război.

— Dar de unde știi toate lucrurile astea?

— Când am plecat din Aulis să traversăm marea, ne-am oprit la Skyros ca să luăm apă și provizii, dar mai ales pentru că Ahile voia să-și vadă fiul. Eu i-am instruit pe doi maeștri de arme ai săi – doi lapiți uriași, două fiare adevărate – cum să-l educe. Aveam niște presimțiri.

— Dacă așa stau lucrurile, pleacă imediat și întoarce-te cât poți de repede.

— Mă duc, *wanax*. Chiar mâine plec.

Mi-am pregătit corabia, i-am luat cu mine pe Eurylochus, pe Elpenor și pe alți buni luptători, iar în zori am ridicat ancora. Până în acel moment, navigasem doar pe distanțe scurte, de obicei până la țărmul Traciei, de unde cumpăram vin pentru armată. Marea m-a primit ca pe un vechi prieten pe care nu-l văzuse de mult timp. Nava mea despica valurile ca și cum ar fi fost la prima călătorie. Dinspre miazănoapte sufla o briză ușoară, dar constantă, așa că am fost nevoiți să ne folosim de cârmă și uneori de vâsle. Gustul și mirosul de sare mă făceau să-mi amintesc de casă, și de multe ori

mi-am dat seama că socotesc în gând câte zile mi-ar trebui să ajung, navigând cu o asemenea iuțeală, în Itaca.

Skyros se afla în mijlocul mării, la jumătatea distanței dintre Troia și Eubeea.

În două zile am ajuns acolo și am acostat în portul principal. M-am anunțat, iar regele Lycomedes m-a întâmpinat cu onorurile cuvenite. Faima interminabilului asediu ajunsese peste tot: deformată, amplificată, împărțită în mii de povești diferite pe care le spuneau aezii umblând prin sate și palate. Regele ne-a oferit o cină grandioasă, invitând oamenii de vază de pe insula sa și de pe cele vecine, care mi-au pus multe întrebări. La unele am răspuns, la celelalte am evitat. La sfârșit, când toți s-au întors la casele lor, iar servitorii au început să strângă masa, regele s-a apropiat de mine și m-a întrebă:

— Care-i motivul unei vizite atât de neașteptate?

— Ahile a murit. Am venit să-l iau pe băiat.

— Am aflat, mi-a răspuns regele, fără să mai adăuge nimic.

— El știe?

Lycomedes a încuviințat.

— Vrea să-și răzbune tatăl și să-l întreacă în faimă și vitejie.

— Când pot să-l văd?

— E mai bine mâine. Probabil e cu concubinele sale acum. Când am aflat de sosirea ta, speram că vii să-l iei de aici. E imposibil să mai trăim cu el. Parcă am în casă o fiară liberă. Dacă n-ar fi fost copilul fiicei mele și nu m-ar fi obligat legătura de sânge, aș fi scăpat de el de mult timp. E de nestăpânit, irascibil și violent. Cu greu reușesc să-l țin cât de cât în frâu.

— Îți urez să ai o noapte liniștită, *wanax*. Mâine o să-l iau cu mine.

L-am văzut la revărsatul zorilor. Se aruncase în mare și înota ca un delfin. Înfrunta cu pieptul valurile puternice pe care vântul nopții le împingea spre stâncile de la marginea portului. Apoi s-a întors la mal și a început să alerge de-a lungul plajei, atât de repede încât picioarele nu i se mai distingeau. Parcă voia să întreacă și să învingă un adversar invizibil. Pe tatăl său.

L-am așteptat să se oprească. Putem simți energia pe care o degaja, de parcă mă aflam în fața unor mari vălvătăi. Avea părul ca focul, lung până la umeri, privirea ca gheața și brațe puternice, mult mai zdravene decât ale oricărui băiat de vârsta lui. Picioarele îi erau ciudat de lungi și subțiri, iar pe sub pielea subțire i se zăreau vene groase și albăstrii.

— Sunt Odiseu, regele Itacăi.

— Ăla care își folosește mai mult limba decât sabia, din câte am auzit.

Am scos sabia ascuțită ca briciul și i-am dus-o repede la gât. Încerca să se retragă, dar am continuat să apăs până când i-am văzut sângele ieșind.

— Data viitoare o să-ți tai zgârciul și toată viața o să stai cu capul plecat în fața celor care valorează mult mai mult decât tine, și chiar în fața celor care valorează mai puțin. Eu sunt omul pe care tatăl tău l-a prețuit mai mult decât pe oricine din armata noastră. El te-a făcut, dar eu sunt cel care te-a ajutat să fii ce ești acum. Eu am stabilit cum trebuie să fii crescut, antrenat și pedepsit dacă trebuie, și chiar dacă nu trebuie. Unde sunt instructorii tăi?

— Au vrut să vadă ce-am învățat de la ei. Sunt morți amândoi.

La aflarea acelei vești, mi-am ascuns emoțiile, nici măcar n-am clipit. I-am spus:

— Pregătește-ți lucrurile. Ridicăm ancora peste o oră.

Cât a durat călătoria, am schimbat puține cuvinte și nu m-a întrebat nimic despre tatăl său, nici nu și-a manifestat dorința să vadă mormântul sau să aducă o ofrandă pentru suflet. Când a apărut orașul pe deal, a întins brațul spre el:

— Ăla e?

Am încuviințat.

— Și în zece ani, cu o mie de corăbii și cincizeci de mii de războinici, n-ați reușit să-l cuceriți?

— Nu, după cum vezi. De asta te-am adus aici. O să primești carul și caii tatălui tău, o să-i porți armele și platoșa pe care i le-a împrumutat lui Patrocle. A reușit să le recupereze de la Hector după ce l-a ucis.

— Avea o altă platoșă, mi-a răspuns el. O purta când a murit. Aia unde este?

Nu mi-aș fi închipuit vreodată că știe atâtea lucruri.

— În cortul meu.

Când i-am răspuns, l-am privit drept în ochi. N-a mai spus nimic.

Chiar în seara sosirii noastre, îmbrăcat în prima armură a tatălui său, pe o scenă luminată de opt vase mari cu foc și zeci de torțe aprinse, a fost prezentat armatei aliniate, care l-a întâmpinat strigându-i de șapte ori numele. Au bătut apoi de douăzeci de ori cu lancea în scut, făcând un zgomot asurzitor.

Când a trecut prin fața mea, i-am spus:

— Mâine o să fii în fruntea mirmidonilor tăi.

A luptat toată ziua până în noapte, în carul condus de vizitiul tatălui său, Automedon, sau pe jos, fără o clipă de răgaz, fără hrană și apă. Apariția sa i-a înspăimântat pe troieni. Credeau că îl au în față pe Ahile reînviat și nu rezistau atacurilor sale. Chiar și Enea a riscat să-și piardă viața când l-a înfruntat.

Băiatul a ajuns până în fața porții Skaiai și aproape a reușit să o forțeze în momentul în care se închidea, dar nu a blocat-o. Entuziasmul armatei a crescut peste măsură. Însă troienii și-au întărit apărarea, au rărit atacurile în câmp deschis, iar când atacau, se uitau mai întâi unde se află Pyrrhus și îndreptau spre el sute de arcași, obligându-l să se apere.

Ne aflam din nou în așteptare. Oamenii începeau să creadă iar că Troia nu avea să cadă niciodată, pentru că zeii nu voiau ca războiul să se termine.

Dacă acea idee s-ar fi răspândit, ne-ar fi adus sfârșitul expediției. Dar zilele treceau, iar prezența lui Pyrrhus, deși dăduse armatei forța și voința să continue și să facă tot posibilul ca războiul să se termine, risca să întărească gândul că nici măcar formidabila energie a fiului lui Ahile nu este suficientă pentru victorie.

În plus, Pyrrhus nu putea fi controlat. Nu suporta niciun fel de disciplină și de mai multe ori a atacat singur, în fruntea mirmidonilor, care l-ar fi urmat și în Infern dacă asta le-ar fi poruncit. Într-un rând, s-a aflat la

un pas de succes: s-a urcat noaptea pe ziduri cu mâinile goale, riscând să cadă și să se zdrobească de pământ. Nu suporta înfrângerea, devenea nesuferit și agresiv chiar și cu camarazii săi. Poate că ideea mea nu fusese chiar atât de bună, așa cum mi se păruse cu mulți ani în urmă, în timp ce navigam spre Troia în fruntea oamenilor mei și a navelor mele, când mă oprisem la Skyros.

M-am convins în cele din urmă că trebuie să găsesc o soluție. Atena îmi dăduse forță suficientă să lupt în prima linie, alături de cei mai mari războinici, dar mai ales îmi dăduse o minte capabilă să mediteze, să reflecteze și să gândească. Dar care era soluția? Chiar și noaptea, în timpul somnului, o căutam. Mintea mea încerca toate căile și de multe ori, când mă trezeam dimineața, eram convins că o găsisem și sufletul mi se umplea de bucurie, dar apoi totul dispărea.

A mai trecut o vreme.

Într-o seară, pe la începutul toamnei, obosit din cauza unei zile nesfârșite de luptă, dezgustat de cruzimea inutilă a lui Pyrrhus și de trofeele macabre pe care le aducea de pe câmpul de luptă, întristat de gândul morții lui Aiax, care nu mă părăsea niciodată, ședeam pe malul mării, ascultând zgomotul monoton al valurilor. Mă legăna, îmi calma supărarea din suflet și-mi călăuzea gândirea. Așteptam momentul să răsară luna ca să o întâlnesc în gând pe Penelopa cea de departe. Știam că în acel moment și ea avea să se gândească la mine, așa cum eu mă gândeam la ea.

Am auzit un glas:

— *Wanax* Odiseu…

— Eumelus, tu ești?

S-a așezat lângă mine. Încă nu-și scosese platoșa. Îi simțeam mirosul de sudoare și parcă îi auzeam bătăile inimii, sporite de lupta cu moartea. Mi s-a părut mai călit, sculptat într-un lemn dur, iar lumina cenușie îl făcea să pară mai palid și mai îndurerat.

— Încă te mai gândești la părinții tăi?

— Mereu.

— Pe Mentor ți-l mai amintești?

— De parcă l-am văzut ieri.

În timp ce vorbea, am observat că-și strecurase o mână sub pânza din jurul șoldurilor, de unde a scos apoi ceva.

— De ăsta îți amintești?

Zâmbeam. Nu-mi venea să cred: învârtea între degete căluțul pe care i-l sculptasem în lemn cu mulți ani în urmă. I-l dăruisem ca să-l fac să înțeleagă că-i sunt prieten.

— Încă îl mai ai! Nu pot să cred.

— Este unul dintre cele mai prețioase obiecte pe care le am. E talismanul meu.

— Dar nu-i decât o figurină din lemn.

— Da, dar înăuntrul căluțului de lemn bate inima regelui din Itaca. Odiseu cel cu multe gânduri, prietenul meu. La ce te gândești, *wanax*?

I-am luat căluțul din palmă și l-am învârtit între degete.

— Mă gândeam… Mă gândeam că a venit timpul să ne întoarcem acasă.

Eumelus mă privea nedumerit.

— Da, e adevărat. Dar nu înainte să ne încheiem expediția.

— Nu înainte să o încheiem, i-am răspuns.

Iepele lui Eumelus, eliberate din hamuri, veniseră să-l caute.

— Sunt obișnuite să mănânce din mâna mea, mi-a spus și a plecat după ele.

M-a cuprins o neliniște misterioasă. Simțeam un fior, și nu din cauza vântului. Era același pe care-l simțisem în noaptea din casa de bunicului, Autolycus. Știam ce înseamnă.

— Unde ești? am întrebat privind în jurul meu, ca s-o zăresc.

— Aici, mi-a răspuns o voce interioară. Aici, înăuntrul inimii tale.

În noaptea aceea, chiar i-am spus lui Agamemnon că vreau să vorbesc cu el și că trebuie să cheme o adunare restrânsă: pe Nestor și pe șeful echipei de fierari și de tâmplari. Era din Locris și îl chema Epeus.

— Ce-o să se spună în noaptea asta și în locul ăsta, am început, trebuie să rămână secret, pentru că o să vă dezvălui cum o să câștigam războiul în

curând.

Agamemnon și Nestor au tresărit.

— Cât timp o să mai dureze depinde numai de ce-o să ne spună Epeus. Deocamdată o să vă spun ce-o să facem. Pe el o să-l întrebăm numai dacă e în stare să execute o asemenea lucrare, dar n-o să-i spunem adevăratul motiv pentru care trebuie s-o facă. Și acum ascultați-mă: o să construim un cal uriaș din lemn, astfel încât înăuntrul lui să poată intra treizeci de oameni pe care o să-i aleg eu chiar în noaptea în care o să acționăm. O să facem să circule zvonul că ne întoarcem acasă, pentru că orașul nu poate fi cucerit și fiindcă zeii ne sunt împotrivă, dar că înainte avem de gând să construim un dar votiv – un cal, animalul sacru al lui Poseidon, ca să-l înduplecăm să ne ajute să traversăm marea. Când calul e gata, ridicăm ancora, dar nu ca să ne întoarcem acasă. Flota o să se ascundă în spatele insulei Tenedos, iar câțiva oameni o să se urce pe cel mai înalt deal, unde o să aștepte semnalul. În apropierea calului o să-l lăsăm, legat cu mâinile la spate, pe unul dintre oamenii mei: un prieten în care am toată încrederea, este foarte abil și se numește Sinon. Când troienii o să iasă din cetate și-o să-l găsească, o să le spună că e un fugar, că voiam să-l sacrificăm divinităților marine, și o să ceară adăpost și protecție. Atunci o să le spună despre cal, pentru ce a fost construit. O să le explice troienilor că e un dar votiv pentru Poseidon, ca să ne înlesnească întoarcerea. O să le mai spună că vrem să plecăm numai ca să strângem o armată și mai mare, care ne așteaptă deja, și că o să ne întoarcem în primăvara viitoare. Nimic n-o să fie lăsat la voia întâmplării. Fiecare mișcare o să fie gândită și făcută cu grijă. Nimic din ce punem la cale nu trebuie să dea greș. De-acum înainte, doar eu trebuie să mă gândesc la asta. Voi alungați gândul ăsta din mintea voastră, ca să nu-l vadă zeii care ne sunt împotrivă. Știu că în clipa asta nu ne ascultă niciunul… O să-i înșelăm și pe ei. Pe toți, în afară de unul.

S-a lăsat o tăcere îndelungată, provocată mai mult de uimire decât de neîncredere. Dar planul trebuia să meargă înainte, așa că l-am chemat imediat înăuntru pe Epeus, căruia i-am spus despre darul votiv, recomandându-i să nu spună nimănui despre asta. Știam că nu rezistă la a

doua sau la a treia întrebare. Mi-a jurat de mai multe ori că pentru nimic în lume nu va lăsa să-i scape nici măcar o vorbă din cele auzite în acea seară în adunarea celor trei regi. I-am spus cum trebuie să arate uriașul dar pentru Poseidon pe care el urma să aibă onoarea să-l construiască. Un cal înalt de treizeci de picioare, lung de treizeci și șapte și lat de doisprezece. Păr adevărat de cal, împletit cu măiestrie, trebuia să fie folosit pentru coadă și coamă, iar la sfârșit calul trebuia să fie așezat pe o platformă.

— Cred că ești singurul om în stare să construiască un asemenea obiect, am început eu să-l lingușesc. Greșesc cumva?

— Nu, *wanax*, nu greșești. O să-l construiesc exact așa cum mi l-ai descris tu.

— În cât timp?

— Într-o lună, *wanax*.

— Pot să-ți dau doar zece zile. Nici măcar una în plus. Și toți oamenii de care ai nevoie.

33

În cea de-a zecea zi, înainte de asfințit, Epeus a apărut în fața cortului meu și mi-a făcut semn să vin cu el. Urmărisem lucrările de la distanță, pentru că nu voiam să se pună pe seama mea construcția acelui colos și, prin urmare, să apară bănuiala unei capcane. La fel le urmăreau și troienii. Îi vedeam îmbulzindu-se pe muchia zidurilor, din ce în ce mai numeroși. Corpul calului creștea cu fiecare zi care trecea, înconjurat de schele din pari de frasin și scânduri tăiate din trunchiuri de plop. Trebuia să pară că suntem presați de timp și de schimbarea vremii.

Era toamnă târzie, iar Orion începuse să coboare tot mai mult pe bolta nopții. Aerul era mai rece și mai umed.

Pe toată perioada lucrărilor, n-am ieșit niciodată echipați pentru război, iar troienii ne-au imitat. Nici ei n-au mai ieșit pe porți înarmați. Câte unul s-a încumetat să se apropie de tabăra noastră, dar în afara bătăii săgeților, ca să vadă mai de apropiere ce se întâmplă. Le poruncisem oamenilor să nu reacționeze în niciun fel. Între timp, Epeus scăpase vestea că ne vom întoarce acasă pentru iernat, iar în toată tabăra se răspândise o ciudată atmosferă de bucurie, ușoară și secretă, ca și cum nimeni nu îndrăznea să creadă.

Pe la jumătatea lucrării, i-am spus lui Epeus că în pântecele calului urma să fie pusă o ofrandă pentru Poseidon, un tribut secret și ascuns. Restul avea să-l afle cu puțin timp înainte. Deschiderea din pântecele calului trebuia să fie făcută noaptea, numai de el și de nimeni altcineva. M-am pierdut în mulțime și am ajuns sub pântecele enormului animal. Nu se

putea observa nicio fisură în țesătura de bârne, scânduri, ramificații și frânghii. Secretul calului era invizibil, de nebănuit. O lucrare perfectă.

L-am privit țintă în ochi pe Epeus, fără să-i spun o vorbă. Am făcut numai un semn ușor din cap, arătându-i astfel aprecierea mea. Mi-a răspuns la fel.

În tot timpul lucrării, niciunul dintre regi sau dintre prinți n-a venit să mă vadă, în afară de Eumelus.

— Caii ți-au plăcut întotdeauna, dar ești singurul rege care nu are un car de război. De ce?

— În Itaca nu sunt drumuri mari, știi bine, ci numai poteci pentru capre. Carele noastre sunt corăbiile. Pe mare suntem cei mai buni.

— Într-un timp atât de scurt, a continuat el, un căluț mic, pe care îl cuprind în palmă, a dat naștere unui cal uriaș în care ar putea să încapă mulți oameni. Așa-i?

Nu i-am răspuns.

— Atunci înseamnă că așa este. Aș vrea să fiu și eu acolo, pentru că sunt singurul care ți-a înțeles gândul.

— Nu. Vreau să te întorci teafăr și sănătos la părinții tăi, în Pherae. O să intri în oraș cu ceilalți, când o să vină momentul atacului. Până atunci nu trebuie să vorbești despre asta nici măcar când ești singur. Un zeu care ne este potrivnic te-ar putea auzi.

— Și aici nu e același lucru?

— Aici, în cortul meu, e un zgomot permanent pe care nici un muritor nu-l poate auzi. Ne acoperă vocile și chiar gândurile.

— Când?

— Poimâine, când o să fie lună plină.

Eumelus a dat din cap și s-a întors în cortul său, dar înainte să iasă mi-a arătat zâmbind căluțul pe care i-l dăruisem când era copil.

În aceeași noapte, i-am spus lui Agamamnon să convoace adunarea regilor. Avea să fie ceva deosebit. Unul câte unul, urmau să vină în cortul meu fără escortă, fără arme și fără steme, cu capul acoperit și înveliți în mantii. Unii înainte de asfințit, alții după, iar ceilalți după lăsarea nopții. M-

am gândit până în ultima clipă dacă e bine să-l convoc și pe Pyrrhus, apoi, după ce am meditat profund, am hotărât că și el trebuie să vină.

Agamemnon a recunoscut că zvonurile despre întoarcere în Ahaia pentru iernat și pentru o nouă recrutare de forțe proaspete fuseseră răspândite cu mare pricepere. Adevărul era altul, iar eu aveam să-l prezint în scurt timp. În continuare, mi-a dat cuvântul.

— Prieteni, viteji camarazi de arme, ani de-a rândul Zeus și-a întins mâna asupra orașului Troia ca să nu poată cădea, în ciuda forței și sacrificiului unor mari eroi ca Patrocle, Ahile, Aiax, fiul lui Telamon, și mulți, mulți alții pe care pământul ăsta îi acoperă acum. Nici măcar în această clipă cetatea nu este pe cale să cadă. Toate încercările noastre au eșuat și nici vitejia lui Ahile n-a fost suficientă ca să trecem de poarta Skaiai. A sosit clipa să puneam capăt acestui război interminabil, care altfel ne-ar putea distruge. E singurul mod de a cuceri Troia. Și o s-o facem… Acum!

Cei de față, printre care și Agamemnon și Nestor, s-au privit uluiți. Unii au lăsat să le scape cuvinte usturătoare, alții au râs.

— Mâine, când o să se întunece, toată flota noastră o să fie împinsă la apă, o să iasă în larg în liniște, sub protecția întunericului, și o să meargeă să se ascundă dincolo de insula Tenedos, aflată foarte aproape. O să rămână cu mine aici, în cortul ăsta, cei pe care îi voi numi acum. Atreul Menelaus: pentru tine s-a purtat acest război, pentru tine a sosit momentul pe care l-ai așteptat atâta timp. Trebuie să învingi și să-ți răzbuni onoarea! Aiax din Locris: după Ahile ești cel mai iute, un fulger de bronz. O să lovești fără încetare și o să ajungi primul în vârful cetății. Diomedes din Argos: se spune că tu l-ai rănit în luptă pe Ares, însuși zeul războiului, și eu cred asta, pentru că nimeni nu te poate întrece. Lancea ta groasă și grea are întotdeauna sete de sânge și ajunge mereu drept în țintă. Idomeneu, puternic suveran al Cretei, stăpân al Labirintului: chiar dacă o să fie întuneric, n-o să te rătăcești pe străzile întunecate și întortocheate. O să arunci cu foc pretutindeni. Eurymachus: vederea ta e pătrunzătoare precum cea a fiarelor nopții. Nu te-am văzut niciodată tremurând. Ochii tăi o să străbată

întunericul pentru noi. Makaon, elevul lui Asclepios, medic războinic: tu, care știi să redai viața, o să alungi moartea. Menesteu din Atena, care stăpânești în orașul cândva al lui Tezeu: o să arăți acum că ești demn să șezi pe tron. Merion, Stenelos…

Pe măsură ce pronunțam numele, priveam atent fețele celor numiți: erau încordați, unii oarecum speriați, căci nimeni nu știa încă motivul acelei chemări.

— Thoas din Calydon: erai cel mai bun aliat al lui Ahile. Podalirius, tovarășul de nedespărțit al lui Makon: avem nevoie de priceperea ta. Polipetes, lapitul: tatăl tău a coborât viu în Infern, tu n-o să fii mai prejos. Teucer! Prin tine, spiritul lui Aiax uriașul, fratele tău, o să fie cu siguranță prezent, învingând alături de noi în acest război… Neoptolemus, numit și Pyrrhus, fiul lui Ahile: focul care va mistui orașul o să fie mai roșu decât pletele tale. O să faci ceea ce tatăl tău n-a putut. Un zeu l-a împiedicat să o facă, căci niciun muritor n-ar fi reușit. Voi toți o să intrați cu mine în cal. Și calul o să fie dus în oraș, vă asigur. Când o să se întâmple asta, cineva o să le dea un semnal de pe mal tovarășilor noștri, care o să fie la Tenedos. Flota o să se pună imediat în mișcare, fără pânze și fără catarge, doar prin forța vâslelor, și o să se întoarcă nevăzută. În toiul nopții, când orașul o să termine de sărbătorit sfârșitul războiului și o să fie învăluit în tăcere și în beznă, noi o să ieșim și o să mergem la poarta Skaiai. O să deschidem din interior poarta pe care nu am putut-o forța din afară și o să dăm un semnal de pe ziduri. Ai noștri o să vină în fugă, năvălind în oraș. Iar ăsta e sfârșitul. Eu o să fiu comandantul. Cu noi o să vină și meșterul Epeus. Numai el știe cum se deschide pântecele monstrului, pentru că el l-a construit. Încă n-a aflat nimic, dar o să-i spun în curând. V-am ales pe voi pentru că sunteți cei mai buni. Numele voastre o să fie cunoscute secole de-a rândul. Sunteți de acord să mă urmați? Cei care acceptă să se ridice în picioare acum!

Pyrrhus a vorbit primul – cu aroganță, așa cum îi era obiceiul:

— Vorbești cu noi ca și cum ai vrea să ne conduci într-o acțiune glorioasă, dar, de fapt, tu vrei să cucerești orașul prin înșelăciune. O să

intrăm pe ascuns și pe întuneric ca niște șobolani, ca să-i surprindem pe troieni în somn. Asta e gloria pe care ne-o oferi?

— Da, asta e, i-am răspuns. Omul nu e făcut doar din mușchi și tendoane, mintea este partea sa cea mai nobilă, cea care îl face să semene cu zeii. Mintea este arma cea mai puternică. Ai avut posibilitatea să învingi luptând în câmp deschis: am impresia că n-ai reușit. Nu am corpul uriașului Aiax, nu am vigoarea anilor tăi și nici forța lui Ahile, care trăiește în membrele tale. Eu sunt Odiseu, cel cu gândirea întortocheată, așa mi se spune. Asta e forța mea cea mai mare. Unde n-a reușit brațul tatălui tău, o să reușească mintea mea! Dar tu alege ce dorești: intri cu mine, stai cu *wanax* Agamemnon sau rămâi în cort? Am nevoie de cei mai buni luptători, nu de fricoși.

A urmat un moment de nesiguranță. Apoi, unul după altul, cei chemați s-au ridicat și au acceptat să intre sub comanda mea din acea clipă, până când atreul cel mare, *wanax* Agamemnon, avea să intre pe poarta Skaiai.

De afară, răzbăteau în cort strigătele războinicilor care împingeau navele în mare, una după alta, până când au umplut golful și au ieșit în larg, învăluite în întuneric.

În acel moment, Sinon, cu mâinile legate la spate și cu urme de lovituri pe corp și pe față, se afla deja în ascunzișul în care urma să fie găsit a doua zi.

Noi am ieșit și ne-am dus la Epeus, care aflase totul între timp și ne aștepta. Trapa era deschisă, iar o scară era sprijinită pe marginea deschizăturii. Am urcat pe rând, mai întâi eu și apoi toți ceilalți. Epeus a urcat în urma noastră și a închis trapa. Felinarul aprins arunca o lumină slabă, care ne permitea totuși să vedem unde ne aflăm. L-am luat din mâna lui Epeus și mi-am privit oamenii. Pyrrhus ni se alăturase: la el m-am oprit mai întâi. Pentru fiecare am avut o vorbă de încurajare, o bătaie pe umăr, o privire afectuoasă. Apoi, ajungând la sfârșit, am tras fulgerător sabia din teacă și am pus-o la gâtul unui bărbat cu capul acoperit, care nu făcea parte din grupul celor adunați de mine:

— Cine ești, prietene? Vorbește sau mori.

Și-a dat jos gluga și a zâmbit.

— Eumelus!

— Am petrecut doi ani în palatul lui Euristene. Crezi că nu pot petrece o noapte aici? Doar nu crezi că mi-e frică de întuneric?

Epeus a venit mai în față:

— Nu pot să mai închid trapa dacă o să deschid, mâine o se vadă înșelătoria.

M-am lasat păgubaș. Am oftat și am spus:

— Și iepele tale? Cine o să aibă grijă de ele?

— Sunt ascunse la loc sigur. O să le revăd în curând.

Am petrecut prima parte a nopții vorbind în șoaptă. Despre acțiunea noastră, despre zeii prietenoși și dușmani, despre casă și soție, despre speranțe, spaime, prieteni dispăruți și cei rămași.

— Și dacă o să-și dea seama? Ce ne facem? a întrebat Thoas.

— O să vedem... Dacă se întâmplă așa ceva, i-am răspuns. Dar n-o să se întâmple.

— Și dacă învingem, a întrebat Diomedes, ce facem? Pe cine cruțăm și pe cine ucidem? Pe cine luăm sclav și pe cine lăsăm liber? Și cine hotărăște cum împărțim prada?

N-am răspuns, și a urmat o lungă tăcere. Fiecare a rămas singur cu gândurile sale, până în zori.

Lumina zorilor s-a strecurat printre crăpăturile dintre scânduri și bârne, lăsând dungi negre și cenușii pe chipurile noastre încordate și neliniștite. Unii au reușit să adoarmă pentru scurt timp, mai ales Pyrrhus. *Copiii au un somn adânc*.

— Ia ascultați! a spus Aiax al lui Oileus. Umblă cineva prin jur.

— Gata! le-am spus. Din clipa asta, faceți liniște și nu vă mai mișcați. O greșeală, și suntem morți.

În jur se auzeau pași alergând, strigăte și apoi exclamații de bucurie:

— Au plecat, am învins, am învins!

Și mai apoi:

— Regele! Vine regele Priam!

Epeus mi-a arătat că în anumite locuri din peretele lucrării se vede ce se întâmplă în exterior. Găurile nu se vedeau din exterior, pentru că erau prea îndepărtate și se pierdeau pe suprafața colosului. Am văzut un adevărat fluviu de oameni care se revărsa prin poarta Skaiai și prin porțile orașului de jos: bărbați, femei și bătrâni. Și copii care nu cunoscuseră în viață altceva în afară de război. Priveau în jur ca și cum nu le venea să-și creadă ochilor, recunoșteau șanțurile lăsate de chila navelor împinse în apă, urmele corturilor, vetrele care înnegriseră și întăriseră solul după atâtea focuri aprinse, atelierele care căliseră săbii, vârfuri nemiloase de lănci și săgeți amare. Mulți plângeau de bucurie, și mă înfioram în adâncul sufletului, pentru că unelteam împotriva vieții și a libertății lor.

Apoi mulțimea i-a făcut loc regelui să treacă. Nu-l văzusem de când fusesem la Troia cu Menelaus, ca să cerem înapoierea Elenei. Anii de război îl însemnaseră: o cută profundă ca o rană îi brăzda fruntea, iar obrajii îi erau supți și cenușii. Oare câți fii, legitimi sau bastarzi, pierduse pe câmpul de luptă? Dar dispariția lui Hector, sprijinul regatului și al orașului, fiul preaiubit, îi rănise de moarte inima.

A coborât din car și s-a îndreptat spre pântecele calului. M-am dus în mijloc, fără să fac zgomot, și i-am zărit părul alb și agrafa de chihlimbar care îi prindea haina pe umărul stâng. Aveam impresia că îl pot atinge dacă întind mâna. Un murmur se răspândea în jur. O întrebare:

— Ce este?

Niciun răspuns. Fremătam. Dacă Sinon nu apărea, aventura noastră lua sfârșit într-un mod îngrozitor și rușinos. S-a auzit un strigăt:

— Au găsit un inamic! Uite, l-au capturat!

Larma creștea tot mai mult.

— Sinon, le-am spus tovarășilor mei. S-a lăsat prins.

Era un alt pas spre reușită.

În cele din urmă, l-am văzui înconjurat de mulțime, legat, cu veșmintele sfâșiate, părul ciufulit și sânge închegat pe brațul stâng. S-a aruncat la picioarele regelui, implorându-l. Nu puteam auzi ce spune, dar le vedeam chipurile celor din jur și îmi dădeam seama din gesturile și

atitudinea regelui și ale celor din suita lui. Era așa cum mă așteptasem. Mă simțeam îmbărbătat și le transmiteam prin gesturi camarazilor mei încurajările de care aveau nevoie. Obișnuiți să se miște în câmp deschis, cu inamicul în față, trăiau clipe de suferință profundă, prizonieri și neputincioși, înconjurați de o mulțime enormă și de mulți oameni înarmați.

Vântul și-a schimbat direcția și astfel am auzit ce vorbesc Priam și Sinon:

— Dar de ce l-au făcut atât de mare? a întrebat regele.

— Ca să nu-l puteți duce pe stâncă. Dacă s-ar întâmpla asta, stă scris că într-o zi Asia o să răzbune anii ăștia de măcel și că armatele sale o să ajungă să dărâme zidurile din Argos și Micene.

Dintr-odată, s-a auzit un urlet pe care l-am auzit clar toți:

— Ardeți-l! Nu e un dar votiv, este cu siguranță o amenințare! Orice vine de la inamicii noștri e un pericol și trebuie să fie distrus!

La scurt timp după aceea, vârful unei lănci a pătruns o palmă în pântecele calului. Izbitura și vibrația mânerului ne amenințau în spațiul ca o peșteră în care ne aflam.

Thoas a pus mâna pe mânerul trapei, spunând:

— Nu vreau să mor în capcana asta blestemată!

Eu și Menelaus l-am oprit și l-am ținut pe loc până s-a liniștit. M-am întors la postul meu de observație: se lăsase o tăcere adâncă, iar toți cei care se aflau jos parcă priveau spre mine… L-am auzit apoi pe Priam:

— Dacă ăsta e un dar votiv pentru Poseidon, numai zeul ne poate da un răspuns. Laocoon, oferă-i o jertfă zeului albastru, întemeietorul orașului nostru. Fără îndoială, o să ne dea un răspuns.

Omul care aruncase lancea în cal era, prin urmare, preot. Un taur a fost dus în valurile mării și Laocoon, ajutat de doi dintre fiii săi adolescenți, a tăiat cu securea gâtul animalului, care s-a prăbușit. O pată mare de sânge s-a întins peste ape. De sus puteam să văd limpede pata stacojie făcându-se din ce în ce mai mare pe valurile albastre. Apoi, la un moment dat, am văzut apa mării clocotind, două cozi au apărut deasupra, iar niște înotătoare au

despicat valurile. Într-o clipă, preotul și cei doi fii au fost trași sub apă și devorați. Sângele lor s-a amestecat de îndată cu cel al taurului sacrificat.

Ca om al mării, am știut dintotdeauna că sângele atrage prădătorii din adâncuri, dar în acea situație trebuia să înțelegem că răspunsul ne este favorabil: zeului albastru nu-i plăcuse că darul său votiv fusese profanat de lovitura unei lănci și amenințat că va fi dat pradă flăcărilor. Așa că trimisese din adâncuri două dintre creaturile sale ca să-i pedepsească pe troieni pentru sacrilegiul făcut.

Priam a dat poruncă să fie dus în fortăreață calul și să se dea o sărbătoare în care să fie onorat darul votiv închinat lui Poseidon. Au fost nevoiți să scoată arhitrava – pragul de sus al porții –, ca să poată trece colosul.

Tovarășii m-au privit cu o mare admirație, pe care n-o mai citisem niciodată în ochii lor. Tot ce ce prevăzusem se adeverise. Eumelus a venit lângă mine:

— Tot te mai gândești că ar fi trebuit să rămân cu iepele mele?

— Încă nu s-a terminat totul, Eumelus. Tu crezi că acum o să vină momentul victoriei și al gloriei, al focului și al strigătului de război. În schimb, ce-i mai rău abia acum trebuie să vină. Și dacă totul se întâmplă așa cum am plănuit, ce o să vezi și o să faci în noaptea asta o să-ți lase în inimă o rană adâncă, o durere de nevindecat, pentru că de fiecare dată când o să ucizi pe cineva – oameni dezarmați căutând să scape, inamici deja învinși, împrăștiați și înspăimântați –, o să moară și o parte din tine.

Nu știu dacă Eumelus mi-a înțeles spusele și nu l-am mai putut întreba ce simțise atunci. Nu l-am mai văzut în noaptea aceea înspăimântătoare și niciodată după aceea.

Din oraș răzbătea ecoul bucuriei, al petrecerilor și al sărbătorii, al vinului care curgea în valuri. Stomacul ne chinuia, membrele înțepeniseră sub tensiunea așteptării. Mai aveam un pas de făcut până la declanșarea acțiunii și totuși o mulțime de amenințări ne pândeau încă, iar zeii, care își luaseră privirile de pe oraș, îmi transmiteau o forță de temut pe care o puteam simți cu toată ființa.

Când, în sfârșit, totul în jur s-a cufundat în tăcere, am auzit pași ușori în jurul calului. Am întrebat în șoaptă:

— Ați auzit și voi?

— Da, pași, mi-a răspuns Diomedes.

— Pași, a confirmat Menelaus.

— Da, sigur. Pași, a spus și Stenelos.

„Pași”, am șoptit în sinea mea. Oare cine se învârtea pe acolo în toiul nopții?

— Sunt Penelopa! s-a auzit un glas.

„Penelopa? Tu ești?” mi-a întrebat inima, dar nu puteam crede. N-am scos nicio vorbă.

— Egialea, dragostea mea, a spus Diomedes, războinicul neîndurător.

— Tecmessa! s-a auzit glasul cavernos al lui Aiax, venind de pe lumea cealaltă.

Și Teucer a izbucnit în plâns când l-a auzit.

— Areta! a strigat Stenelos, apoi a sărit să deschidă trapa, dar l-am oprit la timp și i-am pus palma pe gură, ținându-l așa până când aproape l-am sufocat.

— Elena, a spus la sfârșit Menelaus. Ea e!

„Ea și toate femeile”, mă gândeam. În vocea ei, fiecare o recunoscuse pe cea a soției, a iubitei din depărtări, mereu prezentă în minte și mereu dorită. Pașii i s-au stins în depărtare.

34

Elena.

Oare venise să ne ispitească? Venise să ne înșele, ca să fim descoperiți? Sau poate că venise să ne spună că și-a dat seama de amenințare, dar nu dorise să ne pună în pericol? *Acea noapte a fost una plină de sânge și de înșelăciuni.*

Când în jur era numai pace și tăcere i-am dat ordin lui Epeus să deschidă trapa. Unul câte unul, am coborât pe pământ pe o frânghie. M-am uitat la stelele de pe cer:

— La ora asta, flota a ajuns la locul stabilit. Duceți-vă și dați semnalul.

Fiecare știa deja ce trebuie făcut: Diomedes, Pyrrhus și Aiax al lui Oileus trebuia să ucidă santinelele și să urce în locul lor pe turnurile porții Skaiai. Eumelus urma să semnalizeze cu o torță că avem controlul asupra porții. Ceilalți, împreună cu mine, trebuia să-i acopere pe camarazi și, dacă era necesar, să-i apere până când aveau să sosească ai noștri.

Totul mersese perfect până în acea clipă. Am văzut torța lui Eumelus mișcându-se la dreapta și la stânga de trei ori. Se oprea și apoi repeta mișcarea. A urmat un interval de timp care ni s-a părut cel mai lung din viață. Planul încă mai putea să dea greș: o întârziere, o neînțelegere, un accident… În sfârșit, a apărut o altă lumină care pâlpâia pe plajă. Flota ajunsese la țărm, iar în acel moment am fost convins că soarta Troiei urma să fie pecetluită. Dar nu puteam să mă bucur de victorie până când nu vedeam armata năvălind pe poarta Skaiai deschisă larg.

S-au auzit un zgomot de mii de pași apăsați și un zăngănit de arme…

— Ei sunt! a exclamat Diomedes.

— Deschideți! am urlat din răsputeri.

Era momentul pe care-l așteptam de ani buni.

Poarta a scârțâit din balamale, apoi canaturile grele, acoperite cu plăci de bronz, s-au deschis. Armata noastră s-a revărsat în interiorul orașului ca un fluviu care inundă totul în jur.

Din acea clipă, Troia a fost în mâinile armatei noastre. Alarma s-a dat prea târziu. Mulți dintre apărători, treziți de zgomot, de strigătele înspăimântate ale populației, și-au luat platoșele și armele și s-au repezit în stradă, hotărâți să lupte până la ultima picătură de sânge. Alții s-au pus în fața caselor ca să-și apere soțiile și copiii, dar au căzut străpunși de adversari mult mai numeroși, îmbătați de furia măcelului, furioși pentru anii petrecuți în lupte nesfârșite, pentru îndârjita și invincibila rezistență a mândrei Troia.

Întregul oraș s-a cufundat într-un vârtej al groazei. Nimeni nu s-a arătat interesat să-i țină sub control pe războinicii noștri, care nu s-au domolit ore întregi. Au ucis, au măcelărit, au violat și au jefuit. În multe locuri s-au produs încăierări și au izbucnit lupte sângeroase chiar între oamenii noștri, care se certau pentru pradă: obiecte de preț, țesături, arme și femei. După câtva timp, am început să vedem incendii în diferite puncte ale orașului: mai întâi în cartierele de jos, apoi, pe măsură ce orele treceau, flăcările au ajuns și la cetate. Iar focul se răspândea cu vuiet de la un colț la altul al cetății de sus.

Acolo s-au strâns ultimii apărători. Acolo erau regele, regina, copiii și nevestele, acolo se aflau ultimii și cei mai viteji apărători ai orașului și ai regatului: Enea și Deiphobus, fratele lui Hector. Acolo se afla Andromaca, văduva sa, împreună cu băiețașul lor, Astyanax.

Acolo se afla Elena.

Încercam să-mi închipui ce face, ce simte la vederea dezastrului ce mistuie orașul care o primise ca pe o fiică, cum așteaptă sosirea inevitabilă a lui Menelaus, soțul trădat.

Vedeam că se întețește încăierarea cea mai feroce, se înălțau spre cer mugetul flăcărilor, scrâșnetul armelor.

Am alergat spre acel loc, pentru că trebuia să duc misiunea la bun sfârșit. Intrasem în Troia de două ori, o dată la lumina soarelui și a doua oară pe ascuns, iar în mintea mea era încă vie imaginea străzilor și piețelor, locurile în care se aflau casele uriașe și palatele.

Căutam casa lui Antenor, omul care prevăzuse prăbușirea și înțelesese că vreau, la fel ca el, să evit războiul. Îi fusesem oaspete și îi eram dator cu unicul dar pe care i-l puteam face: viața sa și a familiei sale.

Am găsit drumul și casa asediată de sute de războinici înfuriați. Mi-am făcut loc spre ușa principală, spunându-le cine sunt. Le-am strigat să alerge pe drumul care duce la sanctuare și la cetate, pentru că Enea își începuse atacul și era nevoie de întăriri. Cu greu i-am făcut să mă asculte. Și când i-am văzut plecând, am intrat, am trecut prin coridoare și camere, lăsând în urmă adevărate bariere de foc, până când am ajuns în fața lui. Ținea în mână o lance pe care a îndreptat-o spre mine.

— Sunt Odiseu! am strigat. Ia-ți familia și vino după mine! Arată-mi drumul spre miazănoapte.

A înțeles. Am ieșit eu întâi, iar el mi s-a alăturat imediat. În urma sa venea familia, plângând – femeile și copiii. Am alergat cât am putut de repede, am străbătut străzile cele mai întunecoase și mai întortocheate, cartiere deja distruse de foc, până când am ajuns la o portiță din zidul orașului. I-am ajutat să iasă.

S-a oprit o clipă și m-a privit cu o expresie îndurerată, cu ochii plini de lacrimi.

— Așa a vrut soarta, a spus. Era scris să se termine astfel, dar zeii să te răsplătească pentru că ai fost îndurător.

— Fugiți, i-am răspuns. Nu vă opriți deloc, duceți-vă undeva unde puteți găsi ajutor, pe mare sau în munți. Nimeni n-o să vă urmărească.

I-am urmărit cu privirea cât am putut la lumina focului, până când s-au pierdut în bezna nopții.

Abia atunci m-am întors în cetate. Totul era aproape sfârșit: Pyrrhus, însoțit de doi războinici uriași, asalta cu lovituri înspăimântătoare de secure canaturile porții palatului, care s-a făcut țăndări în scurt timp. A năvălit înăuntru ca o furie nedomolită din Infern, urmat de mirmidonii săi. A apărut din nou, nu după mult timp, pe una dintre terasele de sus: a scos un strigăt înspăimântător și le-a arătat celor de jos un trofeu însângerat: capul lui Priam. Orașul cel mai bogat al Asiei fusese decapitat odată cu regele său. Vaiete și gemete disperate se auzeau de peste tot în noaptea de toamnă, stoluri de păsări se roteau în cercuri largi peste Troia, ca niște spirite ale morții cu aripi purpurii în reflexele flăcărilor.

Pe măsură ce ultimele puncte de rezistență au fost nimicite, s-a format un lung convoi de prizonieri: mai ales femei și copii, dar și bărbați, care aveau să fie vânduți ca sclavi. Regii și prinții s-au adunat să împartă prada. Pyrrhus a văzut-o pe Andromaca ducându-și în brațe copilul, care plângea. Poate că un mirmidon i-o arătase și-i spusese cine e. A tras-o afară din grupul prizonierilor și a strigat:

— Asta-i a mea!

Dar apoi, înfuriat de plânsul disperat al copilului, l-a smuls din brațele mamei sale, s-a dus pe meterezele din înaltul zidului și de acolo l-a aruncat în prăpastia de dedesubt.

N-am putut face nimic să-l împiedic. Eu creasem un asemenea monstru. El făcea ce spune legea războiului, iar războiul se încheie abia atunci când neamul dușman e stins. Astfel a pierit, în acele micuțe membre sfărâmate, sângele gloriosului Hector, crescătorul de cai, omul care era gata să dea foc navelor noastre, care apărase Troia neîncetat, timp de zece ani, ucis numai de lancea lui Ahile. Andromaca a scos un urlet inuman, ca al unei acvile rănite, și s-a prăbușit la pământ cu un ultim, disperat vaiet.

Și nu se terminase. Pyrrhus a luat-o ca prizonieră pe ultima dintre fiicele lui Priam, tânăra, preafrumoasa Polyxena. A prins-o de păr și a tras-o până la mormântul lui Ahile, tatăl său, unde i-a oferit-o drept ofrandă umbrei sale posomorâte, tăindu-i beregata cu sabia.

Am încercat să ajung la sanctuarul din cetate, pentru că acolo se afla statuia Atenei, pe care o mai văzusem o dată. Pe drum l-am întâlnit pe Diomedes, care se îndrepta în aceeași direcție, și a urcat împreună în cel mai înalt punct al cetății. L-am văzut pe Aiax al lui Oileus ieșind din sanctuar. Se îndepărta repede. Am intrat și am văzut-o pe preoteasa zeiței, fiica lui Priam, Cassandra, pe care o mai văzusem în acel loc sub altă înfățișare. Zăcea la pământ, pe jumătate despuiată, purtând pe trup semnele violenței suferite.

M-a privit și mi-a spus cu voce stinsă:

— El e blestemat… O să moară.

Și când mi-am îndreptat privirea spre statuia zeiței, am avut impresia că ochii îi sunt închiși, să nu vadă acea oroare.

Am dus-o cu noi spre ruinele palatului, unde erau adunați prizonierii. Am rugat-o în gând pe zeița mea să nu mă părăsească și să-și țină mai departe mâna deasupra mea… Un tunet a bubuit în depărtare. Lumina unui rug mi l-a arătat în vârful drumului de acces pe *wanax* Menelaus: avea părul roșu ca focul, platoșa mânjită de sânge, și o trăgea de un braț pe Elena cea preafrumoasă, cu pieptul descoperit. Se spune că o posedase pe patul plin de sânge al lui Deiphobus, ultimul ei bărbat, după moartea lui Paris.

Zorii zilei următoare au scăldat o întindere tristă, un pustiu cenușiu străbătut de dâre de fum puturos ca niște bale. Muntele Ida, înconjurat de nori grei, își ascundea culmea într-un cer plumburiu. Scamandrul și Simoeis își purtau spre mare undele tulburi, lenețe, de noroi amenințător. Nicio brazdă de pământ nu rămăsese fără urmele războiului, nicio clădire din glorioasa Troia nu mai era ca altădată, nicio pădure nu supraviețuise securilor ce tăiau trunchiuri pentru rugurile morților. Victoria avea gustul amar al măcelului nesfârșit și orb. Plânsetele amare, ascuțite și neîncetate ale femeilor și ale copiilor erau tăioase ca un cuțit pentru sacrificarea animalelor. Doar moirele, în vălurile lor negre, dănțuiau pe câmpul morții, apăreau și dispăreau în ceața acelei prime dimineți de după război.

Expediția se înecase într-o mare de lacrimi.

După ce s-au terminat de împărțit femeile și armele, *wanax* Agamemnon, cu o expresie mohorâtă pe chip, a convocat sfatul regilor și al prinților. A propus să fie oferite ofrande solemne zeilor, ca să îmbunăm umbrele morților și să ne putem întoarce repede acasă. Alții, urmând sfatul lui Nestor, suveranul din Pylos, ziceau că trebuie să plecăm imediat, înainte să se strice vremea. Odată ajunși în patrie, puteau fi făcute acolo sacrificii grandioase. După o ceartă aprinsă, fiecare a fost liber să rămână sau să plece.

M-am alăturat acelora din urmă, fiind nerăbdător să pornesc spre casă și să uit de cei zece ani pierduți, de plânsete și de ruguri, de veghe solitară cu nostalgii sfâșietoare, de prieteni dispăruți, de cenușă stinsă pe care vântul o risipea în mare.

Din cele douăsprezece corăbii ale mele numai șapte mă urmau. Pe celelalte le arseserăm, pentru că la vâsle nu se mai aflau toți oamenii care plecaseră cu mine din Itaca. Morți, zăceau în pământul pustiu al Troiei. Plângând, am strigat de zece ori numele fiecăruia, ca vântul să le poarte departe până la casele părinților doborâți de durere.

Astfel, am reușit să ajungem destul de repede la Tenedos, în timp ce soarele, eliberat în sfârșit de giulgiul negru al fumului, și-a întins lumina peste mare. Am respirat ca și cum mă întorceam la viață și, preț de o clipă, am văzut o sclipire stacojie de bronz, argint și oricalc: prețioasa mea comoară, ascunsă în cufărul de la proră. Dar lumina soarelui a durat puțin. Nori negri s-au adunat în centrul bolții cerești și un vânt rece a început să bată.

Am simțit atunci o durere ascuțită sfârtecându-mi inima, am auzit o voce și tunetul bubuind în munți. Cine mă striga? Am aflat imediat, când m-am întors să privesc țărmul pe care-l părăsisem. Am strigat din răsputeri:

— Strângeți pânza, slăbiți straiurile! Cu toții la vâsle, ne întoarcem!

Camarazii s-au supus ordinului meu, navele au făcut un ocol, așezându-se apoi în linie. Prorele despicau valurile din ce în ce mai înalte, cu creste groase de spumă, țărmul se apropia tot mai mult. Aveam ca punct de orientare tumulul de la capul Reteos. Nava a atins țărmul, camarazii au

aruncat ancora. Cred că și ei înțeleseseră. Am scos din cufăr armele lui Ahile și le-am legat cu o funie solidă: scutul cu figuri sculptate pe el, pulparele bogat ornamentate, platoșa strălucitoare, coiful cu panaș și sabia neînvinsă. M-am aruncat. Atingeam cu talpa pietrișul de pe fund. Înaintam cu eforturi uriașe, iar greutatea metalului mă trăgea înapoi când valurile se întorceau în larg.

Mi-am încordat spinarea ca un bou la jug. Gâfâiam, îmi mutam cu mare greutate un picior în fața celuilalt. Am reușit în cele din urmă să ajung la mal. Fruntea, fața și părul îmi erau năclăite de apa mării, picături mari îmi întunecau vederea.

În fața mea se înălța tumulul imens al gigantului Aiax, fortăreața aheilor. Pe altarul construit peste cenușa lui, am așezat cu smerenie armele strălucitoare ale lui Ahile și am strigat de zece ori numele său, încercând să înving urletul vântului. Zeus a tunat. Lacrimile mele s-au topit în lacrimile cerului.

Nota autorului

Acest roman, inspirat de ciclul epic troian, povestește isprăvile lui Odiseu, fiul lui Laertes, regele Itacăi, de la nașterea sa și până la ultima călătorie, și va fi împărțită în două volume.

Eroul e un personaj central atât în *Iliada*, cât și în *Odiseea*, care îi este dedicată complet, dar și în altele, din care au mai rămas astăzi câteva fragmente. Aceste poeme au circulat în epoca romană, povestind despre asediu, război și căderea Troiei, realizată cu ajutorul calului de lemn al lui Odiseu, și despre întoarcerea acasă a principalilor eroi din *Iliada*, călătorii care sunt aproape toate tragice. Despre ele citim în cântul al III-lea din *Odiseea* și în al XI-lea, unde eroul, la fel ca un șaman, evocă din Hades umbrele morților.

Prin intermediul poemelor din ciclu, figura lui Odiseu a ajuns până la dramaturgii greci din secolul al V-lea, Eschil, Sofocle și mai ales Euripide, a fost reluată de Licofron în epoca elenistă sub formă criptică, apoi de multe ori de-a lungul secolelor, prin opera unor mari poeți și scriitori: Virgiliu, Dante, Shakespeare, Tennyson, Pascoli și, în sfârșit, Joyce.

Toate interpretările figurii acestui erou trebuie considerate viziuni personale, pentru că s-au născut în epoci foarte diferite și la mari distanțe de timp. Fiecare autor și-a creat un portret al omului din epoca sa, o paradigmă a umanității.

Prin urmare, nu are sens să atribui eroului călător caractere, vicii și virtuți care aparțin unor epoci, gusturi și mentalități atât de îndepărtate. De aceea, mi-am îndreptat atenția spre figura homerică, așa cum apare în *Iliada*

și în *Odiseea* în ochii minții mele. Și această carte este, bineînțeles, o interpretare. Aceasta este reușita clasicilor: le vorbesc oamenilor din fiecare epocă, păstrând intacte valoarea și vitalitatea lor.

Limbajul pe care l-am utilizat caută să aducă în fața cititorului atmosferele tradiției homerice. În limitele posibilului, tinde spre o structură esențială, renunțând la perioade prea complexe sau la concepte prea abstracte. Povestea este narată în cheie realistă, pentru că mi-am imaginat-o ca pe o povestire care nu a fost încă filtrată și elaborată de cântul aezilor și fiindcă eul narator este personajul principal.

Am scris această povestire cu un respect pentru izvoarele străvechi și pot afirma, în această primă pauză de reflecție, că am învățat mai multe decât am povestit. Ce m-a impresionat cel mai mult a fost rigoarea logică a eposului: întotdeauna, premisa duce la o singură consecință, așa cum cititorul atent va putea constata cu ușurință.

Pentru aprofundarea poemelor homerice și a figurii lui Odiseu în special, recomand studiul *Mare Greco*, pe care l-am semnat împreună cu prietenul meu, Lorenzo Braccesi, și bibliografia menționată acolo. În ceea ce privește poemele pierdute din ciclu, am citit cu multă atenție *Epica perduta* a lui Andrea De Biasi și bibliografia menționată acolo de autor.

Mulțumesc din suflet colegilor, prietenilor și editorilor mei, Giulia Ichino și Antonio Franchini, care mi-au oferit cu generozitate o mulțime de sfaturi și încurajări, citind cu răbdare și înțelegere paginile mele, înainte ca manuscrisul să intre la tipar.

V.M.M.